271

EDITURA UNIVERS

Ignacio Aldecoa

GRAN SOL

Premiul Criticii, 1957

„Aldecoa pictează viaţa în toată vibraţia ei, tocmai pentru a scoate în evidenţă contrastul dintre această realitate pestriţă şi zgomotoasă, care este existenţa omului pe pămînt, şi esenţa lui de fiinţă destinată morţii.(...) Viaţa ca luptă — contra semenului (boxul), contra taurului, contra mării, contra măruntaielor pămîntului — ca o luptă frumoasă, dar în cele din urmă inutilă, căci oricare ar fi soarta asalturilor ei succesive, totdeauna sfîrşeşte prin înfrîngerea omului.(....) De aici decurge, poate, melancolia care impregnează întreaga operă aldecoană."

MANUEL GARCÍA VIÑO

Colecţia GLOBUS

Lei 7

21

CG

IGNACIO ALDECOA

GRAN SOL

1976

IGNACIO ALDECOA

GRAN SOL

Premiul Criticii, 1957

Colecţia GLOBUS / Editura Univers

Ilustrația copertei de DOINA BOTEZ
Coperta colecției de ION STATE

Ignacio Aldecoa
GRAN SOL
Editorial Noguer, S.A. Barcelona—Madrid—Mexico

GLOBUS

Ignacio Aldecoa

GRAN SOL

Traducere și
cuvînt înainte de
Domnița Dumitrescu

EDITURA UNIVERS
București
1976

Cuvînt înainte

Bună parte din critica literară actuală îl consideră pe Ignacio Aldecoa prozatorul cel mai reprezentativ al celei de-a doua generații de scriitori spanioli postbelici [1] — sau ai „promoției de la 1955" [2], cum i se mai spune —, care numără în componența ei, printre altele, nume prestigioase precum Ana María Matute (decana grupului), Rafael Sánchez Ferlosio, Jesús Fernández Santos, Juan Goytisolo, Carmen Martín Gaite ș.a. Chiar și cei mai reținuți în aprecieri superlative nu-i pot nega unul dintre primele locuri în pleiada romancierilor „noului val" din deceniul al șaselea [3], acordîndu-i supremația de necontestat în domeniul genului scurt. „Este neîndoielnic — scrie José Domingo, referindu-se la Aldecoa — că însușirile sale de scriitor, bazate atît pe bogăția vocabu-

---

[1] Cf. opiniile exprimate în acest sens de E. González López sau F. C. Sáinz de Robles, *apud* Eugenio G. de Nora, *La novela española contemporánea III (1939—1967)*, Madrid, 1970 (ed. 2), p. 301.

[2] Cf. José García López, *Historia de la literatura española*, ed. 15, Barcelona, 1966, p. 683.

[3] Eugenio G. de Nora, de pildă (cf. *op. cit.*), îl socotește „muy entre los primeros" în cadrul unei generații căreia el îi adaugă, la numele deja citate, pe cele ale tinerilor Mario Lacruz, Jesús López Pacheco, Luis Goytisolo Gay, Lauro Olmo, Juan García Hortelano, Antonio Ferres și Armando López Salinas.

larului, cît şi pe tehnica sigură şi pe îndemînarea de narator îl fac demn să ocupe unul dintre locurile cele mai importante între romancierii timpului său, şi primul, fără nici o discuţie posibilă, între cei care au scris proză scurtă în ultimii ani." [1]

Este cert, aşadar, că ne găsim în faţa unei figuri de excepţie a literaturii spaniole contemporane, care merită din plin a fi cunoscută, prin cele mai bune pagini ale sale, de către cititorii din ţara noastră.

* * *

Basc din creştet pînă-n tălpi, ca şi Unamuno sau Pío Baroja, Ignacio Aldecoa s-a născut la 14 iulie 1925 în oraşul Vitoria, pe care l-a părăsit la şaptesprezece ani pentru a urma studii de litere şi filosofie, mai întîi la Universitatea din Salamanca, apoi la cea din Madrid, unde leagă prietenie cu mulţi dintre viitorii săi colegi de generaţie într-ale scrisului. Stabilit definitiv în capitală, colaborează asiduu la cele mai prestigioase reviste literare ale timpului, fondînd el însuşi una, cu viaţă efemeră, Revista española, călătoreşte din răsputeri, atît prin ţară cît şi peste hotare — în Europa —, în două rînduri şi în Statele Unite, şi publică, în răstimp de aproximativ un deceniu şi jumătate, patru romane: El fulgor y la sangre (1954), Con el viento solano (1956), Gran Sol (1957), Parte de una historia (1967), şi încă zece volume de nuvele, schiţe, povestiri şi alte scrieri în proză, precum: Vísperas de silencio (1955), Espera de tercera clase (1955), El corazón y otros frutos amargos (1959), Caballo de pica (1961), Cuaderno de

[1] *La novela española del siglo XX* — II. De la postguerra a nuestros días, Barcelona, 1973, p. 98.

Godo (1961), Arqueología (1961), Neutral córner (1962), El país vasco (1962), Pájaros y espantapájaros (1963), Los pájaros de Baden-Baden (1965). [1]

O moarte prematură — datorată unui fulgerător atac de cord survenit în ziua de 15 noiembrie 1969 acasă la toreadorul Domingo Dominguín — îl surprinde în plină putere de creaţie, răpindu-i posibilitatea de a mai aşterne pe hîrtie romanul demult plănuit cu privire la viaţa toreadorilor, care era menit să-i întregească trilogia semnificativ intitulată La España inmóvil, pe care o începuse cu romanul dedicat „gărzii civile" (El fulgor y la sangre) şi o continuase cu romanul închinat ţiganilor (Con el viento solano).

* * *

Gran Sol, romanul cel mai cotat al lui Aldecoa — şi distins, în chiar anul apariţiei sale, 1957, cu Premiul Criticii — face parte însă dintr-o altă trilogie, aceea a mării [2]. Ignacio Aldecoa era, cum am spus,

[1] Opera lui mai cuprinde două volume de versuri „garcilaciste" din tinereţe, *Todavía la vida* (1947) şi *Libro de las algas* (1949), precum şi cîteva conferinţe despre romanele mării, generaţia *beat*, povestirea în Statele Unite ale Americii şi opera lui Albert Camus, dintre care doar prima a văzut pînă acum lumina tiparului (în revista *Oficema*, nr. 77, Madrid, 1961).

[2] Trebuie spus că Aldecoa îşi plănuise cu minuţiozitate opera, urmărind să creeze, după propria sa expresie, un fel de „tragedie umană", după modelul „comediei" balzaciene. Ambiţia lui — rămasă, desigur, neîmplinită, din aceleaşi motive — era ca, după trilogia mării, să realizeze o trilogie a fierului, în diversele lui ipostaze (mină, furnal etc.). Cum singur declara, îl interesa să dezvolte în romanele sale „epica marilor meserii".

un călător pasionat (el însuşi mărturiseşte că, atunci cînd nu putea călători în realitate, călătorea cu imaginaţia, plecat asupra hărţilor şi devorînd volumele de călătorie ale altora, sau paginile colecţiei Geographical Magazine), iar marea exercita asupra lui o fascinaţie cu totul deosebită, ceea ce l-a făcut să se îmbarce în nenumărate rînduri pe vase de pescuit şi să cutreiere apele în tovărăşia acelor „truditori ai mării", din convieţuirea cu care s-a născut Gran Sol.

Mulţi au fost la început tentaţi să socotească această carte — care nu face practic altceva decît să reproducă, în cele mai mici detalii, viaţa la bordul unui modest vas spaniol de pescuit oceanic, în cursul uneia dintre călătoriile sale spre bancul de peşte Great Sole (sp. Gran Sol), din apele Irlandei — un amplu şi documentat reportaj despre munca pescarilor. Pablo Gil Casado, de pildă, analizînd „romanul social"[1] — sau „realist social", cum i s-a mai spus — care se impune în literele hispanice de la mijlocul secolului (şi care se caracterizează, în esenţă, printr-o tematică inspirată din realitatea socială a epocii, pe care urmăreşte să o critice sau să o denunţe prin crearea unei „mărturii" — testimonio —, pe baza unei tehnici narative obiective — sau „testimoniale" —, care îmbină într-un dozaj sui-generis tradiţia autohtonă a realismului „costumbrist" cu noile cuceriri estetice ale romanului occidental — în special american — al „noului val" şi, respectiv, al „generaţiei pierdute" —, ca şi ale „realismului socialist" răsăritean), analizînd deci acest tip de „nou roman"

[1] *La novela social española* (1942—1968), Barcelona, 1968.

spaniol, Pablo Gil Casado semnalează apariţia paralelă a unor „naraţiuni documentare" sau „romane-reportaj", bazate pe aceeaşi tehnică „testimonială", dar lipsite de o finalitate socială explicită, căci scopul lor ultim ar gravita, după părerea criticului în discuţie, în jurul „descrierii unui gen de viaţă sau muncă", iar prototipul lor l-ar reprezenta Gran Sol al lui Aldecoa.[1]

Pablo Gil Casado reia aici, atenuînd-o, teza emisă cu cîţiva ani înainte de Gonzalo Torrente Ballester, care, nu fără o umbră de maliţie, credem, scria cu privire la Ignacio Aldecoa următoarele: „Fără să fi avut timp să-şi decanteze şi să-şi prefacă în materie artistică experienţele sale personale de marinar, Gran Sol e mai aproape de reportaj decît de roman: un reportaj care ar fi, totodată, o demonstraţie de cunoştinţe şi de stăpînire a limbajului marinăresc"[2].

Fără îndoială că Aldecoa s-a documentat exemplar — atît prin lecturi, cît şi „pe viu" — în vederea scrierii acestei cărţi, în care, aşa cum arată Ricardo Senabre, „a dus pînă la extrem obiectivitatea schiţată în romanele sale anterioare, (tehnica sa narativă — n.n.) răspunzînd mai mult ca oricînd unei priviri aparent impasibile, care se mulţumeşte să înregistreze atitudini, cuvinte, gesturi şi mişcări, şi să le reproducă în mod fidel"[3]. Din acest punct de vedere, Gran Sol are, desigur, tangenţe de netăgăduit cu marele reportaj literar, aşa după cum, neîndoielnic,

[1] Cf. *op. cit., passim*, pp. XIII şi 128.
[2] *Panorama de la literatura española contemporánea*, ed. 2, Madrid, 1961, p. 458.
[3] *La obra narrativa de Ignacio Aldecoa, apud* José Domingo, *op. cit.*, p. 100.

are multiple puncte comune cu romanul social[1] promovat de generația de romancieri de după 1950, în sînul căreia Aldecoa ocupă, cum spuneam la început, unul dintre locurile de frunte, dacă nu chiar cel dintîi.

Pentru această intenție socială a romanelor sale pledează, credem, și declarația programatică din perioada începuturilor lui de scriitor, cînd își manifesta fățiș interesul pentru oamenii simpli și nevoiași din țară și îndemna la reflectarea fidelă a vieții lor

---

[1] De aceea, nu sîntem de acord cu Pablo Gil Casado care (cf. *op. cit.*, p. XIII), pentru a-și argumenta excluderea romanelor de tipul lui *Gran Sol* din categoria romanului social, afirmă : „În *Gran Sol*, de pildă, se arată genul de viață pe care îl duc pescarii de larg, «documentîndu-li-se» existența prin intermediul unei tehnici testimoniale care combină concretul și arhetipicul (adică muncile pe care le desfășoară ei pe mare) cu ficțiunea ; dar munca lor apare complet desprinsă de mediul social în care ei trăiesc". Or, cititorul de bună-credință își dă seama singur, de la primele pagini, că lucrurile nu stau în felul acesta și că întreaga comportare a pescarilor, atît pe vas cît și pe uscat, este puternic determinată de condiția lor socială modestă, de oameni nevoiași, obsedați de frica zilei de mîine, în jurul căreia gravitează majoritatea dialogurilor pe care le poartă în răstimpuri unii cu alții. Ceea ce la Pablo Gil Casado este exprimat ca un fel de reproș tacit reprezintă, de fapt, un mare merit al cărții : acela că Aldecoa — om de stînga, cu vederi progresiste recunoscute, dar spirit independent și artist autentic — a știut să evite cu măiestrie pericolul tezismului. Așa cum remarcă Eugenio de Nora (cf. *op cit.*, p. 307), în *Gran Sol* „...intenția critică sau socială se insinuează discret, cu o reținere și un firesc demne numai de o mînă de maestru, în cîte-o reflexie sau în cîte-un comentariu perfect adecvat situației".

în roman, ca o datorie de onoare a artistului-cetățean : „Eu am văzut și văd întruna cum sînt oamenii săraci în Spania. Nu adopt o atitudine sentimentală sau tendențioasă. Ceea ce mă însuflețește mai cu seamă este convingerea că există o realitate spaniolă, crudă și duioasă în același timp, care este aproape inedită în romanul nostru."[1]

Dar substanța cărții este departe de a se reduce la aceea a unui simplu reportaj sau „dosar social". Lucrul acesta începe să devină tot mai limpede, pe măsura trecerii anilor, chiar și pentru foștii adepți ai tezei lui Ballester. Ne referim, concret, la Manuel García Viñó, care, în monografia — prima și dealtfel singura existentă pînă în clipa de față — pe care o dedică operei acestui scriitor[2], se dezice categoric și în mai multe rînduri de o opinie de acel gen, exprimată de el într-un pripit eseu anterior.[3] Căci astăzi García Viñó este de părere — și subscriem la acest punct de vedere — că, în Gran Sol, „Aldecoa a știut foarte bine și a vrut să facă nu un reportaj, nu un roman social, deși a reușit și una și alta, pe deasupra — în mod conștient, desigur, — ci un cînt epic."[4] Un cînt epic închinat „gestei pescărești", ca simbol al luptei neștiute și mărețe a omului împotriva naturii. Aldecoa însuși, în conferința lui asupra romanelor mării, explica atracția irezistibilă pe care acestea le-au exercitat asupra lui, nu doar ca simple cărți de aventuri, ci ca însăși întruchiparea „omului

---

[1] *Apud* J. L. Alborg, *Hora actual de la novela española*, Madrid, 1958, vol. I, p. 263.

[2] Madrid, 1972 (Col. *Grandes escritores contemporáneos*, EPESA).

[3] Cf. *op. cit.*, pp. 111 și 123.

[4] Cf. *op. cit.*, p. 111.

în luptă permanentă cu mediul", „a omului ce se proclamă căpitanul lumii", sau, cum frumos spunea cîndva Antoine de Saint-Exupéry, „a omului măsurîndu-se cu obstacolul".[1]

Ne-am permite să adăugăm că, după părerea noastră, Gran Sol este şi un splendid poem închinat prieteniei tonice şi solidarităţii virile a unor eroi care respiră prin toţi porii un dinamism vital robust şi contagios.

Şi totuşi, o altă temă predilectă, care se îngemănează strîns cu cea dintîi în creaţia acestui autor obsedat de ideea că fiecare clipă trebuie trăită ca şi cum ar fi ultima şi că viaţa — prea scurtă — „se sfîrşeşte la 43 de ani" (într-adevăr, printr-o stranie coincidenţă, a lui s-a curmat brusc la 44...),[2] este tema morţii.

De fapt, moartea — neprevăzută, absurdă, inutilă — este singurul „eveniment" propriu-zis care se produce în cărţile aparent lipsite de orice „conflict" ale lui Aldecoa : moartea jandarmului în El fulgor y la sangre, cursa asasinului dinspre moartea victimei spre propria lui moarte iminentă în Con el viento solano, moartea turistului american în Parte de una historia şi, în sfîrşit, moartea căpitanului din Gran Sol, precedată obsesiv de agonia repetată a peştilor pe covertă, şi de cea a păsărilor baudelairiene jupuite de echipaj în batjocură, despre care Aldecoa nu poate

[1] Eugenio de Nora sugerează comparaţia, din acest punct de vedere, cu *Bătrînul şi marea* (cf. *op. cit.*, p. 306).

[2] Cf. articolul memorialistic *Ignacio y yo*, de Jesús Fernández Santos, *Insula*, nr. 280, Madrid 1970, p. 3.

să nu remarce, cu infinită tristeţe : „Păsările sacrificate, care nu încăpeau vii în cer, au încăput moarte în cratiţă..."

„Este vorba, fără îndoială — comentează García Viñó —, de un reflex al concepţiei personale despre lume a autorului. Aldecoa pictează viaţa în toată vibraţia ei, tocmai pentru a scoate în evidenţă contrastul între această realitate pestriţă şi zgomotoasă, care este existenţa omului pe pămînt, şi esenţa lui de fiinţă destinată morţii. Pe Aldecoa l-a tentat — şi încă foarte tare — lumea taurilor, asupra căreia pregătea un roman. Viaţa ca luptă — contra omului (boxul), contra taurului, contra mării, contra măruntaielor pămîntului — ca o luptă frumoasă, dar, în cele din urmă, inutilă, căci oricare ar fi soarta asalturilor ei succesive, totdeauna sfîrşeşte prin înfrîngerea omului, prin anihilarea fiinţei umane. De aici decurge, poate, melancolia care impregnează întreaga operă aldecoană."[1]

* * *

Condiţia poematică a acestei cărţi a vieţii şi a morţii pe mare care este Gran Sol se vădeşte cu prisosinţă şi la o analiză cît de superficială a stilului său, în numele căruia José Domingo îi neagă condiţia de reportaj (arătînd că ceea ce o „salvează" de la această identificare posibilă este tocmai „limpezimea şi frumuseţea poetică a stilului său şi bogăţia lexicală, cu mult superioară aceleia a unui cît de bun

[1] Cf. *op. cit.*, p. 121—122.

jurnalist"[1]), iar García Viñó, pe aceea de roman social, în sensul îngust — sinonim cu „documentar" sau „testimonial" — al termenului.[2] Căci unul dintre marile merite ale lui Ignacio Aldecoa este acela de a fi știut să-și apere și să-și afirme — într-o epocă în care romanul-mărturie era înțeles de mulți scriitori spanioli doar ca o simplă copie fotografică, naturalistă, a realității, iar preocupările de ordin estetic erau socotite ca neavenite — condiția de artist al cuvîntului.

Stilul lui Aldecoa se caracterizează în genere — și în Gran Sol mai mult ca oriunde — printr-o sobrietate și o concizie elegante și echilibrate care fac din el un scriitor „clasic", într-un anume sens. Tehnica sa narativă este însă, cum am văzut, de o mare modernitate, și alternează în mod cu totul fericit și, pînă la un punct, neașteptat, pagini de descriere „obiectivă" sau de dialog transcris cu o fidelitate nu o dată șocantă prin franchețea lui frustă, cu pasaje descriptive, lirice, și cu comentarii poetico-filozofice de mare originalitate și prospețime. Nu de puține ori, ritmul unor asemenea pasaje, devine — datorită unor repetiții lexico-sintactice foarte caracteristice stilului aldecoan cu rezonanțe biblice (care nouă, românilor, ne deșteaptă imediat în minte sunetul frazei unui Zaharia Stancu) — acela al unor adevărate micro-poeme în proză. Dacă adăugăm la cele arătate mai sus fuziunea de metafore și comparații absolut insolite (căci Aldecoa era dotat cu un simț al observației cu totul ieșit din comun, care îl făcea să conecteze, la polii imaginilor sale, termeni, mulți dintre ei nicicînd împerecheați înainte), sintaxa concentrată uneori pînă

[1] Cf. *op. cit.*, p. 100.
[2] Cf. *op. cit.*, p. 19—20.

la expresia criptică și bogăția lexicală realmente neobișnuită, mai cu seamă în ce privește prezența terminologiei tehnice marinărești, cu care nici cititorul spaniol de rînd nu este cîtuși de puțin familiarizat[1] (și pe care Aldecoa nu se mulțumește să o utilizeze doar în caracterizarea mediului descris, ci și ca bază pentru metaforizări inedite din aceeași sferă, realizînd astfel unul dintre cele mai interesante experimente lingvistice ale narativei spaniole contemporane), vor fi mai ușor de înțeles greutățile pe care le are de întîmpinat orice traducător al lui Aldecoa într-o limbă străină și pierderile care se vor fi producînd, inevitabil, la un astfel de delicat transfer de frumusețe. Frumusețe pe care o sperăm transmisă cît mai nealterat viitorilor cititori ai acestui mare și încă nu pe deplin descoperit și înțeles autor spaniol contemporan, dispărut dintre noi prea devreme.

DOMNIȚA DUMITRESCU

[1] Ținem să mulțumim pe această cale Palmirei Arnáiz și lui Radu Tudoran, care ne-au ajutat cu multă amabilitate la traducerea unora dintre acești termeni.

DIN NORD-VESTUL PÎNĂ ÎN SUDUL IRLANDEI, ÎN OCEANUL ATLANTIC, SE ÎNTINDE O ZONĂ CU FUND NISIPOS, BOGATĂ ÎN PEŞTE. CENTRUL ACESTEI ZONE E FORMAT DINTR-UN BANC DE NISIP CARE, ÎN HĂRŢILE DE NAVIGAŢIE ENGLEZĂ, POARTĂ NUMELE DE *GREAT SOLE*, IAR ÎN CELE FRANCEZE CEL DE *GRAND SOLE*. ECHIPAJELE CANTABRICE DE PESCUIT ÎN LARG ÎL NUMESC „GRAN SOL".

DEDIC ACEST ROMAN OAMENILOR CARE LUCREAZĂ PE RUTA BANCURILOR DE PEŞTE ÎNTRE 48—56 GRADE LATITUDINE NORDICĂ ŞI 6—14 GRADE LONGITUDINE VESTICĂ, ÎN MAREA LUI „GRAN SOL".

„Şi zis-a lui Simon: «Depărtează-o la adînc şi aruncaţi-vă mrejele pentru pescuire».“

LUCA, 5.4.

PARTEA ÎNTÎI

I

Vîntul de sud-est, domol, cald, pătrunzător vălurea apele radei. În zare sclipea galben marea întinsă. Pe cerul amurgului se adunau norii, ca un uriaş ciorchine de midii, vineţi şi sidefii. Pescăruşii ţipau înfioraţi, rotindu-se deasupra portului şi atingînd în zbor, cu ghearele, crestele valurilor. Un vas de pescuit pălămidă se îndrepta către cheiul de descărcare cu motorul zumzăind aspru şi înfundat, în efortul de a învinge rezistenţa apelor în reflux.

Mirosea a alge putrezite şi a furtună. Petele de motorină străluceau viu pe suprafaţa apei. La chei, refluxul descoperea pilonii acoperiţi de moluşte, stîncile de un verde murdar pe care se tîrau speriaţi crabii, orbitele naufragiate ale canalelor de scurgere, fierul ros de rugină al treptelor.

Copiii se zbenguiau printre cupele mari ale dragei cu lanţ, dojeniţi în răstimpuri de glasul femeilor care munceau la peşte: gesticulau şi strigau ca piraţii. Într-un colţ al bazinului portuar, unde, după ce treceai de digul cheiului, se întindea o limbă de nisip pe care creşteau trestii, peste care erau puse la uscat năvoade

de culoarea întunecată și nobilă a romului, trei băiețandri pîndeau o caracatiță.

Aproape de dana portului, cele două vase de pescuit în larg, legate de țărm, se legănau purtate de învolburarea lină a apei. Coșurile le aveau vopsite, ca semn distinctiv, în portocaliu și albastru. Punțile erau albe, pereții izolatori ai sălii motoarelor erau de culoarea ocrului, iar coca, neagră și roșie. Nodul uriaș al traulelor zăcea la pupa. Pe părți, stivele ordonate și șubrede ale lăzilor de pește, bărcile de pescuit, costumele de lucru, înverzite de vegetația marină, puse la zvîntat. În vîrful catargului de la prova, sus, acolo unde, în timpul nopții, lucește lumina fosforescentă care indică direcția și sclipește cîte o stea, în nopțile senine din nordul Atlanticului — un pescăruș, ca un punct mișcător. Catargul de la prova vasului „Aril". „Uro" și „Aril" : două vase ale căror etrave înfruntă apele bărbătește.

Simón Orozco, de pe chei, lîngă vasele sale, privea cu luare-aminte marea și asculta șuierul vîntului de sud-est. Ținea piciorul stîng pe bolardul cu parîmele de la pupa și mîinile vîrîte în buzunarele pantalonilor. În ușița de la bucătăria vasului „Aril" își făcu apariția chica roșcovană a ungătorului Carmelo Alvarez. Simón Orozco privi în jos, apoi întrebă :

— Cît mai e, Alvarez ?

Alvarez întinse o mînă și o scutură de la degetul mare pînă la cel mic și invers.

— Două ceasuri... dacă merge bine, două ceasuri. E prost montat axul... S-a terminat aerul

din rezervor... Va trebui să se pompeze aer de la „Uro".

— Bine, dar axul n-are numere ?

— Ba da, căpitane.

— Atunci ?

Carmelo Alvarez făcu o strîmbătură prin care voia să arate că se mărginea să asculte ordinele primite. Simón Orozco repetă :

— Atunci ?

— Ventura a poruncit așa... și așa am făcut... Ventura a zis că...

Simón Orozco scoase mîinile din buzunare ; își izbi pumnul drept de palma mîinii stîngi.

— Ventura... Ventura, își stăpîni enervarea și întrebă : Și inspectorul ?

— Nu mîncase nimic și s-a dus la cîrciumă să pună în gură ceva.

Simón Orozco privi către reflexele galbene dinspre larg ; rămase cu gîndul la furtună ; calcula timpul. Carmelo Alvarez respira adînc. Simón Orozco ridică privirea către norii grei de furtună din zare. Pe furtună, ieșirea în larg avea să fie grea, din cauza barierei de nisip. Va trebui să încerce pe la nord-est, dacă nu, pe la vest, ocolind-o pe lîngă coastă. Nu aveau timp de pierdut. Începu să monologheze :

— Chiar dacă vremea se schimbă, tot trebuie să pornim. Mîine la unsprezece trebuie să fie gata gheața...

— Aici nu e gheață, căpitane ? îl întrebă Carmelo Alvarez.

— Nu e de-ajuns. Trebuie să mergem la Musel.

— Asta ne ia pe puţin opt ceasuri, navigînd în condiţii bune. Pe furtună...

— O să vedem...

Calmero Alvarez ridică ochii spre cer. Spuse :

— Semne proaste, căpitane, vînt potrivnic.

O voce iritată răsună dinspre motoare :

— Coboară, Cotoi Roş, că nu luăm noi şi banii pentru tine !

Carmelo Alvarez trase aer în piept. Întoarse capul şi strigă :

— Vin acum !

Strigă mai tare :

— Ho, că vin, neisprăviţilor, vin acuş' !

Mormăi maşinal ceva despre sexe şi funcţii fiziologice, dînd drumul unui val de metafore tulburi. Apoi se linişti şi zîmbi.

— Căpitane, asta va fi o ieşire bună. Mi-o spune mie ceva, aici, înăuntru.

După obiceiul lui, Simón Orozco încerca să anuleze puterea magică a presimţirilor.

— Poate n-o să ne scoatem nici măcar cheltuiala.

Vocea iritată insistă, dinspre motoare :

— Cotoi Roş, coboară odată !

Carmelo Alvarez scuipă peste copastie. Îşi retrase capul din uşiţă. Simón Orozco mai privi o dată spre larg, apoi o porni pe chei, îndreptîndu-se spre vasul destinat pescuitului de pălămidă.

Şiruri de oameni descărcau peştele. Se auzeau bocănitul saboţilor şi zgomotul cizmelor cu talpă de lemn ale pescăriţelor. Bărbaţii care descărcau marfa erau desculţi, cu picioarele răşchirate şi bine înfipte în pămînt. Peste vălmăşagul de glume, ţipete, rîsete şi înjurături, pluteau cuvinte în limba bască. Cîte un peşte scăpa jos, plescăia, izbindu-se cu solzii de pămînt, luneca.

Căpitanul vasului de pescuit pălămidă supraveghea munca stînd pe punte, la babord, sprijinit de tocul ferestrei. Simón Orozco îl salută.

— Ei, Koldobika, cum v-a mers ?

Căpitanul vasului zîmbea mulţumit.

— Bine, bine... am dat de un cîrd mare... am continuat... bine. Alţii, nimic... Motor, motor, nimic. Trei zile fără să vezi un peşte... Apoi cîrdul... bine, bine... cincizeci de mile spre nord-est. Bine, totul bine, bine... Am avut noroc.

În Marea Cantabrică foarte rar dădeai peste un cîrd de pălămidă ; şi cînd dădeai peste el, era un mare noroc. Simón Orozco ştia ce înseamnă cuvîntul acela. Noroc : cîţiva gologani ca să poţi să trăieşti, ca nevasta să aibă cu ce plăti la prăvălie cumpărăturile şi copiii să poată merge mai departe la şcoală. Mai exista şi un altfel de noroc. Dar prefera să nu se gîndească la el, prefera să aibă încredere. Îşi amintea... Traulerul „Asunción“ n-a avut noroc. Primăvara trecută, în dreptul farului de la Bull. Îşi amintea... Antón Zugasti, căpitanul lui. La Pasajes, obişnuiau să joace mus[1] împreună. La Pasajes se şi cunoscuseră, cu mulţi ani în urmă, cînd erau flăcăi şi gîndeau că marea îţi oferă o viaţă de aventuri şi bani berechet... În dreptul farului de la Bull, vechea

[1] Joc de cărţi.

sa cunoştinţă, Antón Zugasti. Nu, Zugasti n-a avut noroc. Nici Zugasti, nici cei şaisprezece oameni din echipajul său.

Simón Orozco ascultă de glasul unei femei, care-i atrăgea atenţia :

— Feriţi-vă, domnule Simón.

Se dădu la o parte ca să facă loc cărucio-rului plin cu peşte. Auzi din nou vocea căpitanului vasului de pescuit pălămidă :

— Proastă ieşire, Orozco... vînt potrivnic... Gran Sol rău. Peşte puţin pe „Ogoño“ şi pe „Izaro“... i-am întîlnit la vest de Machichaco în drum spre casă... Au zis că e rău, să ne abatem spre nord, către cincizeci şi şase.

Simón Orozco zîmbi. Se gîndea la tertipurile primului căpitan al perechii de vase „Ogoño“ şi „Izaro“. Totul mergea rău. Vremea proastă, pescuitul mergea prost, echipajul era prost ; obişnuit cu pescuitul de coastă, nu dădea randament la bancurile din nord. Totul mergea prost, dar camera frigorifică era plină.

Simón Orozco spuse :

— Lasă că-l ştiu eu pe Astaburuaga. Am mai auzit povestea asta. Totdeauna te minte. Dacă zice că i-a mers prost, o fi aducînd vreo opt sute sau o mie de lăzi de peşte cu carne albă. Ştie multe, e pescar priceput, dar e maţe-pestriţe.

Căpitanul vasului de pescuit pălămidă coborî pe covertă.

— Se cuvine să bem un păhărel.

Urcă scăriţa pînă la chei. Scund, greoi, cu şolduri puternice şi piept lat, tîrîndu-şi picioarele încălţate cu bocanci, se apropie de Simón Orozco.

— Se cuvine să bem un păhărel, Orozco, repetă el.

Simón Orozco răspunse în glumă :

— Se cuvine să facem economie, asta se cuvine.

Căpitanul vasului de pescuit pălămidă se lovi cu mîinile peste pîntec.

— Aş, Orozco, să faci economie la ce-ţi place e rău, foarte rău ! Să faci economie ca să crăpi ca toţi ceilalţi, fugi de-aici !

Cei doi căpitani se îndreptară către cîrciuma din Lonja. În cîrciumă — fum usturător de sardele prăjite, smiorcăieli de copii mici, roiuri de muşte rotindu-se peste petele de unsoare şi umezeală, voci puternice obişnuite cu strigătul — tonul îl dădeau echipajele vaselor „Uro“ şi „Aril“. Nevestele şi copiii marinarilor beau oranjade şi apă minerală. Marinarii se cinsteau, la despărţire, cu vin roşu ; vin roşu de adio, care amărăşte şi usucă gura, care-ţi mai îmbărbătează puţin inima, care udă gluma sub care se ascunde tristeţea, care înţepeneşte la plecare surîsul şi scuză privirea înceţoşată. Vilegiaturistul capricios în căutare de pitoresc, contrabandistul care operează la Lonja, matelotul metis din golf şi din larg beau şi mîncau tăcuţi în hărmălaia celor din Gran Sol.

Simón Orozco căută din ochi o masă liberă, dar nu găsi nici una. Se îndreptă spre tejghea, urmat de căpitanul vasului de pescuit pălămidă.

Şeful de echipaj Afá şi un ungător de pe „Uro“ le făcură loc.

— Domnule Simón, zise Afá, vă cedăm locul. Pornim curînd ?

— Ce ştiu eu, José !

— Inspectorul mi-a dat bonurile îndărăt. Pînă la viitoarea călătorie nu sînt cabluri de sîrmă.

Fruntea lui Simón Orozco se încreţi şi se zbîrci toată.

— Peşte vor să le-aducem, dar cabluri nu ne dau. Ce oameni ! Ce oameni !

— Aşa se pierde traulul, zise Afá.

— Aşa se pierde vremea, mai cu seamă.

Afá uitase pe tejghea lista echipajului.

— Domnule Simón, comandantul de navigaţie n-a sosit încă. Am fost la Comandament să iau rolul.

Căpitanul vasului de pescuit pălămidă cerea de băut. Îl întrebă pe Simón Orozco :

— Tu ce bei, Simón ?

— Cafea.

— Şi un păhărel... ?

— Păhărel, nu.

— Trebuie sărbătorit evenimentul, ce naiba !

— Cu cafea, nu vreau alcool.

Căpitanul vasului de pescuit îi invită şi pe şeful de echipaj Afá şi pe ungătorul de pe „Uro“ :

— Voi ?

— Vin, zise Afá.

Căpitanul vasului întrebă :

— Şi nevastă-ta, Simón ?

— E la Elanchove, cu bunica şi copiii, pentru cîteva zile.

— Fiu-tău cel mare o fi avînd acum... O să-l ia curînd în armată...

— Peste doi ani.

— Ce face ?

— E mecanic.

— Eu, pe-al meu, ăl mare, l-am trimis în larg cu Cristino, pe „Maria del Milagro“.

— Nici pe duşmanul meu de moarte să nu-l văd pe mare... să-şi ducă traiul pe uscat.

— Bine, dar ţie nu-ţi merge prea rău, Simón.

— Mi-ar putea merge şi mai rău, ce-i drept.

Şeful de echipaj se încinsese la o discuţie cu ungătorul.

— O iei pe promenada principală la tribord, mergi drept spre sud, apoi spre vest pe strada Cajal, iar înainte, apoi o cîrmeşti spre cîrciuma lui Sánchez, iar înainte, cu toată viteza, şi o ţii tot aşa pînă la cap. La numărul 45, etajul II : costă şapte duros [1], e mai bine să te duci joia.

Ungătorul încuviinţa din cap. Şeful de echipaj Afá îşi aţinti ochii pe calendarul atîrnat, după tejghea, de raftul plin cu sticle de lichior.

— Odată am făcut-o lată rău... Pedrito, scufundătorul, a aruncat un scaun pe geam şi pe urmă s-a aruncat şi el... era acolo şi Macario el Matao... Pedrito şi-a spart capul şi şi-a rupt un braţ, a trebuit să-l „pescuim“ cu năvodul.

[1] Un duro, cinci pesete.

Trase o dușcă și strînse buzele.

— Pedrito, ce mai... Pedrito, cum bea un strop o și lua razna peste bord, așa era el. Parcă i se suia tot sîngele la cap și nu mai era chip să-l ții... Ne-ntorceam cu bani de la Vigo — păstră o clipă de tăcere nostalgică — cu mulți bani... Dacă i-aș avea acum...

Simón Orozco îi spuse șefului de echipaj Afá :

— José, proviziile sînt la bord ?

— Da, domnule Simón.

— Cîtă sare ?

— Șapte saci.

— Eu zic c-or fi mai mulți.

— Nu, domnule, cîți ați spus dumneavoastră.

— Eu zic c-or fi mai mulți.

— Mă rog, au rămas de data trecută doi care au prisosit, dar n-am urcat decît șapte.

— Vezi bine că sînt mai mulți. Sărați codul cu cei șapte saci de sare, nici un pumn mai mult. Ne-am înțeles ?

— Da, domnule Simón.

Macario Martín el Matao, bucătarul de pe „Aril", stătea la capătul tejghelei bînd cu Juan Ugalde și Venancio Artola, marinari de pe același vas, și cu alți doi marinari de pe „Uro". Macario Martín avea ochii împăienjeniți de lumina mării, de fumul cuptorului și de vin. Pe mîna stîngă — mîna cu care pipăia calmarii, obleții și alți pești în ochiurile de apă liniștită din golf — purta, lîngă degetul mare, tatuat stîngaci și cu un tuș foarte șters, o amintire de pe vremea cînd își făcea armata la marină :

„Roza vînturilor", baza Cartagina, anul 1925. Macario Martín vorbea subliniindu-și cuvintele cu mîna stîngă, ca un stîngaci ce era.

— Eu m-am însurat de trei ori și te asigur că trebuie să dorești foarte tare lucrul ăsta, ca să-l faci. Tu, Venancio, dacă eu aș fi la vîrsta ta... tu, Venancio, nu trebuie să te însori. Ți-o spun eu, care m-am însurat de trei ori. Mai tîrziu ai să te căiești. Nu-i nevoie să te-nsori. Eu m-am însurat de trei ori. Ei, și ? Dacă eu aveam vîrsta ta, nu mă însuram. Povestea asta, cum că trebuie numaidecît să te-nsori, nu-i adevărată. Eu m-am însurat de trei ori, tu nu poți înțelege asta... Să ne mai dea un rînd !

Venancio Artola, de fel din Bermeo, nu era de acord cu vorbele lui Macario Martín. Își mișca mîinile și capul mătăhălos în semn de împotrivire.

— Tu, Matao, nu iei însurătoarea în serios... !

Venancio Artola se exprima greoi. Macario Martín nu-l lăsă să continue :

— Nu-mi veni mie cu predici, Venancio. Ascultă la mine, care-s pește bătrîn. Cine a mușcat o dată din momeală știe ce gust are, și știe să și scape, dacă are coada lungă și aripioare vînjoase. Tu crezi că la femei le vii de hac cu una, cu două ? Așa cred cei de vîrsta ta, dar de fapt nu le vii de hac. Ce, te uiți la ele și le-ai și venit de hac ? Ce-ți închipui tu ? Îți spintecă șalupa pe dedesubt. Eu m-am însurat de trei ori și pot spune că am învățat cîte ceva. Crezi că le îndrugi acolo verzi și uscate și le și vii de hac... Nu le vii, Venancio,

îți spun eu că nu le vii! Peștele bătrîn știe asta. Dacă nu ești cu băgare de seamă, ele sînt cele care-ți vin ție de hac.

Macario Martín făcu un pas greșit. Apoi urmă :

— Dă-i cu ciomagul, dă-i cu ce vrei, se răsucește și-ți scapă printre degete, ca țiparul, ca vinul prost. Și cele de-aici, și cele de la tine din sat. De pretutindeni. Nu le vii de hac ! Eu știu asta, și tu, dacă m-ai asculta, te-ai purta ca și cum ai ști-o și tu. Dar nu, ai douăzeci și nouă de ani, un mucos... Eu am cincizeci și doi. La douăzeci și nouă de ani toată marea ți se pare albastră... Pînă n-o vezi neagră, ai jura că-i albastră... E rîndul meu să plătesc.

Șeful de echipaj Afá strigă pe un ton glumeț :

— Taci, Matao, că-ți spargi plămînii de pomană, înșiri numai prostii. Imediat se află, și nevestica îți și înfige coada de mătură între coaste, cînd te-i holba la ea ca un pește fiert.

Macario Martín ridică din umeri cu un gest plin de dispreț. Zise tovarășilor săi :

— Apăi cu ăsta...

Șeful de echipaj Afá zîmbi.

— Ați văzut, domnule Simón, ce întors e azi Matao ?

Simón Orozco îi răspunse agale, rece, senin :

— Am văzut. Să fie cu băgare de seamă, că într-o bună zi îl las pe chei să se dezmeticească. Nu vreau bețivi la bord.

Șeful de echipaj Afá își pierdu treptat zîmbetul, în locul lui apărînd un rictus ; apoi căpătă o expresie aproape copilărească de în-

grijorare. Afá și Macario Martín erau foarte legați.

— E om cumsecade, zise Afá, numai că dacă bea un păhărel în plus dă strechea-n el. Dar e om cumsecade, îi place să turuie și să turuie întruna...

Mecanicul-șef Domingo Ventura se afla la o masă, împreună cu soția lui, Begoña María, și cu cei trei fii ai lor. Begoña María îl ținea pe cel mai mic în poală. Petra Ortiz, soția șefului de echipaj José Afá, se propti de masa lor.

— Stau și eu cu voi.

Domingo Ventura strigă :

— José, nevastă-ta !

— Lasă-l, zise Petra Ortiz. Vine el cînd o să vrea. Azi ne-am certat.

Afá se făcu că n-aude ; Begoña María dădu celui mic puțină apă minerală ; spuse :

— Cînd pleacă vasele, totdeauna vă certați.

— Așa pleacă liniștit, explică Petra. Altfel, se înduioșează. Bărbații ăștia sînt ca niște copii. Așa, cînd se întoarce, are și mai mult chef de mine.

Begoña María rîse nervos...

— Ai și tu niște chestii, Petra...

— Încearcă și tu. Ai să vezi ce bine o să-ți meargă.

Domingo Ventura interveni :

— Petra, nu-i mai deschide tu capul, ne certăm și așa destul.

Begoña María se strîmbă enervată. Domingo Ventura i-o luă înainte :

— Liniştește-te, femeie, liniştește-te. Bea apă minerală și vino-ți în fire. Mă duc, că mă cheamă căpitanul.

Cele două femei începură să bîrfească.

— Galiciana, zise Petra Ortiz, mi-a spus că iar a rămas grea, ce zici de asta ? Și bărbat-su, nici că-i pasă. Ăsta e al optulea. Că doar nu i-or da banii afară din casă.

— Galiciana asta e ca o iepuroaică, iar Arenas e-un zevzec. Cu ce-or avea de gînd să-i hrănească pe toți ?

— Poate-i zvîrle în mare, la pești...

Domingo Ventura îi spuse lui Simón Orozco :

— Căpitane, peste o oră totul e gata. Mă duc chiar acum pe vas.

— Ar fi trebuit să fii deja acolo. Și inspectorul ?

— A fost aici, dar l-a chemat la telefon armatorul și s-a dus la birou.

— Cînd o fi totul gata, mă anunți, vreau să pornim curînd. Se adună nori amenințători. O să trebuiască să navigăm pe lîngă coastă, dacă se poate.

— Bine, căpitane.

Urmă o clipă de tăcere. Domingo Ventura îi spuse lui Afá :

— A venit nevastă-ta.

— Am văzut-o.

— Sînteți certați ?

— Nu, acum mă duc într-acolo.

— Nu sînteți certați ?

— Ți-am spus că nu, acum mă duc într-acolo.

— Bine, omule, mă rog. Ea zicea că sînteți certați.

Afá se fîstîci.

— Spune numai prostii.

Domingo Ventura ridică din umeri.

— Eu... ce-a zis ea, dar nu te certa cu mine, ceartă-te cu ea.

Mînios, Afá scuipă.

— Tare îți mai place să te vîri în viața altora, Domingo.

Căpitanul vasului de pescuit pălămidă își luase rămas-bun. Simón Orozco stătea deoparte, tăcut, cu coatele sprijinite de tejghea. Macario Martín cîntă o jota[1] pînă cînd se înecă și trebui să tacă : își drese gîtlejul cu o dușcă. Nevastă-sa, ciufulită, tristă, rușinată, stătea lîngă el și încerca să-i vorbească.

— Macario...

— Nu vezi că sînt cu prietenii ?

— Macario, mi-ai luat din sertar...

— Nu ți-am spus că sînt cu prietenii ?

— Bine, dar la ce-ai nevoie de bani în larg ?

— De cîte ori vrei să-ți spun că sînt cu prietenii ?

— Bine, Macario, dar erau ultimii care-mi mai rămăseseră... dacă-i iei și pe-ăștia...

Macario Martín băgă mîna în buzunar.

— Na, ține.

Femeia numără purcoiul de bancnote.

— Macario, dă-mi și restul.

[1] Melodia unui dans popular din Aragón și Valencia.

— N-am nici un rest.

— Bine, dar la ce ai nevoie de bani în larg ?

— N-am bani, i-am cheltuit.

Macario îşi apucă pe după umeri soţia.

— Am să-ţi cînt o jota.

Femeia se smuci.

— Nu-mi cînta nimic şi dă-mi restul.

Macario mai scoase un teanc de bancnote.

— Ţine-l, dar trebuie să ne inviţi tu.

Tovarăşii refuzară să bea. Macario ceru o stacană mare.

— Acum chiar îţi cînt o jota, Segunda.

Vocea spartă a lui Macario se înălţă, încercînd să acopere larma din cîrciumă. Se congestionă tot, renunţă, şi mai trase o duşcă.

— Nu mai sînt bun de vitejii de-astea. Cînd eram tînăr, atunci să mă fi auzit...

Segunda Esteban se îndreptă spre masa la care se aflau Begoña María şi Petra Ortiz.

— Ce-i cu tine, Segunda ? o întrebă Begoña María.

Segunda suspină.

— Ticălosul, o ştergea cu paralele, afurisită mai e şi pielea de pe omul ăsta.

— Tu eşti de vină, zise Petra Ortiz. Tu eşti de vină ! Dacă nu te-ai îmbăta cu el, dacă nu i-ai semăna ca două picături de apă...

Segunda Esteban se jelui :

— Asta o credeţi voi, dar nu-i nimic adevărat, nu-i nimic adevărat, eu nu beau cu el.

Oftă din rărunchi.

— Ei, haide, haide... zise Begoña María.

— N-ai de ce să te plîngi acum, doar ştiai cine e cînd l-ai luat, spuse liniştită Petra Ortiz.

— Las-o, femeie, şi tu, o rugă Begoña María. Apoi, pe un ton plin de căldură, o invită pe Segunda : Bea ceva şi nu te mai gîndi la asta.

Şeful de echipaj Afá se apropie de masa lor.

— Bună, Begoña, bună, Segunda. Unde sînt copiii, Petra ?

— Cel mic era pe-aici. Ceilalţi se joacă sau pescuiesc, ori ştiu eu ce-or fi făcînd ?

— Păi ar trebui să ştii.

— Şi tu...

— Bine, bine...

Şeful de echipaj Afá se depărtă de masă.

Galicienii din echipajul vaselor „Uro" şi „Aril" formau un grup aparte. Pe „Aril" erau trei marinari din Galicia, plus comandantul de navigaţie.

— Nu e marinar, zise Joaquín Sas. Poţi să mergi pe mare o sută de ani şi să nu fii marinar.

Fraţii Quiroga respectau opiniile tovarăşului lor Sas. Juan Quiroga îşi dădu sfios cu părerea :

— Păi căpitanul de pe „Pagasarri" l-a avut şef de echipaj.

— Nu-i marinar, şi n-are-a-face că a fost şef de echipaj. N-are autoritate, e lucru ştiut. Am navigat cu el patru ani. Îl cunosc bine. Nu-i marinar şi pace.

Comandantul de navigație Paulino Castro intră și el în cîrciumă. Era mărunt și nervos. Trecînd pe lîngă Simón Orozco îl salută.

— Bună seara. La ce oră pornim ?

— Îndată.

Afá îi înmînă lista echipajului.

— Poftiți rolul.

Paulino Castro își continuă drumul pînă la masa galicienilor. Celso Quiroga se ridică pentru a-i oferi locul.

— Vreți să stați jos, căpitane ?

— Nu, mă duc pe vas. Ai luat ce ți-am spus ?

— Da, căpitane.

Lîngă tejghea, căpitanul de pescuit și comandantul de navigație de pe „Uro", de curînd sosiți, stăteau de vorbă cu Simón Orozco. Paulino Castro îl salută cu un gest ; se îndreptă spre ei. Joaquín Sas comentă :

— Căpitănimea.

Macario Martín îl învăța pe Juan Ugalde, care era din Ondárroa, cum e viața :

— Tu, ca și crabii, strîngi, strîngi ! Și ce-i cu asta ? Întotdeauna te așteaptă altcineva ; chiar dacă tu nu-ți dai seama de asta, de fapt strîngi pentru el. E cel care-ți vine de hac și-ți pune cruce.

Juan Ugalde nu-și contrazicea niciodată interlocutorul. Cînd i se ura să asculte, pleca. Dacă cineva nu-i dădea pace, spunea, întinzîndu-și mîinile mari :

— Taci odată, parcă ai fi o babă, taci, îți spun, fac ceva pe voi toți.

Unul din băieții șefului de echipaj Afá intră în cîrciumă cu o caracatiță mică, turbată, în agonie, înfășurată pe braț. Îl urmau doi flăcăiandri. Maică-sa îl strigă :

— Ai mîncat ceva, ai luat o gustare, nu-i așa ? Și pe urmă te bagi în apă... O să-ți trag una... De cîte ori trebuie să-ți spun, zi, de cîte ori ?

Băiatul se întoarse în stradă cu prada lui furioasă și cei doi amici tăcuți. Le spuse însoțitorilor :

— Haidem la dragă să le dăm gagicelor pe la bot cu caracatița. Să vedeți numai cum țipă, dar nu de scîrbă, vor să le pipăim, d-aia.

Se îndreptă spre dragă, urmat de cei doi acoliți.

În cîrciumă, roiul de muște crescuse. Zumzăiau pe geamurile îndărătul cărora se zărea un cer înnourat, negru și adînc. Nevasta ungătorului Manuel Espina croșeta, ținînd capul plecat asupra lucrului.

— Proastă vreme pentru ieșit în larg, spuse Espina bătrînului său socru, bună doar de pescuit în strîmtoare, de unul singur, cu frînghia. Domnul Simón o fi vrînd el să pornească acum, dar ar trebui să mai aștepte.

Bătrînul Espina deslușí :

— Știe el Orozco dacă trebuie sau nu să pornească, nu trebuie să-l învețe nimeni. Nu cerul înnourat e cel mai amenințător. Mai de temut e vîntul. Ar fi și mai rău dacă ar veni de la nord-vest, atunci chiar că-ți trebuie o macara să te țină.

Femeia schimbă vorba :

— L-ai văzut pe nepotul dumitale ? O să ajungă un pescar la fel de bun ca dumneata.

— Ba o să fie şi mai bun. I-e dragă meseria. Într-una din zilele astea o să-l iau cu mine.

— Dar e încă foarte mic, o să aibă tot timpul.

— Mic ? Păi eu la vîrsta lui plecam cu tata împins de nevoie, ca să-mi cîştig pîinea.

Tejghetarul discuta cu Macario Martín.

— Au fost opt, Macario, nu patru.

— Păi ţi-am plătit înainte.

— Îţi spun că au fost opt.

— Dar... îţi jur pe ochii mei că numai...

— Cum vrei tu, dar să ştii că sînt opt.

Cînd rîdea, Joaquín Sas îşi arăta dinţii stricaţi, ascuţiţi ca pentru pradă şi pătaţi de tutun, murdărie şi vin.

— Bătrînul trebuie să facă spume la gură. Mă bucur că i-a rămas mîncarea în gît. Mă bucur că n-are de cine să se ia. Mă bucur că-şi face sînge rău.

— Domnul Simón, zise Juan Quiroga, are dreptate. Am fi putut fi pe mare încă deacum două ceasuri. Acum ne vine pe cap şi furtuna. Cu siguranţă că nu pornim pînă-n zori.

— Ei aşi, asta o crezi tu. Bătrînul porneşte-n larg chiar dacă ar fi să i se scufunde vasul. Dacă pe mare îi merge prost, în port îi merge şi mai prost. N-ai văzut şi altă dată ?

Simón Orozco spunea celuilalt căpitan de pescuit şi comandanţilor :

— Pornim îndată ce axul e gata. Anunţaţi-i pe toţi că nu aşteptăm pe nimeni, că pe ăştia trebuie să-i anunţi din vreme. Acum, cît beau, stau aici liniştiţi, abia pe urmă li se mai năzare cîte ceva.

— Nu, zise Begoña María, nu vreau să mai bei.

Copilul se înfurie şi începu să dea din picioare. Begoña María îi trase cîteva la fund şi-l lăsă jos. Adăugă :

— Şi ce-a rămas aici beau eu, nu mai cere, că nu mai e.

Petra Ortiz întinse micuţului paharul ei cu oranjadă.

— Bea, corsarule.

— Nu-i da, Petra.

— Numai un pic, tu, să nu mai plîngă.

Copilaşul îşi lipi buzele de marginea paharului şi bău.

— Vino-ncoace, ţigane, vino să-ţi şterg mucul ăla care-ţi atîrnă, zise Begoña María.

Copilul se zbătea în braţele maică-si, dădu cu piciorul în masă.

Petra interveni :

— Da ce rău te-ai făcut, un drac şi jumătate, nu alta.

Paharul se vărsă. Begoña María arse copilului două palme.

— Hai, du-te în stradă şi te joacă, să nu te mai văd aici, împieliţatul naibii !

Begoña María îşi netezi părul.

— Nu-i chip s-o scoţi la capăt cu el.

Părul Begoñei María era de un blond stins. Pielea i se încreţea la coada ochiului. În jurul

gurii, cu o expresie amară, i se conturau, tăindu-i obrajii, două brazde adînci. Ochii, adînciţi în orbite, erau înconjuraţi de cearcăne cu brobonele mici şi vinete, ca pielea din jurul sfîrcurilor.

— Nu-i chip s-o scoţi la capăt cu el, repetă. Dacă o semăna cu ceilalţi, pe mine m-a dat gata.

Petra Ortiz filozofă :

— Mai multe necazuri aduc bărbaţii decît copiii.

Începuseră să sosească marinarii de pe vasul de pescuit pălămidă. Li se făcea loc la tejghea. Macario Martín căuta buzunare dispuse să-l cinstească.

— Bun pescuitul, nu-i aşa ? Aţi luat ceva bănuţi, băieţi...

Pescarii de pe vasul de pescuit pălămidă erau generoşi şi invitau cînd voiau ei, dar nu le plăcea să se lase îmbrobodiţi de vorbele invitatului.

Macario Martín pusese la bătaie toate vechile lui şiretlicuri. Îşi încercă puterea braţului cu un flăcău, şi pierdu. Spunea :

— Pe învins se cuvine să-l inviţi la un păhărel, ca să-i treacă durerea din braţ şi să uite ruşinea înfrîngerii.

Cu gura căscată de uimire, Venancio Artola se uita la tovarăşul său.

— Mare şmecher eşti, Macario, ce nu ştii tu nici Dumnezeu nu ştie.

Macario Martín clipi pînă i se prelinse o lacrimă.

— Cincizeci şi doi de ani, numai atît !

În cîrciumă se anunţă că vasele erau gata de plecare. Şeful de echipaj Afá se apropie de galicieni.

— Dacă trebuie să vă duceţi după coşuri, duceţi-vă acum. Pornim îndată. Nu aşteptăm pe nimeni.

Sub mese se aflau coşuri de răchită, conţinînd completări la raţia de mîncare a fiecăruia.

Joaquín Sas întrebă :

— Dar nu ziceau că le mai trebuie încă vreo două ore ?

— Ziceau, Sas. Dar s-a reparat.

— Şi nu mai e timp să ne repezim pînă la cîrciuma Asturianului, să mai bem un păhărel ?

— Aţi stat aici toată după-masa. Bea-ţi păhărelul aici !

Şeful de echipaj Afá se apropie de Macario Martín :

— Nu mai bea, Matao. Peste puţin plecăm. Dacă trebuie să te duci după ceva...

— Bea şi tu un păhărel, José.

— Am băut destul... Şi cu voi ce-i ?

Venancio Artola răspunse şi în locul tovarăşului său Juan Ugalde :

— Noi avem coşurile deja la bord. N-avem de la cine să ne luăm rămas-bun, n-avem de ce să mai zăbovim.

— Dacă ar fi fost aici drăguţa ta, altă socoteală, nu-i aşa ?

Venancio Artola se mulţumi să spună numai atît :

— Poate.

— La Pasajes ai pierdut o dată vaporul. Ia spune, ce-i tot făceai ?

— Vorbeam.

— Bine, vorbeai... Dar ce-nseamnă la tine că vorbeai ?

— Vorbeam.

Macario Martín explica prietenului său Afá:

— Nu te lua de fată, că se-nfurie. I-a intrat în cap chestia cu însurătoarea.

Afá rîse :

— Vezi, nu sînt toți ca tine, bătrîn spurcat!

Intrară ungătorii de pe „Aril" cu mecanicul-șef Domingo Ventura. În jurul lor, la tejghea, se făcu gol, pentru că te puteai murdări atingîndu-i. Erau numai în maiou, arătîndu-și mușchii vînjoși de foști fochiști. În picioare toți purtau pantofi scîlciați, peticiți, căscați la vîrf, negri de unsoare, arși de motorină. Cotoi Roș se ștergea pe brațe cu o cîrpă.

— Să ne dea ceva de băut.

Lăsă cîrpa pe tejghea.

— Dă-mi o țigară, Juan.

Juan Arenas scoase un pachet de țigări din buzunarul de la spate al pantalonilor. Împreună cu ei era și soția lui Manuel Espina.

— Gata, ați terminat ?

— Gata, zise Manuel Espina. Mi-ai adus coșul ?

— E acolo, unde șade taică-tău.

— Bine. Băiatul ?

— Pe-aici, pe-undeva, se joacă.

— Ai pus și bicarbonat în coș ?

— Da, și ceai de mușețel.

— Bine.

Macario Martín strigă :

— Cotoi Roș, mergem ?

— Mai e timp.

Întotdeauna, la ora plecării, ungătorii mai aveau timp. Știau că fără ei vasele nu pot porni. Ei erau cei care le dirijau mersul, plecați asupra motoarelor, ascultînd răsuflarea mașinii, zvîcnirile forței ei, care se supunea treptat.

Grupul marinarilor galicieni se ridicase. Juan Arenas le spuse :

— Mai e timp.

Căpitanii și comandanții pășeau încet pe chei, îndreptîndu-se către vase. Cerul era acoperit de nori. Bătea un vînt cald și puternic.

— Cum vin ungătorii, ridicăm ancora, zise Simón Orozco.

În golf, marea clipocea. Răsuna larma pescărușilor, care coborau vertiginos din înalt, băteau din aripi într-un punct fix al mării și se înălțau apoi din nou, greoi.

Pe chei, lîngă vase, se formau grupuri : pescari cu soțiile și copiii lor Personalul de la Lonja și cîțiva gură-cască se apropiaseră ca să asiste la plecarea vaselor. Dintr-un capăt al cheiului se apropiau cei trei ungători de pe „Aril".

— Nu mă bateți la cap, primul cart îl face cine vrea, dar în călătoria asta, zise Carmelo Alvarez, de la opt la douăsprezece e rîndul meu. Data trecută...

Juan Arenas i-o reteză :

— Toată ziua nu faci decît socoteli. Data trecută a fost rîndul meu de la douăsprezece la patru, fără să existe de fapt nici un motiv. Măcar într-o călătorie lasă-mă să mă odihnesc.

— Nu, tura mea e de la opt la douăsprezece.

— Să tragem la sorți.

— Nu, e rîndul meu.

Șeful de echipaj Afá sări pe coverta lui „Aril". Nevastă-sa îi strigă :

— Să vedem dacă de data asta te întorci bogat, José ! Nu uita c-ai promis că mă duci la teatru.

Cînd striga, lui José Afá i se umflau vinele de la gît și i se congestiona toată fața :

— Las-că te duci tu singură, urîto, n-ai nevoie să te duc eu !

Petra Ortiz îi dădu cu tifla :

— Cu banii pe care mi i-ai lăsat...

— Cu ei și cu ce-ai mai pus tu deoparte, șmechero !

Begoña María își sărutase bărbatul :

— S-aveți parte de noroc.

— Dă Doamne !

Acum, femeia își ținea fiul cel mai mic în brațe.

— Hai, spune-i pa lui tăticu !

Domingo Ventura își sărută mezinul, apoi puse mîna dreaptă pe creștetul celui mai mare dintre copii și-i răvăși părul ; pe cel mijlociu îl bătu ușor peste obraz.

— Să n-o supărați pe mama, nu care cumva să profitați că nu-s acasă, la întoarcere vă rup

urechile ! Și să nu vă prind că mergeți să vă scăldați lîngă dig, ne-am înțeles ?

Copiii dădură din cap.

Macario Martín sări cu greu pe coverta vasului. În urma lui se auziră glume.

— Tu nu mai ai grija răului de mare, Macario... Ești gata amețit.

Macario Martín dispăru pe ușița de la bucătărie, făcînd gesturi largi. Echipajul de pe „Uro" sui pe vas. De pe punte, la tribord, Simón Orozco vorbea cu căpitanul de pescuit și comandantul lui „Uro".

— A început iarăși să crească fluxul. Sînteți toți ?

— Toți.

— Atunci, gata.

Paulino Castro întrebă de pe punte, la babord :

— Lipsește careva ?

Juan Quiroga răspunse :

— Sas, care s-a dus la cîrciuma Asturianului.

Comandantul îl văzu alergînd pe chei.

— A sosit.

Desfăcuseră odgoanele și „Uro" se desprinse încet de perechea lui. Simón Orozco își răsuci o țigară. Îi spuse lui Paulino Castro :

— Să avem parte de noroc !

Paulino Castro repetă :

— Să avem parte de noroc !

Mîna lui Paulino Castro apucă mînerul telegrafului. Strigă din ferestruică :

— Desfaceți parîmele !

Săgeata telegrafului se mișcă. Motorul gata, înapoi, ușor. „Aril“ se depărtă lin de chei. Se auzi zumzetul elicei care se rotea. Săgeata telegrafului oscilă, apoi rămase nemișcată. Înainte, ușor.

Paulino Castro strigă în tubul acustic :

— Nouăzeci.

În sala motoarelor ordinul fu repetat :

— Nouăzeci.

Oamenii de pe chei își luau rămas-bun de la pescarii așezați lîngă flancul de la babord.

La un hublou se ivi capul lui Macario Martín :

— Segunda, strigă el, păstrează ceva pentru cînd m-oi întoarce.

Segunda Esteban se afla lîngă Begoña María. Petra Ortiz o pornise către casă. Copiii alergară spre dig, să vadă vasul trecînd.

Săgeata telegrafului se mișcă. Înainte, cu viteză medie. Din cauza soneriei un fior străbătu totul, de la punte pînă la motor.

Prova lui „Aril“ se îndreptă spre larg. Grupurile de pe chei se împrăștiară. Peste apele golfului începură să cadă primii stropi de furtună. Cerul, la apus, era de culoarea cernelii. Spre est se zărea o lumină lividă. Simón Orozco se așeză pe o banchetă, alături de sonda electrică. Zise :

— Ne îndreptăm imediat spre Cabo Chico. Am avut noroc, o să trecem bariera de nisip înainte ca furtuna să se dezlănțuie cu-adevărat.

Paulino Castro privi linia geamandurilor. Apucă maneta telegrafului și coborî indicatorul. Cu toată viteza înainte. „Aril“ se smuci și-și cufundă prova în valuri.

Rămînea în urmă capătul digului, și un grup de copii făcînd semne cu mîna. Simón Orozco suflă fumul spre podea.

Ploaia răpăia în geamurile ferestrelor de pe punte, cu un zgomot ușor, plăcut, primitor.

II

„Nimic de semnalat la pornire. La 7 h am ancorat în portul pescăresc Musel ca să încărcăm 35 tone de gheață: am început la 9 h și am terminat la 11,30 h, cînd am ridicat ancora. La 12 h am trecut pe lîngă Cabo Torres navigînd în direcția bancului Gran Sol; vîntul e răcoros și bate dinspre nord, sînt valuri și cerul e înnorat a ploaie, prevestind averse din ce în ce mai puternice. Nimic de semnalat la încheierea însemnării de față." Paulino Castro lăsă stiloul pe jurnalul de bord. Trase din țigară, apucă iar stiloul și notă în dreptul căsuței cu itinerarul: „Dinspre Gijón spre larg". Apoi puse data.

Vasul avea tangaj puternic. Marinarul de la cîrmă era atent la acul busolei. Pe punte, becurile de la habitaclu și de la radio răspîndeau o lumină slabă, sporită de reflexele roșii și verzi ale luminilor de poziție pe pînza apei, care pătrundeau prin ferestruicile de pe laturi. Lumina de direcție pe catargul de la prova aproape că nu se zărea. Silueta marinarului se decupa neagră și lipită de roata cîrmei. Paulino Castro stinse lampa de pe masa camerei hărților, pe care o împărțea cu Simón Orozco în chip de cabină. Ieși pe punte.

Timonierul îl simți în spatele lui; nu întoarse capul.

— Ce noapte, căpitane...

Paulino Castro privi direcția indicată de roza vînturilor.

— Puțin la tribord, Celso.

Răsuci roata cîrmei.

— Așa.

Fumul țigării comandantului se lipea pe geamurile dinspre prova ale punții.

— Căpitane, țineți dumneavoastră cîrma, mă duc să-mi răsucesc o țigară.

— Cine vine după tine?

— Venancio.

— Spune-i să urce și stați puțin de vorbă.

Coboară pe scărița interioară.

— Și pe-afară e la fel.

Celso Quiroga împinse ușa grea a punții. O rafală de vînt și stropi mărunți de ploaie răbufniră înăuntru.

— Ai grijă, Celso.

Țigara nerăsucită a marinarului rămase lîngă un ciot de cretă, în nișa radioului. Celso coborî pe lîngă peretele lateral de sub vînt și, fără să atingă cu piciorul coverta, se strecură pe ușița bucătăriei.

Pe cuptor era un ibric mare, ciobit la gură, cu cafea de malț fierbinte. Marinarul își turnă o căniță. Bău. Se agăță de măsuță ca să nu-și piardă echilibrul, la un balans mai puternic al vasului. Apoi deschise ușa cabinei marinarilor. Vorbi în șoaptă:

— Venancio... Venancio... dormi?

Vocea puternică a lui Venancio răspunse cu geamătul obişnuit în astfel de cazuri :

— Aici... întrebă despre cart. S-a făcut ora ?

— Nu, mai e. Dar voiam să urci puţin... Comandantul zice...

— Nu s-a făcut ora, nu urc.

Celso începu să-l roage şi să-i facă promisiuni :

— Măi, omule, cînd eşti singur pe o noapte ca asta, aproape că adormi. Îţi mai cade naibii capul pe cîrmă şi ne pomenim c-o luăm înapoi spre sud. Urcă, pe urmă mai stau şi eu puţin.

Joaquín Sas rosti cu o voce morocănoasă de om trezit din somn :

— De ce nu vă duceţi să pălăvrăgiţi pe covertă ? Cu puricii, cu valurile şi cu voi doi nici dracu nu poate lipi un ochi... Mama ei de treabă !... De ce nu isprăviţi odată ?

Se răsuci în cuşeta lui.

— Vin acuma, Celso, zise Venancio Artola.

Aşezat pe marginea cuşetei, Venancio îşi încălţă cizmele de cauciuc. Juan Ugalde sforăia. În cabină mirosea urît : fum de tutun, haine jilave, ulei ; oameni înghesuiţi ca într-un grajd, într-un spaţiu restrîns. Celso întrebă :

— Las uşa deschisă, Joaquín ?

— Las-o cum vrei, dar cară-te.

Juan Quiroga deschise ochii şi se ridică pe jumătate în capul oaselor. Ameninţă :

— Pe urmă vă plîngeţi că vă trezeşte lumea. O să vedeţi...

— Tu să taci, zise Celso pe un ton glumeţ.

Juan Quiroga se enervă.

— Fir-aţi voi...

Se întinse pe pat.

În bucătărie, Venancio îi spuse tovarăşului său, în timp ce-i turna o ceaşcă de cafea de malţ :

— Urcă, vin şi eu îndată.

Bău şi scuipă.

— Pe zi ce trece, Matao face porcăria asta mai proastă ! Mare puşlama şi Matao ăsta !

Celso urcase sus, pe punte. Cîteva clipe mai tîrziu îl urmă Venancio.

De o parte şi de alta a vasului marea era o beznă uriaşă şi puternică, care cînd ameninţa, cînd mîngîia, cînd izbea coca. Apa şfichiuită de aversă frîngea reflexele luminilor de la bord. În dreptul provei undele se despicau înspumate. Fiecare izbitură de val făcea un zgomot surd care dăinuia, slăbind treptat în intensitate, pînă la izbitura următoare, cu care se îngemăna. La prova, coverta era luminată de felinarele pe care le aprinseseră cei de pe punte. La pupa, unde şeful de echipaj Afá inspecta legăturile traulelor, sub prelata care acoperea balustrada, se crease senzaţia unui colţ de port nordic. Apa se scurgea în mare prin găurile de scurgere, care deveniseră insuficiente, şi prin deschizăturile sabordului.

Celso Quiroga se sprijinea de cîrmă, cu picioarele răşchirate. Fuma. Îl îndemna pe comandant :

— Malţul mai e cald, căpitane.

— Aşa ceva nu se poate bea.

— Amestecați-l cu lapte condensat.
Venancio Artola întrebă :
— La ce oră ajungem la banc ?
— Mîine noapte, dacă mergem tot ca acum, dăm de Petí Sol sau de bancul Zapato.
— O să ne pierdem vremea.
— Ce știi tu... Unde nu dai de pește la trei ieșiri în larg, la a patra scoți un traul plin, de umpli vasul.
— Acolo încearcă toată lumea. N-o să pescuim decît pleavă.
— Ce știi tu... Noi am pescuit lîngă Petí Sol urmînd aproape exact ruta lui „Escoli" și „Asun", și ei nimic, pe cînd noi am scos o sută treizeci de lăzi, o sută patruzeci de pește cu carne albă. Depinde. Nu se poate ști dinainte. Cum ți-e norocul.
Venancio Artola rămase tăcut. Visa la bancuri de nisip de lîngă care, la fiecare aruncare a traulului, să scoată atîta pește încît să umple cu el toată coverta. Deodată spuse :
— O să vedeți, căpitane, de data asta o să trebuiască să ne avîntăm foarte departe, în larg, dacă vrem să nu ne-ntoarcem acasă cu mîna goală.
Comandantul plescăi din buze, ca și cum n-ar fi luat în seamă spusele lui Venancio. Apoi zise :
— Mă duc să văd ce mai e pe jos.
— În cabină la noi dorm toți, îl preveni Celso. Duceți-vă să vedeți ce fac Matao și șeful de echipaj, care nu dorm. Ăștia nu dorm niciodată, le mănîncă sufletul ungătorilor...

Simón Orozco dormea. Cînd Paulino Castro ridică trapa din podeaua camerei hărților, ca să coboare la cabina marinarilor, Simón Orozco se răsuci în cușetă. Pe punte, Celso îi făcea confidențe lui Venancio :
— Tu, Venancio, care ești un om cu capul pe umeri, crezi că trebuie să mă-nsor sau să urmez sfatul lui Matao ?
— Ce ți-a spus Matao ?
— Să nu-mi fac probleme chiar dacă ar fi însărcinată, că asta n-are nici o importanță.
— Nu te lua după șobolanul ăla.
— Eu m-aș însura, dar banii...
— Nu spune prostii. Din ce crezi că trăiesc toți aici ? Banii nu sînt o scuză. Trebuie să te-nsori. Nu-l lua în seamă pe Matao. Și mie îmi spune la fel.
Celso Quiroga răsuci cîrma ; comentă :
— Încep să mi se-nchidă ochii ca bețivilor. Pune radioul.
— O să se trezească domnul Simón.
— Na-ți-o bună ! Hai, pune-l !
— Pe o noapte ca asta n-o să se audă nimic. Comandantul l-a reglat ca să comunice cu celălalt vas.
— Bine, nu știu, atunci lasă-l. Nu vreau să mă leg la cap... E un ciufut și comandantul ăsta...
— Cu toate că-i galician... Ce zici de ălălalt ?
— La ăla nici nu vreau să mă gîndesc. Într-o zi, cînd o mai țipa la mine în timp ce scot peștele, îi vîr pe gît un pui de cod,

de mă ţine minte. Asta... ce mai, nici la armată n-am îndurat atîtea!

Cei doi marinari rămaseră tăcuţi. Vuietul mării se auzea în intervalul în care zgomotul motorului nu era puternic.

— Doamne, ce noapte! zise Celso. Am început bine. Nu scăpăm noi din călătoria asta fără să trebuiască să stăm pe undeva la capă.

— Ca acum doi ani. Am stat şi ne-am învîrtit în loc şapte zile, în faţa lui Castletown, fără să putem intra.

— Aşa am păţit şi noi odată cu „Faorro" din Vigo, pe care-l conducea domnul Montenegro. Voiam să intrăm în Bantry.

Venancio scotocea printre amintirile legate de necazurile şi şomajul forţat de la Bantry.

— Dacă ai fi văzut cum s-a îmbătat o dată Matao la Bantry!... A trebuit să-l tîrîim pe jos, pînă la vas. Domnul Simón era cît pe ce să-l omoare.

— N-ar fi fost cine ştie ce pagubă, a îmbătrînit, nu mai face mare lucru.

— Are două cange, una cu care trage la mal şi alta cu care împinge. I-a luat-o înainte, dar era gata-gata să-l ancoreze pe chei, pentru bătrîneţe.

Prin ceaţa mişcătoare sclipeau luminile unui vas mare. Peste „Aril" cobora noaptea.

— Merge spre Franţa, zise Celso.

— Patru mii de tone.

Tăcere.

— Cît o fi ceasul? întrebă Celso.

— Cred că mai e puţin şi se termină cartul.

O nouă tăcere.

— Şeful de echipaj o fi verificat legăturile traulelor?

— Sigur.

— Pe o noapte ca asta valurile îţi pot mătura toate uneltele de pe punte.

Tăcere.

Marinarul Celso Quiroga şi marinarul Venancio Artola îşi epuizaseră subiectele de conversaţie. Îşi ţineau reciproc de urît. Marea spumega. Un val uriaş făcu să se clatine vasul. Fierul, din care-i era făcută coca, vibră, şi ei simţiră vibraţia sub tălpi.

— Asta trece.

— Da...

— Al care n-o trece...

Venancio Artola era cu gîndul departe, aproape că visa. În Bermeo vasele de pescuit se legănau lîngă chei. Probabil că pe înserat pescarii întăriseră nodurile odgoanelor. Felinarele din port erau învăluite într-o pînză de burniţă fină. În cîrciuma lui Francisco se stătea de vorbă. Cineva povestea despre o noapte de furtună în nordul Atlanticului, pe cînd mergeau să pescuiască fie pălămidă, fie cod, fie merluză[1]. O sută de mile, cinci sute de mile, o mie de mile de distanţă. De fapt, distanţa nici nu conta, peştele era cel care o marca. Toţi ascultau. Vasele de pescuit continuau să se legene. Odgonul rodea bordul unui

[1] O specie de peşte înrudită cu bacaliarul.

vas de pescuit sardele. Apoi se făcea ora cinci. Fuga acasă, strecurîndu-se pe sub streşinile late ca să nu se ude. Alerga, se oprea, îşi freca mîinile : „Bună, Antoane, ce zici, ce noapte, straşnică furtună... ei, ce să-i faci".

— Niciodată nu e vremea bună la Gran Sol, zise Celso, e doar mai puţin rea.

— Ai dreptate.

Paulino Castro se afla în uşa cabinei de la pupa, vorbind în şoaptă cu şeful de echipaj Afá şi cu Macario Martín, care stăteau întinşi în cuşetele de sus. În total erau şase cuşete, aşezate în formă de U, cu deschiderea spre uşă. La dreapta, în cea de jos, dormea Manuel Espina ; sus, El Matao. În partea opusă, cuşeta de jos era neocupată, iar sus dormea José Afá. La stînga, Juan Arenas şi Cotoi Roş. Macario Martín lovea cu picioarele desculţe în tavan, încercînd să strivească muştele mici şi amorţite, care se odihneau pe stinghia de lemn, vopsită în alb.

— Am dat-o gata, zise Macario Martín.

— Ia priviţi şi dumneavoastră, căpitane, priviţi numai cum se tîmpeşte omul ăsta pe zi ce trece, spuse vesel şeful de echipaj. Măi, Matao, tu o s-ajungi la balamuc, mă, eşti de rîsul lumii.

Macario Martín se întoarse către Afá :

— Ia te rog, José, fără insulte, că pe urmă tu nu-nghiţi nici o glumă la adresa ta.

— De la tine nu înghit nimic, uite aşa, fiindcă n-am chef. Obrazul cenuşiu al lui Macario se încreţi :

— Bine, nici eu n-am de ce să te înghit pe tine. Aşa că, dacă nu vrei să ne stricăm prietenia, ţine-ţi gura.

Macario îşi continuă operaţia de omorîre a muştelor, cu tălpile pe tavan. José se adresă comandantului, explicîndu-i :

— Ştiţi că aiuritul ăsta a fost în stare să nu-mi vorbească timp de două călătorii. Eu îi vorbeam şi el se făcea că plouă. Trebuia să mă răzbun.

Totdeauna vorbea pe un ton jumătate naiv, jumătate şiret. Macario Martín comentă :

— Foarte hazliu.

— Trebuia să mă răzbun, urmă Afá, altfel nu era de suportat. Cînd i s-a terminat tutunul, că totdeauna lui i se termină înaintea tuturor... Cum faci de ţi se termină aşa repede, Macario ?

— Dau, ceea ce tu n-ai face nici pentru tac-tu !

— Cînd i s-a terminat, zic, tutunul... Tăcu o clipă, luă o mutră serioasă şi rosti pe un ton grav : Matao, nu te lega de familia mea... Continuă apoi : Îi dau din cînd în cînd cîte o ţigară, ca să-i redeschid pofta. Pe urmă nu i-am mai dat tutun, şi umbla pe vas ca un turbat. Nici chiar vinul nu i-a mai plăcut. Printre marinarii din Santander, cum se lăuda şmecherul de Puerto Chico, datorită muncii de încărcare şi descărcare a macaralelor şi datorită trîndăviei de prin tavernele satelor de pescari, se înteţeşte pofta mistuitoare de vicii mărunte.

Paulino Castro rîdea. La picioarele patului său, Macario Martín avea un hublou. Lîngă hublou lipise tăietura unei reclame cu o femeie în costum de baie. Mîngîie cu piciorul desenul. Afá spuse gluma obișnuită în situația asta :

— Vezi că o dai gata, Macario.

— Mai taci odată și pasează-mi sticla, zise Macario Martín.

Sticlele cu vin atîrnau afară din cușete, legate cu sfoară. Cînd vasul se clătina, se izbeau de barele de fier.

— Bea dintr-a ta.

— Taci odată și pasează-mi sticla, gură spartă !

José îi întinse sticla.

— Să nu bei mult, Matao.

Înainte de a bea, Macario Martín făcu o pauză. După ce bău, plescăi îndelung, savurîndu-i buchetul ca un cunoscător.

— Vinul ăsta o să ți se oțetească, José.

Întinse picioarele.

— Căpitane, hubloul ăsta se închide prost, pătrunde apa prin el. Am salteaua umedă.

Șeful de echipaj dădu imediat drumul la o glumă deocheată :

— Ai fi făcut pe tine. Nici nu te mai controlezi.

Paulino Castro se așeză pe unul dintre cuferele care ieșeau de sub cușete, proptite de barele de fier ca să nu se miște la balansul vasului. Manuel Espina își strica ochii citind, la lumina chioară venită din tavan, o cărțulie din colecția „Rodeo". Juan Arenas era de cart

la motoare, iar Carmelo Alvarez lucra în atelier, răsucind niște sîrme, ca să facă un suport de ouă. Manuel Espina galopa cu gîndul prin deșerturile galbene ale Arizonei.

Macario Martín începu să povestească ceva despre o furtună la intrarea în Estaca de Vares ; îl întrerupse José Afá :

— De ce nu-i spui comandantului povestea cu izbitura de val ?

— Nu-i nici o poveste.

— Hai, spune-i-o !

Macario se ridică pe jumătate din pat.

— N-oi fi vrînd tu s-o crezi, José, dar așa a fost.

— Povestește-i-o. Șeful de echipaj schimbă tonul și spuse, adresîndu-se comandantului : Numai să vedeți ce poveste frumoasă vă spune Macario. E cea mai frumoasă poveste despre mare pe care am auzit-o în viața mea.

Vocea lui Paulino Castro suna vag a ordin :

— Povestește-o, Macario.

Macario Martín se ridică din nou. Rosti fără chef :

— Tu, José, poți să crezi că-i minciună pînă n-oi mai putea, dar s-a petrecut cu-adevărat. N-o povestesc că nu vreau bășcălie.

Șeful de echipaj începu să povestească el, într-un chip grotesc. Se uita la Macario :

— Căpitanul Matao îi spusese cîrmaciului : „Menține direcția și nu te teme de nimic". Apoi se duse în cabina lui să se odihnească.

Făcu o pauză, apoi întrebă :

— Te-ai dus să te odihnești sau să bei vin, Macario ? Bine, să zicem că s-a dus să bea vin,

în timp ce marea creştea. Şi creşte, creşte, şi rupe lanţul de la cîrmă. Transatlanticul merge dus de vînt ca un nebun. Cînd rămase fără cîrmă, toţi se înspăimîntară. Căpitane Matao încolo, căpitane Matao încoace, şi căpitanul Matao, netulburat, continua să se odihnească. Se urcară toţi pe covertă şi, atunci, căpitane, o izbitură de val care... Hai, asta povesteşte-o tu, Matao.

Macario Martín explică :

— Dacă lăsăm deoparte băşcălia deşteptului ăsta...

Şeful de echipaj răspunse foarte serios :

— Nu fac băşcălie, Macario, îţi povestesc aventurile. Zi că nu-i adevărat, că n-a fost aşa. Toţi pe covertă şi o lovitură de val care paradeşte vasul. Deodată, căpitanul Matao, care nu se mai odihnea, ci suise şi el pe covertă, ca tot omul, îi spuse secundului : „Secundule, du-te şi vezi ce s-a întîmplat pe la motoare, mi se pare că ceva nu-i în ordine". Secundul dă să coboare printr-un tambuchi, dar se întoarce, tremurînd, către Matao : „Căpitane, valul a luat cu el coca şi sub noi nu mai e decît apă".

Şeful de echipaj rîdea în hohote.

— Fiţi atent, căpitane, sub punte era direct marea. Căpitanul Matao şi cei o mie de marinari ai săi navigînd pe o plută...

Paulino Castro se bătea cu palmele peste genunchi. Încerca să-şi stăpînească rîsul :

— Şi asta unde ţi s-a întîmplat, Macario ?

— Asta, zise Macario, lăsînd la o parte că ticălosul ăsta spurcat a povestit totul cum i-a

venit la gură, vă dau cuvîntul meu, mă jur pe ochii mei că i s-a întîmplat vasului „Chiclana" din Cádiz, în timp ce traversa strîmtoarea pe o vreme foarte proastă. N-am văzut-o cu ochii mei, dar mi-au povestit-o alţii, cînd eram cu ambele vase în Cádiz.

Rîsul şefului de echipaj răsuna în toată încăperea. Manuel Espina încetă să călărească prin deşerturile galbene ale Arizonei ; zise :

— Aici nu mai poate omul nici să citească !

În sala motoarelor, Juan Arenas şi Cotoi Roş vorbeau răcnind unul la altul. Motorul zbîrnîia, elicea se rotea, marea izbea burta vasului cu plesnituri violente. Supapele calei, alunecoase şi murdare de motorină şi păcură, vibrau la fiecare zdruncinătură a vasului. Juan Arenas urcă pe scăriţă pînă la pasarele şi closet. Sticla de vin o ţinea atîrnată de mînerul tambuchiului. Trase o duşcă bună.

— Cotoi Roş, vrei şi tu ?

Făcu încă o dată acelaşi drum şi agăţă sticla.

Cu ajutorul unui cleşte, Cotoi Roş îndoia sîrmele de la un cablu, ca să facă un suport pentru ouă. Era foarte preocupat.

— Vrei o înghiţitură de vin ? îl întrebă Arenas.

— Pe urmă.

— Mîine trebuie să mîncăm pălămidă, trebuie să încercăm să ademenim peştii cu undiţele.

— Pe marea asta ?

— O să se liniştească. În sezonul ăsta furtunile nu ţin mult.

Juan Arenas se depărtă de Cotoi Roș, fredonînd o melodie. Aruncă un ochi spre manometre. Juan Arenas avea patruzeci și trei de ani și cînta răgușit, cu glasul dogit de vin, de tutun și de fumul de la cazanele de pe traulerele pe care mersese înainte. Nu mai avea decît o brumă de voce, în schimb avea o adevărată manie pentru flamenco și tangouri. Cînd fredona, imita accentul andaluz din spectacolele folclorice : *Sensillo, quisiera ser marinero, caunque difisí é sensillo, en un barquito velero, pintaíto de amarillo, qué de mi compare Piñero* [1].

Nu-i ieșea bine melodia de fandango [2] și o luă de la capăt. Se întrerupse ca să înjure. Nu urca ulei pe tubul de la manometru. Îl strigă pe Cotoi Roș :

— Ei, fii atent, nu urcă uleiul.

Cei doi ungători meșteriră pe la indicator. Cotoi Roș dădu soluția :

— Cheamă-l pe Ventura.

— O să facă urît, dacă doarme.

— Nu doarme, citește romane, zise Cotoi Roș coborînd glasul. În noaptea asta, singurul de pe vas care doarme de-adevăratelea, fără să-i pese de tangaj, e domnul Simón și, bineînțeles, pietroiul ăla de Ugalde. Ceilalți sînt

---

[1] Simplu, aș vrea să fiu marinar, că deși greu e ușor, pe o corabie cu pînze, vopsită toată în galben, care-i a cumătrului Piñero. (Textul e transcris conform pronunțării andaluze. *N. tr.*)

[2] Dans vesel foarte răspîndit în Spania, și melodia pe care se dansează.

ca merluza, se uită cu un ochi la suprafața și cu altul la fundul apei.

— Ce spui ?

— Să-l chemi pe Ventura.

Domingo Ventura dormea într-o cabină lipită de cabina ungătorilor. Obișnuia să țină ușa deschisă, și-și petrecea călătoriile întins în pat, citind romane sau dormind. Juan Arenas urcă pe scăriță. Ajunse la ușa cabinei.

— Ventura !

Domingo Ventura răspunse alene :

— Ce-i ?

— Uleiul nu urcă.

— Te-ai uitat la cotul de intrare ?

— Da.

— Și la manetă, că are obiceiul să se blocheze ?

— Da.

— Și ai ciocănit pereții rezervorului, să vezi dacă nu cumva reziduul de la fund...

— Da.

— Bine, atunci vin.

Arenas coborî la motoare. Curînd după aceea, sprijinit de balustrada pasarelei, Domingo Ventura poruncea cu lene ce era de făcut. Uleiul începu să urce în tub.

— Gata ? întrebă Ventura.

— Da.

Mai zăbovi cîteva clipe pe pasarelă, fără să ia hotărîrea să se întoarcă în pat. Apoi bombăni :

— Aici, jos, e tare murdar, să vedem cînd o să curățați. Juan, să văd cînd îți faci timp vreo două ceasuri să cureți pe-aici.

— Cînd o începe pescuitul.
— Bine.

Ventura se întoarse la cușetă, tîrîndu-și pașii. Își scoase pantofii și se întinse pe saltea. Luă o revistă ilustrată veche, o potrivi cu amîndouă mîinile, o puse deschisă pe piept și închise ochii. Cotoi Roș îndoia sîrme pentru suportul de ouă. În timp ce freca cu o cîrpă indicatoarele motorului, Juan Arenas fredona. Comandantul se încăpățîna să-și susțină ideile. Cei trei ocupanți ai cabinei de la pupa se contraziceau cu el. Comandantul gesticula nervos. Afá se așezase în așa fel încît picioarele îi atîrnau afară din cușetă. Macario Martín se mărginea să lovească tavanul cu picioarele și să facă semne de împotrivire, distrat, cu arătătorul mîinii drepte. Ungătorul Manuel Espina, care urmase cîțiva ani de teologie, înșira silogisme.

— Dumneavoastră spuneți că cel care comandă vasul e comandantul. Bine... Dar comandantul face ce-i spune primul căpitan de pescuit al celor două vase. Nu ? Păi atunci nu comandantul comandă vasul.

— Nu, amice, cel care comandă vasul sînt eu, fiindcă dacă vreau eu, uite, chiar acum, în loc să mergem spre Gran Sol, mergem înapoi în Spania, chit că pe urmă o să trebuiască să răspund de fapta mea în fața Comandamentului.

— Dar dumneavoastră nu vă întoarceți în Spania, ci mergeți acolo unde spune căpitanul de pescuit. Ori la Petí Sol, ori la Jones, ori

la Melville, vă e totuna, deci nu dumneavoastră comandați vasul.

Paulino Castro avea mereu discuții cu privire la autoritatea sa pe vas. Marinarii susțineau că nu era el cel care poruncea. Marinarii judecau după lucru. Or, la lucru poruncea căpitanul de pescuit, așa că, chiar dacă cel care dirija vasul era comandantul, cel care poruncea cu adevărat era căpitanul de pescuit.

Șeful de echipaj Afá dădea exemple care sporeau și mai mult confuzia, transformînd discuția într-un strigăt colectiv, într-o sumă de monologuri violente, bazate pe opinii contradictorii, pe care fiecare se străduia să le susțină.

— Da, uitați, căpitane, de pildă...

Dar Paulino Castro nu asculta, ci îi explica ceva lui Manuel Espina, care, la rîndul său, explica ceva lui Macario Martín, care însă încerca să-și asculte prietenul, pe Afá, în timp ce, cu degetul, făcea semn că „nu“ către Paulino Castro.

— Da, căpitane, de exemplu, să presupunem doar, dumneavoastră ziceți așa : căpitanul de pescuit nu poruncește nimic. Bun. Atunci cu cine vă învoiți dumneavoastră, cu armatorul sau cu Comandamentul... ?

— Eu poruncesc pe vas, el poruncește la lucru, dar eu pot să duc vasul unde-mi trăsnește mie, fiindcă eu răspund de tot ce se petrece la bord.

— Uite, Macario, asta e ca și cum tu, care ești bucătar, ai coborî la motoare, cînd sînt eu de cart...

— Ba nu, ba nu... cel care comandă sînt eu... Dacă, de exemplu, dumneata, sau dacă, mă rog, comandantul zice una și căpitanul de pescuit alta...

În ușă se ivi Domingo Ventura.

— Ce se întîmplă aici, întrebă el. Ce strigați așa ?

Încercară să-i explice cum stau lucrurile. Fu luat drept arbitru. Cînd află despre ce era vorba, zise :

— Comandantul are dreptate. Eu poruncesc la motoare și el poruncește pe vas. Iar căpitanul de pescuit e cel care poruncește în timpul lucrului, adică numai în timpul pescuitului, numai și numai atunci.

Macario Martín puse capăt raționamentelor vag juridice ale comandantului de vas, precum și afirmațiilor mecanicului-șef.

— Atunci noi de ce mergem la Gran Sol, ca să ne plimbăm cu vaporul sau ca să scoatem pește ?

— Cu voi nu se poate sta de vorbă, fiindcă sînteți niște căpățînoși, zise în cele din urmă Paulino Castro.

Și cei doi neînțeleși, cei doi șefi se retraseră din conversația generală, care continuă însă între Espina, Macario și șeful de echipaj.

Suportul de ouă al lui Cotoi Roș era o minunăție. Juan Arenas îl avea în mînă și îl admira.

— Așa n-au să se spargă și am să le pot număra zilnic. O să țin bine socoteala, nu cumva să-mi ia cineva...

— Eu ți-am luat o singură dată un ou și ți-am spus, Carmelo.

— Da... n-am zis nimic.

Șuierul tubului acustic răsună prelung.

— Să urce comandantul, îl cheamă de pe celălalt vas.

Juan Arenas urcă degrabă scărița și alergă pe pasarelă.

— Căpitane, vă cheamă de pe vasul celălalt.

Paulino Castro părăsi cabina de la pupa. Mecanicul-șef începu să se certe cu șeful de echipaj. Manuel Espina porni iar să galopeze prin deșerturile galbene ale Arizonei. Macario Martín își trecu tălpile goale peste poza femeii în costum de baie și închise ochii pe jumătate, oftînd ușor.

Vîntul începu să bată dinspre nord-est. Ploaia stătuse, și pe cer se ivise un petec de senin. Se zărea o puzderie nesfîrșită de stele. La sud-vest, șirul de lumini pestrițe ale lui „Uro“ făceau ca marea să pară și mai adîncă. Paulino Castro chemă prin radio :

— Aici „Aril“, „Aril“, „Aril“... „Aril“ cheamă „Uro“. Ce s-a întîmplat ? Ce s-a întîmplat ? Terminat.

Vocea comandantului de pe „Uro“ zbîrnîi în cască :

— „Uro“, „Uro“, „Uro“... „Uro“ către „Aril“, „Uro“ către „Aril“... Ajutajele, Paulino, de jumătate de oră. Plutim în derivă, apropiați-vă. Terminat.

Paulino Castro trase cîteva înjurături zdravene în microfon, apoi rosti o comandă :

— Venancio, vira babord!
Marcă pe telegraf: înainte. Medie.
Suflă în tubul acustic și porunci:
— O sută optzeci, Arenas.
Juan Arenas răspunse:
— O sută optzeci.
Se deschise ușa cabinei de comandă și apăru Simón Orozco, desculț, avînd cureaua de la pantaloni descinsă.
— De ce schimbi direcția?
Paulino Castro îi răspunse morocănos:
— Ajutajele de la motorul lui „Uro".
Simón Orozco începu să înjure. Statura lui masivă astupa complet ușa.
— Căscații, asta trebuiau s-o verifice în port, înainte de a ridica ancora.
Luminile lui „Uro" se apropiau de prova lui „Aril". Radioul zbîrnîi din nou.
— „Uro", „Uro", „Uro", „Uro"... „Uro" către „Aril"...
Simón Orozco se întoarse la cușetă. Spărtura norilor se lățea. Stelele se depărtau. Paulino Castro deschise fereastra de la babord.
— Vînt prielnic din nord-est, spuse.
Venancio Artola răspunse cu o zicală:
— Vîntul de sîmbătă nu ține pînă luni, căpitane.
În casca radioului vocea zbîrnîia în continuare:
— „Uro", „Uro", „Uro"... „Uro" către „Aril"...
În fața provei lui „Aril", „Uro" se înclina puțin din pricina hulei.

III

Senin la nord-est. Marea era agitată; mijea, roșietic și încețoșat, soarele. Vreme rea la Tearaght, Great Skelling, Bull, Fasnet, farurile din Irlanda. Furtună la Machichaco. Semne de stricare a vremii la Igueldo. La Cabo Mayor, mare albă, tăiată de o fîșie neagră spre nord. La Finisterre, soare cu dinți, vînt și ploaie.
Paulino Castro se plictisi pe punte și se îndreptă spre pupa. Șeful de echipaj, Macario Martín și Juan Arenas pescuiau pălămidă. Domingo Ventura fuma și-și legăna lenea privindu-i de pe banchetă.
— Ați prins ceva pînă acum? întrebă Paulino.
— Doi, șefule, răspunse Macario. Dar au să se prindă destui. Uitați-vă la mare.
În dreptul pupei, cîrdul de pești traversa siajul alb al vasului, sporind frămîntarea apelor.
— Pe vasul celălalt au prins cel puțin o duzină, zise Afá.
„Uro" naviga aproape paralel cu „Aril", la depărtare de jumătate de milă.
— Fă bine mîncarea aia de burtă, zise Paulino.

— Da, șefule, răspunse Macario.

— Porția mea o pregătesc eu, că ăsta nu se pricepe, e-n stare s-o ardă, spuse șeful de echipaj.

Deodată undița lui Macario zvîcni scurt. Macario scoase un strigăt :

— Opriți motorul, opriți motorul !

Zgomotul motorului amuți. Vasul înainta lin. Afá își scuipă în palmă, dădu undița lui Domingo, ca să i-o țină, și începu să tragă de undița lui Macario. Se îmbărbătau unul pe altul, strigînd :

— Hopa, hop, uite-acum !

Pălămida se zbătea la suprafața apei. Juan Arenas, cu o cange în mînă, se sprijini de stinghia de la tribord. Pălămida opunea multă rezistență. Paulino Castro îi încuraja de pe punte :

— Haide, sus, haide, sus.

Juan Arenas nu nimeri de la prima izbitură de cange. Apoi reuși să urce pălămida la bord. Șeful de echipaj Afá strigă :

— Dați-i drumul !

Paulino Castro repetă ordinul lîngă tambuchiul mașinilor. Vasul porni din nou.

— Bună pălămidă, comentă Macario.

Mîinile lui Afá sîngerau.

— A dracului, cum trăgea !

Pălămida se zvîrcolea pe punte agonizînd.

— Vom prinde o mulțime, zise Macario plin de însuflețire. O mulțime !

Paulino Castro privi ceasul.

— Dacă o s-avem timp, că vremea pare să se strice de tot.

Toți se uitară la cer. Macario Martín își opri privirea pe soarele sîngeriu.

— José, cîți fochiști o fi avînd soarele ? Nu așteptă răspunsul și urmă : Are cel puțin două sute de fochiști.

Undița lui Juan Arenas se încordă. Strigă :

— Opriți motoarele, stop !

Paulino Castro repetă ordinul. Pălămida scăpă din cîrlig.

— S-a dus, călătorie sprîncenată ! Salutări maică-ti, puștiulică, zise Arenas.

Juan Arenas începu să-și strîngă undița. Paulino comandă prin tambuchi :

— Înainte !

În cabina de la prova, tribordul era basc și babordul galician. Juan Ugalde și Venancio Artola vorbeau în șoaptă, în graiul lor, despre o soartă mai bună ; Juan și Celso Quiroga, în limba lor cîntată, cu rezonanțe de străvechi romancero, blestemau din rărunchi viața de pescar. În toată cabina de la prova domnea însă aceeași perfectă unitate de păreri cu privire la bani.

Pe punte, marinarul de cart se plictisea la cîrmă. Joaquín Sas, cu ochii pe direcție : N 26 V și cu gîndul la mal, fluiera numai ca să fluiere, cînta numai ca să cînte, își închipuia numai ca să-și închipuie.

În camera hărților, căpitanul Simón Orozco își reamintea experiențe uitate între filele carnețelului său de însemnări. Erau trecute acolo pe ani, pe luni, pe zile, toate ieșirile la pescuit din viața lui. Toate pulsațiile mării, în cifre și litere... Merluza a urcat spre țărmuri

cu douăzeci de zile mai devreme decît anul trecut. Vas scufundat la Melville. Atenție la traulare pe muchiile bancului. Schimbarea curenților la Parsons. Merluza coboară spre digurile franțuzești. Besugo[1] puțin. Lăzi : 70, 80, 100. 7 lăzi foarte proaste. Procentele la stînga, pe o coloană separată. Simón Orozco, întins în cușeta lui, calcula monezile pe care le aduce fiecare val, dacă era cap, dacă era pajură, calcula la roza vînturilor ca la o ruletă, și-și nota părerea în carnețel. Sud-est prielnic sau sud-est potrivnic, în funcție de banc, de sondaj, de mers, de traul.

La motoare, Cotoi Roș construia suporturi de ouă pentru tovarășii săi Arenas și Espina. Domingo Ventura nu privise cu ochi buni faptul că nu fusese inclus și el pe lista destinatarilor suporturilor. Se răzbună dînd ordin de curățire a motoarelor, înainte de a începe pescuitul. Cotoi Roș, cînd voia, se făcea că n-aude motorul. Gîndea : „Eu nu-l perii nici pe taică-meu, cine vrea suport de ouă să și-l facă. Eu fac numai pentru cine mă roagă frumos."

La pupa nu mai prinseră nimic timp de o oră, și Macario Martín obosi să mai țină undița. Se duse la bucătărie, cu ordinul expres din partea lui Paulino Castro să-i pună deoparte o burtă de pălămidă, dar să nu i-o pregătească el. Macario se gîndi că lipsa lui de pricepere într-ale bucătăriei îl scutea de o serie de necazuri. Începu să pregătească mîn-

[1] Alt pește răspîndit în apele Cantabricului, cu carne foarte gustoasă.

carea pentru echipaj, căci se apropia de amiază.

La amiază, în jurul castronului aburind, se așezară șapte oameni. Fiecare avea bucata lui de pîine, vinul și lingura. Comandantul Paulino Castro întrebă :

— S-a scos deoparte porția celor de cart ?

De cart la cîrmă era Juan Ugalde ; la motoare, Arenas. El Matao răspunse :

— Da, căpitane.

— Le-ai dat o porție mare ?

— Da, căpitane. Mai mare decît cea care ne revine nouă.

Legea mării era foarte meticuloasă cu privire la respectul cuvenit marinarilor de cart. Paulino întrebă :

— Lipsește careva ?

Șeful de echipaj răspunse :

— Domingo Ventura nu vrea să mănînce. Manuel Espina e la pupa, pescuiește, și i s-a pus deoparte rația, încă dinainte. Lui Cotoi Roș nu-i place pălămida.

Paulino Castro își scoase bereta bască. Cei care mai purtau ceva pe cap se descoperiseră și ei. Paulino întinse mîna dreaptă peste castron și făcu semnul crucii. Apoi spuse :

— Amin. Mîncați.

Toți așteptară pînă comandantul vîrî lingura în castron. Apoi, respectîndu-și cu strictețe rîndul și evitînd să se încurce unul pe celălalt în mijlocul mesei, unde se strîngea cercul lingurilor, luară din pălămida cu cartofi. Mîncau cumpătat, cu o anumită noblețe în gesturi,

cu poftă. Comandantul îi îndemna din cînd în cînd :

— Luați... Mîncați...

Șeful de echipaj Afá își dădu consimțămîntul în privința mîncării :

— Bine, Matao, să te văd că nu-ți ieși din mînă pînă ce-om termina călătoria.

El Matao simțea o mulțumire lăuntrică, în urma laudei primite. Începu să explice ce înseamnă de fapt meseria de bucătar.

— A fi bucătar pe un vas e cel mai rău lucru din lume. Cînd mîncarea e bună, nimeni nu-ți spune că-i bună ; cînd e proastă, toată lumea sare în sus și-ți spune că-i proastă. Pe deasupra, toți te socotesc hoț în ziua cînd spui că s-a terminat uleiul și că n-ai ceapă.

Joaquín Sas se uita chioriș la Matao. Adunase multă fiere în el, Joaquín Sas.

— Obligația ta e să faci lucrurile bine, zise, nu să faci porcăriile pe care le faci de obicei. N-ai de ce să te umfli în pene cînd le faci și tu cît de cît acceptabile.

Paulino Castro interveni :

— Nu le face chiar așa de prost, Joaquín. Eu aș vrea să te văd pe tine bucătar.

— Ca să gătesc ca ăsta, cu siguranță aș fi în stare, veni răspunsul lui Sas.

Șeful de echipaj avea chef de glumă. Zise :

— Da ce, Matao, nu-i răspunzi nimic ? Tu, care nu taci nici cînd ai gura plină cu pește ! Cum așa, chiar nu-i spui nimic ? Nu vezi că te ia peste picior ?

Macario Martín trase un gît din sticla lui cu vin.

— Nu vrei să mă lași în pace, José ?

Vîntul începu să se întețească. Marea se umfla. În partea dinspre care bătea vîntul se zări, pe fondul alb al orizontului, o velă roșie. Primul care o văzu fu Macario :

— Un cuter, spuse.

De pe insula La Croix, din Lorient, din La Rochelle ies pe mare velierele care pescuiesc pălămida, în special cutere cu pînze colorate. Opt oameni, două luni pe apă.

— În după-amiaza asta o să vedem o mulțime, zise comandantul, și mîine o să ne întîlnim cu vapoare mari, cînd o să trecem prin dreptul strîmtorii Calais. Cei de pe cutere sînt marinari, nu glumă.

— Eu nu m-aș îmbarca pe așa ceva, zise Joaquín Sas, nici dacă mi-ar plăti de două ori leafa.

Cuterul prindea bine vîntul. Se apropia. I se vedea pe jumătate coca.

— Vine în direcția noastră. Merg la fel de repede ca noi, spuse comandantul, dacă prind vînt bun. Dacă n-au vînt — urmă o pauză — și cînd e vreme rea, numai necazuri. Oamenii ăștia sînt într-adevăr marinari înnăscuți, zău așa.

— În timpul războiului, zise Afá, îi remorcam deseori. S-au făcut multe afaceri cu ei...

Macario Martin îi uimi pe toți prin cunoștințele lui despre pescuitul pe cutere.

— Pescuiesc de pe vas, ca noi, cu undițele alea — făcu o pauză și arătă spre cuter. Undițele alea care atîrnă, nu le vedeți ? Cînd peștele e la bord, îl curăță și-l pun afară, la

uscat, sub nişte prelate, ca să nu-l bată soarele, că se strică. Numai la vînt. Carnea am mîncat-o în Franţa, e mai bună decît tonul uscat şi mai albă.

— Asta înseamnă să-ţi baţi joc de pălămidă, declară Sas.

— Ce ştii tu, tu nu mănînci decît calcani şi cîini-de-mare, că asta le place consătenilor tăi. Ce ştii tu, abia dacă ai ieşit din găoace şi nu cunoşti lumea.

Vîrsta, experienţa, dispreţul pe care-l afişa Macario cînd rostea aceste cuvinte sfîrşiră prin a se impune. Joaquín Sas se descumpăni şi nu găsi răspuns. Macario Martín îi scăpa mereu printre degete, lunecos ca un val.

— Dacă omul e binecrescut şi tace, şi nu răspunde la toate năzbîtiile pe care le îndrugaţi voi, îl atacaţi pe la pupa. Dar tu ce ştii, mucosule, că ţi-aş putea fi tată şi ar trebui să începi să te porţi cu mine respectuos şi să asculţi ce spun eu, că poate ceva oi băga şi-n cambuza aia goală-goluţă, pe care-o ai drept cap... Dar tu ce ştii...

Tonul mînios al lui Macario Martín crescuse. Cîteodată îl pălea cîte un acces de furie, cînd se simţea batjocorit, cînd cineva mergea prea departe cu tonul de zeflemea pe care i se adresa. Atunci Macario Martín dădea drumul, cum zice prietenul lui, şeful de echipaj Afá, la toate cele douăzeci şi şapte de pisici înfometate, pe care le avea în rezervă şi le arunca, proaspăt opărite, asupra victimei. În asemenea clipe, cel mai bun lucru era să taci.

Comandantul interveni :

— Ei, haide, haide, Macario, ce naiba, Joaquín n-a zis decît că, după părerea lui, asta înseamnă să strici pălămida.

Macario Martín nu-l asculta. Bombănea mai departe :

— La cei patruzeci de ani ai mei petrecuţi pe mare, mă pomenesc acum că vin să-mi dea lecţii muşii. Da, da, muşii, aşa am zis. Am cunoscut eu muşi care se pricepeau la mare mai bine ca voi toţi la un loc — începu să înjure în sus, către mărul catargului — voi, care faceţi pe marinarii firoscoşi, pricepuţi la toate.

Şeful de echipaj interveni fără succes :

— Macario, n-o mai ţine aşa, că-i desfiinţezi pe toţi.

— Nici tu, nici tu, Afá, nu eşti mai breaz ! Eşti şef de echipaj numai cu gura, mai bine te-ai apuca de reparat frînghiile. Că tu...

José Afá se supără :

— Hai, hai, ştii — vorbea pe un ton de dojană. Uite ce-i, Macario, linişteşte-te, că toţi avem limbă şi am avea şi noi cîte ceva să-ţi spunem, dacă-i vorba... Hai, hai, ştii, Macario, mai bine s-o lăsăm baltă şi să ne vedem liniştiţi de mîncare...

Macario Martín înţelese că întrecuse măsura. Căută pe cineva care să-i dea dreptate. Se muiă :

— Întîi scoateţi omul din sărite ca să vă distraţi pe socoteala lui, pe urmă vă plîngeţi...

Şeful de echipaj Afá privea fix în castron şi scutura din cap.

— Hai, hai, știi. Ne cunoaștem cu toții, Macario, ce naiba, fiecare cu răbdarea lui. Hai, hai, știi...

Comandantul o reteză scurt, fără îndemînare, făcînd uz de autoritatea lui :

— Tu, Celso, povestește-ne ceva.

Cearta aceea ar fi trebuit să se stingă treptat, de la sine. Toți rămaseră nemulțumiți ; erau cu capsa pusă. Celso Quiroga întrebă :

— Și ce-ați vrea, mă rog, să povestesc, căpitane ?

Dinspre pupa se auzi glasul ascuțit al lui Manuel Espina :

— Stop motoarele, opriți !

— Arenas, strigă El Matao, oprește motorul.

Zumzetul motorului încetă. Macario Martín și Joaquín Sas alergară pe punte. Joaquín se lăsă să lunece peste capacul cambuzei. Începu să tragă de undiță împreună cu Espina. Macario îi încuraja, de lîngă balustradă :

— Nu-l lăsați să vă scape ! Hop-șa, hop-șa ! E mare. Atenție, scoateți-l pe sus că se zbate rău !

Joaquín Sas îl sui pe punte, slujindu-se de o cange. Manuel Espina îl apucă de coadă și-l cîntări în mînă.

— Să tot aibă vreo șapte chile.

— Cam pe-acolo, zise Sas.

— Cu siguranță că-s în jur de șapte, încuviință și Macario.

Manuel Espina strigă cît îl țineau plămînii :

— Motor, înainte !

De cart la motoare, Arenas încerca să-și omoare plictiseala scrijelind în zadar scîndurile din tavan și cîntînd încetișor *Sensillo, quisiera ser marinero, caunque difisí é sensillo...* Fandango-ul acesta, reluat la nesfîrșit, făcea să se scurgă mai repede clipele, și-i ocupa mintea.

— Stop motorul.

— *...en un barquito velero.* Am înțeles ! *Pintaíto de amarillo...*

Nu-i ieșise bine și repeta versul, în timp ce oprea motorul :

— *Pintaíto de amarillooó, pintaíto de amarillooó, qué de mi compare Piñero.*

— Motor.

Nu-l auzea nimeni, dar el perora de zor :

— Am înțeles. Dar ia mai isprăviți odată, că doar nu sînt titirezul vostru... *Pintaíto de amarillooó...*

Cartul la motor de unul singur te face să-ți exprimi gîndurile cu voce tare, încercînd să acoperi prin cuvinte sunetul monoton pe care-l scoate motorul, amorțindu-ți creierul.

— Mă duc să trag o dușcă de vin, zise Arenas. Am în gură gust de motorină. Asta îți taie pofta de mîncare.

Urcă pe scăriță pînă la pasarelă. Luă sticla din cui. Scuipă și i se păru că scuipă tot gustul de motorină. Bău îndelung. Se clăti în gură cu vin și coborî iar la motoare. Se înveselise.

— *Sensillo, quisiera ser marinero, caunque difisí é sensillo, sensillo...*

Juan Ugalde mîngîia cu palmele cavilele cîrmei. Cînd erai de cart pe punte te puteai

gîndi, dacă aveai la ce; dacă nu... Juan se uita doar înainte, în direcția mersului și se gîndea la balansul provei. Juan Ugalde avea toată marea în față, să se tot gîndească și să-și trimită gîndurile în cele patru zări. Se gîndea că Simón Orozco, căpitanul lui, făcuse o greșeală. Cînd era mic se îmbarcase pe vasele ianchee. Nu știa exact cît, dar destul de mult. Pe vasele ianchee îi mergea bine, de ce venise înapoi? Căpitanul Simón Orozco făcuse o greșeală. El nu s-ar fi întors. Dacă e să navighezi pe mare, navighezi la fel de bine pe vasele ianchee ori pe vasele din Pasajes sau de unde-or fi. Dar pe vasele ianchee se cîștigă bani frumușei, chiar foarte frumușei, pe care nu-i cîștigi în altă parte, și se mănîncă bine, chiar foarte bine, și se pot pune bănuți deoparte pentru vremea cînd te lași de pescuit și deschizi o cîrciumă, ori cumperi un vas de pescuit sardele sau te-nsori în America cu o blondină cu parale, nasoală și fără țîțe, dar cu parale. Așa zic cei care au fost la New York sau jucătorii de pelotă, care au jucat în sud, la Miami... Apoi te-ntorci acasă, în vizită, uneori în vreo cogeamite limuzină. Poți să stai șase luni la tine-n sat și să cheltuiești; să te duci la San Sebastián, la Bilbao, la coridele din Pamplona, la Vitoria de sărbătoarea Madonei. Poți să te duci unde vrei, să-ți faci toate chefurile. Dacă îți vine poftă, te urci în limuzină și-o pornești spre Bilbao să cinezi, și ce-o mai pica pe urmă... Căpitanul Simón Orozco, mereu retras în cabina lui și posac, uneori mînios, de ce oare n-o fi rămas pe vasele ianchee?

Căpitanului Simón Orozco, Macario îi urcase mîncarea în cabină. Simón Orozco prînzea la douăsprezece și cina la șapte și jumătate seara „după meridianul Grimbici", cum zicea Macario. Pînă și ca să iasă afară, zece dimineața fix, „după meridianul Grimbici", zicea Macario. Simón Orozco nu obiecta niciodată ceva în legătură cu mîncarea, obiecta asupra orei. Dacă Macario uita și nu-i ducea mîncarea la douăsprezece ori la șapte și jumătate fix, Simón Orozco îi zicea cîteva vorbe, nu multe, ce-i drept, dar jignitoare, umilitoare, mînioase. Apoi Macario cobora în bucătărie bombănind. Iscoada de serviciu turna gaz peste foc:

— Măria-sa sultanul ți-a tras piciorul ăla în fund pe care ți-l promisese?

Imaginația scatologică a lui Macario Martín deschidea căi nebănuite în domeniul împreunărilor trupești, prostituînd întreaga faună submarină și murdărind literă cu literă numele căpitanului. Iscoada de serviciu era mulțumită și dădea fuga la cabine să împărtășească ultimele născociri ale lui Macario Martín.

Simón Orozco făcea ciorna unei scrisori. Cu picioarele desfăcute, sprijinit de masă, își obosea încheietura mîinii încercînd să scrie, lăsîndu-și greutatea trupului pe braț, ca să nu se dezechilibreze cînd se legăna vasul. Scria unui prieten. Făcea patru ciorne. Cele patru ciorne îi ocupau timpul în zilele fără pescuit, din cursul călătoriei. Două ciorne pe cînd mer-

geau spre Gran Sol. Două la întoarcere. Scrisoarea definitivă în cîrciuma din Lonja, după ce acosta în port. În fiecare călătorie scria cîte o scrisoare : uneori prietenului din Barcelona, alteori prietenului din Bilbao, uneori soției, pentru cazurile cînd, în zilele de stat în port, nu-și găsea vreme s-o viziteze. Cînd mergea să-și vadă nevasta și copiii la Pasajes sau la Elanchove, se ducea pentru patru zile, doar patru zile, nu mai mult de patru zile ; marea are obligațiile ei.

Scria cu caligrafie de licean. La literele majuscule se străduia să iasă bine arabescul și acorda o atenție deosebită volutelor finale. În schimb, în text nu existau nici arabescuri, nici volute. Textul era sobru și chibzuit. Uneori, cînd vasul se clătina pe neașteptate, îi scăpa tocul și mîzgălea hîrtia. Simón Orozco dregea mîzgălitura adăugîndu-i o spirală sau o ștergea cu linioare fine, pînă și ele calculate caligrafic. Lăsă tocul pe marginea unei rigle, ca să nu lunece jos, și înșurubă capacul călimării cu cerneală diluată, pe care o ținea în mîna stîngă. Simón Orozco se odihni rezemîndu-se cu mijlocul de masa din camera hărților și privind marea de la prova, prin ușa deschisă. Îi adresă cîteva cuvinte în limba bască lui Juan Ugalde, care întoarse capul încuviințînd. Apoi luă punga de tutun și, zîmbind, începu să-și răsucească o țigară.

Cotoi Roș răspundea conversației anoste a lui Domingo Ventura, în vreme ce-și făcea de lucru cu mîinile la mînerul unui cuțit, înfășurîndu-l cu sfoară. Era întins în patul lui. Do-

mingo Ventura stătea în patul lui Manuel Espina și-i răscolea printre romanele pe care acesta și le ținea în dulăpiorul de la căpătîi.

— Cum e ăsta ?

— Care ?

Domingo îi arăta coperta și Cotoi Roș se sălta s-o vadă.

— Nu știu, nu l-am citit. Pe mine romanele astea mă plictisesc.

— Dar ăsta ?

Cotoi Roș se săltă din nou în coate.

— Nu știu.

— Pare să fie tare bun.

— Cu siguranță.

— Le iau pe astea două.

Cotoi Roș înfășura încet sfoara pe mînerul cuțitului de curățat pește.

— Dacă prindem mult cod, zise, trebuie să le dăm o mînă de ajutor celor de la prova, pentru că Afá a zis că cine nu lucrează, nu intră la socoteală la împărțirea cîștigului.

— Afá poate să spună ce poftește, dar la codul sărat avem și noi, mecanicii, aceleași drepturi cu pescarii. Ce, parcă ce facem noi nu se cheamă tot lucru ?

Domingo continuă apoi, schimbînd subiectul :

— O să iau trei. Pe ăsta, pe ăsta și pe ăsta. Le citesc pe fugă. Să-i spui lui Manuel că eu i le-am luat.

— Spune-i-o tu.

— Mă rog, îi spun eu.

— Afá are dreptate. În călătoria trecută singurul care a urcat pe covertă la curățatul

peștelui a fost Espina. Totuși, au împărțit cu noi.

Domingo Ventura încerca să găsească scuze pentru lipsa aceasta de camaraderie :

— Tu ai avut de lucru, Arenas la fel. Eu a trebuit să supraveghez lucrul. Singurul care a fost liber era Manuel, și Manuel s-a dus. Dacă ai o clipă de răgaz în timpul lucrului, logic e să profiți de ea ca să te odihnești. Afá n-are de ce să se plîngă, numai gura-i de el, el, care trage cel mai puțin dintre toți.

— Puteam să fi urcat la un moment dat, măcar așa, de formă.

— Și motorul ? Cînd se paradește, ce, coboară vreunul să ne ajute cu ceva ? Toți se învîrt împrejur, asta da, să caște gura, dar cum le zici să pună mîna pe ceva, au și șters-o. Nu, Afá n-are dreptate să se plîngă.

Cotoi Roș terminase de înfășurat mînerul cuțitului. Sări jos din pat.

— Mă duc să-l ascut nițel, zise.

Domingo Ventura tocmai deschisese unul dintre romanele pe care le alesese cu o clipă înainte, și-și plimba ochii peste primele rînduri, foarte promițătoare. Narațiunile ieftine din colecția de romane cu cow-boy îi înflăcărau imaginația. Domingo Ventura, întins pe pat, fumînd o țigară și cu un roman în care să plouă cu focuri de revolver și cu lupte corp la corp, era omul cel mai fericit de pe vas. Se instală mai comod în cușeta lui Manuel Espina, puse picior peste picior, după ce-și scoase cu un gest mașinal pantofii, aprinse o țigară și-l năpădi o mare fericire.

Cerul se înnegură. Vîntul se potoli. Pe măsură ce cobora ceața, soarele își schimba aspectul : din roșu se făcu portocaliu, din portocaliu galben ca lămîia, galbenul ca lămîia se transformă în culoarea burții de pește, pînă cînd discul lui atît de vizibil, atît de violent sub cer și pe mare se sfărîmă treptat, se descuamă în apă și lăsă în urma lui doar o dîră de lumină întinsă, mohorîtă și egală.

„Uro“ naviga în siajul lui „Aril“. Marea din jur se micșora din pricina negurii ; marea, prevestitoare de pericole, se mărea în schimb datorită atmosferei încărcate și tulburi. Cuterul tăiase de-a curmezișul drumul celor două vase, îndepărtîndu-se spre sud-vest, și acum nu mai era decît o minusculă pată roșie, pierzîndu-se în zare. Peste crestele unduite ale valurilor zburau razant petrelii, porecliți „chupa ceite“, fiindcă sug uleiul : „negri la pene, negri la prevestiri, neagră și răsneagră marea care i-a născut“, cum zice Celso Quiroga. Petrelii sau pescărușii care nu se tem de furtună, care „pîrăsc vremea rea din clipa în care vin să bea din dîra de grăsime și ulei pe care o lasă vasul“, cum zice Macario Martín. Păsările denumite „fardelas“, care anunță cîrdul de pești, dispăruseră odată cu acesta. Cu petrelii își încrucișau zborul, în dreptul pupei, învălmășindu-și strigătele, ligareniile. Pasărea scatofagă, numită popular „cágalo“, se ținea după petrelii și după ligarenii, căutîndu-și hrana. „Pasărea asta parcă e un jandarm al șezutului“, cum zice șeful de echipaj Afá.

Grupul de marinari de la pupa, așezați peste colacii parîmelor, contemplau marea și păsările marine. La nord-est, săreau, făcînd giumbușlucuri și urmărindu-se unii pe alții, delfinii, care încîntau privirea. Marinarilor le era tare lene să pregătească harponul și să aștepte prilejul cînd delfinii se vor scărpina cu burțile de prova vasului. Domnea moleșeala din pricina pîclei de pe cer, care paraliza orice acțiune. Plecat deasupra undițelor ude, Macario Martín își schimbă de două ori locul. În cele din urmă se sprijini cu spinarea de stinghia de la tribord. Ca să poată vedea delfinii, trebuia să-și înalțe capul peste copastie.

Restul marinarilor își făceau siesta sau citeau la ei în cabină. Manuel Espina era și acum de cart la motoare. Juan Quiroga ținea cîrma. În camera hărților dormea comandantul Paulino Castro. Simón Orozco privea marea de sus, de pe punte.

Delfinii se îndreptară către vas, supunîndu-se capriciilor jocului : fiecare sălta, trecea prin fața provei, apoi se scufunda, sărea din nou și-și relua jocul. Urmau așa pînă ce oboseau cu toții, sau harponul le însîngera petrecerea. Cînd apărea sîngele, asistai la o cursă nebună în jurul vasului și a morții, cursă făcută de perechea delfinului sau de mama puiului de delfin străpuns.

Plictiseală la bord.

Simón Orozco și-a găsit un locșor lîngă coș, nu departe de pupa, și s-a așezat pe o lădiță de *Canadian Dry*, pe care o scoseseră odată cu traulul din mare și care slujise drept colivie unei porumbițe călătoare cu inel, pînă ce aceasta a fost mîncată de Macario Martín. Lădița păstrează și acum bucata de plasă care împiedica porumbița să-și ia zborul și o cutie de conserve de ardei din care băuse apă. Inelul a căzut în valuri și s-a pierdut strălucind ca un solz printre undele de un verde întunecat. „Trei la mînă", se spune că ar fi spus Macario Martín în timp ce se scobea în dinți cu un os lung de pește. Macario Martín, gîndi Orozco, are uneori apucături de portughez.

Cînd se gîndea la Macario Martín, Simón Orozco se înveselea, combina toate aprecierile asupra bucătarului : bătrîn și haimana, ba chiar foarte bătrîn și foarte haimana, ridicol și curajos, poate că pe tot vasul nu era altul la fel de curajos ca Macario ; cînd pungaș, cînd cinstit, după toane ; scîrbos de nerușinat uneori, alteori păstrînd totuși limitele decenței ; cînd isteț, cînd neghiob ; torent de grosolănie uneori, cînd se îmbăta, rostind cele mai murdare cuvinte din cîte s-au spus vreodată pe un vas din lume, cu bruște porniri de bătăuș și totuși cel mai răbdător, căci răbdare ca a lui Macario, rezistență ca a lui Macario la zeflemeaua celorlalți puțini mai au. Cine îl înțelege pe Macario Martín ? Simón Orozco îl știa din război, îl cunoscuse pe un trauler din flotila Țărilor Basce. Simón Orozco socotea că nu-l înțelege pe Macario Martín. Și zîmbi la gîndul că cel care-l cunoștea cel mai puțin pe Macario Martín era chiar Macario Martín.

Lui Simón Orozco îi plăcea să se sprijine de coș. Căldura acestuia, în spate, și răcoarea

vîntului, mîngîindu-i obrajii, îl reconfortau. Privea marea, care căpăta treptat un ton argintiu întunecat, de culoarea burţii de peşte, cum zic pescarii, înconjurată de un cerc de ceaţă lăptoasă ca smîntîna. Cînd te uiţi la mare poţi la fel de bine să te gîndeşti la ceva anume sau să nu te gîndeşti la nimic. A privi marea e ca şi cum ai privi într-o oglindă fără să vezi decît oglinda. Simón Orozco privea marea fără să se gîndească la nimic, atent doar la tonul argintiu al apelor ei.

La pupa, sub prelata de lîngă balustradă, te simţeai ca şi în port, aşezat pe un bolard, cu ochii spre larg. Pe José Afá îl mîncau ochii de somn, de atîta privit marea fără ţintă, şi-l cuprinsese o dulce toropeală din pricina plictiselii. Uneori închidea pleoapele ca să-şi odihnească privirea şi moţăia, cu capul în piept, dar îşi revenea repede. Celso Quiroga se scărpina peste tot, într-o ordine meticuloasă : întîi gleznele, apoi urca încet pînă la cap şi o lua iarăşi de la început. Cînd dădea de o zonă de mîncărime mai puternică, se scărpina cu disperare, sorbind aerul zgomotos. Macario Martín respira adînc, cu buzele crispate şi cu privirea încordată şi atentă cînd la mare, cînd la undiţe, cînd la Celso, cînd la José Afá, cînd la apa care ieşea prin găurile de scurgere şi curgea formînd un pîrîiaş pe coverta de deasupra liniei de plutire, înspre catargul din pupa, catarg de veşnic du-te-vino, îndreptat spre pîlcurile de ceaţă de pe cer.

Schimbarea cartului la motoare coincisese cu schimbarea cartului pe punte. Manuel Espina

era însoţit de Cotoi Roş, care, după ce-şi ascuţise cuţitul, meşterea ceva la şuruburile unei chei franceze. Juan Quiroga moţăia peste cîrmă, ca păsările pe creasta valului.

Pe vasele cu cărbuni, fochiştii ştiau că în mijlocul flăcărilor există un duh ucigaş. Pe vasele cu pînze se ştie că vîntul, într-o pornire nesocotită de uriaş, în clipa în care forţa brută devine forţă aducătoare de moarte, sfărîmă echilibrul miraculos al navelor şi deschide calea naufragiilor. Pe vasele cu motor nu există mitul forţei.

În habitaclu locuieşte spiriduşul capricios al direcţiilor, care nu se supune decît chemării polilor. Dansează şi tot dansează şi dansează întruna. Nimic deasupra, nimic dedesubt. Sare ca delfinii, zboară ca albatroşii, doarme cu ochii bine deschişi, veghează cu ei închişi, se leagănă leneş, taie paralele, saltă peste meridiane. În caruselul rozei nautice, în acul busolei locuieşte spiriduşul neliniştii omeneşti. Spiriduşul care sfîşie inima marinarului în jocul celor treizeci şi două de capricii ale sale de bază.

Se leagănă leneş spiriduşul din habitaclu. „Aril“ îşi continuă drumul. Cutia habitaclului este aruncată într-un colţ al punţii, lîngă clondirul cu vin al lui Simón Orozco. Cutia habitaclului e ca un costum de scafandru care protejează veşnic înflorita roză a vînturilor. Juan Quiroga a scos cutia ca să vadă mai bine direcţiile, invocînd drept pretext lumina slabă a după-amiezei ceţoase, palide şi

înșelătoare. Roza era învăluită în reflexe și umbre.

La tribord era cutia cu sonda electrică, la babord, cutia radioului. Lîngă sonda electrică, tabloul de comandă al luminilor de pe bord. În tavan o breșă în care fusese pe vremuri o veche busolă, care se observa printr-o oglindă pe masa cu cutia habitaclului. Magneții roșii și albaștri pentru corecturi — în jurul cutiei, prinși de masă. Încăperea de pe punte era împărțită în două jumătăți inegale prin lanțul uns cu grăsime de la roata cîrmei, care iese în prova și coboară pe covertă, continuîndu-se pînă în pupa, într-un lung șir de inele de fier.

Pe punte nu-i nici un lucru asupra căruia să merite să-ți oprești privirea. Ochii celui care se plictisește în cart lunecă doar peste obiectele funcționale: habitaclul și sonda. Auzul omului din cart nu e atent decît la zgomote funcționale: uruit de mașini și comenzi pentru motoare și radio.

Juan Quiroga deschide ochii și, cu un gest obosit, mișcă roata, corectînd direcția. Siesta în picioare îți usucă gîtlejul. Se gîndește că jos, în cabină, tovarășii lui stau probabil întinși și ascultă pe cîte cineva de la pupa, care le face o vizită ca să tăifăsuiască cu ei, dar de fapt vorbește de unul singur. După ușoarele dureri care-l încearcă la articulații, după o vagă jenă la falca de jos, după greutatea pleoapelor și după golul pe care-l simte în cap, el, Juan Quiroga, care în alte împrejurări își are capul plin de gărgăuni, visînd numai la aventuri de

dragoste și la îmbogățiri peste noapte, simte acum cît de apăsătoare e după-amiaza.

Șeful de echipaj José Afá, Macario Martín și Celso Quiroga plecaseră de la pupa. José Afá și Macario Martín căutară sprijinul saltelelor, ca să-și mai aline puțin clocotul imaginației care, de plictiseală, li se înflăcărase, vînînd înșelătoare umbre cu trup de femeie. Dădură peste Domingo Ventura care citea silabisind. Mai întîi Afá, apoi Macario Martín, care aruncase o ocheadă femeii de pe calendar, intrară în vorbă cu Ventura.

— Uite, în clipe ca astea, zise brusc Macario, ai nevoie de-o femeie.

Rîsul lui Afá răsună plin de ironie, cu un iz de erotism înfiorat.

— Și la ce-ți trebuie ție o tipă pe vas, nebunule ?

— Dar ție, cam la ce ți-ar trebui ?

Răsună din nou rîsul lui Afá. Domingo Ventura încercă să-i potolească :

— Zău că sînteți bine, voi, ăștia doi. Abia ați plecat din port și, gata, v-ați și pierdut mințile. Dar, mă rog, acasă ce faceți ? Sînteți puși la dietă ?

José Afá explică :

— Măi, Ventura, pe mine mă apucă treburile astea tocmai la plecare sau la întoarcere. Nu numai fiindcă plec sau fiindcă mă-ntorc, dar și așa fiindcă, nefăcînd nimic, ești odihnit și...

— Bine, tu, mă rog, înțeleg, zise Ventura, dar ăsta ? Ăsta, tot timpul la fel, ori că e la începutul, ori că e la sfîrșitul, ori că e la mij-

locul călătoriei. La fel dacă lucrează sau dacă nu face nimic. La fel dimineaţa, la fel la prînz, la fel seara, la fel noaptea, la fel pe frig, la fel pe căldură... Făcu o pauză. Urmă : Fiindcă tu, Macario, eşti un tip puţin sărit de pe fix, un tip porcos, un tip care nu se gîndeşte decît la treaba asta.

Macario Martín se simţea măgulit şi zîmbea satisfăcut.

— Sînt un adevărat mascul.

— Ba numai gura-i de tine ! zise Afá. Vorbeşti, vorbeşti, şi la o adică nimic. Pe urmă, la vîrsta ta...

Macario Martín fu cuprins de indignare :

— Ce-are a-face vîrsta ! Eu mă simt mai tînăr şi decît tine şi decît ăla de colo. Eu pot şi acum să dau gata mult mai multe muieri decît voi toţi. Tu eşti ăla care te tot făleşti...

José Afá se gîndi la fetele lui şi zise :

— Măcar de-ar fi aşa...

Domingo Ventura încercă să orienteze conversaţia spre zone mai calme.

— Mi-a zis Arenas că l-a auzit pe căpitan spunînd că, dacă trecem de trei sute de mii în călătoria asta, procentajul care vă revine se urcă la doisprezece.

— Minciuni, strigă Macario.

Ventura scoase capul din cuşetă ca să-l vadă pe Macario Martín.

— De ce minciuni ?

— Minciuni, strigă din nou Macario.

— Spune de ce.

— Fiindcă Arenas e cel mai mincinos din cîţi mincioşi cunosc, am cunoscut şi am să

mai cunosc în viaţă. E o născocire de-a lui, ca să-i sîcîie pe toţi. Vezi că nu mai pot ăia de pe uscat să ne urce nouă pe dracu ! Leafa de bază şi salutare. Tot ce spune Arenas e-o minciună gogonată.

— Cînd vine, să-l întrebăm, zise netulburat Ventura. Să-l întrebăm şi-o să-ţi spună chiar el.

Macario Martín îşi lăsă capul pe sacul care-i slujea drept pernă şi suflă cu putere, vrînd să arate prin aceasta că ştia dinainte toate veştile bune sau rele pe care le-ar putea aduce Juan Arenas. José Afá nu credea în urcarea procentajului, dar cuvintele lui Ventura înteţiseră în el jarul speranţei naive.

— Şi de ce, mă rog, nu s-ar putea, Matao, ca, scoţînd din ieşirea asta peste trei sute de mii de pesete, să le dea prin minte să se gîndească un pic şi la noi ?

— Uite aşa, zise sec Macario.

Şeful de echipaj, aşezat în patul lui, privea gînditor podeaua. Zise încet :

— Ba s-ar putea.

— Scoate-ţi asta din cap, José, spuse cu o voce mai blîndă Macario Martín. Or veni douăzeci sau treizeci de duros în plus, cu care nu faci nimic, şi pe care, pe deasupra, nici nu ţi-i dă nimeni, chiar presupunînd că am pescui de mai bine de trei sute de mii de pesete.

Domingo Ventura citea fără să se amestece în conversaţia dintre şeful de echipaj şi bucătar. Îl privea prea puţin urcarea procentajului marinarilor şi ungătorilor. El, ca şi co-

mandantul, încasa unu la sută din cîştigul total. N-avea de ce să spere într-un procentaj mai ridicat.

Afá îl întrebă pe Macario Martín :

— N-ai pe undeva vreun ziar mai vechi, pe care să-şi poată omul arunca ochii ?

— Adusesem două, dar le-a consumat Arenas la closet.

Afá dădu capul pe spate şi începu să se gîndească la copiii lui, la casă, la nevastă, la cît de mult contau treizeci de duros în plus, pe care să nu trebuiască să-i dai pe ceva. Macario simţi frig la picioare şi se grăbi să închidă hubloul.

— Azi o să dansăm jota, cu vîntul ăsta în rafale.

Cu o foarfecă ruginită începu să-şi taie unghiile de la picioare. Domingo Ventura scoase capul şi aşteptă ca Macario să arunce pe jos primul colţ de unghie.

— Porcule !

— Du-te-n patul tău.

— Uite, ştii...

Ventura îşi văzu mai departe de citit. Rîsul lui Macario era adînc ; se simţea fericit.

În cabina de la prova, Juan Arenas povestea pentru a nu ştiu cîta oară o istorie din vremea războiului, în care era vorba, chipurile, despre laşitatea lui, dar de fapt se plasa pe sine însuşi în momentele cele mai critice şi în locurile cele mai primejdioase.

— ...coborau morţi, degeraţi, şi eu, cînd am văzut asta...

Singurul care-l asculta era Celso Quiroga. Juan Ugalde şi Venancio Artola vorbeau în limba bască, jucînd dominó. Joaquín Sas era cu mintea la cifre şi uneori intervenea fără să asculte povestirea lui Arenas, tăindu-i vorba :

— Poveşti...

— Poveşti, hai ? Poveşti zici ? bodogănea Arenas. Aş fi vrut s-o vezi cu ochii tăi. Poveşti care va-să-zică ? Îţi jur pe ochii maică-mi ! Coborau din munţi înţepeniţi de frig, nemîncaţi de patru zile. Asta am văzut eu, cu ochii mei. Îţi jur pe ochii maică-mi, Celso, că aşa a fost în Asturias, cum îţi zic eu.

— Poveşti, i-o tăia Joaquín Sas.

Arenas nu prea se sinchisea de intervenţiile lui Sas, cu toate că se simţea rănit în sensibilitatea lui de mincinos nu prea convingător.

— S-a petrecut exact la douăzeci şi trei decembrie. Eu tocmai primisem un pachet de la nevastă-mea cu nişte jerseuri, că era un frig... dumnealui — îl arătă pe Sas — ar fi trebuit să fie şi el acolo, dumnealui, care crede că spun poveşti... Era frig de parcă ai fi stat gol opt ceasuri în frigoriferul vasului, chiar aşa, dar tu erai îmbrăcat... Eu... pe dumnealui, pe dumnealui aş fi vrut să-l văd acolo.

— Juanito, amirale, zise Sas, taci o dată din gură, că ne-ai zăpăcit pe toţi.

Arenas luă o mutră dispreţuitoare şi plescăi din buze.

— Nu-l asculta, Celso, zise Sas, nu povesteşte decît minciuni.

Paulino Castro se trezi din toropeală. Pe punte stăteau de vorbă marinarul de cart şi

căpitanul Simón Orozco. Comandantul ieşi din cabină. Începea ploaia. Vîntul sufla tăios şi continuu dinspre nord. Vasul avea tangaj. Paulino Castro coborî la bucătărie.

De la sosirea comandantului în bucătărie, cuptorul funcţionă fără întrerupere. Paulino îşi pregăti singur o burtă de pălămidă şi mîncă. Afá făcu acelaşi lucru cu alta. Arenas îşi pregăti nişte ochiuri, le puse pe cîteva felii de pîine şi se duse să le împartă cu tovarăşii lui, ungătorii. Domingo Ventura mîncă ciocolată cu pîine. Apoi sorbi dintr-o cutie cu lapte condensat.

Vîntul se înteţi. Marea începu să se agite. Puţin după prînz hublourile din direcţia vîntului fuseseră închise. Au fost închise acum şi cele din partea opusă. Macario Martín trase zăvorul la uşiţa de la bucătărie.

Se lăsă noaptea. Toţi marinarii, afară de cei de cart, se refugiară în cuşete.

Paulino Castro vorbi cîteva clipe prin radio cu comandantul lui „Uro". Zise :

— Luaţi-vă după lumini, cît mai puteţi. Cred că o să se-nsenineze curînd, dar nu se ştie niciodată. Dacă nu, ţineţi direcţia. În zori sper să ajungem la banc. Pe mîine !

Paulino Castro se întinse în cuşetă. O dată ieşi pe punte să fumeze o ţigară cu marinarul de cart.

— Cînd ajungem la banc, căpitane ?

Paulino Castro trase fumul în piept.

— Peste patru sau cinci ore.

— Cine o să arunce traulul ?

Ridică din umeri.

— Asta-l priveşte pe căpitanul de pescuit.

Marinarul de la cîrmă se gîndi puţin, apoi spuse :

— Aş prefera să fim noi, am chef de lucru.

— Las' că-ţi trece imediat.

— Da, dar am chef.

Căpitanul Simón Orozco dormea deja cînd Paulino Castro începu să noteze în jurnalul de bord distanţa parcursă de vas în ziua respectivă. Umplu căsuţele pe rînd. „Variaţie : 11,50. Direcţie N 26 V. Latitudine : 45° 57' 12" — senin 16, averse — 20, senin — 24, nori cumulus la orizont."

Completă apoi rubrica evenimentelor : „Nimic de semnalat la început : vînt răcoros din SV şi ploi. 2,20 h, ne oprim să-l ajutăm pe «Uro», vasul care ne e tovarăş şi care se opreşte din vina ajutajelor de la motor ; îi dăm cele de trebuinţă. La 2,40 h pornim mai departe. La 7 h bate vîntul de la NE răcoros şi la 12 bate spre N şi agită marea. La amiază continuăm să navigăm, după ce stabilim poziţia : 290 de turaţii la motor. Vom ajunge la banc în zori. Nimic de semnalat la încheierea rîndurilor de faţă."

Paulino Castro puse bine jurnalul de bord, acoperi cu o batistă lumina de pe masa camerei hărţilor şi se întinse în cuşetă. În cabina de la prova Venancio Artola se trezi şi rosti încet : „Mi-a venit rîndul". Răsuflarea zgomotoasă a tovarăşilor săi îi înăbuşi cuvintele.

IV

Se crăpa de ziuă. Vînt slab. Departe, la prova, un vapor de mărfuri, cu luminile încă aprinse, ca un somnambul al mării, trecea de-a curmezişul. Cerul era senin şi marea liniştită. La est, marea era vineţie ; la vest, un ghem de umbre şi lumini lăptoase. La nord mai licăreau încă ultimele stele ; la sud, cerul era acoperit de un abur uşor care-l făcea să pară foarte jos, dar dincolo se ghicea adîncimea lui de oglindă. Spre sud se vedeau ca nişte pete negre trei perechi de vase care se apropiau căutînd un loc de acostare.

„Uro" şi „Aril" ajunseră la Petí Sol la trei şi jumătate noaptea. Aşteptară zorile în derivă. Se legănau în voia valurilor şi legănatul lor transmitea marinarilor neliniştea voioasă care preceda lucrul.

Pe „Aril", Macario Martín bombănea ceva despre cuptor. Simón Orozco îl înlocui pe cîrmaci şi ceru pornirea motoarelor. Comunică prin radio cu „Uro". Încruntat şi cu mişcări violente răsuci cîrma cu o singură mînă, cu privirea aţintită spre „Uro". Cele două vase desenară un semicerc pînă cînd se întîlniră.

La răsărit, orizont cărămiziu. La apus, zare de culoarea pielei de mulatru. La nord, boltă complet albă. La sud, cer uşor aburit. Domingo

Ventura dormea ca un prunc, cu burta în sus, cu picioarele desfăcute, cu mîinile sub cap. Juan Arenas dormea, cu răsuflarea întretăiată de oftaturi. Cotoi Roş dormea ca un îngeraş. Un îngeraş, spunea Macario Martín, doarme pe latura de la tribord, cu genunchii strînşi la piept, ca somnul să-i fie liniştit.

Cei din cabina de la prova luau micul-dejun în bucătărie. Sas se trezise tare prost-dispus. Comandantul Paulino Castro era treaz şi stătea întins în cuşeta lui, preocupat, fără să vrea, de aruncarea traulului, deşi îşi dădea seama că asta nu-l privea pe el.

Traulul îl arunca „Aril". De scos, îl scotea „Uro". Şeful de echipaj de pe „Uro" aruncă spre prova lui „Aril" un capăt de frînghie, de care atîrna un inel de fier. Cineva îl prinse şi alergă cu el, legănîndu-se, pînă la pupa. Aruncară capătul de frînghie legat de un odgon al traulului. Cei de pe „Uro" trăgeau de frînghie. Simón Orozco ieşi pe punte şi comandă :

— Traulul la apă.

Afá, Artola, Ugalde şi Celso Quiroga aruncară traulul. Joaquín Sas ţinea isonul strigătelor celor care munceau, înjurînd din rărunchi, în vreme ce pregătea lanţul pe care trebuia să-l lege de odgonul traulului şi de catargul de la pupa. Juan Quiroga stătea la tamburele vinciului din prova, atent la aruncare. Macario Martín se apleca peste balustrada de la tribord, îmbărbătîndu-i.

Simón Orozco marcă pe telegraf : cu toată viteza înainte. Vasele începură acum să trau-

leze. Plasa plutea pe mare. José Afá zise :

— Plasa are formă de femeie.

Plasa, întinsă pe apă, avea forma unei femei cu șoldurile proeminente, vădind fecunditatea, cu sînii mari și rotunzi și cu capul mic. Tamburele din prova derulau cablul de sîrmă și odgoanele. Cele două vase se depărtară unul de altul în direcții opuse. Legară capătul de lanț de odgon. Odgonul, întins din pupa pînă la tamburele din prova, se destinse. De la cîrligul lanțului, trecînd pe lîngă peretele lateral de la tribord și pe lîngă catargul din prova pînă la tamburul vinciului, atîrna moale, formînd un fel de U cu un picior mai scurt decît celălalt. Lanțul atingea ușor aripioarele din pupa. José Afá răsuflă adînc, ca unul care și-a terminat munca. Zise :

— Bun, acum noroc s-avem. Să mergem în cabină, că aici treaba-i gata.

Simón Orozco își începea ziua de șaptesprezece ore la cîrmă. Șaptesprezece ore, șaptesprezece zile sigure. Mîncînd la cîrmă, visînd la cîrmă, așteptînd la cîrmă, obsedat să nu se agațe traulul și atent mereu la mersul vasului tovarăș, Simón Orozco pornea pe ruta bancurilor de pește din marea lui Gran Sol. Avea să arunce traulul la Petí Sol, la Cookburn, la Hurd, la Labadie, la Jones, la Melville Knoll, la Parsons, la La Chapelle... la Gran Sol ; șaptesprezece zile sigure de singurătate pe punte.

Pe punte, veghe permanentă a lui Simón Orozco ; la motor, de cart, pînă la opt, Manuel Espina. E șase și zece dimineața. Marea strălucește de un soare uriaș a cărui lumină înverzește apele, gonindu-le întunericul dens și dușmănos, făcîndu-le să pară aproape transparente. Spuma de la prova face înaintarea mai sprintenă ; cea din siajul vasului, cu păsările de mare zburînd deasupra brazdei albe, ațîță dorul marinarului. Niciodată același siaj, niciodată aceeași brazdă. Siaj lăsat în urmă — timp trăit și totodată șters. Marea n-are poteci, nu păstrează urme.

Simón Orozco desena pe apele amintirii. Vîntul de odinioară. Douăzeci de ani brăzdînd apele lui Petí Sol. Vreme bună, vreme rea. Norocul de scurtă durată al unor ieșiri în larg bune, deznădejdea ieșirilor proaste. Rutina, plictiseala, teama. În cimitirul din Valentia sînt destule nume cunoscute. În Valentia, comitatul Kerry, Irlanda. În cimitirul din Bantry sînt țărînă, cu fața spre mare, Zugasti și cîțiva oameni din echipajul lui, cei care au mai fost găsiți. În Bantry, comitatul Cork, Irlanda. Simón Orozco desena pe apele amintirii chipul lui Zugasti. Legă cu frînghiile cîrma și se sprijini de pervazul ferestrei, privind mersul lui „Uro".

În cabina de la pupa, taifasul dintre José Afá și Macario Martín îl trezise pe Juan Arenas, care se plîngea, din obișnuință, și amenința cu răzbunarea. Afá îl potoli oferindu-i o gură de vin din sticla sa.

— Bea și taci, amirale.

— Dar ce, n-am dreptate ? Lipi buzele de gura sticlei și făcu o pauză. E bun ! Mai făcu o pauză. Apoi : Să vedem dacă...

Încă adormit, Cotoi Roş spuse :

— Juan, dormi şi nu mai face gălăgie.

Juan Arenas se indignă, începu să bolborosească, nu reuşi să pronunţe bine cuvintele.

— Ăăă... ăăă..., taci amirale.

Afá îi maimuţărea bîlbîiala şi porunceа :

— Ăăă... ăăă... vezi că nu-l laşi pe Cotoi Roş să doarmă, cică să-ţi ţii gura. Cică nu-l laşi ăăă... ăăă, să tragă un pui de somn cu nevestica.

Macario Martín se scărpina cu stînga în barba nerasă de trei zile. Stînga lui Macario Martín, zicea Afá, e păcătoasă. Se scărpina cu mîna păcătoasă în barba încărunţită. Mîna păcătoasă, cea tatuată cu roza vînturilor, avea un secret militar, pe care-l ştia Afá, poate că-l ştia şi Simón Orozco. Macario Martín se opri din scărpinat.

— Juan, zise, protestează cît vrei, fiindcă ai dreptate. José se înfurie cînd îl trezeşti, dar lui nu-i pasă de somnul celorlalţi. Protestează, că eu te sprijin.

Şeful de echipaj rămase o clipă uimit. Se gîndea la noua trădare a lui Macario. Împreună ar fi putut rîde o bucată de vreme de Juan Arenas. Macario continuă să se scarpine în barbă.

— Sînt sătul pîna-n gît de lipsa ta de camaraderie, José, zise Macario, m-am săturat să te tot crezi cineva pe vasul ăsta, cînd de fapt eşti la fel ca el sau ca Cotoi Roş sau ca mine. Îmi vine să urlu cînd te văd că faci pe şeful şi vrei să faci numai ce pofteşti tu.

Juan Arenas nu se mai bîlbîi şi se înfruntă direct cu Afá :

— O dată cînd ai să dormi, am să-ţi aduc un cîine de mare şi am să ţi-l vîr prin prohab. Atunci să te văd dacă mai faci haz. Tu crezi că poţi să-i sîcîi pe toţi, dar să te văd atunci dacă mai faci haz. Să vedem dacă ştii de glumă.

Zîmbetul lui Macario Martín îi confirma mulţumirea lăuntrică. Întări şi el spusele lui Arenas :

— Atunci să vedem dacă ştii de glumă.

Mîna păcătoasă îi scărpina acum părul de pe piept. Macario Martín continua să vorbească :

— Juan, ai mai putea să-i bei vinul, cînd ţi s-o termina al tău, c-o să ţi se termine repede, sugîndu-l printr-un maţ de cauciuc prin hubloul de la pupa. José nu s-ar supăra, nu-i aşa, José ?

Şeful de echipaj înţelese jocul prietenului său Macario ; îşi dădu seama că voia să se distreze pe socoteala amîndurora.

— Macario, nu da indicaţii periculoase, zise Afá. Se poate întîmpla să-mi lipsească din vin şi să-l învinovăţesc atunci pe Juan, chiar dacă ştiu că vinovatul eşti tu. Nu încerca să-ţi acoperi retragerea cu vicleşuguri. Nu-mi face mie acum pe deşteptul, băgîndu-mi-l pe gît pe Juan şi, de fapt, bîndu-mi tu vinul.

Macario Martín bătu, ca de obicei, în retragere :

— Eu n-am zis decît că n-ai dreptul să trezeşti lumea, mă rog, că n-ai dreptul să-l trezeşti pe Juan, o fi şi el obosit. Pe deasupra, îţi baţi şi joc de el. De aceea i-am propus să

facă o glumă, dar numai așa, ca să-i dau un exemplu, să nu amestecăm lucrurile, repetă el. Să nu amestecăm lucrurile, José.

Manuel Espina deschise ușa cabinei.

— José, te cheamă căpitanul, zice să urci.

José Afá se ridică în capul oaselor.

— De ce?

— Ce mă întrebi pe mine? răspunse Espina. A strigat prin tub și mi-a spus să urci. Doar nu era să-l întreb eu de ce. Eu, dacă-ți spun ce-a spus, mi-am făcut datoria.

Macario Martín izbucni într-un hohot de rîs.

— O fi vrînd să-i faci curat în cameră, zise cînd se mai liniști. Cum știe cît ești de săritor...

José Afá se încruntă. Se așeză pe pat și începu să înjure:

— Mama lui astăzi și mîine, nu te lasă să te odihnești un minut. Mama mamei lui... o dată, cînd are și omul o clipă liberă — făcu o pauză. Ce-o fi vrînd? se întrebă.

Macario Martín jubila.

— Urcă pe punte și-o să-ți spună, José.

Șeful de echipaj își puse cizmele de cauciuc și dispăru pe pasarela dinspre mașini, înjurînd întruna.

Macario Martín îi ceru lui Juan Arenas:

— Adu o țigară, merită să sărbătorim că l-am scos din sărite pe Afá.

Cînd José Afá ieși pe covertă, nu mai înjura. Cînd urcă pe scăriță, spre punte, nu mai bodogănea. Cînd deschise ușa punții de comandă, avea o privire smerită și întrebă:

— Ce porunciți, domnule Simón?

— Trebuie fărîmițată gheața, José, zise Simón, distrat. Nu multă. Ia pe cineva și fărîmițați amîndoi, că poate după-masă scoatem noi traulul.

— Bine, domnule Simón, altceva?

— Cînd termini, aruncă-ți ochii pe traulul care e lipit de catargul de la pupa, e cam rupt. Ia-i pe frații Quiroga și pe Artola, cîrpiți-i toate găurile. Flotoarele sînt prost puse, greutățile la fel și inelele din zece în zece, în loc să fie din doișpe-n doișpe.

— Bine, domnule Simón, și dacă lipsesc multe flotoare, ce fac?

— Scoți altele din cambuza de la pupa, acolo trebuie să fie.

— Bine, domnule Simón, altceva?

— Nimic.

Cînd José Afá ieși pe punte, bombănea. Cînd intră în bucătărie, ca s-o ia pe pasarelă spre cabină, înjura de mama focului. Cînd ajunse în cabină, era stacojiu de furie. Cînd se mai liniști, zise:

— Matao, la fărîmițat.

— Nu merg, răspunse Macario, trebuie să fac mîncare.

— Mai e destul timp pînă la mîncare, hai la fărîmițat.

Macario Martín rămase o clipă pe gînduri.

— Dar ce paștele și dumnezeii...

— La fărîmițat. Mai puțină gură și treci la fărîmițat. Merg și eu. Așa i s-a năzărit nebunului ăluia de pe punte.

Macario Martín și prietenul său Afá își uniră glasurile într-un cor de înjurături la adresa lui Simón Orozco. Juan Arenaș se distra :

— Las' că-i bine să vă mai dezmorțiți mușchii din cînd în cînd, zise.

José Afá îl sfidă. Îndreptă spre el degetul mijlociu de la mîna dreaptă, strîngîndu-le pe celelalte.

— Las' că și voi o s-aveți de furcă la motor, cu valurile astea.

Macario Martin îi ținu isonul :

— De fapt, voi trei trebuie să mergeți la fărîmițat.

Cotoi Roș continuă să doarmă. Arenas rîse iar.

— Nu-l treziți pe bietul Carmelo, lăsați-l să doarmă cu nevastă-sa... începu să fredoneze în surdină : *Sensillo, quisiera ser marinero, caunque difisí é sensillo...*

Macario Martín și José Afá ieșiră certîndu-se pe pasarela motoarelor.

— Nu putea să fi găsit pe altul, José ?

— Cînd e rîndul meu să fac ceva, e rîndul tuturor, nu fac deosebiri.

— Află că n-o să-ți iert chestia asta.

— Ăluia de pe punte, nu mie.

— Ba și ăluia de pe punte și ție.

José Afá intră în cabina de la pupa.

— Juan Quiroga, Celso Quiroga și Venancio Artola, cu toată viteza înainte pe punte, trebuie cîrpit traulul de lîngă catargul de la pupa. Haideți, ordin de la căpitan.

Cei strigați tresăriră surprinși :

— Acum ? întrebă uimit Juan Quiroga.

— Da, măria ta, chiar acum — Afá își luă o voce mieroasă : acușica, dacă preferi. Își reluă tonul aspru : Hai pe punte, așa a zis căpitanul.

Artola întrebă :

— Și tu ?

— Eu fărîmițez gheața. Ori poate preferi tu așa ceva ?

Nu aveau încotro. Cei strigați din cabina de la pupa se ridicară și începură binecunoscuta litanie de ocări la adresa căpitanului Simón Orozco. Joaquín Sas se freca cu mîinile pe burtă, prefăcîndu-se în culmea fericirii. José îl privi.

— Tu, Sas, dă-le o mînă de ajutor.

Sas țîșni ca un arc.

— A zis căpitanul ?

— Nu, zic eu.

— Atunci nu mă duc.

— Nu te duci, zici ?

— Nu mă duc.

— Ba te duci, fiindcă am zis eu. Te duci cum ne ducem toți.

— Eu nu mă duc nicăieri.

— Ai grijă, dacă peste o oră, cînd ies din camera frigorifică, nu te găsesc cu ceilalți cîrpind găurile, vei avea de-a face cu mine.

— Bine, am de-a face, dar acum nu mă scol chiar de-ar zice și căpitanul.

— Foarte bine. Șeful de echipaj făcu o pauză. Las' c-ai tu de-a face cu mine, Sas.

Cînd ieșiră pe covertă, José Afá și Macario Martín își vărsaseră deja focul și erau liniștiți. De pe punte se uita la ei Simón Orozco. Apoi

căpitanul începu să privească marea. Macario Martín îl spiona cu coada ochiului, în timp ce-i ajuta prietenului său să deschidă tambuchiul camerei frigorifice.

— Ticălosul, zise Macario, se uită la noi ca prin sticlă.

— Hai, intră odată, îi răspunse Afá.

Macario se strecură în camera frigorifică. José Afá îi dădu un tîrnăcop și o lopată. Apoi coborî și el.

Gheața fărîmițată pe care le-o livraseră la El Musel, forma acum o masă compactă. În camera frigorifică plutea parcă un fum ciudat, emanat de gheață.

— Începi de jos, zise Afá. Așa o să avem mai puțin de lucru.

Macario începu să lucreze. După zece sau douăsprezece lovituri, se opri.

— E-o muncă de prisos. Dacă după-masă nu scoatem noi traulul, toate astea-s de prisos.

Afá izbea cu lopata înciudat.

— Nu-i mulțumit decît după ce-i cocoșază pe toți. Fărîmițează, nu dormi pe tine!

— De prisos, zise Macario. Complet de prisos!

Lucrară o vreme în tăcere. Deodată Macario lăsă jos tîrnăcopul și-și puse mîinile în șolduri:

— Eu nu sînt făcut pentru munci d-astea.

— Dacă nu ești făcut pentru asta și te vaiți de șale, pesemne că nu ești făcut nici pentru ce-ți place ție, sau te pomenești că te lauzi numai cu închipuirile tale?

Macario își reluă lucrul în tăcere. După cîteva minute spuse:

— Am spart destulă, nu crezi?

— Dă-i înainte, Matao, nu fi leneș, dă-i înainte, că trebuie să spargem pentru vreo sută de lăzi.

— E inutil, complet inutil.

— Și ție ce-ți pasă?

Cînd îi căzură pe mîini doi bulgări mari de gheață, Macario începu să înjure.

— Ar fi trebuit să vină el aici să dea la tîrnăcop, zise.

— El e unde trebuie să fie și tu ești unde ți-e locul.

— E-n stare să ne pună să cîrpim și vela, numai ca să ne sîcîie.

— Nu-ți face griji, dacă-i ruptă, sigur ne pune s-o cîrpim. Vezi-ți de treabă, Matao.

Tîrnăcopul, izbind în blocul de gheață, făcea un zgomot scurt și sec. Lopata scotea un sunet ascuțit și prelung. Vîrful tîrnăcopului, tăișul lopeții. Macario scuipă, un scuipat cleios și înecăcios, de om care muncește din greu. Afá gîfîia. Vîrful tîrnăcopului, tăișul lopeții. Gheața despicată pîrîia cu un zgomot jumătate metalic, jumătate cristalin.

Joaquín Sas ieși la lucru foarte în silă. Înainte de a se sui pe punte, trecu pe la prova și se aplecă peste deschizătura camerei frigorifice.

— José, vezi că urc pe punte, să n-avem vorbe — era în glasul lui o urmă de sfidare —, să nu-ți faci sînge rău.

Răspunsul lui Afá urcă senin și amabil:

— Bine.

Macario Martín, din fundul camerei frigorifice, luminată de un bec înfăşurat în pînză metalică, lipit de traversa dinspre punte, îi făcu cu ochiul lui José Afá şi se strîmbă.

— Ei, José, a muşcat el singurel momeala.

— Vorbeşte prea mult.

— De ce n-ai recurs la Ugalde ?

— Fiindcă Sas... ei bine, fiindcă Sas face atîta pe deşteptul.

— Ai pică pe el ?

José Afá se gîndi puţin, apoi răspunse :

— Da, am pică pe el. El şi căpitanul mă scot din sărite, mă fac să-mi ies din pepeni.

— Pe căpitan trebuie să-l rabzi pînă ce schimbi vasul.

José Afá trînti lopata cu furie.

— Dacă n-ar fi cei de pe uscat, de mult aş fi plecat de pe vas.

— Şi eu la fel.

Trezirea lui Cotoi Roş era lentă, bogată în căscături şi întinderi prelungi. Deschidea ochii cu suavitatea şi calmul unei broaşte ţestoase. Apoi îi închidea la loc. Îşi strîngea picioarele, apoi le întindea din nou. Îşi arcuia pieptul şi pîntecele, sprijinindu-se în ceafă şi fese.

— Cît e ceasul, Juan ?

Scoase picioarele peste bordura cuşetei şi se ghemui, ca să nu se lovească de tavan.

— Juan ?...

Privi în jos printre picioare. Juan Arenas nu era în pat. Cotoi Roş sări jos. Rămase o clipă în picioare, sprijinit pe călcîie, cu degetele chircite şi-şi căută pantofii prin mormanul de cutii şi coşuri. Şi-i puse fără să se slu-

jească de mîini. Îşi privi apoi chipul în oglinda atîrnată de uşă. Se strîmbă de cîteva ori. Îi crescuse foarte mult barba. Îşi schimonosi buzele şi-şi trecu mîna peste obraz.

— Trebuie să mă rad, zise.

Uitîndu-se la ceasul lui Matao, care atîrna legat cu un lănţic la căpătîiul patului, află ora. Era timpul schimbării turei. Ieşi pe pasarelă şi se îndreptă spre bucătărie. Singurul de pe vas care dormise aproape opt ore în şir era, lăsîndu-l deoparte pe Ventura, Cotoi Roş. Cînd intră în bucătărie, încă nu se trezise complet şi, ca dovadă, se mai întinse o dată.

Cerul se întuneca. Vîntul bătea dinspre nord. Marea căpăta treptat culoarea ardeziei clare. Zarea, la nord, la răsărit şi la apus era tot de ardezie. La sud, cîteva pete albastre, uşoare şi fugare. Soarele naviga ascuns de nori şi doar cîte-un reflex gălbui — galbenul acela stins al racilor înainte de a-şi schimba culoarea — se filtra în partea de sus şi în cea de jos a cerului desenîndu-i conturul.

Domingo Ventura, de cum se trezi, întinse mîna după un roman. Apoi se răzgîndi şi se duse în bucătărie să caute apă caldă, ca să-şi pregătească o cană cu lapte. Dădu acolo peste Cotoi Roş. N-avea chef să ceară nimănui favoruri.

— Cînd îmi faci suportul pentru ouă ?

— Nu ţi-l fac.

— Treaba ta.

Cotoi Roş scoase capul pe uşiţa bucătăriei şi se uită la mersul vasului tovarăş.

— În dreptul bancului ăstuia de nisip aruncarea traulului e pierdere de vreme, zise, eu nu știu cînd o să priceapă asta căpitanul.

Domingo Ventura nu răspunse. Se întoarse în cabina lui cu ulcica de lapte fierbinte. Cotoi Roș ieși pe covertă. Era numai în maiou și îl luă cu frig. De pe punte îi strigară ceva, dar nu înțelese. Era punctual la schimbarea turelor și socoti că venise momentul să-și ia cartul în primire. Coborî la mașini.

Sus, pe punte, se discuta cu însuflețire. Se cîrpea traulul. Sas se plîngea fraților Quiroga. Artola își vedea de munca lui. Cel vorbit de rău era Simón Orozco. Sas avea cuvîntul :

— Al doilea ca el nu s-a mai văzut în tot golful Cantabric.

— Toți sînt la fel, zise Celso. Toți poruncesc.

— Da, dar ăsta-i mai rău ca toți, afirmă Sas. mult mai rău... Tace, tace, și face numai ce vrea el. Căpățînos, nu glumă, n-avem ce-i face. O să ne bage el într-un bucluc, sînt sigur. Nu-i ieșire-n larg fără bucluc, cînd e și el.

Tăcu o clipă, apoi spuse pe șleau :

— Dar-ar Domnul să moară ! Și să moară cu el și Afá !

Celso Quiroga îl privi pe Sas drept în ochi :

— Nu ți-au făcut cine știe ce.

— Dar-ar Domnul să moară ! repetă Sas.

— Bine, bine, mai taci odată, interveni Juan Quiroga.

O vreme cîrpiră traulul în tăcere. Deodată Sas rosti :

— Poți să-mi spui tu mie că l-ai auzit măcar o singură dată zicînd că ceva din tot ce se face

la bord e bine ? Nimeni nu poate spune asta. Pasămite, el e singurul dintre noi care știe cum să facă lucrurile. Dacă virezi mai sus de catarg, e rău ; dacă vrei să scoți cu coșul peștele din traul, și mai rău. Dacă te vede că arunci traulul, cică nu, s-ar agăța. În viața mea n-am văzut tip mai cusurgiu !

Vîntul se întețea și valurile creșteau. Simón Orozco legase roata cîrmei și se plimba pe punte. Din cînd în cînd se oprea în dreptul ferestruicii din tribord și observa mersul lui „Uro". Se apropia de radio și comunica cu vasul tovarăș. „Uro" își modifica ușor direcția.

Lanțul care susținea traulul se freca, din pricina valurilor, de aripioarele de la pupa. Vasul înainta cu etrava mult scoasă din apă. Simón Orozco se gîndea să nu se agațe traulul. Îi era teamă să nu se lase prea la fund și să nu se agațe, căci își tîra anevoie încărcătura.

Macario Martín și șeful de echipaj Afá ieșiră din camera frigorifică. Închiseră capacul de lemn, apoi pe cel de fier. Cînd terminară, Afá îi făcu un semn lui Orozco, care se uita la el. Căpitanul deschise una din ferestruicile de la prova. Afá strigă :

— Am spart pentru o sută de lăzi, căpitane.

— Rău, răspunse căpitanul. E prea multă gheață pentru cît o să scoatem azi, dacă o fi să scoatem ceva !

Afá făcu o strîmbătură.

— Cum ați spus dumneavoastră...

— E bine să fie omul săritor, dar să nu sară peste cal...

Afá, urmat de Macario Martín, alergă spre bucătărie, ferindu-se de apa care intra pe lături. Odată ajuns în bucătărie, zise :

— Cică... „rău“ ! Ce-o fi vrînd să facem ?

Macario Martín era obosit.

— Altă dată să-l întrebi întîi și nu să mă pui să fărîmițez gheață ca nebunul.

— Ce-o fi vrînd omul ăsta să facem ?

Pe Simón îl dureau picioarele. Se gîndi că pe seară durerea avea să fie de nesuportat și hotărî ca, după scoaterea peștelui, la amiază, să se bandajeze. Își aminti că pe vremuri nu obosea stînd pe punte ; pe vremuri puntea nu însemna o muncă atît de grea pe cît începuse să i se pară de vreo doi ani încoace. Trebuie să fii tînăr, își spuse în gînd, ca să navighezi pe mare trebuie să ai picioare zdravene. Cincizeci de ani ai unui căpitan de pescuit nu sînt totuna cu cincizeci de ani ai unui comandant de vapor. Căpitanul de pescuit e un salahor al mării, un salahor specializat, dacă vreți, dar nimic mai mult.

Manuel Espina mînca o bucată de pîine cu pălămidă. Cînd intrară Afá și Matao, spuse :

— Pălămida asta a început să se strice, trebuie ori mîncată repede, ori aruncată.

— Va trebui s-o mîncăm, zise Afá, azi nu ne scoatem nici cina, o să vedeți voi.

Macario Martín își trase cizmele de cauciuc și se urcă în pat.

— Sînt frînt, declară el.

— Spune-i asta domnului Simón, să vedem cum o ia, se auzi Afá.

Manuel Espina rîse cu gura plină.

— Dacă-i spui c-ai obosit, după ce-ai stat cu burta în sus două zile încheiate, se face foc și pară. O să-ți spună să iei exemplu de la el, care stă șaptesprezece ceasuri în picioare, cu mîna pe cîrmă.

Macario Martín făcu o mișcare din sprîncene, împăcîndu-se cu gîndul oboselii. Se uită la ceas. Își aminti că peste două ore trebuie să pregătească masa.

Deodată, Afá spuse :

— Mi se pare că ne-am agățat. Asta mai lipsea !

Vasul înainta anevoie, încetinindu-și mersul.

Dinspre motoare urcă glasul lui Cotoi Roș, anunțînd agățarea :

— Virați traulul !

Macario Martín sări din pat, își puse cizmele. Cei care lucrau pe punte, cînd îl auziră pe Afá, care și ajunsese pe covertă, strigînd ordinul, alergară la posturi.

Joaquín Sas, la comanda lui Afá, izbi știftul inelului care susținea lanțul. Cablul se întinse din pupa pînă în prova. „Aril“ se îndreptă spre traulul agățat și vinciul din prova începu să înfășure cablul. Afá spuse :

— Aici n-o să scoatem decît pleavă. Dacă urcă și ceva ce se poate mînca, se cheamă c-avem noroc.

Pe punte, Simón Orozco vorbea prin radio cu căpitanul vasului tovarăș. Traulul avea să-l scoată „Uro“.

Cele două vase se îndreptau încet spre traulul agățat la șaptezeci de brațe adîncime.

V

Vasele lui Simón Orozco traulau pe latura vestică a lui Cockburn Bank. În zori sosiseră la banc perechile de vase „Urco“ și „Pagasarri“, „Alonso“ și „Puebla“. Marinarii de pe „Aril“ rîseră în gura mare cu pescarii de pe „Urco“ cînd aceștia se apropiară cerînd pește pentru mîncare. Macario Martín și Joaquín Sas rîdeau mai tare decît toți, cu nerușinare, repetînd glume răsuflate. Macario Martín nu lăsa să-i scape nici un cuvînt fără să-l comenteze. Strigau încercînd să acopere zgomotul mării, rîdeau forțat și gălăgios. Macario se așeză la pupa, scoase un picior peste aripioara de la tribord și începu să-l miște făcînd pe tocilarul. Pe „Urco“ nu erau galicieni, dar lui Macario îi era totuna ; important era să-și etaleze tot repertoriul. O bucată de vreme s-a simțit fericit.

Dinspre sud-vest sufla un vînt puternic, care spre nord-vest învolbura apele și se domolea. Ploua. La ora șapte aruncară traulul la apă. Întîmpinară unele greutăți și Simón Orozco îl învinui de nepricepere, de neglijență și de greșeli pe șeful de echipaj Afá. Afá intră în cabină tăcut și încruntat. Macario Martín avu tactul să nu-l întărîte. Paulino Castro notase noaptea tîrziu cele petrecute pe vas în ultimele

24 de ore : „Am virat traulul la 11,20 h din cauză că se agățase. Am pornit din nou la 12 h și am traulat în continuare pînă la 18 h, cînd ne-am agățat din nou și am virat traulul. Peste puțin ; am rămas pe loc, la derivă, pe vînt puternic și valuri și am pus vasul la capă. Vîntul s-a întețit și cerul s-a închis, plouînd mult. Nimic altceva de semnalat.“

Pe latura vestică a lui Cockburn Bank traulau vasele lui Simón Orozco. La tribord, la cinci mile distanță, pescuiau „Urco“ și „Pagasarri“. Pierdute în zare, tot cu traulul la apă, navigau „Alonso“ și „Puebla“.

Simón Orozco avea ochii obosiți de reflexele mării. Se uita în gol, plictisit de atîta privit. Pe cerul cenușiu al vederii sale lunecau mici meteoriți. Meteoriți aprinși, de culoare albastră, roșie și galbenă. Coborî pleoapele. Scîndurile punții erau murdare. Cum tot stătea degeaba, își făcu de lucru observînd detaliile din jur : un os de pește, un cocoloș de foiță de țigară, un pumn de solzi. La ușița camerei hărților crăpătura de jos se lățea spre balamale. Pe cutia radioului, cîteva bucăți de cretă cu care se notau rotațiile elicei. Creta îi stîrni amintiri legate de copilărie și familie. Se uită la ceas. Băiatul nu se scula niciodată înainte de opt. Trecuseră zece minute peste opt. Ceasul lui Simón Orozco arăta ora de la el de-acasă. Cronometrul de la bord, ora meridianului Greenwich. Orozco își ținea ceasul în buzunarul de sus, din stînga, al salopetei, aproape în dreptul inimii. Cronometrul era în camera hărților. Opt și zece acasă. Mama se sculase,

probabil, de la opt fără un sfert. La opt, probabil îl strigase pe băiat. La opt şi jumătate avea s-o strige pe fată. La opt şi jumătate băiatul urma să plece de-acasă, ducînd cu el, în buzunarul jachetei, un sandviş înfăşurat în ziar. Băiatul creştea foarte repede. O să fie un flăcău grozav, o cruce de voinic... aşa cum fusese şi el. Simón Orozco se bătu peste coapsa dreaptă, bucuros şi, retrăind doruri stinse, începu să fluiere uşor. Privi vasul tovarăş şi se ridică, voind să cerceteze puţin direcţia de traulare. Nu se mai aşeză, rămase la cîrmă.

Cotoi Roş tocmai inventase un dispozitiv deja inventat pentru undiţele cu care pescuiau pălămidă, în timpul călătoriilor de dus şi întors. Lucra atent la măsuţa din atelierul motoarelor. Din cînd în cînd se oprea să-şi contemple opera şi-şi trecea dosul mîinii drepte pe bărbie. Lucra cu tragere de inimă. Îşi arcuia spinarea murdară de unsoare, pe care era o dungă albă, desenată de arcul maioului lăbărţat. Murdăria îi ajunsese pînă pe ceafa pistruiată şi roşcovană. Uneori îşi ducea mîinile la fese şi şi le freca energic, ca să le şteargă de sudoare. Îi plăcea să lucreze.

În cabina de la pupa toată lumea se certa şi se ocăra de-a valma. Cei patru marinari care şedeau acolo, împreună cu mecanicul-şef Domingo Ventura, îşi luau vorba din gură. Afá pregătea momeala pentru Macario :

— A zis de-o sută de ori că te ia cu el din milă, că pe vas nu faci mai multe parale decît în cîrciumă.

— N-a zis asta niciodată, răspunse Macario.

— Ba l-am auzit cu toţii spunînd-o de-o sută de ori. Ultima oară, ieri, cînd s-a agăţat pentru a doua oară traulul şi tu stăteai la prova.

— Domnul Simón n-a zis aşa ceva... Uneori s-o fi luat el de mine, dar aşa ceva n-a zis, că dacă zicea... — trase o înjurătură bună — apăi ştiam eu ce să-i răspund...

Domingo Ventura i se adresă lui Afá :

— Nu-l mai întărîta, a început să muşte...

Macario Martín nu luă în seamă ironia lui Domingo Ventura, care stătea de vorbă cu ungătorii, dar cu urechea ciulită spre gîlceava dintre Macario şi Afá.

— Azi te-a făcut albie de porci, şi pe bună dreptate, zise Macario. Dacă azi vi se mai agaţă traulul de elice, iese tămbălău mare, şi pe bună dreptate.

— Ce ştii tu, Matao, doar n-o să mă-nveţi tu pe mine cum se aruncă traulul. Cînd marea e agitată, nu-l poţi stăpîni. Să coboare ăla de pe punte şi să-l arunce el mai bine.

— O să coboare, n-avea grijă.

— O să coboare, pe dracu ! De pe puntea de comandă se vede totul foarte frumos, trebuie să fii jos ca să ştii. E plin de ifose, nu ştie decît să comande, deşteptul ăsta, dar nu se pricepe să pună mîna la nimic.

De indignat ce era, Juan Arenas nu reuşea să se întindă în pat. Dădea să se întindă, numai că viforul discuţiei îl făcea să se ridice mereu.

— Chiar aşa, la nimic.

— O să vedeți voi, zise Ventura. O să vedeți voi. Dacă or să vîndă cele două vase, nu voi vă duceți pe trauler. Se duce Cotoi Roș, dacă vreau eu, dar voi nu vă duceți, așa mi-a spus armatorul.

— Va trebui să ne dea despăgubiri serioase, zise Manuel Espina. Doar pentru asta există legi.

— O să vă dea două pesete chioare, răspunse Ventura.

Juan Arenas începu să dea semne de neliniște.

— Nu poți lăsa pe chei un tată de familie, numai fiindcă vinzi vasele.

— Du-te cu vasele la Vigo, îndrugă Ventura.

Cu o voce plîngăreață și ursuză Arenas continuă :

— Dacă nu-ți ajunge cît scoți cînd ești la tine acasă, cum o să-ți ajungă dacă stai la Vigo — schimbă tonul înăsprindu-l : Nu mă bate la cap, Ventura, nu mă mai întărîta, las-o dracului de glumă proastă.

— Glumă ?... Întrebă-l pe comandant. O să-ți spună el dacă-i glumă ori nu. Nu face pe caracatița, împroșcînd apele cu cerneală, vasele sînt ca și vîndute, îți spun eu.

Șeful de echipaj și bucătarul ascultau, renunțînd să ia parte la discuții. Afá îl întrerupse :

— Ce tot spui acolo ? Asta-i bună, cum o să vîndă vasele... Întreabă-l pe comandant.

Macario Martín zise :

— Nu cred o iotă din tot ce îndrugi acolo. Dacă ne trag clapa, ne-o trag la toți, și așa

ceva nu se poate. Ce tot vorbești de trauler ? Traulerul nou are tot echipajul complet. Pe traulerul ăsta nu iau oameni de pe vasele noastre. Ești un...

— Nu-i complet, spuse senin Ventura. Mă duc acolo ca mecanic și dacă vreau să-l iau pe Cotoi Roș, îl iau și pe Cotoi Roș. Dar ăsta și ăsta — îi arătă pe ei— și voi doi, vă puteți căuta de pe-acum un pat pe vasele de pescuit pe coastă.

Cei patru rămăseseră descumpăniți, gînditori. Domingo Ventura insistă :

— Nu-i glumă, e...

Stînga lui Macario Martín se mișcă, desenînd cercuri, și se propti pe partea dinăuntru a coapselor. Macario întoarse fața spre stinghia patului.

— Nici nu te-ascult, Ventura. Ești într-o ureche.

— Treaba ta, zise Ventura.

Afá și cei doi ungători schimbară o privire. Șeful de echipaj încercă să le dea curaj.

— Las' că vedem noi, nu trebuie să ne prăpădim cu firea, las' că vedem noi...

La fiecare ieșire în larg apare cîte-o născocire. Se zvîrcolește toată călătoria în închipuirea marinarilor pînă ce, în clipa în care se zărește portul, se scufundă în mare prin găurile de scurgere și prin deschizăturile sabordului, cînd se curăță puntea. Fiecare ieșire în larg are născocirea ei. Veselă sau tristă, întotdeauna neliniștitoare. Sare la bord de pe cheiul pe care marinarii își iau rămas-bun, crește în mijlocul meditațiilor de pe punte și

în singurătatea ceasurilor de veghe, se aciuește în cabinele unde lumea stă de vorbă și se odihnește, neavînd de lucru. Născocirea se hrănește cu pleava, cu gunoaiele care se prind în traul : peștele-carnaval, peștele-paiață, calcanii, cîinii-de-mare, pisicile-de-mare, melcii... Cînd marea nu e darnică, iar peștii din Lonja fug departe, pe fundurile nisipoase, născocirea umblă de la unul la altul ca o pendulă înnebunită. Cînd însă e furtună, marinarul uită născocirea pînă ce marea redevine calmă și goală. Pe vasele din larg, în cazărmi, în închisori, neliniștea omului, speranțele și deznădejdile sale legate de viitor hrănesc din belșug născocirea. Detalii pînă atunci disprețuite, pe care se odihnește o clipă privirea marinarului, a soldatului sau a prizonierului, inutil pește-carnaval, inutile smocuri de iarbă în colțul poligonului de tir, pasăre inutilă la fereastra cu gratii, fiecare cu sunetul lui ascuțit și special.

În cabina de la prova, Venancio Artola era totdeauna împotriva a tot ce se discuta. Joaquín Sas își ascundea intențiile perfide sub cuvinte mieroase. Cei doi Quiroga și Ugalde așteptau.

— Orozco vă apreciază pe voi, iar nouă ne dă cu ciomagul în cap de îndată ce se ivește prilejul, zise Sas. Poate fiindcă voi nu cîrtiți niciodată la vorbele lui...

— Asta trebuie să fie, zise Artola. Fiindcă și voi, tu mai ales, sînteți marinari buni.

— Atunci ?

— Sîntem aproape din același sat.

— Asta trebuie să fie pricina, dar nouă ne-ați jucat o festă urîtă. Căpitanul nu-i drept. Asta și tu recunoști.

— Eu nu recunosc decît că voi sînteți marinari buni. Tu nu-l critici niciodată pe covertă, îl critici mai tîrziu. De ce nu-l critici pe covertă ? Cu siguranță fiindcă ești un marinar bun.

— Și tu de ce nu-l critici pe urmă ?

— Păi la ce mi-ar mai servi ? Ce s-a făcut, s-a făcut.

— S-a făcut, s-a făcut, dar trebuie să i-o spunem ca să-și dea seama că nu sîntem ca niște lemne, făcuți doar să primim lovituri și să nu ne gîndim la nimic.

— Asta prea puțin mă interesează pe mine. Să creadă ce-o pofti.

— Ba nu, te-nșeli. Nu trebuie să creadă ce-o pofti, ci ceea ce-i cu-adevărat.

— Mă rog, așa socotești tu. Părerea mea ți-am spus-o.

— Asta înseamnă că-ți lipsește spiritul de echipă.

— De ce, numai fiindcă gîndesc altfel decît tine ?

— Nu, drăguțule — vorbea cu inflexiuni cîntate în glas —, fiindcă spiritul de echipă înseamnă să fim toți uniți și să-i spunem ce gîndim cu toții.

— Și cine gîndește ca tine ? Toți ?

Joaquín Sas făcu o mișcare cu mîinile, parcă strîngînd la piept starea de spirit a întregii cabine.

— Toți cei de-aici.

Fraţii Quiroga se mulţumiră să tacă. Ugalde scutură capul în semn de dezaprobare.

— Eu nu gîndesc ca tine, zise Ugalde. Şi nici ca Venancio.

Joaquín Sas ridică puţin tonul, cu o nuanţă de ironie.

— Asta fiindcă nu-ţi convine să gîndeşti ca mine.

— Asta-i treaba mea, răspunse Ugalde. N-o să mă obligi să gîndesc ca tine. Tu crezi că pe vasul ăsta toţi gîndesc ca tine? Află că nu... Întreabă-l pe şeful de echipaj sau pe Matao. Pe mine nu mă interesează ce gîndesc ei, dar tu întreabă-i.

Încă amorţit de somn, cu părul vîlvoi, prost-dispus, rumegînd o înjurătură violentă amestecată cu scuipatul de fiere al deşteptării, Paulino Castro coborî în bucătărie. Era amiază. În singurătatea bucătăriei se auzea clocotitul mîncării în cazan. Ploaia pătrundea prin uşiţa deschisă, căzînd oblic peste plita cuptorului. Cînd se umplea de apă, datorită tangajului, gaura de scurgere din faţa uşiţei clipocea contrapunctînd clocotul cazanului. Ploaia pe plită făcea un zgomot iritant, sticlos, ca un zumzet.

Paulino Castro apucă mînerul pompei de apă. Era înţepenit. Îl smuci cu furie şi se lovi. Dădu un şut găleţii de sub ţeava pompei. Ocoli masa de lemn înnegrit şi crăpat şi intră în cabina de la prova.

Aici domnea lîncezeala caracteristică minutelor premergătoare chemării la masă. Paulino Castro căuta rîcă celorlalţi marinari. Se arătă

bătăios de la bun-început; se repezi la ei cu înverşunarea unei rafale dinspre sud.

— Care mă-sa a paradit pompa? Cine a fost ultimul care a scos apă? Cine, paştele, grijania şi Dumnezeii, cine?

Marinarii se pregăteau de siestă. Venancio Artola întrebă suav:

— S-a-ntîmplat ceva, căpitane?

— Pompa, s-a stricat. Care a scos ultimul apă?

— O fi fost Macario, zise Venancio Artola. Pe Macario l-aţi întrebat?

— Macario nu-i aici.

— O fi urcat pe punte cu mîncarea căpitanului.

— Macario nu-i nici pe punte.

— Atunci o fi în cabină la el. Cu siguranţă că pompa nu-i stricată. S-o fi înţepenit numai, se-ntîmplă foarte des.

Joaquín Sas băgă şi el zîzanie:

— Macario umblă cu ea foarte violent, o fi înfundat-o.

Venancio Artola era un om dornic să facă un serviciu cuiva. Se ridică din pat.

— Se repară într-o clipă.

Dispăru în direcţia motoarelor, în căutarea unei chei franceze şi a unui ciocan, în timp ce Paulino Castro mai zăbovi în cabină, vorbind cu consătenii lui. Îşi schimbase dispoziţia. Îşi freca arătătorul mîinii drepte, anchilozat de pe urma spinilor veninoşi ai unei scorpii-de-mare, de pe vremea cînd mergea cu barca şi pescuia cu mîinile goale printre stîncile falezei din împrejurimi.

— Afurisită mare.
— Pe o vreme ca asta, de lîngă bancul de aici nu scoatem decît gunoi, zise Sas.
— Marea asta-i afurisită.
— N-are-a-face marea, dacă sînt pești, dar n-au să fie, o să vedeți.
— Ai încredere. Paulino Castro făcu o pauză, apoi continuă : Încredere și răbdare.
Cînd Macario Martín urcă să-i ducă mîncarea lui Simón Orozco, Artola repara pompa de apă.
— Ce-ai făcut, Macario ?
— Eu ?
— Comandantul a intrat în dormitor tunînd și fulgerînd.
— Să-i fie de bine !
— Ai înțepenit pompa.
— Eu ?
Venancio Artola începu să rîdă.
— Bine, Macario, dar vii din lună ?
— Vin de la closet. Comandantul, comandantul... Ce-mi pasă mie ce zice comandantul ! ? Ce, nu mai pot să-mi fac nici nevoile ! ? Trebuie să fiu la orice oră la dispoziția tuturor ? Tu ce părere ai ? Acum, colac peste pupăză, trebuie să duc mîncarea ăluilalt. Poftim, și am întîrziat ! Să vezi ce muzică-mi face, că vrea să mănînce la douășpe fix. Rahat, ce-o fi, dar la douășpe fix. Și eu sînt constipat și-mi pierd vremea la closet. N-o să mă duc acum la toți ăștia de pe vas să-i anunț că sînt constipat și că nu stau în bucătărie, fiindcă sînt constipat. Lasă-mă, Venancio, lasă-mă-n pace, nu mă mai bate și tu la cap.

— Macario, zise uimit Artola, ți-a sărit o doagă ?
Macario Martín pusese deoparte, într-o crăticioară, mîncarea lui Simón Orozco. Ieși pe ușiță sus, pe covertă, spunînd :
— Lasă-mă Venancio, lasă-mă și nu mă mai bate la cap, că nu vreau să am bucluc.
Marinarii mîncară unii în bucătărie, alții în cabine. Venancio Artola le povesti celor din cabina lui ce pățise cu Macario. Joaquín Sas puse degetul pe rană :
— Matao a înnebunit de-a binelea. Nu mai e bun decît de bufon de port, să distreze marinarii.
Pe Venancio îl întristă atitudinea lui Sas. Nu știa de ce, dar, în fond, nutrea foarte mult respect pentru Macario. Venancio Artola se pregătea să spună ceva, cînd se auzi dinspre motoare, strigîndu-le să vireze traulul, vocea lui Juan Arenas. Venancio îmbrăcă în grabă costumul de pescuit și ieși împreună cu ceilalți pe covertă. De pe punte, Simón Orozco dădea ordine șefului de echipaj :
— Ai grijă, José, cînd scoți, că sîntem în mijlocul curentului și poate să ne ducă traulul spre pupa, fără să ne dăm seama.
— Bine, căpitane, nu pare puternic.
— Tu ai grijă și fii atent.
Cablul de sîrmă se ivea încet dintre valuri. Celso Quiroga îl prindea lîngă tambur și îl împingea spre pupa, spre dispozitivul de lansare. Simón Orozco, de pe punte, îi atrase atenția :

— Atenție, Celso! Uite-te la traul, nu la provă. Ai grijă la cablu, că-i deșirat într-un punct și poți să te înțepi în vreun fir.

Celso Quiroga făcu un gest de încuviințare din gură și din cap. Simón Orozco se uita la mersul lui „Uro". Apoi își plimbă privirea peste mare, pînă la prova propriului său vas.

Șeful de echipaj Afá făcu un semn cu brațele. Simón Orozco se întoarse la roata cîrmei, o răsuci, corectă direcția și ieși din nou pe punte.

— Aveți grijă de traul, strigă, ni-l aduce curentul spre pupa...

Ieșise tot cablul de sîrmă. Sas și Artola îl strîngeau și îl așezau în lada de la pupa. Ugalde și Juan Quiroga pregăteau un nou traul pentru aruncarea următoare. Odgonul celui care se scotea acum șuiera pe tambur.

O izbitură de val mai puternică îl făcu pe Simón Orozco să corecteze în grabă direcția. „Uro" și „Aril" se apropiau, mergînd amîndouă spre traulul aflat la șaptezeci de brațe adîncime. Șeful de echipaj Afá plecă din prova ca să arunce o frînghie spre „Uro". Începea dificila manevră de urcare a traulului la bord pe o mare agitată. Cei de pe „Uro" aruncară înapoi frînghia, după ce-i legară capătul de vîrful plasei. „Aril" opri motoarele. Toți cei din cabina marinarilor, plus șeful de echipaj și Macario Martín, erau la prova. Șeful de echipaj pîndea la capătul provei, plecat peste bord. Pe tambure se înfășura ultimul capăt de cablu scufundat. Răsună puternic vocea căpitanului Simón Orozco:

— Cum trage?

Șeful de echipaj răspunde:

— La babord.

„Aril" făcu marș-arier. Cele două aripi ale traulului erau legate la prova. Trebuia manevrat în așa fel încît să fie trecute pe latura de la tribord. Afá deschise brațele. Macario Martín ținea odgonul traulului legat de o bintă. O undă de atenție se rostogoli dinspre prova spre punte. Pentru o clipă nu se mai auzi decît zgomotul apei izbind vasul. Vocea lui Simón Orozco investi din nou lumea aceea imobilă și tăcută a atenției cu dinamismul acțiunii:

— Slăbiți parîma!

Macario Martín dădu drumul la frînghie. Aripile traulului, prinse cu un cîrlig de fier de un cablu înfășurat pe scripetele legat de arborele gabier, lunecară peste copastie, pînă deasupra liniei de plutire. Începură să vireze traulul.

Plasa invada încet coverta. Ca un monstru submarin, mare și puternic, se revărsa lent, din mare, peste vas. Hățișul ei întunecat înainta pe coverta înclinată. Se agățase de ea toată flora și fauna bancului: vezici înotătoare mari, roșii și galbene, cîrduri întregi de pești-carnaval și paiață, alge de culoare ocru sau roșu-închis. Traulul, ca orice mare vietate marină, își avea paraziții lui.

Deodată, în dreptul pupei, ieși din apă sacul. Capul traulului plutea la suprafață. De o albeață metalică, lat și rotund, părea o uriașă picătură de mercur agitată de zbuciumul fre-

netic al apelor învolburate. Simón Orozco nu scăpă din ochi sacul. După floră și faună: alge, cîrduri, colonii, apărură discurile cenușii ale calcanilor, ciinii-de-mare pătați schimbîndu-și culoarea crem, în clipa scoaterii din apă, într-un roz din ce în ce mai puternic, pe măsura îndelungatei lor agonii, andrelele-de-mare lungi și albe ca de aluminiu, langustele de culoarea coralului, încîlcite și zbătîndu-se ca într-un coșmar printre ochiurile plasei... Traulul se golea pe punte, dînd la iveală mai întîi porcii-de-mare mici și cu gurile căscate; se revărsau apoi niște specii de rechin cu ochi fosforescenți de pisică: pisici-de-mare cu ghimpi pe aripioarele de pe spate și din coadă, vulpi-de-mare cu dinți ascuțiți, mici fiare ale adîncului care pe covertă își sticleau ochii frumoși și plini de furie neputincioasă. Lîngă ei, prezența șerpuitoare a țiparului-de-mare, grămada de limbi-de-mare, formele suprarealiste ale peștelui-șobolan, cu incisivi de rozătoare, solzi ca blana și o coadă lungă, păroasă, de culoare gri, cu ochi mari, verzi sau albaștri, de animal speriat.

Traulele revarsă peste coverta vasului a cincea zi a facerii lumii.

„Aril" executa o manevră. Sacul rămase lipit de vas, pe latura de tribord. Șeful de echipaj Afá îl întrebă pe Simón Orozco:

— Folosim coșul de scos peștele?

— Nu-i nevoie.

— E pește mult, căpitane.

— Nu-i nevoie.

Afá insistă, pentru orice.

— Dacă se rupe cablul... E mai bine să scoatem cu coșul, căpitane.

— Nu-i nevoie. Începeți și scoateți.

Suiră sacul la bord. Cîteva clipe rămase atîrnat deasupra covertei. Afá trase de frînghia care strîngea sacul la gură și coverta se acoperi de pești. Pentru sortarea acestora se stabiliseră compartimente și căsuțe. Grămada de pești avea culorile pale ale lumii submarine: rozul aprins al peștilor-cuc, carnaval și paiață; roșul de sînge închegat și argint de la „besugos", argintiul patinat, caracteristic pentru merluze, bacaliari și „carioca", stîlcite de peștii cei mari, albul de sclerotică al calmarilor și al caracatițelor de nisip cu capul uriaș, verdele și galbenul codului și al clanului lui de „abadejos" și „barruendas", cîini-de-mare, pisici-de-mare, vulpi-de-mare, calcani... și o „caila" urît mirositoare, pîndind clipa de neatenție a unui marinar, cu gura întredeschisă, cu gura ei cu trei șiruri de dinți mobili, cu gura ei aducătoare de moarte. „Caila" din clanul rechinilor mari, liniștită și lungă, ca o bîrnă înnegrită de ape.

La bord începuse munca de sortare a peștilor. Cele două vase se apropiară și, după o scurtă înaintare, aruncară în apă cel de-al doilea traul. Simón Orozco comunică vasului tovarăș valoarea peștelui scos.

Toți oamenii de pe vas, cu excepția căpitanului de pescuit, a comandantului, a lui Domingo Ventura și a lui Cotoi Roș, lucrau la clasarea și pregătirea peștelui. Domingo Ventura fusese chemat să coboare pe covertă să

spintece cod, dar Domingo Ventura prefera să contemple această activitate de pe punte, făcînd să şuiere aerul printre despărţiturile şi găurile danturii lui astupate cu resturi de mîncare, înfăşurîndu-se leneş în pelerina lui de ploaie, ţeapănă şi parcă gata să se crape. Domingo Ventura, după ce suportă o bucată de vreme ploaia blîndă de la amiază, se făcu nevăzut în direcţia patului său. Cotoi Roş era de cart la motoare şi se îndeletnicea cu fabricarea unor cîrlige de pescuit.

Lîngă catargul mare, José Afá spinteca merluze. Într-o parte lada pentru icre şi branhii, în cealaltă, cea pentru resturile de aruncat. Merluza curăţată i-o trecea lui Sas, care o cufunda în capacul de fier al tambuchiului de la camera frigorifică, întors acum cu gura în sus şi plin cu apă. Macario Martín selecţiona peştii cu mîna, avînd aerul că munceşte foarte mult, dar, în fond, fiind foarte puţin eficient. Venancio Artola şi Juan Ugalde aruncau gunoiul înapoi în mare ; munceau cu toţii din greu. Fraţii Quiroga despicau merluze lîngă tamburele vinciului. Juan Arenas şi Manuel Espina pregăteau cod, „abadejos“ şi „barruendas“ pentru sărat.

Peştii „besugos“, care se zvîrcoleau împotrivindu-se morţii, umpleau lăzile. Lăzi cu „besugos“, lăzi cu merluze, lăzi cu bacaliari, cîte una cu „cariocas“, în stare bună, cu „ojitos“ şi limbi de mare, cu porci-de-mare. Restul se arunca înapoi în mare. În primele zile de pescuit camera frigorifică nu trebuie umplută cu peşti lipsiţi de însemnătate : peşti-cuc, mă-

gar... Cei din cabine mîncau ţipar, langustele fiind rezervate căpitanului şi comandantului, pentru că întotdeauna le văd primii ; dacă sînt mai multe de trei, ajung şi pentru marinari ; dacă nu, îţi pui pofta-n cui, că aşa-i legea mării, căpitanul comandă şi marinarul ascultă.

În traul să se fi tot prins vreo tonă şi jumătate de peşte. Majoritatea se întorceau în valuri, morţi, pentru banchetul hienelor mării : „caila“ şi clanul ei. Lucrul pe covertă, în ploaie, pe o mare agitată, era epuizant. Numai să-ţi ţii echilibrul, să primeşti şi să te apleci la balansurile mai puternice, şi era o muncă. Macario Martín sorta peştii din vîrful degetelor, fără scîrbă, dar cu băgare de seamă, ţinîndu-se cu mîna stîngă de bordul copastiei. Macario se plîngea de şale, ofta adînc, se îndrepta încet vertebră cu vertebră, resort cu resort, aşa cum se deschide un briceag. Fraţii Quiroga, Ugalde şi Artola nu vorbeau în timpul lucrului. Afá şi Sas, chiar cînd lucrau, o luau de-a capul cu glumele la adresa lui Macario. Ungătorii se iscodeau unul pe altul în vreme ce lucrau, pierzînd de fapt timpul.

— L-ai spintecat prost, zise Juan Arenas. Pe şira spinării ţi-a rămas un fileu întreg.

— Mi-am pierdut antrenamentul, răspunse Espina. Pînă nu spintec vreo doisprezece, nu-mi intru-n mînă.

Macario Martín se folosi de amîndouă mîinile ca să arunce peste bord un calcan uriaş. Se plecă peste balustradă să-l vadă cum cade. Calcanul cobora solemn, agale, ca o imensă

frunză de toamnă. Pentru o clipă fu doar o tremurătoare strălucire fosforescentă, apoi se pierdu în străfunduri. Macario își reluă tehnica de sortare, atentă, lejeră și cabotină.

În siajul lui „Aril“ țipau păsările de mare. Păsările „mascates“ se repezeau din înalt, din zborul lor cumpătat. Cele „arrendotes“ croncăneau certîndu-se pe ospăț : ligareniile ușoare, grațioase, le-o luau înainte, așezîndu-se amenințătoare peste crestele înspumate și peste mîncare, luîndu-și zborul cînd erau urmărite. Petrelii sorbeau grăbiți dîrele de ulei și, iuți, zburau cînd într-o parte a valurilor, cînd în cealaltă, înălțîndu-se brusc și coborînd din nou ca o săgeată.

Juan Arenas cînta o melodie flamenco, în timp ce despica cod. Manuel Espina îl acompania fredonînd. Apa intra pe la sabord luînd cu ea capetele de cod și înfundînd găurile de scurgere cu resturi. José Afá nu-și putea sufla nasul, căci avea mîinile pline de sînge și solzi și fornăia zgomotos și copilărește. Macario Martín îi strigă :

— Afá, suflă-ți mucii, că nu putem auzi primadona. Astupi vocea aristocratică a lui Puerto Chico.

Vocea aristocratică a lui Puerto Chico se opri din cîntat și întrebă :

— Crezi că tu cînți mai bine, Matao ?

Macario Martín îi aruncă un pește „barruenda“.

— Ține, lucrează și taci, că-ți strici gîtul.

Sas tocmai terminase de umplut o ladă cu merluze.

— Cine-mi face și mie o țigară ? Ia să vedem ajutoarele. Se referea la ungători. Cine-mi face o țigară ?

Manuel Espina își șterse mîinile de echipamentul pentru pescuit.

— Îmi usuc mîinile și vă fac cîte țigări vreți.

Se înscriseră mai mulți la țigări.

— Cu tutunul cui ? întrebă Espina.

— Cu al șefului de echipaj, spuse Sas. Cu al șefului de echipaj, că are o provizie bunicică.

Afá nu zise nimic. Manuel Espina plecă de pe covertă. Cei de pe covertă făcură o pauză. Șeful de echipaj ridică ochii spre punte. De la o fereastră îl privea Simón Orozco.

— Terminăm îndată, căpitane, zise Afá. O să iasă vreo douăsprezece lăzi cu merluze, mai puține de bacaliari. Vreo patruzeci de „besugos“, sau cam așa ceva.

— Începeți să le coborîți în camera frigorifică, ca să terminați mai devreme, porunci Orozco. Pe înserat o să se strice vremea.

Pe mărul catargului de la prova se odihnea o pasăre „arrendote“. Orozco își aținti privirea spre ea. Afá urmări privirea căpitanului.

— Semn rău, zise Afá. În plus, marea are miros.

Orozco se uită spre mare. În depărtare se zărea o lungă centură albăstruie. Afá își dădu părerea :

— Sardele sau scrumbii, în căutare de hrană spre coastă.

Centura o formau cîrdurile imense de pești care colorează marea.

Manuel Espina se întoarse din bucătărie cu un mănunchi de țigări. Le puse pe rînd în gura celor care le ceruseră. Apoi le aprinse. Pauza de fumat încheie o etapă a lucrului și deschide o alta, în care marinarul pășește mulțumit. Juan Arenas, care întîrziase la preluarea cartului, coborî la mașini. Cotoi Roș n-avu nevoie să iasă pe covertă, fiindcă tot codul era gata pregătit. Săratul era treaba celor din cabina de la prova.

La șase seara lucrul se termină. Marinarii se întoarseră la cabinele lor. José Afá și Macario Martín puseră capacul de fier peste tambuchiul camerei frigorifice. N-a fost nevoie, din pricina valurilor, să se curețe coverta, alunecoasă de bale, de pești striviți și de resturi. Afá și Macario Martín se spălară în gălețile pregătite pentru curățenie, apoi intrară în bucătărie.

— Acum ar trebui să bem niște vin, zise Macario, ca să prindem puteri. Trebuie gonit reumatismul care se pescuiește în călătoriile astea, ca să poți dormi bine.

Șeful de echipaj încuviința din cap.

Simón Orozco, pe punte, comunicase vasului tovarăș totalul pescuit. Calcula lăzile la cincizeci de kilograme. Era calculul din larg; la Lonja se socotea la patruzeci, una peste alta. „Puțin pește, zise comandantul lui «Uro», dar cînd o să înaintăm spre banc o să scoatem mai mult. La noapte vom avea de furcă."

Simón Orozco rămase o clipă pe gînduri, cu mîinile pe cavilele cîrmei. Lucrul se terminase. Coverta era pustie. La tribord, în depărtare, pierzîndu-se din ochi la legănările mai puternice, naviga „Uro". Iar el se simțea pustiit, față în față cu o largă perspectivă a ceva pe care abia îl deslușea în adîncurile conștiinței. Golul din mintea lui avea și el valuri și se clătina. Nu putea să prindă acel ceva. Era atent la mersul vasului, la apă și la cerul acoperit. Ploaia care se întețise și stropii valurilor care se spărgeau de vas tatuau geamurile din față ale punții cu mici albii de scurgere, cu mici lagune și cu ochiuri ca oglinda. Șiroaiele șerpuiau, picăturile se desprindeau. Vedea, mai bine-zis întrezărea, nedeslușit, catargul de la prova. La tribord, marea se umfla. „Uro" nu mai era decît o pată neagră. Simón Orozco, cînd era singur pe punte, vorbea cu glas tare sau cînta. Simón Orozco începu să cînte. Cînta în limba bască o melodie despre cîmpie, de pe vremea cînd mergea la școală, un cîntec despre munții cu ferigă, despre crestele înalte, despre norii care lunecă pe cer. Pentru cîteva clipe, Simón Orozco trăi pe punte ca sub un clopot de sticlă. Cînd deschise un geam, din față pătrunseră înăuntru stropii mărunți ai cerului și ai mării.

Prin tubul acustic îi comandă lui Manuel Espina turațiile motorului. Apoi rămase tăcut și îngîndurat.

Cotoi Roș îi arătă șefului de echipaj cîrligele pe care le pregătise. Smocul de mătase

de porumb îl înlocuise cu păr de cal și cu ață roșie. Afá îl întrebă :

— Tu crezi că o să-i prindem mai ușor cu astea ?

— Dacă nu-i prindem nici cu astea, răspunse, înseamnă că nu mai au poftă de mîncare. Ia să vezi !

— O să vedem la întoarcere. Trebuie întîi să scoatem niște gologani pe pălămidă.

Macario Martín interveni :

— Și să ne asigurăm de-un chef într-o noapte, dacă nu, am dat-o naibii.

În cușeta lui din camera hărților, Paulino Castro, cu ochii în tavan, cu brațele sub cap, cu picioarele încrucișate și respirînd greu, se gîndea. Se gîndea la ceea ce se mai gîndise de atîtea ori, în multe călătorii. Băcănia nevestisi îi asigura o bătrînețe tihnită. Încă patru ani pe mare. Patru ani în care să-și mai rotunjească economiile și, pe urmă, gata cu pescuitul. O să se facă negustor de pește, o ocupație mai liniștită și mai bănoasă. Dar față de nevastă-sa trebuia să-și țină cuvîntul. Ea se măritase cu un pescar, nu cu un negustor. Cînd se însurase, tovarășii lui îi spuseră : „Ai dat lovitura, Paulino, acum marea las-o săracilor". Dar el le demonstra că oamenii cinstiți, chiar dacă au bani, continuă să lucreze pe mare. Însă peste patru ani se împlinea sorocul. Să vîndă pește sau să servească vin, dacă puteau să se extindă și la prăvălia de alături. Cu băcănia și cu cîrciuma ar fi avut viața asigurată. Atunci chiar că lăsa săracilor marea. Gran Sol era pentru cei care n-avuseseră

noroc în viață sau care-și făceau praf banii prin cîrciumi, sau îi pierdeau la cărți ori aveau prea multe guri de hrănit. Pe Gran Sol îl ștergea din memorie.

Tot gîndindu-se, Paulino Castro începea să viseze. Poate că, avînd niște bănuți, ar fi putut cumpăra și o barcă cu motor ca să pescuiască lîngă țărm. Armator în mic, dar armator totuși. Să lase cîrciuma pe înserat ca să meargă pe chei să asiste la descărcare. Să intre la Lonja ca un armator adevărat. Poate că pescarii îl vor saluta : „Bună seara, domnule Castro". Domnule Castro sau don Paulino ? Cu două bărci cu motor putea fi sigur că i se vor adresa cu „don". Don Paulino. Paulino Castro devenise don Paulino. Pe Gran Sol îl ștergea din memorie.

În cabina de la prova, Artola povestea o anecdotă despre un pescar din Bermeo. Întîmplărilor celor mai nevinovate, Venancio le adăuga de la el un iz de șmecherie care le transforma complet, le făcea să devină complicate și ambigue, aproape stupide, sau poate pline de tîlc și hazlii.

— Un jucător de pelotă, începu el, pe care eu îl cunoșteam de mic, s-a încurcat cu o tipă din Bilbao. Cum se tot fîțîia pe la Bilbao, au prins de veste tatăl fetei și popa. Tatăl i-a spus : „Vasăzică din ăsta mi-ești ? Lasă că mi-o plătești tu." Și popa, care era castilian, i-a spus și el : „Ai grijă, treburile astea se plătesc". El nu i-a luat în seamă : îi ziceam Amurrio, nu știu de ce. Făcuse, zicea el, războiul la Amurrio, dar cine poate ști adevă-

rul ? Nu l-a luat în seamă nici pe tată, nici pe popă. Mama a plîns mult, dar lui nu i-a păsat.

Venancio Artola făcu o pauză lungă. Încheie apoi :

— A sfîrşit la spital.

Venancio Artola tăcu pînă ce Joaquín Sas îi spuse acru :

— Bine, şi ce-i cu asta ? Doar nu vrei să spui că s-a terminat aşa. E cea mai idioată poveste din cîte am auzit în viaţa mea.

Venancio se uită la Juan Ugalde, ridică din umeri şi spuse :

— N-ai priceput.

— Păi cum să pricep, strigă Sas, dacă n-are nici cap, nici coadă. Nu e nici adevărată, nici scornită, n-are nici subiect, nici miez, nici nimic.

— Asta crezi tu, zise Artola. Eu ţi-am povestit ceea ce se cheamă o parabolă. Tu n-ai auzit niciodată de parabolă ?

Venancio nu-şi putu stăpîni rîsul. Repetă printre hohote :

— Parabolă... parabolă, măi, omule... parabolă.

Se întuneca. Dinspre motoare se auzi vocea lui Cotoi Roş strigînd :

— Viraţi traulul !

Oamenii ieşiră din cabine. Simón Orozco aprinsese luminile la bord. Începură manevrele pentru a scoate traulul a doua oară în ziua aceea. Membrii echipajului îşi luară posturile în primire, pe covertă.

Cînd suiră traulul şi coverta se umplu de peşte, Simón Orozco hotărî să aştepte stînd în derivă timp de o oră, pînă cînd se alegea peştele şi se arunca în mare gunoiul. Se lăsase noaptea.

Luminile vasului tovarăş pîlpîiau peste ape. Ploua cu găleata. Macario Martín muncea cu rîvnă, ca toţi ceilalţi, ca să cîştige noaptea şi să grăbească drumul spre Gran Sol.

Artola şi Ugalde aruncară gunoiul în apă cu lopata. Marea era fosforescentă. „Caila“ şi clanul lor urcară din adîncuri, lipindu-se de pereţii laterali ai vasului. Se lăsau legănate de valuri, aproape de suprafaţă, aşteptînd ca lopeţile cu peşte să ajungă în dreptul capului lor ascuţit ; atunci deschideau gura şi o închideau automat. Încărcătura lopeţii dispărea între fălcile lor.

Simón Orozco ura „cailele“. Îi chemă pe ungătorii Juan Arenas şi Manuel Espina şi le porunci :

— Înfingeţi-i o cange celei mari, cea care e lipită de tribord. N-o scoateţi din apă, încercaţi s-o sfîrtecaţi.

Arenas şi Espina apucară două căngi şi împunseră „caila“. Animalul nu se mişcă. Abia după cîteva clipe reacţionă la durere. Turbată, se zbătea cu disperare. Ungătorii săltau din cînd în cînd cangea, făcînd pîrghie cu peretele vasului. Simón Orozco îi îmbărbăta.

— N-o lăsaţi să scape, sfîrtecaţi-o bine, zicea cu ură. N-o lăsaţi să scape, nu scoateţi mult cangea, sfîrtecaţi-o bine.

Macario Martín se aplecă să vadă lupta. Comentă încet :

— Ce i-o fi făcut căpitanului biata vietate ?

Simón Orozco nu-l auzise, dar se întoarse ca un fulger spre Macario Martín. Ezită o clipă, apoi strigă :

— Macario, ia și tu o cange și ajută-i. Sfîrtecați-o bine.

Înainte ca Macario Martín să fi avut prilejul să-și ajute tovarășii, „caila", scăpînd din cîrlig, despicată de la gură pînă la fosele nazale, cu cărnurile atîrnînd, se pierdu în adînc. Simón Orozco rîse zgomotos ; era mulțumit.

— Foarte bine, foarte bine. A găsit ce-a căutat...

Ca o ispită, ca o ispită rea, „caila" se întoarse la peretele vasului, înconjurată de tot clanul ei întărîtat de sîngele fratern. Ca o ispită, ca o ispită rea apăru din nou în fața lui Simón Orozco.

— Aruncați-i căngile.

Ungătorii și Macario Martín se supuseră. „Caila" fu străpunsă pentru a doua oară. Urmă o nouă luptă. Cangea lui Macario îi sfîșie falca de jos. În cele din urmă reuși să se desprindă și se pierdu definitiv în adîncuri. Simón Orozco intră pe punte. Marcă pe telegraf : „Înainte. Medie." Începu să vociferez în tubul acustic, fiindcă Cotoi Roș întîrziase cu răspunsul.

„Uro" se puse în mișcare pe urmele lui „Aril". Se îndreptau spre Gran Sol. Vasele navigau contra vîntului, aveau tangaj mare. Simón Orozco, la cîrmă, era mulțumit. Cîteva

minute și Paulino Castro avea să-l înlocuiască la post.

Alături de ungătorii care despicau cod, Macario Martín curăța merluze și comenta :

— Căpitanul e pornit. Sînt sigur că a poruncit să plecăm din pricina poveștii cu „caila". Dacă se mai ivește pe-aici vietatea aia, pun prinsoare că se aruncă în apă după ea, s-o omoare de tot. E pornit, vă spun eu.

Juan Arenas fredona un tango. Manuel Espina îl întrerupse pe Macario Martín din meditația lui misterioasă :

— Să vedem cum îți trece prin cap să ne pregătești, dar pregătit bine, nu așa... niște capete de cod.

— Nu-i timp. Astea trebuie să fiarbă mult, e ca și cum ai mînca tuslama pe uscat.

— Atunci mîine.

— Mîine-i altceva.

Domingo Ventura, din ușița bucătăriei, îi salută pe cei care lucrau :

— Ați prins mult pește ?

Macario Martín răspunse :

— Vino să vezi.

— Am treabă.

Domingo Ventura se făcu nevăzut în interiorul vasului. Macario Martín puse capăt scenei.

— Mare pușlama aveți ca șef, băieți. Tipul ăsta e făcut să conducă un hamac, nu motoarele unui vas. Să conducă un hamac și tot s-ar plînge că-i obosit de-atîta muncă.

Paulino Castro îl înlocui la cîrmă pe Simón Orozco. Acesta din urmă zise :

— Dacă mîine nu trebuie să stăm la capă, e bine. Marea se înrăutățește.

Să lucrezi pe covertă în clipele acelea era una dintre cele mai grele munci de pe lume. Șeful de echipaj Afá, ca să nu cadă, se legă cu un odgon de o bintă, așa sprijinit cum era, cu spinarea de catargul mare și cu fața spre punte.

Bancul Gran Sol, bancul central de pe ruta vaselor de pescuit, aștepta la șaizeci de mile spre sud-vest, în mijlocul unei mări furtunoase, cuprinsă de un vînt puternic și ploi.

VI

În zori, ultima vijelie năprasnică de la miazănoapte se mai îmblînzi puțin. Ploaia era deasă și apăsătoare. Pe mare nici o perspectivă de înseninare; etrava spărgea, odată cu valurile, orizontul. O pată de lumină cenușie învăluia frămîntarea vasului. „Aril" naviga printre ape gelatinoase și bicolore: verzi, verdele întunecat al traulului, împrejurul navei, și negre, negrul adînc și mineral, strălucitor, sclipitor, înșelător al cărbunelui, venind parcă în întîmpinarea naufragiilor. „Aril" stătea la capă în apele bancului Gran Sol.

Simón Orozco ținea cîrma făcînd capa: ușor motorul și prova spre vînt. Paulino Castro era atent la radio. Încă din primele ore ale dimineții, de la prima ciocnire cu vijelia de miazănoapte, pierduseră din ochi vasul tovarăș. Comunicau cu „Uro" prin radio. Nimic nu mergea prost. „Nimic nu merge prost — zise comandantul lui «Uro». — deocamdată...".

Macario Martín se întoarse din bucătărie în cabina lui.

Intră frecîndu-și un umăr. Se urcă în pat și spuse:

— E inutil. Sînt dăhulat. E inutil. Trebuie să așteptăm să se mai potolească un pic.

Nimeni nu protestă. Macario începu să ocărască vremea rea :

— Soarele se duce-n p... mă-sii. Dă-i și toarnă-i peste balustradă. Și marea e...

O zguduitură puternică îl făcu să se oprească. Se apucă cu mîna păcătoasă de umărul ce-l durea și începu să se vaite :

— Capă, capă, capă, tipul ăsta o să ne țină la capă șapte zile încheiate. Ar fi trebuit s-o ia spre port. Trebuia să fim deja la Bantry.

— Acasă, zise Afá.

Cotoi Roș îndura legănările ghemuit în cușeta lui.

Juan Arenas avea stomacul întors pe dos și era puțin înfricoșat.

— Mă dau gata capele, reuși să spună. Mă dau gata capele, repetă.

Macario Martín coborî din cușeta lui și se întinse în cea a lui Manuel Espina.

— A mea, explică el, e mai udă ca marea. Prin hubloul ăsta pătrunde un adevărat potop.

Juan Arenas se ridică în cușeta lui și întrebă :

— Cît o să țină asta, José ?

Afá răspunse calm :

— Trei, patru, zece ceasuri. Cine poate ști?

Ungătorul își frecă nervos mîinile.

— Ar fi trebuit să fim la Bantry, zise, căpitanul vedea doar ce se pregătește...

Macario Martín zîmbi.

— Da, la Bantry, întări el.

Șeful de echipaj comentă cu glas scăzut :

— Acasă, acasă.

Vasul avu o trepidație și se scufundă brusc, ca și cum ar fi sărit peste niște hîrtoape. Juan Arenas rămase o clipă cu ochii larg deschiși, privind în tavan. Becul de sus pîlpîi. Se lăsă tăcerea. Macario spuse :

— Ar fi trebuit să fim deja la Bantry.

— Se potolește marea, zise Afá, mai zvîcnește ea, dar se potolește. Nu ne vine ea nouă de hac !

— Ba vîntul ăsta n-o să cadă așa repede, îl contrazise Macario. Revine îndată și încă mai turbat. E înșelător.

Juan Arenas se lungi în pat. Cotoi Roș, care pînă atunci stătuse ghemuit în cușetă, își întinse picioarele. Macario Martín zîmbi, sigur de sine.

— Mă duc la cuptor, zise. Mă duc să văd dacă se poate găti ceva.

„Aril" sprijinea cu catargele sale un cer jos, gros, gri.

Pentru Manuel Espina era încă noapte. În climatul nocturn al motoarelor — lumini, umbre, zumzete, căldură, somn — ungătorul aștepta să i se termine cartul ; cînd i se termina cartul, ieșea la lumina zilei, ca într-o trezire voluntară, lăsînd în urmă spațiul încercuit al fierului sau al beznei și cucerind dintr-o singură aspirație, dintr-o singură pri-

vire, libertatea lumii cenușii. În timpul cartului, gîndul lui Manuel Espina avea ceva din absurdul și obsesivul coșmarelor.

În cabina de la prova se discuta despre capă. Frații Quiroga — cel spîn și cel cu barba căruntă — reprezentau cele două puncte ortografice ale enumerării lui Joaquín Sas.

— Cu două călătorii în urmă, capa, nu-i așa, Juan, nu-i așa, Celso, am făcut-o fiindcă așa i-a cășunat căpitanului. Alteori, am pescuit și pe vreme mai urîtă. Nu-i așa, Juan și Celso ? Au fost călătorii cînd am răbdat furtuna traulînd, călătorii iarna, prin apele franceze, cînd am aruncat traulul, călătorii... tu, Venancio, nu erai cu noi, dar tu, Ugalde, poate că-ți mai amintești... ca aia cînd am intrat în Castletown cu vasele aproape făcute zob.

Venancio își chibzuia îndelung întrebările.

— Atunci, Sas, rosti ei, tu ce zici de capa asta ?

— Zic că după-masă aruncăm traulul.

— Bine, am înțeles, dar ce zici de capa asta ? repetă Venancio.

— Că nu mai e necesară. Acum, dacă vrea, poate arunca traulul.

— Tu, Sas, ești ca un căpitan, dar din cabină. Du-te numai și-o să vezi. Spune-i lui Orozco că e timpul să arunce traulul și te aruncă el pe tine peste bord.

— Cu tine, Venancio, nu poate sta omul de vorbă. Crezi că Orozco e Dumnezeu în persoană, că știe tot ce se întîmplă și ce se poate

întîmpla. Crezi că e căpitanul cel mai iscusit din cîți cutreieră mările. Nu există căpitan de pescuit care să nu greșească. Toți se înșală uneori și totdeauna cînd nu trebuie. Poftim de te du atunci să-i ceri socoteală, cînd se înfruptă din tine crabii. Da, da, poftim atunci de-i mai cere socoteală !

— Tocmai d-aia face bine că stă mai departe la capă, din pricina chestiei cu crabii.

— Nu mai e nevoie de capă.

Macario Martín intră în cabina de la pupa, avînd mîinile mînjite de cărbune.

— Azi n-avem micul-dejun, băieți, zise. Mai strîngeți-vă cureaua dacă n-o fi de mîncare.

Pe Juan Ugalde îl apucă brusc un acces de furie :

— Capă, capă, și pe deasupra nici mîncare. Rîzi tu, rîzi, Matao, dar lasă că mi-o plătești tu.

— Ba nu rîd deloc, Juan, cărbunele s-a udat fiindcă cineva a lăsat ușița de la bucătărie căscată. Eu n-am cum să mă fac cărbune. Pîine nu-i, du-te tu și scoate-o din frigider. Cartofi nu sînt, du-te tu și adună-i. Pește nu-i, că ăl care era atîrnat l-au luat valurile, du-te tu în prova și adu-l înapoi. Nu e nici un dram de ceva, n-ai decît să născocești tu ceva. Eu nu rîd deloc. Parcă mie asta-mi lipsea !

— Mie mi-e foame, zise Juan Ugalde, și trebuie să mănînc. Tu ești obligat să faci mîncare la prînz și să ne dai ceva să îmbucăm acum.

— N-am nimic.

— Încă de ieri se vedea c-o să trebuiască să stăm la capă, gură-cască ce ești, gură-cască afurisit ! Nu ai, fiindcă ești un gură-cască !

Macario Martín i se adresă lui Joaquín Sas :

—Ăștia nu-s marinari ! Cum nu-i de mîncare, se poartă ca niște muieri.

Frații Quiroga își exprimau părerea la unison. Celso vorbea, iar Juan încuviința din cap și-și sublinia acordul dînd din mîini.

— Matao, treaba asta o s-o afle căpitanul și-o să vedem ce zice.

— Căpitanul are și așa destulă bătaie de cap cu marea.

— O să vedem.

Macario Martín miză pe hazul său personal.

— Copii, zise, sînt foarte tare, altfel v-aș fi oferit un picior de-al meu. Ce să-i facem, copii, așa-i cînd toate merg pe dos. Ne putem mînca unii pe alții, la nevoie...

Juan Quiroga nu vorbea mult, își rezuma gîndurile adînci în cîte un singur cuvînt :

— Derbedeule !

La un balans al vasului, Macario se sprijini, și chipul i se întunecă.

— Fii calm, băiete, nu vorbi urît, nu te lega de mine, că și eu sînt bun de gură, nu fii obraznic și stai în banca ta !

Pe Macario Martín nu l-ar fi deranjat o înjurătură zdravănă, obișnuită în vorbirea și purtarea marinarilor. Însă insulta lui Juan Quiroga îl rănise adînc. Se depărtă.

— Nu e nimic de mîncare, zise, așa că răbdați. Iar tu — îl arătă pe Juan Quiroga — păstrează-ți insultele astea orășenești ca să i le servești lui tac-tu.

Vocea lui Juan Quiroga îl ajunse din urmă, înainte de a fi închis ușa :

— Derbedeule !

În cabina de la prova se lăsă o clipă de tăcere. Sas vorbi rar, în timp ce se uita prin hublou.

— Marea se liniștește, în curînd căpitanul o să cheme pe careva să urce la cîrmă. Ultimul cart, înaintea șefului de echipaj, l-am făcut eu. După mine vii tu, Venancio.

Etrava nu mai despica orizontul. Norii se ridicau treptat, cerul se lățea, se lumina. Valurile scădeau. Ploaia se prefăcea în burniță fină. Reîncepea să se deslușească siajul vasului. Stolul de petrelii se repezea spre grăsime și ulei, tăind valurile. La tribordul lui „Aril“ se zărea ca o pată îndepărtată „Uro“, vasul tovarăș.

Afá deschise hubloul de la piciorul patului lui, ca să se aerisească. Cabina era plină de fumul adunat straturi-straturi, care plutea alene. Afá trase adînc în piept aerul proaspăt. Arenas protestă (cînd se plictisea, protesta ; cînd lucra, protesta ; cînd se ivea vreun pericol, protesta : ce distracție, ce odihnă, ce doză de curaj !) împotriva curentului. Calm, șeful de echipaj bău din sticla lui cu vin, ascunsă cu grijă, în timpul capei, între perna de la căpătîi și rufele murdare vîrîte într-o boccea de plastic ; bău îndelung, fericit. Apoi zise „pac“ și înfundă dopul cu palma. Arenas își încălzea vinul ținîndu-l între pulpe și

scuipă prima duşcă. Protestă împotriva curentului. Apoi ceru să i se facă o favoare. Dădu a înţelege că nu va mai continua să protesteze, dar în schimb ceru şefului de echipaj sticla. Afá se arătă generos.

De îndată ce marea se linişti, Manuel Espina, pe care în timpul capelor îl dureau toate mădularele şi, în plus, îl oboseau cumplit ceasurile atît de nepotrivite cînd îi venea rîndul de cart la maşini, se întinse în pat şi rămase acolo năucit, lăsîndu-se legănat de valuri, pradă unui somn agitat şi întrerupt de junghiuri şi suspine adînci de fericire măruntă.

Cînd Arenas, abuzînd, vru să-i paseze sticla lui Afá, Manuel nici nu se mişcă. Din mîinile lui Arenas sticla se reîntoarse la stăpînul ei : o ultimă înghiţitură, cea nebăută de Espina, un abuz sută la sută.

Domingo Ventura, în cabina lui, muşcă o bucăţică de pistil de gutuie. Era flămînd. Apoi scoase dintr-o cutie patru biscuiţi şi-i mîncă încet, savurîndu-i pe îndelete. Domingo Ventura nu se gîndi că are tenie în intestine şi de aceea îi era foame în permanenţă... Îşi zise că era ca o „caila", ca o „caila" de şaptezeci de chile greutate, în stare să înfulece şaptezeci de chile de pistil de gutui, de biscuiţi, de tablete de ciocolată şi să dea gata laptele condensat din şaptezeci de cutii strălucitoare ca nişte peşti. Mintea lui nu era obsedată decît de romane cu cow-boy şi de delicatese autohtone. Leneşul, lacomul, neobrăzatul de Domingo Ventura se duse în cabina de la

pupa să-şi plimbe bunăstarea în nasul ungătorilor, subalternii lui.

Acum se putea sta de vorbă pe punte. Simón Orozco schimba impresii cu Paulino Castro. Urcase să facă de cart Venancio Artola. Căpitanul de pescuit şi comandantul fumau înainte de a intra în camera hărţilor, să se odihnească.

— Mai mergem două ore, zise Orozco, şi aruncăm traulul.

— În două ore se mai linişteşte marea.

— Pe seară or să crească din nou valurile. Vînturile astea se vor întoarce. Dacă la noapte scăpăm şi nu stăm la capă...

Juan Ugalde trecu la bucătărie, pe post de rîndaş înfometat, gata să primească ordine de la Macario Martín, dornic să înfulece primul din mîncarea ce se pregătea. Cei doi Quiroga — cel cu ochii tulburi şi cel cu ochii de caracatiţă — formau un trio împreună cu Sas, discutînd neverosimile afaceri de pescuit pe lîngă coastă, în dreptul capului Finisterre. Bărcile cu motor, cîrdurile de sardele sau de hamsii, butoaiele de icre pentru nadă, garniturile de traul ocupau toate socotelile lor de marinari simpli, săraci şi plini de speranţă. „Speranţa — zicea Sas — de a avea o barcă cu motor şi de a pescui sardele în chip de căpitan, pentru a scăpa de sărăcie." În meseria de pescar, America se află lîngă coastă.

La unsprezece şi jumătate dimineaţa, Macario Martín scoase din cazan şi puse deoparte mîncarea pentru Simón Orozco şi Paulino Castro. La douăsprezece fără douăzeci şi cinci nu

mai încăpeai în bucătărie. Juan Arenas umplu o farfurie pentru cel care era de cart la mașini, apoi ceru voie să se servească și el. Macario Martín, după ce aruncă o privire comesenilor, își dădu încuviințarea. Plecarea lui Juan Arenas mai făcu nițel loc. Se puse deoparte mîncare și pentru Celso Quiroga, care era la cîrmă. Jose Afá ceru ca cineva să spună o rugăciune. Lui Manuel Espina îi plăcea să spună rugăciunea cu care începeau masa. Manuel Espina știa să imprime solemnitate momentului ; profită de o clipă de liniște în discuția dintre Joaquín Sas și Venancio Artola, o tăcere în organizarea zgomotoasă făcută de Macario Martín, o clipă de distracție, în care uitase să înjure, a lui Juan Quiroga și de atenția lui Domingo Ventura, Afá și Ugalde, care stăteau în așteptare. Cînd începu rugăciunea, cîte unul mai zăbovi puțin pînă să se descopere, dar toți respectară momentul.

Cel care spune rugăciunea este de obicei ținta glumelor din timpul mesei. Numai că Manuel Espina nu admitea glumele. Macario Martín era un adevărat specialist în bășcălie. Vorbea cu șeful de echipaj :

— Dacă ție ți-ar fi plăcut să spui rugăciuni, ce te-ai fi făcut ?

— Popă, Macario.

— Ei bine, eu, căpitan.

Manuel Espina băgă lingura în mîncare și se uită la el chiorîș. Se apropia clipa cînd va fi luat peste picior. Macario Martín nu renunța cu una cu două la bășcălie.

— Dacă ție, José, ți-ar plăti cineva cîte un real [1] de rugăciune, cu siguranță că pînă acum obțineai un post frumos de babă bigotă în biserica părintelui Dușcă [2], și mai trag încă o dușcă.

Macario Martín împingea întotdeauna jocul de cuvinte pînă la absurd. Continuă :

— José, dar dacă în loc de un real ți-ar da o indulgență ?

— Atunci rugăciunile, zise Afá, le-ar spune episcopul.

Din gîtlejul lui Macario Martín se rostogoli un hohot sinistru, teatral, sfidător.

— Manuel Espina, zise, o s-ajungă ori episcop, ori încornorat. Ăștia sînt singurii care spun rugăciunile pe gratis, singurii, Manuel...

Manuel Espina rămase cu lingura în aer.

— Cu nevastă-ta, Matao.

Macario Martín nu se tulbură. Se învoi :

— Bine, cu nevastă-mea, că tot e încornorată.

Radio BBC tocmai anunța vreme proastă în Islanda, în Marea Nordului, în Irlanda, pe cele două canale, în apele Franței ; vreme proastă pînă la capul Finisterre din Spania. Simón Orozco, cu gura plină, fără să mestece, asculta atent știrile transmise. Cînd BBC-ul își terminase buletinul meteorologic pentru pescari,

---

[1] Veche monedă spaniolă, valorînd azi cît un sfert de pesetă.

[2] Joc de cuvinte intraductibil. Numele spaniol al părintelui, Remojo, echivalează și cu pers. I indic. a verbului „remojar", a stropi, a uda, fam. a cinsti (pe cineva cu o băutură).

Orozco reîncepu să mestece încet. Paulino Castro întrebă cu vocea voalată de o umbră de nelinişte :

— Ce zice „mister" crainicul ?

Simón Orozco răspunse laconic :

— Dans.

Paulino Castro se văită :

— Iar dans ?

— Iar dans, şi d-ăla mare.

Prin ferestrele punţii Paulino Castro privi marea.

— Nu s-ar zice.

Simón Orozco răspunse cu gura plină :

— Noi ne înşelăm, nu ei. O să trebuiască să răbdăm.

— S-au stîrnit valuri, dar nu pare... Vîntul e slab.

— Da, vîntul e slab şi trebuie să profităm de asta ! O să aruncăm traulul.

Paulino Castro îl învoi pe Celso Quiroga :

— Du-te jos.

Marinarul lăsă cîrma comandantului şi se întoarse către Simón Orozco :

— Domnule Simón, o să aruncaţi traulul ?

— Da, mai sînt ceva ceasuri pînă să dansăm fără chef, trebuie să profităm.

Celso Quiroga vru să-şi spună părerea :

— Dar pe vremea asta...

Căpitanul nu-l asculta. Celso Quiroga ieşi pe punte trîntind uşa.

— Ce-i cu ăsta ? întrebă Simón Orozco.

Paulino Castro ridică din umeri. Răspunse :

— I-o fi frică. Să ieşi dintr-o capă şi să intri în alta se zice că aduce ghinion.

— Ghinion aduce, zise acru Orozco, să-ţi petreci toată viaţa pe mare.

Cînd Celso Quiroga intră în bucătărie, ungătorul Espina era deja sătul pînă peste cap de glumele lui Macario Martín, în legătură cu rugăciunile. Celso începu să înfulece. Deodată strigă :

— Matao, mai taci odată ! De nu, o să spuneţi la rugăciuni cu toţii !

Îşi ştergea lingura cu o cîrpă.

— Ce-i pe punte ? întrebă Matao.

— Vreme rea de la nord pînă la Cantabric, răspunse Celso. Apoi rosti laconic, imitîndu-l pe căpitan : Dans !

În bucătărie se lăsă tăcerea. Celso făcu să crească şi mai mult îngrijorarea.

— În plus, o să arunce traulul.

Macario Martín se indignă :

— Cum să arunce traulul ? E nebun ! Tipul ăsta e nebun de legat ! Şi, mă rog, cine o să-l scoată ? Numai frigoriferul să şi-l umple, că-n rest puţin îi pasă ! Băga-l-aş...

Dinspre motoare răsună apelul la lucru. José Afá îşi pusese deja pantalonul de la costumul de pescuit.

— Bănuiam eu, zise.

Macario Martín începu să se vaite în gura mare :

— Nici să mănînci... Nici să mănînci nu te lasă.

Şeful de echipaj îl îmbărbătă :

— Hai, Matao, nu te văita şi urcă pe covertă.

Traulul îl arunca „Uro“. Pe punte, prin radio, Simón Orozco îi dădea sfaturi căpitanului vasului tovarăș. „Atenție la curent și la hulă, zise, atenție la elice. Atenție mare, atenție, să nu ne pară rău pe urmă.“

Valurile făceau un zgomot ciudat, ca de frunze mari de oțel frîngîndu-se, ca de aripi bătînd văzduhul încet și persistent. Șfichiuiau laturile vasului, se spărgeau în vîrful etravei, se rostogoleau în depărtare și învăluiau totul în zgomotul lor metalic, înaripat și dătător de fiori. Macario Martín, la tribord, lîngă prova, îi împărtăși prietenului său, șeful de echipaj, senzația pe care o încerca :

— Marea asta îți strepezește dinții.

— Pe o mare ca asta, vorbi Afá, poți să stai la capă și opt zile.

Simón Orozco urmărea treaba cu mîna pe mînerul telegrafului. Domingo Ventura era pe punte și privea cu ochi plictisiți lucrul tovarășilor lui. Începu traularea. Domingo Ventura vru să stea de vorbă cu căpitanul. Simón Orozco stătea la cîrmă și nu-i dădu nici o atenție. Domingo Ventura stătu o vreme lipit de coș, pe latura de sub vînt ; apoi coborî la bucătărie, în căutare de conversație. În bucătărie, nimeni ; cabina de la prova îl privea cu ochi dușmănoși, cea din pupa și-o rezervase pentru după-masă. De pe pasarela motoarelor, Ventura încercă, cît îl ținea gura, să intre în vorbă cu Juan Arenas. Obosi curînd și se duse în cabina lui. Juan Arenas se bucură. Se gîndi că Domingo Ventura era un tîrîie-brîu. Fredonă cuvîntul. Îl obseda rezonanța. Tîrîie-brîu și pezevenghi, tîrîie-brîu și al dracului, tîrîie-brîu și iar tîrîie-brîu, tîrîie-brîu și fățarnic. Juan Arenas folosea uneori vocabularul din textele tangourilor și, uneori, în singurătatea ceasurilor de veghe, inventa cuvinte și tangouri cu aplicație directă la tovarășii săi. În cabine marinarii se culcaseră. Și în camera hărților se dormea. Vegheau doar Simón Orozco și Juan Arenas.

Vîntul de miazănoapte este amenințător. Vîntul de miazănoapte aduce prevestiri. Vuietul valurilor este vuietul mulțimilor. Zgomotul valurilor este zgomotul cataclismelor preistorice, al cataclismelor biblice. Valurile începuseră să mugească și vîntul de miazănoapte izbea cu putere. Traulaseră patru ore cînd Simón Orozco comandă prin radio virarea traulului.

Cînd echipajul ieși pe covertă, valurile se întețiseră. „Aril“ aproape că se învîrtea pe loc, cerul și marea formau o subțioară neagră și adîncă, în a cărei concavitate păreau că se vor strivi vasele.

Marinarii abia își țineau echilibrul pe covertă. După schimbarea direcției, în timp ce vasele se apropiau unul de celălalt, Simón Orozco, cu mîinile crispate pe cavilele cîrmei, avea o expresie îngrijorată. Greutatea cu care înaintau făcea să se întindă traulul, scămoșînd căptușeala de fibre vegetale a năvodului și acoperind cu broboane de sudoare fețele pescarilor.

Trecură vîrful plasei spre „Uro“. „Aril“ se îndepărtă, începînd să se rotească în cerc, în

jurul vasului tovarăș. Simón Orozco era atent la virare ; recomandă prin radio prudență în execuție. Sacul plutea la tribordul lui „Uro", împins de valuri și de vînt către peretele vasului. Un val mai puternic lipi sacul de vas. Căpitanul lui „Uro" cîrmi spre babord, cu motorul în mers.

Traulul lunecă spre pupa și se agăță de elice. Sacul i se scufundă deodată, pe urmă apele dinspre pupa se acoperiră de pești. Cablul de susținere al aripilor se rupsese.

Simón Orozco se agăță pătimaș de cavilele cîrmei și începu să strige. La strigătele lui, Paulino Castro ieși din camera hărților. Buimăcit, speriat, îl întrebă pe Orozco, cu teamă, apropiindu-se de ferestrele punții :

— Ce s-a întîmplat ?

Simón Orozco izbea cu piciorul în pereții de scîndură.

— Neîndemînatici, neîndemînatici ! S-a stricat... s-a stricat... Ne-am aranjat ! Neîndemînatici, ne-am aranjat. Cu marea asta, remorcă. Uite, uite — arăta spre „Uro" — au agățat traulul. Nu-i dau drumul. Nu-i dau drumul. Un traul pierdut și ce-o mai urma.

Deodată Simón Orozco se liniști.

— Ține cîrma, Paulino. Îi chem.

Cei de pe „Uro" comunicau deja : „Apropiați-vă. E rău. S-a agățat de ax cablul de susținere. Tot sacul e sfîșiat. O să trebuiască să ne remorcați."

„Aril" se apropia de vasul tovarăș. Echipajele celor două vase se aflau pe covertă. Strigau unii la alții. Nu se înțelegeau între ei.

Simón Orozco, de pe punte, ceru marinarilor săi să facă liniște.

— O să-i remorcăm. Legați-l bine de binte și de catarg. Voi — se adresă marinarilor săi — apucați cablul cu lanț. Gata.

Manevra era dificilă. Vasele începură să navigheze lent spre nord. Paulino îl întrebă pe Simón Orozco :

— Încotro ?

— Bantry, dacă ajungem, răspunse cu îngrijorare în glas căpitanul.

Se înnopta. O ploaie măruntă, blîndă, ca o burniță, întuneca, odată cu primele umbre, marea.

Macario Martín strivi cu piciorul o muscă pe tavan.

— Asta era ultima, zise. Acum sîntem adevărat pe mare. Am nimicit și ultima lighioană de pe uscat.

José Afá zîmbi :

— Nu te-ai pus la socoteală pe tine, Macario, și nici puricii.

— Noi sîntem lighioane de bord, răspunse Macario Martín. Acum sîntem singuri.

Capătul lanțului zăngănea peste copastie, la pupa. Scîrțîitul lui ascuțit pătrundea pînă în cabine. Afá era în picioare, cu brațele întinse spre cușetele de pe margini.

— Nu-mi place chestia asta, Macario, nu-mi place deloc.

— Dacă mai cresc valurile, cablul n-o să reziste.

— Acum trei ani s-au pierdut două vase din Vigo la La Chapelle. Se îndreptau spre

Franța, remorcîndu-se, pe vreme de furtună. S-a rupt cablul. Vasul care remorca s-a scufundat cu prova înainte, a rămas înfipt în mare. Celălalt a rezistat stînd în derivă, deși marea îi înghițise patru oameni. Cînd au fost salvați, cred că nu mai aveau nici punte.

— Grozave speranțe, zise Macario.

Domingo Ventura își făcu apariția în cabină.

— Nu pot să stau singur, se scuză el, în împrejurări ca astea, dacă stau singur devin nervos.

Macario Martín arăta în jos cu unul din degetele mîinii drepte.

— Culcă-te în cușeta lui Manolo, dar nu te p... în ea.

Domingo Ventura îi dădu ascultare. Șeful de echipaj continua să vorbească despre naufragii :

— La noapte ar fi trebuit să stăm în derivă. Să remorchezi pe o vreme ca asta... Căpitanul face asta ca să piardă cît mai puține zile. Pescuitul, pescuitul și numai pescuitul ! Dacă se întîmplă ceva, ce ? Despăgubirea pentru văduve trebuie să fie o nimica toată. Asigurarea e și mai proastă, mult mai proastă. Cînd s-a dus la fund...

— Grozave speranțe, José, zise Macario.

Pe punte, Simón Orozco spuse lui Paulino Castro :

— Comunică, dacă poți, cu două vase mai apropiate și anunță că remorcăm, să fie pregătiți dacă se întîmplă ceva.

— Bine.

— O să ne fie greu să ajungem la Bantry.

„Uro" și „Aril" navigau prin partea de nord a bancului. Ploaia se întețise și noaptea era o masă neagră și apăsătoare. Luminile celor două vase formau un firmament pitic, un firmament pe dos, un firmament lipsit de orice armonie.

În cabina de la prova nimeni nu vorbea, nimeni nu dormea. Toți zăceau în cușetele lor, așteptînd.

Cotoi Roș coborîse la motoare să-i țină de urît lui Manuel Espina. Nu discutau între ei decît probleme de serviciu.

— Uite-te la ulei.

O pauză de verificare.

— E bine.

Tăcere.

— Ajutajele ?

— Bine.

Tăcere.

Cotoi Roș se sprijinea de masa din atelier și respira adînc, privind pasarelele. Manuel Espina se apropie de el.

— Du-te în cabină, Carmelo, zise, aici n-ai nimic de făcut.

— Prefer să stau aici.

Tăcere.

În cabina de la pupa, Juan Arenas îi ceru șefului de echipaj și lui Macario să tacă. Afá îi explică :

— Juan, cel mai rău lucru pe care-l poate face cineva e să tacă. Trebuie să vorbești sau să cînți. Asta e ca și cum ai lucra, ca și cum ai ajuta vasul, înțelegi ?

Macario Martín izbi cu picioarele în tavan.

— Înseamnă să-i dai încredere ăstuia, zise, așa cum se face cu caii. Să-l îmbărbătezi. Vasul trebuie să ne audă. Tu știi asta.

Juan Arenas ținea în dulăpiorul lui o revistă de sport. Se ridică s-o ia. Macario Martín îi urmări mișcările.

— Citit, nu, zise. Cîntă !

Arenas bombăni o înjurătură la adresa lui Macario. Macario Martín îl povățui :

— Taci, amirale, că toți sîntem nervoși.

Smuciturile remorcii, care frînau înaintarea lui „Aril", printre valuri, îl făceau să se miște nesigur. „Aril" era ca un cal cu zăbala pusă, care se lupta și încerca să ridice capul. Șeful de echipaj comenta fiecare smucitură :

— Folosim un cablu care o să se rupă, dar e mai bine decît să folosim două, fiindcă o să ne tragă „Uro" dacă...

Macario Martín se întoarse spre prietenul său Afá.

— Măi, regele speranțelor, de ce nu taci odată din gură ?

Pe punte, Paulino Castro stătea la cîrmă. Căpitanul se așezase pe o banchetă lîngă radio ; fuma.

— Optzeci de mile bune, zise Paulino Castro.

— Mîine, pe la mijlocul după-amiezii, dacă totul merge bine.

— Dacă se înrăutățește marea, va trebui să dăm drumul la cablu. Am fi cu toții ceva mai în siguranță.

Simón Orozco nu făcu nici un comentariu. Fuma, suflînd fumul peste brațul său stîng, cu mîneca suflecată, bronzat, murdar, acoperit cu smocuri de păr alb. Simón Orozco se gîndea la intrarea în golful portului Bantry, pe vreme de furtună. Paulino Castro se gîndea la dificultățile remorcării pînă la golful portului Bantry.

La miezul nopții îl chemară pe punte pe șeful de echipaj. Paulino Castro îi cedă cîrma ca să se așeze și să se odihnească pe bancheta de lîngă radio. Simón Orozco coborîse prin trapa camerei hărților în cabina de la prova.

Cînd apăru în cabină căpitanul de pescuit, marinarii se neliniștiră. Sas, săltîndu-se din cușetă, întrebă grăbit :

— Merge ceva prost, căpitane ?

Simón Orozco sări jos de pe masă și zîmbi :

— Merg prost picioarele astea, zise, care nu mai țin. Sînt bun de lăsat pe dig.

Sas zîmbi aproape recunoscător.

— Mai aveți încă mulți ani de umblat pe mare, domnule Simón.

Căpitanul luă un ton confidențial :

— Aș ! Armatorii n-au nevoie de căpitani bătrîni. Marea are nevoie de tinerețe, de multă tinerețe. Jumătate din anii pe care-i am eu.

Venancio Artola interveni :

— Francisco cel din Ea e mult mai în vîrstă decît dumneavoastră și continuă să umble pe mare.

— Francisco, răspunse Simón Orozco, e Francisco, nu mai există al doilea ca el. Eu am

navigat ca șef de echipaj cu Francisco. Francisco, Francisco... ăsta nu intră în discuție.

Ugalde intră și el în vorbă :

— În pescuitul de coastă există căpitani de pescuit care au cu douăzeci de ani mai mult ca dumneavoastră, domnule Simón.

— Bine, cînd pescuiești pe coastă poți să ții mai mult, zise cu o umbră de tristețe în glas Simón Orozco. Eu întotdeauna am umblat pe vase ca astea sau pe traulere, n-o să mă schimb acum.

Cei doi Quiroga — cel pe jumătate albinos, cel ras în cap — nici nu întrebară, nici nu comentară. Simón Orozco schimbă tonul :

— Băieți, sîntem la vreo șaptezeci și ceva de mile de Bantry. Am înaintat foarte puțin. Dacă vremea nu se înrăutățește, pe la mijlocul după-amiezii intrăm în golf.

— Povestea cu „Uro", zise Sas, o să se remedieze ușor ?

— Să sperăm că elicea n-are vreo paletă ruptă sau vreo altă stricăciune la ax.

Simón Orozco ieși spre bucătărie, trecu pe ușiță și, de pe pasarela motoarelor, îi strigă lui Cotoi Roș :

— Cum merge ?

Cotoi Roș dădu afirmativ din cap.

În cabina de la pupa, oamenii vegheau tăcuți. Cînd intră Simón Orozco, Juan Arenas se ridică grăbit.

— Ce-i, căpitane ?

— Fiți calmi, fiți calmi. Vin să văd cum merg treburile pe-aici.

— Ne e cam frică, zise Macario, dar ne stăpînim. Pe sus ?

Simón Orozco zîmbi.

— Ne e cam frică, dar ne stăpînim. Nu trebuie să vă faceți prea multe griji, nu-i așa, Macario ? Am trecut noi și prin mai rău...

— „Uro" trage tare, domnule Simón, afirmă Macario. Pînă la urmă o să se rupă cablul.

— Ba o să ți se rupă cingătoarea, dacă mai bei tot așa.

Domingo Ventura avea o voce pierită de spaimă.

— O să ajungem, căpitane ?

— Unde vrei tu s-ajungi ? O s-ajungem la Bantry la mijlocul după-amiezii. Acum, mă rog, dacă vrei să mergi în altă parte, schimbăm direcția și mergem unde vrei tu.

Manuel Espina își spuse părerea :

— Treaba e foarte serioasă.

— Marea întotdeauna e serioasă, zise Orozco. Eu am văzut un vas cu doisprezece oameni la bord scufundîndu-se fără să fie furtună. S-au dus în vizită la îngerașii cu solzi din adîncuri. Ce zici de asta ?

Macario Martín îi oferi tutun.

— Vreți, căpitane ?

— Ține-l pentru tine, că pe urmă o să umbli să ceri pe la toți, cînd ți-o fi poftă.

— Dacă ne ducem la fund, n-o să-mi trebuiască.

— Și diavolul fumează, Macario.

Macario Martín păru mirat.

— Dumneavoastră credeți în iad, domnule Simón ?

— Dar tu ?

Macario Martín izbi cu piciorul în tavan.

— Cine știe !

Căpitanul zîmbi :

— În noaptea asta a trebuit să strîngem cureaua, zise. Sper că mîine o să ne poți da să mîncăm bine.

Simón Orozco ieși pe pasarelă și se îndreptă spre bucătărie. Macario Martín comentă :

— Cînd coboară căpitanul să dea curaj, pesemne că lucrurile nu merg chiar cum trebuie.

Lovi furios cu piciorul în tavan.

— Iadul... iadul... Morți cu toții. Făcu un zgomot disprețuitor cu nasul. Grozavă speranță !

În zori fu cît p-aci să se rupă cablul. Valuri mari, vînt puternic, ploaie deasă. Simón Orozco se gîndi să renunțe la remorcare. Înaintaseră foarte puțin în timpul nopții. Era gata să stea la capă pe „Aril" și să-l lase pe „Uro" să plutească în derivă. În cele din urmă însă, vîntul se mai potoli.

Lui Domingo Ventura îi pierise pofta de mîncare. Macario Martín își prăji niște bucăți de pîine și le mîncă cu vin. În cabina de la prova nimeni nu se gîndea la mîncare. Juan Arenas, cînd se întoarse de la motoare, se trînti pe pat și adormi.

Macario Martín făcuse un comentariu răutăcios :

— Tu știai, Ventura, că frica mare face somn ?

Domingo Ventura nu răspunse nimic. Își lipise brațele încrucișate de pîntec și strînse genunchii. În timpul nopții, Domingo Ventura schimbase cușeta de patru ori.

La amiază vasele erau la treizeci de mile de intrarea în golful portului Bantry. Nu mai ploua, marea se liniștise, vîntul sufla slab în rafale. Simón Orozco stătea de vorbă cu Paulino Castro :

— Merge bine, intrăm în port pe înserat...

— Merge bine, deși în zori a fost o...

— Ce-a fost, a fost, Paulino, gata...

Macario Martín pregăti echipajului o paella[1] uriașă. Cînd așezară castronul pe masa din bucătărie, rosti solemn :

— Mîncați pînă crăpați !

Domingo Ventura, îndată ce se termină rugăciunea, își băgă primul lingura în castron, fără să respecte rîndul.

După-amiază, în cabine a domnit veselia. Juan Arenas a cîntat. Afá l-a tachinat tot timpul pe Macario Martín. Cei doi Quiroga s-au dus împreună la closet și s-au așteptat unul pe altul. Sas s-a dus în vizită la pupa. Cotoi Roș s-a apucat să facă un suport de ouă cu destinație necunoscută. Manuel Espina a încercat să citească un roman. Artola și Ugalde au vorbit iar despre bani și Domingo Ventura s-a întors în cabina lui.

[1] Mîncare spaniolă tipică, originară din zona Valenciei, foarte sățioasă, pe bază de orez, carne și scoici, în genul pilafului.

Cînd Macario Martín se hotărî, după ce se înnoptase, să-l întrebe pe prietenul său José Afá dacă el crede în iad : „— Tu crezi în povestea asta cu dracii fochişti care te fierb de viu în cazne ?" — vocea lui Cotoi Roş, dinspre motoare, anunţă că se zărea Bantry.

Manuel Espina şi Afá ieşiră în fugă din cabină. Cotoi Roş se urcă pe pasarelă şi se plecă peste un tambuchi. Macario Martín încerca să-i spună ceva lui Juan Arenas, dar acesta ieşise şi el pe pasarelă. Macario Martín sări jos din cuşetă şi se îndreptă spre bucătărie.

Prin bezna din străfundurile nopţii sclipeau luminile rare ale Bantry-ului. Macario Martín scoase capul pe uşiţa de la bucătărie. Manuel Espina cobora pe punte.

— E Bantry, strigă el vesel, Bantry, Matao !

— Ştiu, răspunse Macario, ori crezi că sînt chior ?

Apoi scoase un oftat, scuipă peste copastie, şi scuipatul căzu în mare. Zise :

— Bantry !

VII

Marea creştea. Luminile portului se răsfrîngeau în bălţi, în oglinda de jeu a mării, pe covertele ude ale vaselor. Luminile portului se mai răsfrîngeau şi în ochii lui Macario Martín, sprijinit în coate de balustrada lui „Aril".

„Uro" intră cu pupa înainte pe rampă. Îl ancorară solid. Simón Orozco poruncise această manevră în speranţa că în timpul refluxului se va putea repara stricăciunea. Apele aveau să atingă punctul cel mai scăzut, în zorii zilei următoare. Pînă în zori, în afară de cei doi de pază pe vase, ocupaţi să mormăie înjurături, şi bînd vin ca să uite de port, echipajul avea liber.

Don José vorbea pe chei cu Simón Orozco. Mister O'Halloran era reprezentantul companiilor de armatori din portul Bantry. Mister Ginebra[1] îi invita pe marinarii de pe „Uro" şi „Aril" la un prim rînd de băutură la *Mulligan's Shop*.

Don José O'Halloran, alias Mister Ginebra, scoase din portofel douăzeci şi şase de lire şi le înmînă căpitanului Simón Orozco.

— Te notez pe dumneata, zise.

---

[1] *Ginebra,* gin (span.).

Apoi își puse portofelul în buzunarul interior al vestei.

— Azi e petrecere la *Dancing*, zise O'Halloran. Au avut noroc. Dumneata, căpitane, ai vrea să mă însoțești să bem ceva ?

— Mulțumesc, don José, sînt obosit. Mă duc să mă culc. Mîine avem de lucru.

— Bine, de acord. Pot să-i invit pe oamenii dumitale ?

— Cum vrei.

— Bine. Făcu o pauză lungă, apoi întinse mîna ce să-l salute pe Simón Orozco : Noapte bună.

Căpitanul se apropie de „Uro". Strigă un marinar. Numără treisprezece lire.

— Dă-i asta căpitanului vostru. Cîte una de fiecare, în cont.

Simón Orozco sări pe vasul lui. Îl strigă pe Macario.

— Am cîte o liră de fiecare, în cont, cine-o vrea, s-o ceară. Spune asta tuturor, Macario. Mai spune-le și că don José vă așteaptă la *Mulligan* să vă facă cinste.

— Bine, domnule Simón.

Macario coborî de pe punte și intră în bucătărie. Îi anunță pe cei din cabina de la prova :

— Mister Ginebra plătește la *Mulligan*. Cine vrea o liră în cont, s-o ceară.

Sas sări jos din pat, grăbit.

— Ai o cămașă curată, Venancio ?

— Am una pentru mine.

Joaquín Sas vorbea repezit și confuz.

— N-am nici o cămașă curată. Măi, Ugalde, lasă-mi și mie o cămașă. N-ai decît una pentru tine ? Celso, lasă-mi tu o cămașă, îți fac cinste c-o bere.

Celso Quiroga îl avertiză :

— Dacă-mi faci cinste c-o bere mare și pe urmă speli tu cămașa, ți-o las. Dac-o rupi, trebuie să-mi cumperi alta.

— Atunci nu.

Sas începu să-și scotocească în sac. Scoase o cămașă boțită. Se duse cu ea mai la lumină.

— Nu e chiar așa murdară, merge.

Celso Quiroga încercă să-și apere tîrgul :

— O otreapă care o să miroasă a pește, bună de dat la gunoi.

— Și ce-ți pasă ție ?

Celso ridică din umeri :

— Păi, fetele...

— Eu nu vreau femei, vreau să beau, rosti zgomotos Sas. Vreau să-mi beau lira pe care au să mi-o dea.

— La *Mulligan*, zise Macario, n-ai de ce să te duci împopoțonat ca un artist de cinema.

— Ce zi e azi ? strigă Sas.

— Sîmbătă, îi răspunse calm Macario. Sîmbăta cea mai sîmbătă, o să fie dans.

Sas rămase o clipă, neștiind ce să spună.

— O să trebuiască să mă spăl și să mă rad.

Macario Martín dispăru în direcția cabinei de la pupa. José Afá se bărbierea, uitîndu-se în oglinjoara atîrnată de ușă.

— Ne dau cîte o liră, anunță Macario. Mister Ginebra face cinste la *Mulligan*. Cine merge ?

Afá rămase cu mașina de ras în mînă, la cîțiva centimetri de obraz.
— Eu merg cu tine, Macario.
Macario își scoase cizmele de cauciuc și încălță o pereche de pantofi. Juan Arenas ceru să fie lăsat și el să se spele în găleată.
— N-o lua așa repede, zise Manuel Espina, trebuie să tragem la sorți, unul trebuie să rămînă de pază pe vas.
— E rîndul lui Cotoi Roș, se auzi glasul lui Arenas.
— Cotoi Roș e de cart... Dar asta-i altceva, trebuie să tragem la sorți. Haï la motor să tragem la sorți.
Juan Arenas întîi protestă, apoi se împăcă cu gîndul. Coborî, împreună cu Espina, la motoare.
Macario Martín nu-și mai încăpea în piele de bucurie.
— Azi o fac lată rău, José.
Afá se opri din bărbierit.
— Atunci pe mine să nu contezi în treaba asta.
— Cu atît mai rău pentru tine.
Macario scoase capul prin hublou.
— Cei de pe „Uro" sînt deja pe chei. Echipa de urgență... Ăștia da, bărbați !
Juan Arenas intră în cabină cîntînd. Macario întrebă :
— Cine rămîne ?
Arenas arătă în spate cu degetul mare de la mîna dreaptă.

— Al cu trasul la sorți...
Manuel Espina intră după tovarășul său și se trînti, turbat de furie, pe pat, izbind cu pumnii în pernă.
— Fir'ar mama mamii...
Domingo Ventura urcase pe punte. Paulino Castro stătea așezat pe banchetă, lîngă radio.
— Vrei lira ?
— Da, mergeți și dumneavoastră la *Mulligan ?*
— Mai tîrziu. Spune-le ălora de jos să se grăbească, că n-o să stau aici toată noaptea așteptîndu-l pe fiecare să sosească. Să vină mai repede să-și încaseze lira.
Se deschise ușa dinspre punte.
— E voie, căpitane ?
Joaquín Sas întinse mîna.
— Așteaptă să notez, zise Paulino.
Scoase un carnețel și notă : „Domingo Ventura, o liră ; Joaquín, o liră". Îi dădu lira lui Sas.
În cabina de la prova frații Quiroga — cel cu mîinile mari și cel cu unghiile ca niște gîndaci — discutau între ei dacă să ceară pentru fiecare cîte o liră, sau o singură liră pentru amîndoi.
José Afá și Macario Martín ieșiră din cabina de la pupa. Se auzea cîntînd Juan Arenas ; cînta tangouri intercalînd în vers oftături, în stilul cîntăreților de pe vremuri. Manuel Espina îl întrerupse :
— Vrei să taci odată și să nu mă mai sîcîi ?
— Bine, bine, cum vrei.

Venancio Artola și Juan Ugalde săriseră pe chei și nu se hotărau să se ducă singuri la cîrciuma lui Mulligan. Erau obișnuiți să meargă în grup, și-i așteptau pe ceilalți tovarăși. Singuri pe chei, se simțeau oarecum descumpăniți.

— Hai, Sas, strigă Artola.

Sas sări și el pe chei.

— Îi așteptăm pe ceilalți? întrebă Ugalde.

— De ce? întrebă Sas. Hai repede, am poftă să mă umflu bine de bere pe socoteala lui Mister Ginebra.

Cei trei porniră spre cîrciuma lui Mulligan. Din cînd în cînd, Artola întorcea capul. Cînd îi văzu pe Afá și pe Macario, se opri.

— Să-i așteptăm pe șeful de echipaj și pe Matao, vin în spatele nostru.

Macario Martín aproape țopăia de bucurie și zîmbea întruna.

— Se lasă cu chef mare — își frecă mîinile. Și tragem unul de pomină...

— Atenție, zise Afá, dacă începi să bei imediat ce-ai pus piciorul pe uscat, îți face mai rău decît dacă bei dublu, dar ceva mai tîrziu.

Macario Martín, cu mîinile în buzunare, mergea în fața tovarășilor săi și se întorcea spre ei ca să le explice cum urmau să procedeze.

— După ce invită Ginebra, invit eu. Îmi arunc lira pe tejghea. Dacă Mister Ginebra mă lasă să plătesc, fiecare dintre voi e obligat să mă invite o dată, pînă ce toată lumea e mulțumită. Dacă Ginebra nu mă lasă să plă-

tesc, cu atît ne alegem, și pe urmă fiecare se aranjează cum poate.

Cîrciuma lui Mulligan se afla pe o ulicioară care dădea spre chei. Mulligan folosea, pentru a se înțelege cu echipajele cantabrice, niște frînturi de spaniolă cu accent mexican. Baza straniului său grai și-o formase în contact cu salahorii mexicani, în anii cînd emigrase în California.

În ușa lui *Mulligan's Shop*, doi țărani, cu pălării bine înfundate pe cap și cu mîinile în buzunare, se răcoreau bînd bere după bere. Macario Martín zise:

— Tipii ăștia parcă ar fi niște pirați din sud.

Intrară în cîrciumă. Mister Ginebra era înconjurat de echipajul lui „Uro". Macario Martín își croi drum și întinse mîna către O'Halloran.

— Mă bucur că vă văd, don José.

Mister Ginebra ezită:

— Pe tine te cheamă... te cheamă — descoperi, scotocindu-și prin memorie, porecla lui Macario și izbucni în rîs — ...Muerto [1].

— Nu, don José, Matao.

— Așa, Matao. Beți ce vă poftește inima.

Macario întinse mîna către Mulligan.

— Bătrîn nebun ce ești!

— Nebun... nebun... nu. Bătrîn.

— Bătrîne, cinci halbe mari de Ginger Ale.

Macario fraterniză cu O'Halloran, îi trase un ghiont respectuos în spinare.

---

[1] *Matao*, ucis; *muerto*, mort (span.).

— Don José, zise el vesel, să tot fie douăzeci și cinci de ani de cînd vă cunosc. Spuneți-le-o ăstora din jur.
O'Halloran încercă să-și amintească. Nu găsi nici o dată în memorie. Întrebă :
— Care vase ? De unde ?
Macario le enumeră fără grabă, apucîndu-și, pe rînd, cu arătătorul de la mîna stîngă îndoit ca un cîrlig, degetele mîinii drepte.
— „Laredo", din Santander, perechea lui „Santoña". Căpitan, domnul Rogelio el Viejo. „Zadiaran" și „Badaya", din Pasajes. Căpitan, Chato Remedios, care se îmbăta mereu și care a murit cînd s-a scufundat „Navarra"...
— Da, da, zise Mister Ginebra — apoi îi porunci ceva în englezește lui Mulligan — da, da — continuă să spună —, Chato Remedios bea, oho ! bea de stingea.
Macario Martín se grăbi să-și bea berea Ginger Ale. Afá și Sas reușiseră să împingă mai încolo cîțiva marinari de pe „Uro". Artola și Ugalde erau în planul al doilea. Macario Martín făcu pe vicleanul cu Mister Ginebra :
— Îmi dați voie să vă invit la un păhărel de ce vreți dumneavoastră ?
— Nu, eu invit. Păstrează-ți lira, Muerto. O să bei mult și-o să ai nevoie de bani.
O'Halloran îi mai invită o dată pe toți. Cînd se ivi din nou berea, Macario Martín scoase un lătrat. O'Halloran izbucni în rîs.
— Mai fă o dată, zise.
— Trebuie să beau mult ca să imit bine cîinele.
— Bea.

— Dacă beau prea repede, pe urmă o să-mi fie sete și n-o să am bani.
O'Halloran ceru bere pentru Macario. Îi puseră în față o nouă halbă, lîngă cea veche, pe jumătate golită. Macario bău din cea plină.
— Așa le infectez pe amîndouă, don José, dacă nu, cum oi întoarce nițel capul, ăștia mi le și dau pe gît.
Macario Martín se uită triumfător la prietenul său Afá și la ceilalți doi tovarăși.
— Imită cîinele, zise O'Halloran.
Macario Martín făcu gol în jurul lui, își puse mîna stîngă pe șezut, cu palma întoarsă în sus, și începu s-o miște. Începu să latre pe un ton de jelanie.
— Urlu după cățea, explică el într-o pauză.
Apoi începu să latre mai potolit și termină scoțînd limba.
— În clipa asta am încălecat cățeaua, zise.
O'Halloran rîdea cu hohote. Bătu din palme.
— Foarte bine, foarte bine. Într-un circ ai putea cîștiga o groază de bani.
Macario Martín se întristă brusc.
— Da, într-un circ...
De la tristețe, trecu la seriozitate :
— Acuma invit eu, zise cu ciudă. Bătrîne, dă-ne la toți de băut.
Afá îi înfipse un cot între coaste. Macario Martín se răsuci spre prietenul lui.
— Tu nu știi să imiți cîinele, sau altă lighioană, José ?
O'Halloran nu-l înțelegea pe Macario Martín. Schimbarea lui bruscă de dispoziție îl nedumeri. Îl întrebă pe Sas cu candoare :

— S-a supărat de ceva ?
— Așa-i el, foarte ciudat.
Macario Martín luă restul de la liră și ieși din cîrciuma lui Mulligan. O'Halloran îi invită din nou pe cei prezenți.
— Unde s-o fi ducînd ? întrebă Sas.
— La altă cîrciumă, răspunse Afá. O să se-mbete criță.
— La *O'Neill*, zise Mister Ginebra, e încă deschis. S-o fi ducînd acolo.
Sas ridică din umeri și-și dădu pe gît toată berea. Zise :
— Faci tu cinste, Afá, sau fac eu ?
— Fac eu, răspunse distrat șeful de echipaj.
Don José O'Halloran, alias Mister Ginebra, își isprăvi ultimul pahar.
— Nu mai beau. Mulțumesc. Mîine — zîmbi larg — avem de lucru. Petrecere bună, băieți.
O'Halloran ieși din cîrciumă împărțind în dreapta și-n stînga surîsuri. În ușă se ciocni de Paulino Castro.
— Acasă, don José ? întrebă Paulino Castro.
— Acasă... Am băut mult și mi-e somn... Acasă...
Își luară rămas-bun. Comandanții se așezară pe banchete, într-un colț, lîngă niște saci cu pește afumat. De la tejghea, Mulligan întrebă :
— Bere ?
— Gin, răspunse Paulino.
Cînd Mulligan aduse paharele cu gin, șeful de echipaj se apropie de căpitani. Paulino Castro se simți mărinimos.

— Afá, fac eu cinste.
— Mulțumesc, șefule, am paharul plin.
— Unde l-ați lăsat pe Matao ?
— A plecat singur... S-o fi dus la *O'Neill*.
— La *Dancing* e bairam mare.
— Înțeleg. Nu s-o fi dus la *Dancing*. Cred că se-mbată criță la *O'Neill*.
Comandanții își sorbeau în liniște paharul cu gin. Afá vorbea în taină cu Artola și Ugalde.
Sas interveni în discuție :
— Lăsați-l să se-mbete.
— O să iasă prăpăd, zise Sas. Trebuie să ne ducem după el.
Afá plăti și ieși de la *Mulligan*, urmat de Artola și Ugalde.
— Pe unde vine asta ? întrebă Artola.
— Aici, imediat, răspunse Afá. O fi dat-o pe gin și mai mult ca sigur s-a făcut praf.
Toți trei dispărură pe o ulicioară îngustă la capătul căreia strălucea firma *Dancing*-ului ; o casetă din fier și sticlă, așezată vertical față de planul peretelui. *Dancing* era scris cu litere foarte mari, pe ambele laturi, iar înăuntrul casetei străluceau o jumătate de duzină de becuri.
Lătrăturile lui Macario Martín răzbăteau pînă în stradă. Trei marinari de pe „Uro" îl aplaudau pentru felul în care imita cîinele. Obișnuiții localului urmăreau de la tejghea maimuțărelile lui Matao. Afá era îngrijorat. Cînd Macario Martín își repeta bufoneriile, n-o făcea bucuros, dimpotrivă, aproape urîndu-se. Pînă la urmă avea să se lase cu scandal ; șeful de echipaj era sigur de asta.

— Macarió, zise Afá, hai să bem cîte-o bere.
Ochii lui Macario Martín priviră fix în-tr-ai prietenului său. Erau acoperiţi de o ceaţă prevestitoare de furtună. Ochii lui Macario Martín lunecară neliniştiţi peste chipurile serioase ale lui Artola şi Ugalde.

— Gin.

— Bine, gin.

Macario Martín lătra întinzîndu-şi gîtul şi îndreptînd capul spre tavan. Marinarii de pe „Uro" aplaudară.

— Ce zici cum fac pe cîinele în călduri, José ? întrebă Macario.

Şeful de echipaj nu răspunse. Întinse lui Macario paharul. Acesta îl sorbi dintr-o înghiţitură.

— Aşa-i, José, că-s un rahat ?

José Afá îşi privi prietenul peste gulerul paharului cu bere din care bea. Macario insistă :

— Aşa-i că-s un rahat ?

Şeful de echipaj puse paharul pe tejghea.

— Lasă prostiile, Macario.

Uşa cîrciumii lui O'Neill se deschise şi apoi fu trîntită cu atîta putere, încît geamurile zăngăniră. Apoi se auzi glasul lui Sas. Joaquín Sas fredona un cîntec galician. Intră cîntînd. Macario lătră. Sas se opri din cîntat şi începu să înjure...

Cînd Paulino Castro se întoarse în camera hărţilor, Simón Orozco dormea. Paulino Castro se descălţă încet şi, îmbrăcat, se întinse pe pat. Se înveli cu cuvertura şi închise ochii. Se răsuci spre dreapta, apoi reveni la poziţia

iniţială, pe spate ; se răsuci spre stînga, nu-şi găsi locul. Deschise ochii. Îşi scutură perna, aşezat din nou pe spate. Avea arsuri la stomac. Băuse prea mult gin. Îi era cald, sări jos din pat şi ieşi desculţ pe punte. Închise uşa camerei hărţilor şi deschise ferestruicile de la babord. Briza mării nu te răcorea, era lipicioasă şi dulce, dar cînd o trăgeai în piept, cu gura deschisă, îţi lăsa pe buze o senzaţie de unt cu zahăr.

Pe chei se auzeau strigăte. Paulino Castro întrebă de pe punte ce se întîmplase. Nu primi răspuns. Apoi văzu cum Afá şi Artola îl duceau pe Macario Martín, ţinîndu-l fiecare de cîte un braţ. Se apropiau de vas. Macario Martín înjura. Paulino Castro întrebă strigînd :

— Afá, ce s-a-ntîmplat ?

Toţi trei se opriră. Macario Martín îşi ridică faţa însîngerată. În întunericul cheiului, strigătele continuau.

— Afá, ce s-a-ntîmplat ? repetă Paulino.

— Ăştia doi, răspunse Afá, s-au încăierat.

Paulino Castro îşi trecu o mînă peste pîntec.

— Coborîţi-l pe covertă. O să vedem mîine. Care-i celălalt ?

— Sas. A rămas cu Ugalde. N-a fost nimic grav, căpitane. Cîţiva pumni. Nimic grav...

Paulino Castro se simţi pătruns de autoritatea lui.

— Bine, o să vedem mîine. Coborîţi-i...

Nu mai avea ce căuta pe punte. Dacă ar fi rămas, ar fi trebuit să cedeze, mai devreme sau mai tîrziu ; să stea să afle micile detalii

de la care pornise cearta ar fi însemnat să-i scuze pe bătăuşi. Nu putea să-şi ştirbească din autoritate. Deschise uşa punţii şi intră. Trecu în camera hărţilor şi se trînti în pat. Arsurile la stomac continuau. Cîteva minute nu se gîndi decît la asta. Apoi rîgîi. Se răsuci şi închise ochii în aşteptarea somnului.

Cînd se crăpa de ziuă, Simón Orozco sări din cuşetă. Se îmbrăcă liniştit, aruncă o privire spre Paulino Castro, care continua să doarmă. Se răsuci stînd jos pe cuşetă, şi-şi netezi aşternutul ; se uită la ceas şi ieşi pe punte.

Cînd Simón Orozco coborî la rampă, ungătorii de pe „Uro" începuseră deja să lucreze la repararea avariei. La rampă se întîlni cu O'Halloran.

— Ce devreme ! zise Simón Orozco.

— Trebuia să văd ce-i cu avaria. Poate era nevoie de ceva.

— Bine, don José.

Simón Orozco se uita la ochii lui O'Halloran. Erau ochi de om care a dormit prost, ochi iritaţi de nesomn şi de alcool.

— S-a băut aseară ? întrebă Orozco.

— Cu băieţii, răspunse O'Halloran. Unii au băut prea mult. Întrebaţi.

Simón Orozco făcu un semn întrebător, din falcă, către căpitanul lui „Uro", care se afla lîngă ei.

— Nimica, Sas şi Matao... i-a apucat nebunia şi s-au încăierat.

Simón Orozco rămase o clipă pe gînduri :

— Şi asta cum merge ?

— Pînă la zece terminăm, dacă nu-i avariat axul.

— Bine.

Ungătorii lucrau băgaţi în apă pînă la glezne. Unul dintre ei înălţă capul :

— Căpitane — ridică glasul — căpitane, cablul de sîrmă a pătruns în lagăr şi trebuie curăţat.

— Bine.

— O să trebuiască să-l demontăm pe dinăuntru. O să dureze.

Simón Orozco urmărea lucrul ungătorilor. Întrebă :

— Nu-l puteţi încerca înainte să-i daţi drumul ?

— Nu, domnule Simón, cablul e foarte adînc vîrît.

Mecanicul-şef de pe „Uro" urcă pe rampă, alunecînd ; cînd ajunse în dreptul lui Simón Orozco începu să-i dea explicaţii. Din cînd în cînd, Simón Orozco îl contrazicea. În cele din urmă întrebă pînă cînd o să dureze :

— Cît ţine ?

— Pînă la amiază, cel puţin. Două ore ne ia să-l demontăm. Trebuie curăţat şi verificat. Pe urmă montat la loc. Pe urmă încercat. Toate astea, cu condiţia să nu se fi stricat vreo piesă importantă.

Interveni zîmbind O'Halloran :

— Avem timp berechet să bem ceva, Orozco. Veniţi la mine acasă.

Orozco şi căpitanul lui „Uro" o porniră pe chei, însoţindu-l pe O'Halloran.

— Armatorii sînt înştiinţaţi, zise O'Halloran. Am telegrafiat la Cork. De-acolo se va transmite prin radio.

Pe străzile din Bantry plutea un fel de ceaţă, un fel de pîclă cenuşie, care se ridica şi se lumina pe măsură ce ziua înainta spre amiază.

Pe la mijlocul dimineţii, Simón Orozco se întoarse pe chei. I se aduse la cunoştinţă că trebuie aşteptat un nou reflux pentru montarea lagărului. Nu dura mult şi după aceea puteau pleca. Simón Orozco se aşeză pe un bolard şi rămase o bucată de vreme pe gînduri. Apoi se ridică şi începu să meargă.

Cimitirul din Bantry era pentru Simón Orozco un chei pescăresc plin de cunoştinţe. Era împrejmuit cu un zid scund, cu un şir de copaci înalţi şi stufoşi, fără păsări. Peste cimitirul din Bantry se roteau pescăruşii. Simón Orozco nu intră în cimitir. Se plimbase singur pînă acolo. Ştia unde se aflau grupaţi toţi, laolaltă, marinarii cunoscuţi : Zugasti şi echipajul lui, Arbaizar şi fraţii lui, galicienii de pe vasul „Miño"... Jumătate din viaţă petrecută navigînd pe apele lui Gran Sol.

Erau şi nume necunoscute de pescari de pe vremuri, dintre primii care navigaseră pe ruta bancurilor de peşte. Simón Orozco privi peste gard către colţul lui Zugasti. Pesemne că vîntul de miazăzi ajungea pînă la colţul acela, culcînd iarba la pămînt şi şuierînd pe lîngă cruce. Zugasti şi echipajul său stăteau la capă pentru totdeauna sub pămîntul de la Bantry, la un braţ adîncime, cu zbor înalt

de pescăruşi şi copaci fără păsări deasupra capului.

Cerul acoperit de nori era mînjit cu pete de albastru, prin care cobora, peste mare, o lumină acidă, imprimînd o tentă lămîiie apelor. Valurile se spărgeau de stîncile de pe coastă, înveşmîntînd în spumă albă fiecare relief accidentat. Golful portului Bantry se deschidea către larg. Simón Orozco se aşeză pe mal. Iarba era udă şi pămîntul nu mirosea a nimic sau, cel puţin, el nu-i simţea mireasma. Trase adînc aer în piept ca să simtă mirosul mării. Marea nu mirosea niciodată la fel. Privi cerul şi îşi umplu din nou plămînii cu aer. Plutea un miros înţepător ca de pălămidă stricată. Se gîndi că Zugasti şi el, în îndepărtatul Pasajes, cînd erau flăcăi, înainte de a se îmbarca pentru totdeauna... „cînd ne duceam să vedem cum se întorceau vasele cu pălămidă, cînd tu strigai anunţîndu-le intrarea în gîtul golfului, cînd le ghiceai numele înaintea tuturor... Uite ce încărcat vine «Zarauz», uite, soseşte şi vasul de sardele al lui Romualdo Araquistain, uite, colo, gol şi cu vergelele de la catarg frînte şi coşul îndoit, vasul domnului Agustín...".

Simón Orozco se ridică, numără crucile din colţul lui Zugasti, numără şi celelalte cruci de-a lungul zidului. Oameni ai mării, oameni de pretutindeni, de la Bidasoa pînă la Miño, de la o graniţă la alta. Englezii de pe traulere aveau un colţ al lor, clubul englezilor ; francezi de pe cutere erau puţini. Îşi duceau morţii în ţară, în pămîntul lor, sau îi aruncau în mare, înveliţi într-o bucată de velă galbenă

sau purpurie, legaţi de o greutate. Coastele Irlandei erau la distanţă de drumul cuterelor.

Zugasti băuse şi el în cîrciuma lui Mulligan şi ştia cele patru cîrciumi pentru pescari din Bantry: *Mulligan, O'Neill, Scoţianul* şi *Refreshment* a lui James, unde intrai rar şi nu te simţeai în largul tău. Gîndul lui Simón Orozco zbură apoi către vestea încăierării dintre Macario Martín şi Joaquín Sas. Îşi amintea că şi el se bătuse pe vremea cînd naviga pe vasele ianchee. Bătăi crunte prin depozitele de mărfuri de pe chei, bătăi la pupa, arbitrate de şefii de echipaj, pînă cînd unul din cei doi cădea la pămînt, răpus de pumni şi de oboseală. Îşi amintea duelurile fochiştilor în magaziile de cărbuni goale, cu praful acela înecăcios în gîtlej, cu sudoarea, cu scuipăturile aruncate în obraz şi ca să-ţi orbeşti adversarul, şi ca să poţi respira mai în voie. Îşi amintea cum îi luneca printre degete trupul asudat al adversarului, cum îşi freca mîinile de podeaua sau de pereţii cambuzei, ca să şi le usuce. Băutura! Băutură înainte de bătaie, băutură după bătaie. Porturile americane, sosirile la bord, asprimea şefilor de echipaj: „găleata mare de apă îngheţată pentru capul cel mai tare şi mai plin de gărgăuni". Vasele ianchee...

„Macario Martín, nebun bătrîn ce eşti, gata, s-a isprăvit, te debarc pe chei cum ne întoarcem, Macario Martín, cine poate să te mai priceapă. Să te baţi cu Sas, cu douăzeci de ani mai tînăr ca tine! Macario Martín, ia-ţi adio de la Gran Sol. Gran Sol s-a isprăvit pentru tine. Poţi să te duci să-ţi cauţi un loc

printre pescarii de coastă, poţi să te duci să-ţi cauţi o pilă pe la vasele comerciale, să te ia bucătar sau ce-o fi. Şi tu, Sas, şi cu tine s-a terminat, caută-ţi alte vase, socoteşte-te dat afară de pe-acum, du-te la Comandament sau unde-oi pofti, protestează şi spune ce ţi-o veni bine, dar o nouă călătorie pe acelaşi vas cu mine nu mai pupi tu!"

„Zugasti, trebuie să fii aspru cu oameni ca ăştia. Marea înseamnă hrana familiei. Antón, pe mare nu poţi să te-nduplеci din orice fleac. Înainte, un căpitan te debarca pentru o beţie, înainte marea era şi mai aspră. Tu şi cu mine ştim cîte ceva despre treburile astea..."

Simón Orozco îşi lipi mîinile de zidul cimitirului, apoi se răsuci şi privi marea. Înainte marea nu era mai aspră, marea nu se schimbă, marea, cea la fel de aspră înainte ca şi acum. Dincolo de gîtul golfului pîndeau furtunile. Vînt de miazănoapte, vînt de miazăzi, ce conta! Toate furtunile pe mare erau cumplite! Toate zilele pe mare erau rele!

Simón Orozco, cu mîinile în buzunare, o porni încet spre port. Îşi vedea pe chei, dincolo de case, vasele. Vedea lume adunată pe chei. Ştia, cu toate că nu le distingea figurile, cine erau. „Aşteaptă să vin eu, gîndi. Aşteaptă să lămuresc povestea dintre Macario şi Sas." Îi era sete. O să treacă pe la *O'Neill* să bea o bere şi o să întrebe, prefăcîndu-se indiferent, despre marinarii lui. Pe urmă, la *Mulligan*. Putea să pună rămăşag că Macario nu fusese la *Dancing*. Joaquín Sas, da, putea să fi fost. Femeile din Bantry obişnuiau să danseze cu

marinarii, chiar și cele măritate, și măgarii de marinari... Mă rog, era firesc, dar puneau mîinile unde nu trebuie... Mă rog, fiecare cu gusturile lui, în plus cei tineri... Joaquín Sas pretindea că femeile din Bantry umblă cuirasate dincolo de linia de plutire.

Cimitirul rămînea în urma lui Simón Orozco. Întoarse capul. Îi părea un mic parc, ceva în genul piațetelor din satele basce, un loc plin de seninătate, unde nu puteai să nu te simți bine. Colțul lui Zugasti, linia francezilor, clubul englezilor, oamenii din Bantry... „Cu bine, Zugasti, ne vedem data viitoare. O să mai trecem anul ăsta pe-aici, Antón, o să mai trecem înainte să se termine sezonul. Cu bine..." Simón Orozco se uită la ceas. Era douăsprezece și cinci. Își aminti de pretenția pe care o avea de la Macario Martín: la douăsprezece fix, masa. Nu-și respecta obiceiul.

Înainte de a merge pe vas, Simón Orozco intră la *O'Neill* și la *Mulligan*. La *O'Neill* bău bere și n-avu nevoie să întrebe nimic, căci O'Neill, cum îl văzu, încercă să-i explice ceva în legătură cu întîmplarea din ajun, într-o spaniolă stîlcită. Mulligan nu spuse nimic pînă ce nu-l întrebă căpitanul. Răspunse foarte evaziv. Voia să se aibă bine cu toți, și-n cîrciuma lui nu se petrecea nimic. Cînd sosi pe chei, se apropie de el Paulino Castro.

— Am vorbit cu Sas și cu Macario.

— Bine.

— Ce facem ?

— O să vedem.

Simón Orozco sări pe „Aril" și urcă pe punte. După cîteva minute, cineva bătu în ușa de la tribord. Intră Macario Martín cu mîncarea.

Macario Martín se simți fîstîcit în fața căpitanului. Simón Orozco îl întrebă :

— Ți-ai cheltuit lira, Macario ?

— Da, căpitane.

— Și după-amiază ?

Macario Martín ridică din umeri.

— Sas și-a cheltuit și el lira ? întrebă Orozco.

— Cred că da, căpitane.

Simón Orozco băgă lingura în cratiță.

Macario Martín ieși pe punte și răsuflă adînc. Apoi coborî în cabină.

Pe înserat, vasele lui Simón Orozco erau două pete negre în gura golfului Bantry. Don José O'Halloran, înainte de a se întoarce acasă, mai făcu cîte o escală pe la *Mulligan* și *O'Neill*.

„Uro" și „Aril" se îndreptau spre nord ; nu bătea vîntul, și cerul era acoperit. Țărmurile irlandeze se profilau rotunde, negre și puternice. „Uro" și „Aril" se îndreptau spre nord.

PARTEA A DOUA

VIII

Paralela 53, longitudine vestică : zi și noapte. Mare senină, colorit de la gri la negru dinspre est spre vest. Meridianul 12, latitudine nord : zori. Mare senină ; mare de la veghe la somn, la stele, de la sud la cețurile nordului.

Masa de ceață se odihnește albăstrie peste mare, crește devenind lividă, închide orizontul, ajungînd albă. Avangarda bancului de ceață lunecă, se rostogolește, se destramă, plutește, se adună, face zid. Vasele lui Simón Orozco pătrund în ceață. Sună cu intensitate sirenele, înaintează orbecăind în beznă. Ceața ucide luminile felinarelor, care lucesc stins, apropiate și totodată depărtate, fixe și rătăcitoare în același timp. Privit de pe punte, catargul de la prova al lui „Aril" nu e decît o linie ștearsă. Etrava lui „Aril" se află dincolo de orizont, despicînd ape nevăzute, cărora nu li se aude decît vuietul și li se simte puterea în tremurul fierului. Mirosul și gustul mării au fost înghițite de ceață, care are propriul ei miros și propriul ei gust ; miros acid și gust dulceag.

Sună intermitent sirenele. În răstimpuri, zgomotul apelor despicate la prova, murmurul apelor care saltă peste linia de plutire, zbuciumul apelor din pupa, învolburate de elice, sunetul motorului, toate laolaltă creează un calm prietenesc care anihilează urletul sirenelor.

S-a dublat paza la cîrmă. Marinarii de cart — Joaquín Sas și Venancio Artola — fac cu schimbul cînd la timonă, cînd sus, pe punte, împreună cu comandantul Paulino Castro. Ceață la babord, ceață la tribord. Sirena lui „Uro“ se deslușește slab, ceața îi pune surdină. Zgomotele depărtate, ceața le înăbușă; pe cele apropiate — izbituri pe flancuri, frecări de peretele izolator al mașinilor, lovituri în sala motorului — le sporește și le precizează. Castro, Sas și Artola observau masa albă din care în orice clipă se putea ivi umbra vasului care să provoace naufragiul.

Simón Orozco, așezat pe bancheta de pe punte, fumează și ascultă radioul. Căpitanul are chipul senin, Simón Orozco știe cum are chipul, știe ca și cum ar avea o oglindă în față. O simte în tot trupul, cînd mișcă mîna ca să-și ducă țigara la gură, cînd își întinde picioarele obosite de poziția la care îl obligă scaunul prea scund, cînd înalță capul ca să-l privească pe Paulino Castro, care a intrat pe la tribord și, înainte de a apuca roata cîrmei, se apleacă o clipă peste balustrada de la babord și întreabă un lucru oarecare, lipsit de însemnătate, pe Sas sau pe Artola.

Cotoi Roș doarme, călăuzit de instinctul pericolului, ca în zilele cînd vasul stă la capă: chircit, cu genunchii la gură, în poziție de făt. Macario Martín, așezat pe cușetă, vorbește:

— Un om la apă ar fi imposibil de salvat.

— S-au pescuit unii și-n condiții mai rele, zise șeful de echipaj Afá.

— Azi ar fi cu neputință, nici nu l-ar vedea, nici nu l-ar auzi nimeni. În plus, chiar dacă vasul ar reuși să-l repereze, întotdeauna ar devia puțin de la traiectoria inițială, atît cît să...

— Ba s-au pescuit oameni și pe furtuni în timpul iernii, pe furtuni în stare să scufunde vasele ca pe niște jucării de hîrtie...

— Ceața însă e altceva.

— Important e ca tipul care cade să nu-și piardă cumpătul. Pînă la urmă tot e salvat.

— Pe o ceață ca asta, nici vorbă. Uită-te numai și-ai să vezi. Amîndoi se ridicară. Macario Martín privi prin hubloul de la picioarele patului. Șeful de echipaj îi făcu observație:

— Ia capul, Macario — făcu o pauză și se învoi: Da, e multă ceață — se întinse din nou — totuși, ar putea fi pescuit.

— Cadavrul, zise Macario Martín.

Juan Arenas sări din cușetă și-și scoase maioul. Apoi începu să răscolească în sacul cu rufe.

— Pe tine ce te-a mai apucat? întrebă Macario.

— Umezeala. Îmi pun niște haine de iarnă... Umezeala asta îți intră în oase și te putrezește. Ceața îți roade mădularele.

Macario Martín rîse în hohote.

— Sifilisul, asta te roade, zise, dar tu, nimic, tu nu calci strîmb niciodată. Tu, nevastă-ta, şi cu asta, basta.

Arenas îmbrăcă o bluză de pluş ; se întorsese cu faţa spre perete. Se răsuci. Avea mîinile vîrîte în mîneci, pieptul gol şi spîn, alb în dreptul plexului. O albeaţă tristă şi respingătoare pînă la brîu, unde mijea un puf rar de culoare castanie.

— Al optulea, în şase călătorii, zise Arenas.

— Tu n-ai măsură, rosti Afá. Un sărac nu face mulţi copii, afară dacă nu vrea să-i hrănească cu capete de peşte.

— Cu icre, ca pe sardele, zise Macario.

Arenas termină de îmbrăcat bluza şi o vîrî în pantaloni, netezind-o cu palmele. Apoi îşi pipăi cu luare-aminte sexul.

— Las-o-n pace, zise Macario rîzînd, pe urmă e-n stare să toarne copii chiar şi singură.

Juan Arenas zîmbi. Afá închise pleoapele pe jumătate.

— Acum e momentul cînd ţi se stîrneşte pofta de femei, Macario, se auzi Juan Arenas. Cel mai rău e s-acostezi într-un port înainte de-a te întoarce acasă, sau s-acostezi la mijlocul călătoriei...

— E ca şi cum ai pleca din nou de-acasă, interveni Afá. Mai rău decît să pleci din nou de-acasă...

Macario Martín bău din sticla pe care o ţinea atîrnată de stinghia patului.

— E mult mai rău. Cu toate că la Bantry unii s-ar fi...

— Femeile din Bantry... e ca şi cum n-ar exista, zise Afá. Iar pentru tine, Macario, ca şi cum ar fi de pe altă planetă, că beţia pe care ai tras-o a fost lux a-ntîia. Să te lase pe uscat pentru tot restul vieţii. Bine că, cel puţin, căpitanul... Mă rog, căpitanul fiindcă ţine la tine. Că dacă era altul, îţi făcea imediat vînt jos.

Macario Martín întinse mîna dreaptă spre sticlă, dar nu ajunse pînă la ea.

— Nu-mi mai pomeni de asta, José, ceru el cu amărăciune în glas. Uneori mă tîmpesc şi nu mai ştiu să fac o glumă ca lumea. Uneori mi se frînge ceva aici, înăuntru, zise, izbindu-şi fruntea cu palma mîinii drepte, şi nu mai ştiu ce fac.

Juan Arenas se lungise în cuşetă ; ţinea ochii închişi. Revedea în minte chipul soţiei lui, Lucia Pedrosa. Lucia Pedrosa, galiciana, acum treisprezece ani. Beţii şi certuri. El, beat turtă cu prietenii de pe chei sau de pe vas, ea pradă furiilor de femeie neglijată, căci o muiere nu vrea să priceapă că un bărbat are tovarăşii lui. Cu treisprezece ani în urmă erau logodiţi şi în zilele frumoase, cînd el era liber, se plimbau pînă la Cabo Chico. Se întorceau pe înserat sau chiar la căderea nopţii. Lucia Pedrosa fugea înainte de a ajunge în dreptul casei. Trebuiau să se căsătorească. Copiii. Femeia începuse să nu se mai necăjească atît din pricina beţiilor. Bărbatul putea să-şi aibă tovarăşii lui, dar banii de coşniţă trebuia să-i verse la termen. De treisprezece ani încoace totul crescuse pentru el. Grijile, puii de piraţi

care-i purtau numele, sînii Luciei, fesele Luciei, vocea Luciei, pe zi ce trece mai autoritară. Simţea în trupul lui o transformare a dorinţei, ca un fel de înfrăţire cu trupul absent al Luciei. Săraca, era sătulă : copiii, beţiile, banii puţini... Femeile pescarilor erau condamnate. Copiii erau un eşec. Să te hrăneşti cu iluzia că aceşti copii vor renunţa la mare ar însemna să astupi făgaşele vieţii fireşti. Fetele puteau să lucreze în ateliere de croitorie, în saloane de coafură, oriunde, dar aveau să se întoarcă pe chei să-şi caute bărbat, şi aveau să se întoarcă, să se întoarcă şi după căsătorie, să se întoarcă cu copiii, să-l aştepte pe bărbatul de la Gran Sol, din Terranova, de pe vasele de pescuit de coastă. Copiii lor aveau să fie şi ei bărbaţii de la Gran Sol, din Terranova, de pe vasele de pescuit de coastă, pentru alte femei. Marea era pentru toţi. Nu rămînea decît marea pentru toţi. Lucia nu mai era o amintire, ci o dorinţă, o atingere, o voce, o răsuflare.

— ...fiindcă atunci cînd te-nsori, Macario, trebuie să tragi vasul la ţărm, termină Afá.

— Depinde. Doar n-o să rugineşti toată viaţa, mai trebuie să şi navighezi. Să navighezi pe cîte poţi, să le faci praf. Vine ea şi clipa cînd tragi la ţărm, cînd te agăţi de port şi aştepţi catastrofa finală. Păi, ce-ar mai fi de noi dacă n-am face-o ?

— Fiecare povesteşte ce-l doare şi-o face în felul lui. Eu gîndesc aşa cum ţi-am spus.

— Asta înseamnă că nu gîndeşti, José. Eu aş putea să-ţi povestesc ţie nişte lucruri...

— Lucrurile tale nu sînt bune decît pentru tine.

Macario Martín se săltă în capul oaselor. Îndreptă arătătorul mîinii stîngi către Afá.

— De acord. Dar eu pot să-ţi povestesc ţie nişte lucruri...

— Uite ce e, Macario, tu ai stînga în direcţia vîntului şi dreapta în partea ferită. Eu, invers.

— Şi ce-i cu asta ?

— Cum şi ce-i ? Păi tu eşti pe dos decît ceilalţi, asta trebuie s-o recunoşti, şi de-aia ce spui tu e bun numai pentru tine. Tu zici : m-am însurat de trei ori şi ştiu mai multe despre femei decît tine. Prostii. Tu ştii ce trebuie să ştii despre femeile cu care te-ai însurat. Restul sînt scorneli. Tu le ştii pe-ale tale, cum o ştiu eu pe-a mea. Despre celelalte nu ştim nimic.

Macario Martín se întinse alene în cuşeta lui şi fluieră batjocoritor. Apoi zise :

— Asta s-o crezi tu !

Juan Arenas deschisese ochii şi asculta. Deodată zise :

— Ţii morţiş să ai întotdeauna dreptate, Macario. Ştie Afá ce spune.

Rîsul lui Macario Martín răsuna ca scîrţîitul unui vapor hodorogit.

— Cum vrei, amirale. Eu nu ştiu nimic — rîse din nou. Eu n-am niciodată dreptate — repetă rîsul — voi ştiţi întotdeauna ce vorbiţi — se strîmbă. Cum vreţi, nu ştiu de ce mai stau de vorbă cu voi, nu ştiu, zău, de ce-mi mai pierd vremea.

Macario Martín se răsuci în cușetă, cu fața spre stinghia din perete.

— Tu vrei să te pricepi la toate mai bine decît oricine, zicea Afá. Dacă cineva nu-ți dă dreptate...

Macario Martín căuta în amintire numele nevestelor dinaintea Segundei Esteban. Se întorcea de la marină, baza Cartagina, anul 1925. Mai tînăr cu treizeci și unu de ani. Roza vînturilor era puternic colorată în albastru. Mîna stîngă o avea oficial în vînt, dar în clandestinitatea cabinelor, a tavernelor, a lupanarelor o ținea sub vînt. Mîna stîngă era cea cu vinul, cu femeile, cu bătăile. Tocmai ieșise de la marină și era angajat pe șalupa „Libertad". Edurne Yranzo din Vizcaya n-a putut spune „nu" niciodată. Era într-un colț al amintirii, tăcută, difuză, cu cei trei copii : Macario, Edurne și Augustin. Nu reușea să-și aducă aminte figura ei. Își amintea doar de mîinile ei și de faptul că era blondă ; nu-i știa exact nuanța părului, știa numai că avea părul blond, ochii blînzi și stinși, veșnic adormiți în contemplarea a ceva ce n-a aflat niciodată ; mai ținea minte că-i ajungea pînă la nas. Și mai ce ? Nu reușea să reconstituie imaginea ei cu niște date atît de neprecise, la fel ca cele de pe o fișă. Edurne a murit la cinci ani după căsătorie, puțin timp după proclamarea Republicii. Apoi mare, multă mare. Pescar pe Gran Sol, pescar de coastă, o vreme pescar la Tropicul Cancerului pe vasele din Cádiz și pe cele din Canare ; din nou la

Gran Sol. Drumurile încrucișate au desfigurat-o încet pe Edurne, pînă ce n-a mai rămas din ea decît numele, mîinile, culoarea blondă a părului, ce nuanță de blond, oare ? ochii blînzi, statura, îi ajungea exact pînă la nas...

În 1936 nu mai rămăsese nimic. Din nou marea cu vase inamice, cu tunuri, cu torpile, cu avioane, cu vase comerciale înarmate. Apoi retragerea din armată. Îmbarcarea la Bilbao a oamenilor care fugeau, îmbarcarea la Santander, cu aceleași scene repetîndu-se, îmbarcarea la Gijón cu aceleași oboseli, cu aceleași temeri, cu aceleași chipuri. Înainte de asta se căsătorise. Se căsătorise de teama singurătății, fiindcă trebuia să ai un capăt de odgon legat de uscat ca să tragi de el cînd te simți foarte singur și de care, într-o bună zi, să-ți legi șalupa. Carmen Bombin, nevasta de cincisprezece zile pînă la îmbarcarea pentru Santander. Era noapte ; putea să se fi înecat sau să se fi îmbarcat. N-o mai văzuse de-atunci. Fusese cea mai cumplită noapte din viața lui. Între celelalte chipuri, între celelalte oboseli, între celelalte temeri, era un chip, o oboseală și o teamă care erau ale lui pe de-a-ntregul. De-atunci n-o mai văzuse. Nu era nici prea tînără, nici prea frumoasă. Și-o amintea perfect. A vorbit cu ea șapte zile înainte de nuntă. Apoi s-a însurat, a plecat pe mare. S-a întors. Cincisprezece zile. În total cincisprezece zile și o păstra atît de vie în amintire... O păstra acolo, asta era tot. Război. Lagăre de concentrare, muncă într-un arsenal. Mersul pe front și, la

întoarcere, vechea șalupă „Libertad“, devenită între timp „Virgen del Puerto“, așteptîndu-l pînă ce-și va găsi un loc pe un vas de pescuit în larg. Era sătul de pescuitul de coastă. O vreme în golf, apoi din nou Gran Sol și alt război de care nu-i păsa prea mult. Un război care pentru el nu însemna decît comerț cu intrări în porturile engleze : Swansea, Cardiff... Cizme de cauciuc pe merluze sau pe cod, coniac prost cu o liră sticla, ciorapi, sticle de vin botezat, sticle pînă și cu sînge de pălămidă în schimbul ciorapilor sau al altor articole pentru femei. Pe Segunda Esteban a cunoscut-o în cîrciuma *Casablanca*. Mai mult nu putea spune. Se însurase ca să se lege de ceva. Se simțea bătrîn. Segunda Esteban nu conta prea mult.

— ...cînd ai nevoie de vînt, ia-l de unde nu-i. Ceața se îndrepta spre țărm...

Cotoi Roș se trezi cînd veni timpul să-și preia cartul. Aproape că răcni cînd își întinse mădularele. Sări jos din cușetă și-și puse pantalonii. Încă adormit pe jumătate, întrebă :

— Macario, în dimineața asta ne dai malț ?

— E-n bucătărie de vreo două ceasuri.

Cotoi Roș porni, tîrșîindu-și pașii, pe pasarelă. Domingo Ventura trecu prin fața ușii crăpate de la cabină, în drum spre closet. Afá îl strigă :

— Tot te ții de măgării ?

Domingo Ventura înjură și intră în closet. Macario Martín, Afá și Arenas izbucniră în rîs.

— Cînd o ieși, lasă-l pe mîna mea, ceru Macario. Pe pezevenghiul ăsta știu eu cum să-l iau.

— Fii atent, îl preveni Afá, ne coace o porcărie. Să-ți spună Arenas ce-a aflat.

Juan Arenas protestă.

— N-o să mă duc acum să spun tuturor de pe vas ! Vezi cum ești, José ! Ți-am zis să nu mai spui la nimeni și tu numai ce aștepți prilejul. Pe mine să nu mă mai bateți la cap, că nu-mi răcesc gura să v-o înșir iar.

Macario Martín se interesa prea mult de toată povestea ca să nu profite de clipa de slăbiciune a lui Afá.

— Ce-a fost cu ăsta și cu Domingo ?

— Să-ți spună el.

Macario Martín începu să-și scarmene cu degetele chica.

— O fi umblat cu pîra, zise el dibuind, că Domingo îl pîrăște pînă și pe tat-su, numai să aibă de cîștigat din asta.

— Mai rău, îl întărîtă Afá. Mult mai rău. Să-ți povestească Arenas, că el e direct amestecat în problemă.

Macario Martín stărui :

— Hai, Arenas, povestește-mi și mie.

Juan Arenas clătina capul în semn că nu. Macario insistă. Juan Arenas sări din cușetă și închise ușa cabinei. Zise în șoaptă :

— Ăsta — arătă cu degetul mare de la mîna dreaptă în spate, spre ușă — nemernicul ăsta s-a dus și a mîncat rahat la armator și la comandant, spunîndu-le că eu tot timpul servi-

ciului trag la măsea cît pot și că aproape tot timpul călătoriei sînt beat...

Macario Martín zîmbi.

— Și nu-i așa, Juan ?

Arenas ridică brațele spre cer și începu să bolborosească cuvinte și înjurături. Lui Macario Martín nu i se ștersese zîmbetul de pe buze.

— Chiar dacă-i adevărat, asta nu-nseamnă că Ventura nu s-a purtat ca un...

Șeful de echipaj interveni în discuție :

— Nu-i de rîs, Macario, Juan a fost la un pas să fie dat jos de pe vas. Ce-a făcut Ventura e o mare porcărie. Unui om cu șapte copii nu-i poți face una ca asta.

— Firește, rosti Macario, e o porcărie din partea împuțitului ăstuia. Cum debarcăm, vorbesc eu cu căpitanul, să vedem ce-i de făcut.

— S-a făcut, zise Arenas. A trebuit să-mi pun o rudă, care-i cunoaște pe armatori, să vorbească cu ei. I-au spus să nu-mi mai fac sînge rău. Nu prea mi-a mirosit a bine.

— De ce ?

— Prea nu s-au plîns și n-au zis nimic. Macario Martín întinse mîna stîngă spre clondirul cu vin. Bău și-l pasă mai departe tovarășilor săi, ca răsplată pentru încrederea acordată.

— Unui om cu șapte copii, rosti gînditor Afá, nu-i poți face o figură ca asta. Sîntem niște ticăloși...

Macario Martín, zîmbitor, era gata de glumă :

— Te referi la tine ?

Șeful de echipaj lovi aerul cu palma mîinii îndreptată înainte și plescăi din buze. Lăsă capul pe spate, pe sacul cu rufe, și-și pironi privirea spre hublou, pe geamul căruia ceața scotea în evidență micile pîrîiașe formate prin condensarea aburilor din interior. Șeful de echipaj Afá se gîndea la fiii lui Arenas. Apoi se gîndi la copiii lui. Trei băieți. Fuseseră patru, dar unul murise înecat lîngă dig, sub ochii neputincioși ai fraților lui. În momentul acela el era plecat pe mare. Cînd soția lui, Petra Ortiz, se apropiase pe chei ca să-l îmbrățișeze de bun-venit, înțelesese imediat. Nu mai era aceeași îmbrățișare ca înainte, îmbrățișarea pe care o aștepta el și pe care o visase întruna, timp de două zile, cît durase drumul de întoarcere, îmbrățișarea care-l făcea pe Macario să spună : „Bine o să vă mai distrați amîndoi". De la îmbrățișarea aceea, Petra se depărtase de el ; o simțea departe, ca ceva care există, dar care nu-i mai aparține lui. De cînd se depărtaseră unul de altul, se rupsese și firul care-i unea în dragoste, în viață, în amintire. Nici în dragoste, nici în viață, nici în amintire nu mai mergeau alături. În amintirea lui, Petra Ortiz devenise o străină. Ani de foamete ca pescar de coastă, ani de război, de prigoană și de înfrîngeri. Doar uneori se ivea între ei, nu se știe cum și nici de ce, cuvîntul care-i unea pe un singur făgaș. Se întîmpla foarte rar și imediat se pierdea în obișnuința de zi cu zi. Petra Ortiz nu mai putea fi cea de altădată. Poate, cine știe, cu vremea... ? José Afá nu înțelegea depărtarea din-

tre ei, nu putea s-o pună pe socoteala morții băiatului; nu reușea să-și explice schimbarea neveste-si. Se împăcase cu gîndul. Știa că nevastă-sa spunea că o să se culce cu ea mai cu poftă la întoarcere, dar, de fapt, cînd se întorcea, se culcau în silă, aproape îndeplinind un ritual obligatoriu de întoarcere. José Afá se gîndea la copiii lui, la cei trei băieți, pe care n-ar fi vrut să-i știe mai tîrziu pe mare, dar al căror viitor era totuși pe mare.

Dinspre motor se auzi glasul lui Cotoi Roș, acoperindu-i zgomotul și plutind peste monotonia din jur. Afá își întoarse privirea de la hublou și sări jos din cușetă. Ieși pe pasarelă și se aplecă înspre motoare.

— Ce-i, Carmelo ?

— Căpitanul, cică să urcați.

— Să urcăm, cine ?

— Amîndoi, Macario și cu tine.

Afá se întoarse în cabină și-și puse cizmele de cauciuc.

— Hai, Macario, mergem sus.

— Aflǎ c-ai greșit adresa.

— Ba nu, eu n-am greșit nimic. Căpitanul...

Macario Martín primi ordinul liniștit. Bău din sticla lui și i-o întinse prietenului Afá.

— Pe urmă o umpli din clondirul tău.

— Nu mai spune !...

— Păi tu ai prea mult vin.

— Bine, omule, bine.

Cînd Macario își sprijini picioarele de stinghia cușetei lui, Manuel Espina protestă.

— Sări direct jos ! Nu-mi mai trece pe la nas picioarele alea puturoase.

Macario Martín se arătă amabil și familiar. Se așeză pe cușetă, dîndu-i lui Espina un pumn în ceafă.

— Fă loc, frățioare, lasă-mă să șed și eu. Dă-te mai încolo. Hai, măi, mișcă-te odată !

Cînd Afá și Macario părăsiră cabina, Manuel Espina și Juan Arenas mai continuară conversația, vorbind despre vreme. Apoi tăcură. Juan Arenas își continua lectura întreruptă a unui roman cu cow-boy. Manuel Espina își încrucișă mîinile sub cap, se instală bine în cușetă și începu să fluiere încet o melodie populară. Arenas închise cartea, punîndu-și arătătorul între paginile a căror lectură o întrerupsese și apucînd-o cu degetul mare de coperta de deasupra și cu celelalte trei dedesubt. Luă un aer de așteptare. Zîmbi. Apoi spuse :

— Pun rămășag că știu la ce te gîndești.

— La ce ? întrebă distrat Espina.

— La femei. Așa-i că da ? — vocea îi era străbătută de un fior erotic.

— Nu.

— Nu te preface !

— Nu, de ce-aș face-o ?

Juan Arenas se sprijini în cotul stîng și se ridică pe jumătate în capul oaselor. Încruntă sprîncenele :

— Ce știu eu !

— Află că nu mă gîndesc la nimic. Mă odihneam.

— Credeam... Se întîmplă de fiecare dată cînd pleci dintr-un port.

— Înțeleg.

— Ţie nu ţi se întîmplă ?
— Ba da... sigur, ca şi celorlalţi.
Juan Arenas se frecă pe piept cu palmele, îşi întinse muşchii, îşi încordă grumazul şi-şi forţă colţurile gurii să se lungească ca la o mască. Apoi se relaxă şi zise :
— Aş vrea să fiu cu nevastă-mea.
— Dacă nu vine înot...
Juan Arenas nu auzise, visător cum era, decît rezonanţa nedeslușită a cuvintelor.
— Mi-ar place să fie aici nevastă-mea, rosti.
— Mie nu mi-ar place să fie aici nevastă-mea. Mi-ar place să fiu eu lîngă ea.
Juan Arenas privi în sus, spre tavan, îşi coborî apoi ochii pînă în dreptul uşii, îl văzu trecînd pe Domingo Ventura, îi auzi glasul dînd o indicaţie lui Cotoi Roş. Juan Arenas zîmbi trist.
— Ce lucruri îi trec omului prin cap... Manuel Espina tăcea. Continuă : Dar, zău că mi-ar place să fie aici — tăcu o vreme, apoi continuă : Zău că mi-ar place.
Manuel se aşeză pe cuşetă, apoi sări jos.
— Şi mie mi-ar place să fie aici... pentru cîteva minute...
Manuel Espina căută o bucată de pîine în cutiile de sub cuşetă. Muşcă din coajă. Se lungi în cuşetă. Începu să se joace cu degetele de la picioare în găurile plasei de la stinghia patului.
— Pîinea asta, zise el, e aproape ca cea de la seminar.
— Nu se mînca bine acolo ?
— Eah !... Acceptabil.

— Ai stat mult timp ?
— Cinci ani. Foştii mei colegi sînt acum popi de... — calculă — se împlinesc aproape patru ani.
— Şi de ce-ai plecat ?
— Nu-mi plăcea.
— Femeile ?
— Nu, nu mă gîndeam la femei. Eram un puşti. Nu mă gîndeam decît la mîncare şi la joacă. Nu voiam să învăţ nimic. Niciodată n-am fost bun la carte.
Juan Arenas stărui :
— Nu te gîndeai la femei ? Eu, de mic, cînd ne duceam la dig să ne scăldăm...
— Pînă să mă ia la armată n-am avut de-a face cu nici o femeie.
Rîsul lui Juan Arenas era compătimitor şi poate şi cu o umbră de dispreţ în el.
— Eu, la optsprezece ani, zise Arenas, strîngîndu-şi ciorchine degetele de la mîna dreaptă, oho ! uite aşa ! La dans, la plajă, oriunde, totdeauna „pescuiam" cîte ceva. Pînă şi cu vilegiaturistele, care ziceai că trăiesc la o sută de mile de tine. Le duceam pe cheiul din dos. Mă rog, ce să-ţi mai povestesc...
Se lăsă cuprins de nostalgia aducerii aminte.
— Era una care venea în toţi anii cu familia, care pe urmă s-a măritat, după cîte-am aflat.
Manuel Espina nu-şi asculta tovarăşul. Se gîndea la nevasta lui, Luisa Santija. Era mult de cînd se însurase cu ea. Cînd se va întoarce acasă, se va îmbăia în bucătărie, îşi va pune costumul cel nou, îl vor duce pe copil la

bunici și *ei* vor ieși în oraș. „Unde mergem ?“ „Mergem la cinema.“ „La *Victoria* e-un film din cele care-ți plac ție.“ Se va duce la cinema cu nevasta. Dacă aveau noroc și dacă la *Victoria* rula un film polițist, i-ar fi plăcut ca la ieșire să plouă un pic și vîntul de la miazănoapte să miște crengile, iar snack-barul în care ar fi intrat să bea o cafea să fie aproape gol. Îi plăcea să se întoarcă acasă cu nevasta la braț, pe străduțele pustii, pînă-n mahalaua pescarilor. În noaptea aceea, copilul va dormi la bunici, iar ei...

Cele mai frumoase vise i le întrerupea întotdeauna mecanicul-șef cu comenzile lui. Domingo Ventura intră în cabină și anunță :

— Motorul de la tambure, zice Cotoi Roș, are ceva stricat la ax. Coborîți și ajutați-i. Viu și eu îndată. Demontați întîi capacul axului și pe urmă mă anunțați. Nu atingeți nimic pînă ce nu mă uit eu întîi.

Juan Arenas lăsă romanul deschis pe pat.

— Hai, Manolo.

Se auzea răsunînd o sirenă puternică la babord. Simón Orozco ieși pe punte. Scormoni cu privirea prin perdeaua de ceață. Paulino Castro se apropie de el în tăcere.

— Un vapor mare, zise, de pe ruta Americii.

— E foarte aproape, răspunse Simón Orozco.

Sirena vaporului mare urla, cea a lui „Aril“ șuiera. Căpitanul de pescuit și comandantul erau tăcuți. Simón Orozco rupse tăcerea :

— Du-te puțin spre tribord.

Paulino Castro înaintă cîțiva pași către puntea de comandă.

— Du-te spre tribord, Afá.

Simón Orozco privea fix ceața.

— Trece pe lîngă noi. N-o să-l vedem, dar o să simțim valurile.

Lui Paulino Castro i se păru că zărește prin ceață umbra vaporului.

— Uite-l ! Aici...

— Nu.

Sirena vaporului mare răsuna la pupa.

— A trecut, zise Orozco. Acum vin valurile.

„Aril“ se clătină pe valurile lăsate în urmă de vaporul cel mare.

— Multe tone, afirmă Paulino Castro.

— Da, cîteva mii de tone.

Paulino Castro se întoarse pe punte. Umezeala ceții făcuse coverta alunecoasă. Simón Orozco se prinse cu mîinile de balustradă și privi cerul. Ceața avea o ușoară tentă de lămîie. Apoi intră în camera hărților, frecîndu-și mîinile ; după puțin timp ieși de-acolo răsucindu-și o țigară și se așeză pe bancheta de lîngă radio.

— Cît o să mai dureze ? întrebă șeful de echipaj, care era la cîrmă.

— La douăsprezece o să știm exact, se anunță la radio. Cred că o să se schimbe vremea, răspunse căpitanul.

— Mîine, dacă avem noroc, poate aruncăm traulul.

Ceața dădea punții un aer intim și primitor. Paulino Castro stătea de vorbă cu Simón Orozco. Macario, de la tribord, protestă :

— José, ieși odată, mi s-a udat și sufletul din mine.

— Abia am luat cîrma.

Macario începu să bombăne. Paulino Castro îi spuse lui Simón Orozco :

— Tu mergi la Pasajes sau la Elanchove ?

— La Pasajes.

— Atunci o să călătorim împreună.

Afá întrebă pe un ton confidențial, fără a întoarce capul, cu privirea ațintită spre prova invizibilă :

— Domnule Simón, soția dumneavoastră nu era la Elanchove ?

— S-o fi întors acasă. Băiatul are de lucru, fata trebuie să meargă la școală.

Simón Orozco se ridică de pe banchetă și intră în camera hărților. La căpătîiul patului avea prinsă în pioneze o fotografie cu soția și copiii. Era o poză făcută de un fotograf de ocazie. Fotograf de bîlci, care-și rupe pingelele cutreierînd străzile, de om care-ți oferă mai mult zîmbetul decît o marfă ca lumea ; de tip prieten cu lustragiii și cu florăresele cu faimă de codoașe, de filfizon aruncînd ochiade fetișcanelor ieșite la agățat. Un instantaneu pe faleza plăjii La Concha, într-o duminică după-amiază. Lui Simón Orozco îi plăcea fotografia fiindcă nevastă-sa avea o expresie ciudată, care-l făcea să zîmbească cu duioșie. Simón Orozco pusese fotografia aceea în locul alteia, în care soția lui purta un șorț, băiatul era în salopetă, iar fata ținea caietele de școală sub braț. Era o fotografie mai mare, a fotografului Herrera, care-și monta aparatul pe un trepied și își expunea operele de artă pe laturile cutiei cu minuni. Toți îl știau de cînd lumea. O fotografie făcută la Pasajes, pe înserat, într-o zi însorită, după sosirea vaselor cu sardele ; atîrnate în cui, traulele, formînd un val întunecos, întinse, acoperind bolardele, traulele, ca o enormă carapace de animal fantastic ; îngrămădite cu șiragurile de flotoare ca niște ochi, hotare cefalopode marcînd drumul spre chei. Și acolo, în mijloc, soția și copiii lui. În spatele soției și al copiilor zîmbea un pescar așezat pe jos, plecat deasupra împletiturii unei plase. Zîmbea, oare, sau nu zîmbea ?

Simón Orozco se apropie de pat și fumul țigării ajunse pînă la fotografie, acoperind-o o clipă și împrăștiindu-se apoi. Paulino Castro îl anunță :

— Ne cheamă cei de pe „Uro“.

În cabina de la prova a fraților Quiroga — cel cu nevasta ca o vulpoaică și cel care-i era cumnat vulpoaicei — se miza pe femei, cu vorbe puține și gesturi largi, gata de fanfaronadă. Erau ca niște jucători de mus, plictisiți, trecînd mereu prin mînă cele patruzeci de cărți. Multe decartări, multă șiretenie, totul știut dinainte. Știute cacialmalele, știut adevărul.

— Așa călătorie mai zic și eu, rosti Sas.

Juan Ugalde își cosea o ruptură la cămașă ; se înțepă cu acul.

— *Casuén...*

Sas continua să se plîngă :

— ...o să ni se lungească urechile. Cîştigam mai bine cu puii de „besugo", lîngă chei...

Venancio Artola împletea o frînghie nouă. Netezea între degetul mare şi arătător cutele care se formau. Îşi vedea de lucru cu îndemînare şi economie în gesturi.

— Sînt călătorii în care-ţi vine să urli, zise Sas.

Venancio Artola înălţă capul.

— Nu te frămînta, Joaquín. Lasă c-o s-avem de lucru pînă n-om mai putea. O să vezi tu...

— Da... Sas clătina capul neîncrezător ; apoi schimbă subiectul : Cît te-a costat ? — arătă cu mîna ghemul frînghiei. De unde ai luat-o ? E bună ?

Venancio Artola îşi strînse buzele, le ridică în sus, căpătînd o expresie copilărească.

— O să vedem acum cît e de bună... Patruzeci de duros... Încă n-am plătit-o, cînd o să iau banii...

Mîinile lui Artola strînseră puternic ghemul : Joaquín Sas se uită la mîinile lui Artola. Juan Ugalde lăsă acul înfipt în cămaşă. Fraţii Quiroga începură să vorbească aproape în şoaptă.

Speranţa plăţii deschidea larg porţile visării. Joaquín Sas păru că se întoarce de undeva, din depărtare, şi cuvintele sale începură să capete volum adevărat, ca nişte plăsmuiri ale dorinţei, descărcări de marinar plictisit de stat în cabină.

— Cînd o să încasez eu banii, rosti Sas, dispar de pe chei vreo două zile. Îmi fac de cap cu părăluţele...

Uneori, fără să mai ţină seama de cei care aşteaptă acei bani, marinarul îi face praf în port. E descărcarea. În primele zile ale călătoriei următoare, în singurătatea de zi cu zi din mijlocul tovarăşilor săi, se naşte căinţa. În altă călătorie, iar îl apucă.

— ...singur, nu vreau pe nimeni. O şterg să-mi aerisesc niţel gologanii... Ştie şeful de echipaj un loc pe strada Cajal...

Nici Juan Ugalde nu mai cosea ; nici Venancio Artola nu mai desfăşura frînghia ; aşteptau. Joaquín Sas începu să înşire amănunţit ceea ce avea de gînd să facă. Fraţii Quiroga îşi întrerupseră conversaţia. Joaquín Sas îşi încărca cuvintele cu o frenezie care le transporta spre acţiunea descrisă.

— ...pînă ce mi-or rămîne buzunarele leftere.

Dispariţia plăţii din orgia imaginativă la care se dedaseră puse capăt aşteptării lui Venancio Artola. Juan Ugalde se reapucă de cusut. Artola deşira ghemul cu gesturi zgîrcite, vorbind cu o blîndeţe temătoare, puritană, dojenitoare :

— Şi soţia, Joaquín ? Nu poţi să cheltuieşti cît nu-ţi poţi permite. Rabdă şi tu ca ceilalţi. Cine are familie trebuie să dea totul familiei...

Sas, după scufundarea în apele dorinţei, îşi recăpătă treptat îndrăzneala cinică. Se întorcea la jocurile lui obişnuite din ceasurile de plictiseală în port, deschizînd abisuri de perversiune pentru naivitatea ascultătorilor lui, însă pornirea elementară care-l făcuse să povestească

cum își va toca el toți banii într-o încăpere pe strada Cajal, fără să se urnească din ea timp de patruzeci și opt de ore încheiate, i se stinsese.

— Nevastă-mea să se aranjeze cum o putea. Ce, parcă știu ce face ea cît sînt eu plecat pe mare ? Dacă ea își face de cap, am și eu dreptul să-mi fac de cap. Dacă ea nu ține cont de mine, nici eu nu țin cont de ea. Asta ar mai lipsi, să-i mai caut în coarne !

Venancio Artola intră în jocul lui Joaquín Sas dintr-o indignare principială :

— Am cunoscut unul care vorbea exact ca tine și nu era adevărat că nevastă-sa îl înșela. Cînd soția lui a aflat, l-a înșelat, zicînd că era totuna din moment ce bărbat-su tot credea așa...

Rîsul lui Joaquín Sas gîlgîia de sarcasm.

— O parabolă, nu-i așa ? Ehei, Artola, mai ai multe de învățat. O să trebuiască să-ți mai apară niște fire de păr albe și să mai îmbătrînești puțin.

Venancio Artola ridică din umeri.

— Eu gîndesc așa cum ți-am spus, zise. Joaquín Sas se prefăcu îngrozit. Întinse mîinile în semn de apărare.

— Nu începe iar, te implor. Nu-mi pasă nici cît negru sub unghie de ceea ce gîndești tu.

Venancio Artola începu să depene mai repede. Juan Ugalde termină de cusut, se uită la Sas și zise :

— Așa gîndește el. Are să se-nsoare.

Sas deschise larg brațele.

— Asta o știm cu toții — îi strigă pe cei doi Quiroga. Știți că Artola se-nsoară ?

Frații Quiroga nu spuseră nimic, nu făcură nici un gest ; Sas dădu din mîini :

— Ei bine, acum știți că Artola se-nsoară. Îl privi calm pe Ugalde : Ce, asta voiai să-mi spui ?

Ugalde mișcă buzele și le încreți.

— Ehei, mai are multe de învățat, zise Sas. Las' că-nvață el.

La amiază, Macario Martín izbi cu un polonic într-o tingire. Chemă oamenii la masă. Șeful de echipaj apăru în bucătărie. Macario continua să bată în tingire cu o bucurie copilărească.

— Vrei să încetezi odată cu zgomotul ? zise Afá.

— Nu.

Afá ieși prin ușița bucătăriei pe covertă, se îndreptă spre pupa și se așeză pe căldarea de metal a cambuzei. Pantalonul de pescuit îl ferea de umezeală. Bătu monoton cu călcîiele în pereții căldării. Se simțea la largul lui. Era ca și cum ar fi stat pe chei, contemplînd marea în ceață și așteptînd să vadă apărînd șalupa cunoscută, care se întorcea de la lucru, oamenii tăcuți, acostarea, primele zîmbete, invitațiile la cîte-un păhărel, după clipele de neliniște, apoi cuvintele : „Pe la Cabo Chico o băgasem rău pe mînecă, a fost cît pe ce s-o pornim înapoi spre țărm, orbiți cum eram și îngroziți că..."

Macario Martín ieși pe covertă bătînd în tingire.

— José, strigă, hai că te-așteptăm.

Șeful de echipaj se dădu jos de pe căldarea cambuzei și începu să umble pe covertă. Lîngă ușiță era Macario, care bătea înainte în tingire.

— Taci odată !

— La masă !

— Vezi că te-arunc în apă cu tingire cu tot !

— La masă !

Macario se făcu nevăzut în bucătărie, anunțînd :

— Lui Afá nu-i place muzica. Muzică, băieți !

Juan Ugalde și Venancio Artola loveau cu lingurile în masa din bucătărie ; se distrau. Joaquín Sas era nervos, prost-dispus.

— Gata, Macario, zise, pune oala pe masă. Lăsați copilăriile.

Macario Martín îi zîmbi lui Sas.

— Nu înțelegi că vrem să-i facem o primire deosebită căpcăunului nostru propriu și personal, don José Afá ?

Pe punte, în vreme ce Simón Orozco mînca, comandantul stătea la cîrmă. De cart, pe laturile vasului, se aflau cei doi Quiroga, Celso, la babord, Juan, la tribord. Comandantul monologa :

— ...nu știu dacă o cîrciumă, pentru că nu știu dacă sînt bun cîrciumar. Trebuie să înghiți foarte multe. Cred că nu m-aș obișnui. Dacă ar muri soacră-mea, firește, ar trebui să continui să țin prăvălia, dar să deschid o cîrciumă, împărțind în două prăvălia, nu știu...

Nu știu dacă ar da rezultate. Cîrciumarilor le merge bine...

Simón Orozco ridica din cînd în cînd capul și-și fixa privirea în spinarea lui Paulino Castro. Simón Orozco înșira oasele de pește la nordul crăticioarei.

— ...nici la amiază nu se mai ridică puțin ceața... Cîrciuma o să fie mică, fiindcă și prăvălia e mică, dar mai bine, așa n-o să aibă prea mulți clienți obișnuiți, așa că cei în trecere, cei care cheltuiesc cu-adevărat... Am să închid devreme, ca să mă duc să beau cu prietenii una mică... Așa n-aș fi obligat să fac cinste la mine-n cîrciumă. Tu ce zici de toate astea ?

Căpitanul supse tacticos un os de pește.

— Nu știu, noi, ăștia, de pe mare, nu sîntem nimic pe uscat. Poți foarte bine să dai greș. Lucrurile de pe uscat trebuie să le ai în sînge. Tu ești potrivit pentru asta, nu știu...

Paulino Castro se răzvrătea împotriva fatalității :

— Să-ți spun drept, eu cred că pentru uscat sîntem buni cu toții, că doar nu vrei să zici că sîntem ca peștii și cum ne scoate cineva din apă ne dăm duhul.

— Ba cam așa ceva, răspunse Orozco. Cine-i născut pe mare se simte stingher pe uscat. Poate să aibă el cea mai bună slujbă, dar dacă-i marinar cu-adevărat... Aici tu ești cel care conduci, pe uscat ești condus de alții. Aici ești singur cu apa și cerul, și n-ai timp să te gîndești la toate ale tale, acolo, nu știu... Și eu, dacă aș putea, m-aș retrage. Adevărul

e că am chef să las marea, cred că mai mult ca oricare dintre voi, pentru că sînt sătul și aș vrea să stau acasă cu nevasta și copiii... Mereu zic că anul ăsta e ultimul, că am terminat cu marea, și...

— Eu mă gîndesc la asta de ani de zile.

— Și eu la fel... dar pe uscat nu mă simt în largul meu. Cînd nu eram angajat nicăieri, imediat după război, m-aș fi îmbarcat pe orice vas, parcă mă ardea pămîntul sub picioare. N-am știut niciodată să trăiesc pe uscat și totuși mă gîndesc, mă gîndesc că acolo mi-e locul.

Simón Orozco terminase de mîncat, lăsă crăticioara lîngă radio și se ridică de pe banchetă.

— Dă-mi cîrma, Paulino.

Comandantul îi cedă cîrma și îl anunță pe Celso Quiroga :

— Strigă-l pe Macario să-mi aducă mîncarea. Dacă ceilalți au terminat, coborîți să mîncați și voi. Să urce Sas și Artola.

Cotoi Roș își terminase orele de cart și mîncase. Stătea întins în cușetă, cioplind o bucată de plută în formă de pește. Cu pantalonii căzuți, cu cămașa pe-afară, cu privirea tulbure, Domingo Ventura îl privea cum lucrează.

— Asta pentru ce-i ?

— Pentru fi-meu ăl mic, răspunse Cotoi Roș. I-am promis să-i fac un pește din plută.

— Cumpără-i unul de cauciuc, o să-i placă mai mult.

— Nu.

Mecanicul-șef își schimbă poziția, își mută greutatea pe piciorul drept.

— Eu le-am cumpărat puștilor mei în ultima călătorie o minge de fotbal, poate că le intră microbul și într-o bună zi ajung jucători și lasă marea.

Cotoi Roș se opri din cioplit și zîmbi.

— Mereu cu gîndul la lucru, Ventura.

Mecanicul-șef rîse. Avea un rîs imbecil, care i se încurca printre dinții de aur și-l făcea să încrețească nasul.

— Așa viață...

Cotoi Roș continua să cioplească. Ventura se mută pe piciorul stîng.

— Te distrează să lucrezi, Carmelo ?

— Mă distrează mai mult să mă odihnesc.

Ochii mici ai lui Ventura spionau prin deschizăturile pleoapelor. Se scărpina, ținînd mîinile în buzunare.

— Dacă eu aș avea bani, ce să-ți mai spun... Mi-aș face de cap în stil mare și m-aș duce să vă aștept pe chei și să vă fac cinste.

Peștele de plută se odihni pe burta lui Cotoi Roș ; mîna dreaptă închise briceagul, stînga i se urcă spre creștet și se așeză peste chica roșcovană.

— Din cînd în cînd ne-ai da cîte doi reali de pomană, Ventura.

— V-aș împrumuta cît ați avea nevoie. Nu sînt calic din fire.

— Mulțumesc dinainte.

Mîna stîngă a lui Cotoi Roș coborî pînă la peștele de plută și reîncepu să-l cioplească.

— Mulțumesc dinainte, domnul meu. Pînă atunci, răbdări prăjite.

Ochii lui Domingo Ventura se rotiră prin cabină.

— Unde a pus Afá romanele ?

— Le-a pus bine, cred...

— Tu n-ai nimic de citit ?

— N-am timp pentru asta.

Domingo Ventura întoarse capul.

— Și Espina le-a pus bine ?

— Nu știu.

Domingo Ventura ieși pe pasarelă și se aplecă înspre motoare.

— Espina, strigă, unde-ți ții romanele ?

Manuel Espina urcă încet treptele. Ajunse în dreptul lui Ventura.

— N-am nici un roman, le-am dus pe toate celor de la prova — schimbă tonul, luînd unul îngrijorat : Ajutajele merg prost... Tocmai îl ajut pe Arenas, ar fi bine să arunci și tu un ochi...

— Bine, cobor îndată.

Domingo Ventura îi întoarse spatele lui Espina și porni spre cabina lui. Manuel Espina coborî la mașini :

— Ventura cică vine acuși.

Arenas se ștergea pe mîini cu o cîrpă.

— Vine acuși ! zise disprețuitor. O să coboare cînd o să rămînem blocați, sau cînd n-o să mai aibă nimic de făcut.

În cabina lui Domingo Ventura era atîrnat un calendar cu poze și proverbe despre mare. În cușeta de sus se amestecau claie peste grămadă undițele de pescuit cu rufăria și cu suplimentele de hrană ale mecanicului-șef. Domingo încerca să facă puțină ordine în talmeș-balmeșul acela, căutînd un roman. Puse undițele la stînga, mîncarea la dreapta, rufele le îngrămădi în mijloc, nu găsi romanul și sfîrși prin a le amesteca pe toate din nou. Ieși pe pasarelă și, înainte de a intra în bucătărie, strigă celor de la motor :

— Vin acuși, Arenas.

Juan Arenas înălță capul și cînd dispăru silueta mecanicului-șef zise, ridicînd din umeri :

— Are curaj... sus pînzele și la revedere !

Manuel Espina avea toată fața mînjită de cărbune. Strîmbăturile îi dădeau o înfățișare caraghioasă.

— Îl chem pe Cotoi Roș.

— Lasă-l în pace, zise Arenas, dacă se duce de rîpă toată drăcia, s-o aranjeze Ventura.

Ventura își găsise loc în cușeta lui Venancio Artola, unde se instalase comod, digerînd aventurile lui Afá. Șeful de echipaj povestea, stînd în picioare :

— Ne apropiaserăm de vasul englez, 3500 de tone. Le dăduserăm tot peștele pe care-l aveam la bord, nu era prea mult, că asta se petrecea la vest de la La Chapelle. A fost chestie serioasă, ne-am trezit cu ei pe cap înainte să ne dăm seama ce se petrece. Eu nu pricep de unde au răsărit. Răsunau împușcăturile în toate direcțiile. Căpitanul a început să strige să treacă toți înăuntru, lîngă motor. Avioanele nemțești se învîrteau deasupra noastră, fără să ne dea răgaz să ne tragem măcar sufletul. Majorita-

tea voiam să scăpăm înot. Cei de pe vasul englez au început să-i atace. Eu nu vedeam nimic, eram ascuns între ușița de la bucătărie și pasarelă, așteptînd o clipă de liniște, ca să mă strecor și eu înăuntru, în vas.

— Și de ce nu te-ai ridicat și dintr-un salt... ? întrebă Ventura.

— I-auzi-l și p-ăsta... Dintr-un salt, dintr-un salt, nici nu te puteai mișca. Mie mi-era așa de frică, că nu îndrăzneam să ridic nici capul. Cred că singurul organ care-mi mai funcționa în clipele acelea erau urechile. Cînd s-a oprit focul, nici nu știu cît timp au tras, m-am băgat în sala de mese și n-am mai ieșit pînă cînd căpitanul a coborît să vadă ce era cu noi. Ne-a spus că fusese smuls coșul, așa cum smulgi o varză, că împușcăturile pătrunseseră pînă în camera hărților, că scîndurile de pe covertă erau făcute țăndări. „Uitați-vă, uitați-vă, și-o să vedeți vasul englezilor fumegînd."

— Și voi ce-ați făcut ? întrebă Ventura.

— Noi ? Ce să facem ! Am șters-o, să nu cumva să se întoarcă.

— Halal roman, zise Ventura. Pe timp de război ar trebui să se înarmeze și vasele pescărești...

— Și să ne facă pe toți ofițeri, îl întrerupse Afá. Cu galoane te duci la fund mult mai ușor.

Macario Martín terminase de curățat bucătăria și intră văitîndu-se. Șeful îi trase un ghiont în spinare.

— Cînd trebuie să faci treabă, trebuie să faci treabă !

— Și ceilalți să se distreze, nu ?

— Pentru asta ești plătit, Matao. Un supliment frumușel ca să ne gătești, plus leafa, leafă !

Macario își lăsă în jos mînecile cămășii, cu manșeta desfăcută, atîrnîndu-i.

— Ce să zic...

Domingo Ventura îi întrebă pe frații Quiroga dacă aveau vreun roman. Răspunsul fu negativ.

Era ora de culcare.

Era ora de culcare și Afá și Macario Martín se duseră în cabina de la pupa, urmați de Domingo Ventura.

— Afá, lasă-mi și mie un roman pentru după masă.

— Mai ai două de la mine, nu mi le-ai mai dat înapoi.

— Le-a luat probabil careva din cabina ta.

— Știu asta, dar tu ești cel care trebuie să mi le-napoiezi.

— Bine, și cum vrei... Mă rog... Lasă că-mi ceri și tu mie ceva — amenințînd : Am să-ți răspund cu aceeași monedă. Totdeauna se ivește prilejul să întorci cuiva un serviciu...

Macario Martín îl dojeni în glumă :

— Răzbunarea nu e creștinească, nu-i pentru oameni ca tine, numai pentru noi, ăștia, dinafara legii, care ne-am golănit. Tu trebuie să-l ierți pe José, chiar dacă José ți-ar face tot felul de măgării, cum are el obiceiul, nu-i așa, José ? Așa că iartă-l, fiule, că așa-ți șade ție bine.

În cabina de la prova cei doi Quiroga — cel care rumega în somn, cel care dormea agitat — se rostogoleau spre tribord cu ochii închişi. Juan Ugalde îşi rotunjea pîntecul odată cu primele respiraţii adînci ale somnului. În cabina de la prova se simţea tăcerea compactă, gelatinoasă, tristă a siestelor colective : din închisori, cazărmi, de pe vase.

Manuel Espina renunţase, furios, să-l ajute pe Arenas, dacă nu cobora Domingo Ventura, şi Domingo Ventura nu coborî la motor. Manuel Espina dormea în cuşeta lui. Cotoi Roş îşi ţinea pe dulăpior peştele de plută şi briceagul închis ; dormea. Macario Martín şi Afá stătură un pic de vorbă, dar în şoaptă, respectînd somnul tovarăşilor, asta împotriva obiceiului, şi conversaţia lor, aproape un murmur, era un fel de pregătire pentru somn. Domingo Ventura, întins pe pat, cu pleoapele întredeschise, îşi aţintise ochii pe lacătul dulăpiorului lui.

Domingo Ventura deschise ochii spre amintiri. Trăgea de parîma amintirilor, legată undeva, departe, într-un siaj şters. Lacătele bărcilor de la lanţul vîslelor, lacătele magaziilor armatei în timpul războiului, lacătele magaziilor din care se distribuiau raţiile. Lacăte pe care le forţase cu pila, cu lovituri, el şi ceilalţi din banda lor de pe strada Tetuán, toţi fii de pescari, toţi tîlhari de chei. Viaţa de pe vremuri... Viaţa alergînd printre macarale, sărind în bărci, furînd năvoade, furînd peşte şi ducîndu-l la vînzare, într-un coşuleţ, pe uliţele în pantă ale cartierului muncitoresc.

Refluxuri cu alergături printre pilonii de ciment ai cheiului — alergau crabii, alergau şobolanii, mirosul greu aproape lichid al gurilor de canalizare ; acostări şi demarări de ambarcaţii mici, jucîndu-se ceasuri în şir, visînd ceasuri în şir ; scăldatul lîngă dig... Scufundatul cu o piatră grea în mînă, ca să ajungă la fund. Cine rezistă mai mult ? O monedă mare de zece centime, alta mai mică de cinci centime coborînd, strălucitoare, în transparenţa apelor. Plonjoanele cu capul sub apă, încăierările, moneda ţinută în dinţi ca să ia ochii turiştilor, să-i facă să creadă că o apucau în gură ca peştii, că o adunau de pe fund cu dinţii. Alergături, alergături şi iar alergături, intrînd şi ieşind din mulţimea care se plimba. Alergături în vreme de război : bombardamente, refugii, sirene. Magaziile cu ferestre bătute în cuie şi îmbrăcate în pînză metalică. Cine era slab ca un ţîr reuşea să se strecoare înăuntru, cine era solid ca un pilon îl ajuta să ajungă pînă la fereastră şi ceilalţi stăteau de pază, împrăştiaţi în toate colţurile. Dădeau semnalul. Dădeau semnalul şi iar alergături în întuneric pînă la un felinar desemnat dinainte ca loc de întîlnire. Pe cine au pus mîna ? Ce-aţi reuşit să şparliţi ? Epoca de după război, primele îmbarcări cu-adevărat. Examene. Călătorii la Gran Sol. Serviciul militar. Întoarcerea şi Begoña María. Copiii au să fie tot ca el. Toată copilăria între două alergături, toată copilăria între vase şi chei, mai aproape ca nimeni altul de apele de sub pilonii cheiului de debarcare, cu crabi şi cu

șobolani puși pe fugă și cu mirosul care, ziceau ei, e de privată de babe bisericoase! Domingo Ventura se simțea ispitit de lacăt, făcu un mare efort ca să se ridice, renunță... Apoi, încet, tîrîndu-se pe patul îngust, cu picioarele ghemuite, ridicîndu-și trupul, ajunse cu mîna pînă la lacăt. Din buzunarul cămășii scoase o cheiță și-l descuie. Apoi deschise dulăpiorul. Era gol. Bunurile lui Domingo Ventura erau aruncate în cușeta de sus, claie peste grămadă. Domingo Ventura se întinse la loc pe pat și se răsuci pînă ce găsi o poziție comodă. Închise ochii.

Spre nord, ceața avea reflexe gălbui. Sirena lui „Uro" suna undeva, pe-aproape. Castro răsuci cîrma spre tribord. Roza vînturilor oscilă în suportul ei. Artola, de la babord, anunță distanța față de vasul tovarăș.

Comandantul făcu să răsune îndelung sirena. Umbra albăstruie a lui „Uro" se pierdu în ceața gălbuie. Ceața, care la nord bătea într-un galben de scoică străveche, căpăta treptat tonuri sidefii, pînă ce, spre sud, se asprea ca o piatră de nepătruns. Paulino Castro vedea prova lui „Aril" legănîndu-se încet în mers.

— Se termină ceața.

Simón Orozco flutură mîna dreaptă, împrăștiindu-și fumul țigării.

— Dacă nu-i vînt, mai e puțin. Se ridică încet și, cu ceva vînt, am avea cer senin.

Sas și Artola erau de prisos. Comandantul îi învoi:

— Puteți coborî.

Sas traversă puntea spre babord. Îl privi pe Orozco, care ținea capul în jos, și îl întrebă apoi pe comandant:

— Au să arunce traulul?

— Nu-i timp. După ceață, într-o oră se lasă noaptea.

Înainte să plece, Sas ezită. Voia să stea de vorbă cu comandantul.

— Trebuie să fim foarte la nord, nu?

— Da, am urcat ceva. Pînă nu calculăm exact poziția, nu-ți pot spune...

— Sîntem cel puțin în fața golfului Galway.

— Cam așa sau ceva mai sus.

— Mîine, dacă-i frumos, aruncăm traulul, și pe urmă o luăm spre sud.

— Cine știe! Ce, ești grăbit să te-ntorci acasă?

— Nu, căpitane. Spuneam așa fiindcă niciodată n-am urcat atît de spre nord.

— De data asta mergem pînă la urșii albi, Sas.

Joaquín Sas zîmbi timid. Spuse:

— Cînd am fost cu vasele după cod, la Terranova, am stat în ceață cinci zile, fără să pescuim. Se zice că după ceață scoți pește mult.

— Așa se zice.

Comandantul nu mai avea de gînd să continue discuția cu marinarul Joaquín Sas. Între cei doi se lăsă tăcerea. Sas așteptă zadarnic ca celălalt să mai spună ceva. Cînd vorbi, nu i se adresă lui:

— Simón, zise Castro, se stîrnește vîntul.

Simón Orozco înălță capul și se ridică în picioare. Sas se uită spre prova. Rosti :

— Căpitane, s-ar părea...

Căpitanul de pescuit și comandantul erau atenți la rafala de vînt.

— Nord-vest, zise Orozco. Rău, o să ne-aducă iar ceață... Iar se-nchide vremea.

Paulino Castro încuviință din cap. Marinarul Joaquín Sas vru să intervină :

— Domnule Simón, vîntul ăsta e schimbător.

— Așa.

Joaquín Sas se retrase încet. Stătu o clipă să privească ceața de pe punte. Apoi coborî pe covertă.

Pe înserat, vîntul se schimbă și începu să bată dinspre nord. Pe înserat, ceața se sfîșia în caiere întunecate și aurii. Pe înserat, vasele ieșiră din singurătatea lor de limb în mijlocul ceții și începură să înainteze pe o mare ușor vălurită, sub un cer verzui și pustiu.

— Mîine, dacă ține tot vîntul de la nord, e o zi bună pentru traulat, spuse Orozco. La noapte ne odihnim, stăm în derivă.

Comandantul ceru pe cineva din cabine pentru cîrmă și porunci să înceteze urletul sirenei.

— Să vedem dacă se stîrnesc valuri, zise Paulino Castro.

Spre nord începeau să se zărească primele stele. Simón Orozco vorbea prin radio cu căpitanul lui „Uro". Paulino Castro se simțea singur. Se uita la provă, la mare, la cer, la stele. Se gîndi că odată și odată trebuia să renunțe la mare, dar că nu va simți, cînd o va lăsa, o liniște ca aceea de care era cuprins acum, că nimic nu-i va putea înlocui acea seninătate simplă care-l învăluia în asemenea clipe, nu știa nici el prea bine de ce și în ce fel. Marea, cerul, vasele... Sus de tot, stelele. Vîntul cu răbufniri domoale. Se gîndi că n-o să poată rămîne în port, că n-o să poată merge pe chei doar în vizită, să privească vasele plecînd spre Gran Sol, că, pe el, bucuria întoarcerii acasă îl întrista. Se gîndi că era un vis, nici frumos, nici urît, doar un vis, care în realitate n-avea să se împlinească... toată povestea cu cîrciuma și cu băcănia. Dorința lui de a duce o viață comodă atingea zenitul pe mare, dar apunea pe uscat. Uscatul îl obosea. Va sta pe mare pînă ce nu va mai fi în stare să țină roata cîrmei, pînă ce nu-i va mai putea apuca cavilele, pînă ce i se vor tăia picioarele și se va izbi de flancurile vasului la balansurile mai puternice, cu inima din ce în ce mai șubredă.

Simón Orozco termină de vorbit cu căpitanul lui „Uro" și îi spuse lui Paulino :

— Roagă-te să avem noroc mîine.

— Noroc pe mare ? Ce noroc poți să ai aici ?

Obiceiul era mai puternic decît sentimentul. Paulino Castro începu să se plîngă de meserie, înșirînd litania cunoscută. Simón Orozco fuma privind marea. Vasele își aprinseseră luminile.

„Uro" și „Aril" navigau spre nord.

IX

Echipajele se aflau pe covertă. Soarele era încă un disc roşu, coagulat, care se răsfrîngea în ape, colorîndu-le în stracojiu. Soarele se va nimici singur, se va îneca într-o inundaţie de lumină. Apele îşi vor recăpăta culorile lor radicale : verde în jurul vaselor, albastru pînă în zarea cea rotundă. Undă cu undă de la verde la albastru, sub un cer locuit de „arrendotes“, ligareni, păsări de Irlanda ; păsări de pe stîncă, din valurile atlantice, păsări de pe catargele şi siajul vaselor, păsări-pescari, sărbătoarea scoaterii traulelor.

Echipajele se aflau pe covertă. Dimineaţa era plină de voiebună. Pescarii se strigau de pe un vas pe altul, mai mult din dorinţa de a se auzi, decît din nevoia de a comunica. Aruncau traulul. Căpitanii priveau manevrele de pe punte, fără să dea ordine, lăsîndu-i pe oameni să-şi vadă de treabă. Aruncase „Uro“. Plasa pluti cîteva minute peste marea liniştită, luîndu-şi invariabila formă de femeie, apoi se scufundă. Începea traularea.

Marinarii nu se întoarseră în cabine. Rămaseră pe punte sau pe covertă, privind mersul vaselor, dis-de-dimineaţă. Şeful de echipaj José Afá se simţea plin de energie. Fără să ceară ajutor, începu să lege ochiurile unui traul. Venancio Artola i se alătură bucuros, sub privirile stupefiate şi jignite ale lui Macario Martín.

Cînd se lucrează la traul se vorbeşte, se cîntă, se suflă cu zgîrcenie fumul de la ţigară, mutînd-o cu limba dintr-un colţ al gurii în celălalt, după ochiul care se închide şi îţi lăcrămează, după placul consumatorului. Lucrul la traul este ca o cabală în favoarea peştelui de scos, în care se leagă ochiurile pentru a astupa gaura prin care s-ar putea pierde. Cînd se lucrează la traul, circulă de la unul la altul bancurile, punga de tutun, sticla, şi cel care se odihneşte, cel care lucrează la odgoane şi la parîme cu braţele şi cu ciocanul pierde acea veselie în comun, acea veselie la unison a tovarăşilor. Să nu lucrezi la traul, dar să iei parte la veselia celor care lucrează e un păcat. Un păcat cu care Macario Martín era obişnuit.

Juan Ugalde coborî în cabină să caute acul de lemn cu care trebuia să lucreze. Cercul celor care lucrau la traul se lărgi încetul cu încetul. Fiecare apuca un colţ din maldărul plasei şi-l întindea pe covertă. Paulino Castro, înainte de a trage un pui de somn, pînă la prima ridicare a traulului, coborî să ia şi el parte la veselia generală. Paulino Castro era comandant şi un comandant nu păcătuieşte dacă stă şi doar priveşte, cu condiţia să nu uite să corecteze la timp pe cel care ar greşi, şi să prindă cu dibăcie trei-patru ochiuri

el însuşi, drept exemplu. Lui Macario Martín i se înecară toate corăbiile. Şeful de echipaj îi ceru să aducă sticla lui cu vin. Nu putea refuza : tovarăşii lui lucrau, el stătea şi se uita. O să protesteze cînd se vor înmulţi comenzile, foarte curînd. Macario Martín coborî în cabină şi se întoarse cu o sticlă cu vin.

— Primul care o gustă sînt eu, anunţă el.

Era o ordine în toate şi şeful de echipaj luă asupra lui sarcina să o facă respectată.

— Cel care-o gustă primul e comandantul, dacă vrea.

Afá lăsă acul şi-şi îndoi braţele cu palmele în sus.

— Unde o s-ajungem aşa, Matao ?

Macario Martín întinse sticla lui Paulino Castro.

— Vreţi ?

— Acum ? Nici gînd.

— Şi ce-i dacă-i acum sau mai tîrziu ? Vinul e un mic-dejun care aici, pe mare, îţi drege numai bine stomacul.

— Am spus nu.

Macario Martín făcu un semn către şeful de echipaj, dîndu-i a înţelege că, după comandant, el avea dreptul la băut, ca primogenitură. Afá se ridică pe jumătate :

— Nu bea, Matao, întîi cei care lucrează.

— Lasă prostiile !

Şeful de echipaj se ridică de-a binelea şi smulse sticla din mîinile lui Macario.

— Tu la urmă, şi, ca să te convingi că nu vreau să fiu eu... făcu o pauză — bea tu, Artola !

Venancio Artola nu putea fi primul, nu era născut să fie primul vreodată, aşa simţea el şi nimic nu l-ar fi putut face să se schimbe.

— Bea tu !

José Afá insistă din ochi, oferi celor din jur, întrebînd dacă cineva voia să fie primul. În cele din urmă sorbi o înghiţitură. Înainte ca vinul să treacă pe mîini şi mai rele, Macario Martín puse stăpînire pe sticlă. Bău îndelung, ţinînd sticla în mîna păcătoasă, apoi o contemplă.

— E foarte bun, şi eu care ziceam că-i gata să se-acrească.

Sticla trecu din gură în gură, pînă ce vinul se isprăvi. Reajunse la Macario Martín, care scurse cu grijă ultimele picături.

— Mai urc una, José ?

— Urcă din damigeana ta.

— Lasă, că-mi vine şi mie rîndul. Tu ai încă destul.

Soarele zvîntase puţin traulele jilave. Vasul mirosea a vopsea încinsă şi a peşte ; un miros care se înteţeşte în zilele ce par nesfîrşite şi care deşteaptă în amintire imaginea portului. Pe vasele de pescuit în larg se leagă traulele neuscate, se cîrpesc fără a fi întinse înainte la aer, şi umezeala aceea lipicioasă, a mării, îngreunează lucrul. Vopseaua proastă, cu care sînt daţi pereţii izolatori, balustradele şi stinghiile exterioare, se topeşte la soare. Vasul pătează, vasul are miros, vasul are gust. În zilele ce par nesfîrşite se bea poate mai mult, fiindcă vasul şi cheiul, prezentul şi amintirea, veselia şi nostalgia stîr-

nesc un dor de viață, de băutură și de vorbă, căruia nici un marinar nu i se poate împotrivi.

— Urcă din damigeana mea, Macario, zise Artola. Ai grijă, Macario, nu scoate mai mult decît ne aduci.

— Și tu-l măsori ? întrebă Macario Martín.

— Nu-l măsor, tocmai d-aia.

Cotoi Roș, în sala motoarelor, cioplea o goeletă de plută, cu care să se joace progenitura lui. O goeletă care să navigheze trasă cu ață, în timpul refluxului, pe rampa portului. Cînd era mic, Cotoi Roș făcuse să navigheze goeletele, tăiase țepii aricilor, pusese la presat stelele de mare. Își petrecuse copilăria între rampă și stînci, trecînd pe chei în drum spre școală.

Cotoi Roș știa să lesteze cu plumbi goeleta de plută, ca să nu se răstoarne, știa să scoată ariciul din vizuină fără să se înțepe, știa să usuce steaua de mare fără să-i rupă nici un braț. Pe cînd era flăcău vîna se caracatițe cu unelte fabricate de mîna lui. Știa să folosească drept cîrlig scoicile în formă de cuțit, ca să prindă puii de „besugo" și alți peștișori... la fiecare aruncare a nadei, hop și un pește în coșuleț sau în pungă. Cotoi Roș își învățase copiii tot meșteșugul micilor pescari.

Cioplea zîmbind, trecea de la catarg la vergelele de răchită care aveau să susțină velele, cu siguranță albastre, făcute dintr-un petec de cămașă. Avea de gînd să scrie cu vopsea, pe prova, numele fiului mic și să înmatriculeze goeleta cu numărul lui „Aril". Cotoi Roș își revărsa întreaga duioșie contemplînd goe-

leta pe digul mîinilor lui. Pentru copiii lui, Cotoi Roș era un mare inginer naval, un mare armator, un mare căpitan, căruia trebuia să i se comunice datele de rigoare : vasul se apleacă la tribord, tăticule ! Pînzele nu prind bine vîntul și vasul se scufundă prea mult ! Vasul ăsta nu ține la valuri, o să trebuiască să-mi faci altul ! Cotoi Roș avea să mai contemple goeleta ținînd-o în mînă. Avea să facă alta. Poate cu trei catarge, poate cu mai mult plumb în chilă, cizelată în așa fel încît nici să nu se mai scufunde, nici să nu se aplece spre tribord, și să reziste mai bine la valuri.

Manuel Espina și Juan Arenas dormeau. La el în cabină, Domingo Ventura își umfla burta cu pîine și cîrnat. Ieși pe pasarelă scobindu-se cu unghia între dinți, fredonînd și sugîndu-și măselele. Se sprijini cu coatele de bara de la babord, în dreptul sălii motoarelor și privi marea scăldată în lumină. Crestele valurilor erau albe. În depărtare i se păru că zărește un cașalot solitar. Își aținti bilele strălucitoare ale ochilor, printre pleoapele mijite, spre punctul unde i se păruse că deslușește jetul de apă aruncat de cașalot. Privirea lui cercetă întreaga mare, pînă cînd avu certitudinea cașalotului înotînd spre sud-est.

Becurile din sala motoarelor împrăștiau o lumină portocalie pe care lumina solară o înghițea aproape cu totul. Lumina becurilor nu trecea dincolo de sticlă, rămînea acolo, înghesuită, inutilă, jalnic decorativă. Prin hublouri, prin deschizătura de la babord intrau, rotunjite sau frînte, razele de soare bătînd spre

lucruri. Strălucea aluminiul coșului de evacuare a fumului de la motor. Motorul strălucea și el, metalic și uleios. Pe pasarele, pe balustrade, pe capacele calei părea a se fi revărsat un lustru care prefăcea murdăria în lumină. Totul părea impregnat de o lumină dulce, care cuprindea ca o vîlvătaie capul înclinat al lui Cotoi Roș, aurindu-i antebrațele goale și păroase. Spinarea lui Domingo Ventura era singura pată de penumbră în dimineața motoarelor.

Simón Orozco își simțea ochii obosiți de cît observase mersul vasului tovarăș printre ape și cer. Puntea era o agreabilă verandă spre mare. Era un spațiu răcoros și senin, copleșit de o lumină uscată. Coverta de la prova avea culoarea trestiei de septembrie, cu cele două pete negre de catran de la capacele camerei frigorifice și al cambuzei, înălțîndu-se vehemente și gata să plesnească precum bășicile. Unsoarea tamburelor se topea. Numele vasului strălucea pe punte. Strălucea metalul habitaclului. Simón Orozco, în singurătatea muncii lui, spărgea ca o stîncă mobilă forța și blîndețea curentului, curgerea armonioasă a luminilor. Simón Orozco, în plimbările lui cu pași mărunți, acel du-te-vino liniștit, în opririle sale brușce la ferestrele de la babord, tulbura limpezimea dimineții de pe punte.

Macario Martín nu mai era dispus să execute ordinele de a-i aproviziona pe cei care lucrau la traul. Stătea sprijinit de balustradă, privind marea în unghiul deschis pe care-l descriau vasele. Deodată se însufleți.

— José, zise, îmi împrumuți undița, că vreau să pescuiesc niște păsări ?

— Nu.

— Unul care azi nu mănîncă pui. Îmi împrumuți undița, Venancio ?

— Ia-o pe cea veche. Nu te atinge de cea nouă, că vreau s-o inaugurez eu.

— Bine. Merge careva la pupa ?

Joaquín Sas se ridică.

— Vin cu tine.

Discuția continuă pe drum. Urmat de Sas, Macario Martín coborî pe covertă.

— Ce nadă punem ? întrebă Sas.

— Orice, sînt înfometate. Dacă am avea nițel ficat de cod...

Joaquín Sas și Macario Martín își aruncară undițele spre păsări. Domingo Ventura, cu un portțigaret gol între dinți, îi urmărea din ochi. O ligarenie se repezi la nada lui Sas și-și luă apoi zborul.

— Sînt foarte deștepte, comentă Sas.

Două păsări „arrendote“ urmăriră ligarenia și se bătură între ele pentru nadă. Apoi își luară și ele zborul.

— Nu vă grăbiți, pînă la urmă pică ele în cursă, zise Macario. Foamea nu-i sfetnic bun.

Pasărea murdară, numită „cágalo“, imunda pasăre care se hrănește cu excrementele păsărilor din larg, urmărea ligareniile în zbor lin, schimbîndu-și capricios ținta, alegîndu-și bucatele ca un adevărat gastronom.

— Pasărea asta-i mai rea decît corbul, mai scîrboasă... zise Macario Martín.

Cei trei de la pupa urmăreau zborul păsării „cágalo". O ligarenie, speriată, dădu drumul la ofranda ei. Pasărea imundă se repezi în picaj spre excrement, prinzîndu-l înainte de a cădea în apă.

— Ce scîrnav... zise Macario.

O pasăre „arrendote" se prinsese în cîrligul de la undița lui Sas; acesta începu s-o tragă în sus. Pasărea bătea deznădăjduit din aripi, pășind pe suprafața apei.

— Așa, așa, lasă să dea din picioare, să nu zboare, îi îmbărbătă cu sfatul Domingo. Trage iute... Așa.

Sas sui pasărea „arrendote" pe vas, pe la tribord. O apucă strîns de aripile ei mari și făcu o mișcare ca s-o izbească de podeaua vasului.

— Nu, n-o omorî, strigă Macario. Înnoadă-i aripile.

Cîrligul se desprinsese din gîtlejul păsării.

— Îl înghițise bine, comentă Macario.

Îi înnodă aripile și o aruncă pe covertă. Domingo Ventura o împinse cu piciorul.

— Ce cioc!

Ciocul de pradă al păsării „arrendote", galben și încovoiat, lovea în fierul peretelui sălii motoarelor. Îi curgeau bale sîngerii și frumoșii ei ochi — ochi iscoditori de străjer, ochi halucinați de victimă răzvrătită — i se rostogoleau dușmănoși, în căutarea tovarășilor cerești. Murdăria de pe covertă încă nu-i păta pieptul de zăpadă.

În apele învolburate din siajul vasului, cele două undițe se confundau cu liniile de hotar

ale unui drum în cîmpie; se pierdeau odată cu distrugerea perspectivei de către reflexele soarelui. Marinarii pescuiau păsările cu deosebită băgare de seamă, ca și cum ar fi pescuit în ape adînci, orbiți de lumină, înșelați de cele care ciuguleau nada la suprafață. Uneori, cîte o ligarenie își lua zborul cu nada în cioc, tîrînd-o după sine și apoi îi dădea drumul, în timp ce Macario blestema, Sas își recupera undița, iar Domingo Ventura se strîmba de rîs.

Încet-încet, păsările au început să se prindă: „mascates", cu zborul încordat și puternic, „arrendotes", care jefuiesc încărcătura traulelor, ligareniile ce stîrnesc atîta zarvă... Un petrel a fost redat meseriei lui de curățitor de valuri și siaje și de îmblînzitor al furtunii. Macario Martín pescuia la babord, atent la capătul lanțului care se mișca ori de cîte ori se corecta direcția traulării. Macario Martín avea în spate mormanul pescuit, palpitînd mînios. Îi ceru lui Domingo Ventura să numere păsările.

— Să tot fie vreo douăzeci, zise Ventura socotind din ochi, fără să se deranjeze să numere exact, se poate face un *menu* clasa întîi.

Macario Martín își strînse undița.

— E destul, spuse. O să le garnisesc — făcu cu ochiul — cu orez. Acum trebuiesc jumulite, curățate și puse la aer.

La propunerea lui Macario Martín, Joaquín Sas mai adăugă o picătură din știința lui dată de foamea de pe uscat.

— După ce le cureți, trebuie să le lași să se macereze bine. Chiar dacă le pui la aer, tot

le rămîne un iz de mare... Trebuie macerate în apă dulce și apoi fierte, pe urmă prăjite în tigaie și abia la urmă băgate în burtă.

Macario Martín apucă o pasăre „arrendote“ și vru s-o lovească de covertă. Joaquín Sas îl imită.

— Nu.

Sas făcu o figură mirată.

— Nu, repetă Macario. Hai să-l speriem pe Afá !

— Lasă copilăriile, Matao, rosti Sas ridicînd pasărea deasupra capului și izbind-o de covertă. E rîndul tău.

Pasărea, după lovitură, intră în agonie, înțepenindu-și labele și rășchirîndu-și ghiarele unite prin membrane întinse și strălucitoare. Cu capul spart, atîrnîndu-i moale, cu ciocul feroce căscat de gîtuirea morții, cu aripile încă înnodate, pasărea oferea spectacolul eșecului grotesc al frumuseții.

— Ba nu, insistă Macario, dacă Afá e în cabină, cu păsările astea putem să-i tragem o sperietură soră cu moartea. Dacă doarme, cu atît mai bine, i le vîrîm în pat.

Joaquín Sas atîrnă pasărea moartă de un cîrlig pe peretele izolator al motoarelor. Trupul îi mai zvîcnea încă, era un ultim firicel de viață care i se stingea în membranele ghiarelor, membrane care s-au zbîrcit pe măsură ce ghiarele i s-au crispat spre o ultimă pradă, scăpată spre adîncurile cerului și ale mării, o pradă nevăzută, destrămată, o pradă inexistentă. Tristețea păsării moarte fu înlocuită de senzația ridicolă pe care o lăsa trupul ei jumulit. Sas îi făcuse o tăietură în jurul gîtului, îi frînsese aripile mari ca niște vele și îi despicase pielea pe linia fracturilor. Apoi, trăgînd-o cu pricepere în jos, pînă la coapse, o jupui și îi lăsă penele să-i atîrne ca niște pantaloni sîngerînzi, albaștri de umezeală, peste labele inerte.

Sas tăie pielea din dreptul gîtului și al coapselor. Măreția păsării în viață nu mai era acum decît un biet ghem de carne, aducînd cu o inimă, cu arterele și venele amputate.

— O înghițitură, zise Macario și rămase cu ochii la trupul pe care Sas îl luase în mînă, pregătindu-se să sacrifice o nouă pasăre. O înghițitură, repetă el, de cînd am pornit pe mare asta e prima carne adevărată pe care o s-o gust.

Domingo Ventura se trezi cu poftă de lucru. Își suflecă mînecile cu manșetele descheiate, își puse în buzunar porttigaretul din ceasurile lui de trîndăvie și se dezlănțui ca un măcelar, izbind păsările cu capul de covertă, oficiind în timp ce-și dădeau duhul și jupuindu-le atît de violent și stîngaci, încît uneori izbutea chiar să le frîngă gîtul. În cele din urmă, adună la prova un mic morman de aripi, de capete, de pene. Macario Martín apucă pielea unei păsări „arrendote“ și o întoarse pe dos. Labele atîrnau ca niște pandantive sinistre. Penajul era moale, cald, cu moliciunea aceea caracteristică a lucrurilor lipsite de viață. Îl mîngîie o clipă pătîndu-l cu mîinile lui însîngerate, apoi îl aruncă în mare. Tot siajul vasului se umplu de rămășițele sacrifi-

ciului. Păsările marine părăsiră apele din jurul vasului, zburau pe sus, înfricoşate.

— Nu se mai întorc, zise Sas, decît după ce nu vor mai vedea rămăşiţele. Azi n-am mai pescui niciuna, dacă-am încerca.

Macario Martín plecă la bucătărie să aducă două găleţi cu apă dulce. Sas rîndui păsările pe covertă. Cînd reveni, Macario îi explică lui Sas :

— Una cîte una, ţinînd-o strîns, dar nu prea mult, că pe urmă carnea o să pară cîlţi.

— Bine.

Macario şi Sas începură frăgezirea păsărilor. Domingo Ventura, cu porttigaretul între dinţi, ca să-şi rumege mai în voie trîndăvia, cu braţele depărtate de trup, ca să nu-şi păteze hainele, stătea şi se uita.

— Cu orez, Macario ? întrebă Sas.

— Cu orez, răspunse Macario, iese cel mai gustos. Şi dacă am avea roşii, cu roşii. Ai zice că-i pui.

Joaquín Sas, pe vine, atent la munca lui, povesti fără să ridice capul :

— Acum vreo cinci ani, cînd mergea aşa de prost cu alimentele, perechea de pescăruşi se vindea cu trei pesete şi fiecare „mascate" costa cîte două pesete. Eu am prins o mulţime şi le-am vîndut. Oamenii au prins gust. Unii mai cer şi acum.

Domingo Ventura scuipă în apă. Zise :

— Eu, dacă-i vorba de plăcere, să nu le văd în ochi. Dar acum, cînd nu-i altceva...

Terminară de frăgezit păsările.

— Le punem la aer ? întrebă Macario.

— Nu, bagă-le în oala mare şi pune-le să fiarbă bine. Aşa le iese tot mirosul.

Păsările sacrificate, care vii nu încăpeau pe cer, încăpură moarte în oală. Remarca o făcuse Macario Martín, care spusese :

— Cel pentru care marea e prea strîmtă cît e viu, n-are ce face cu-atîta întindere cînd e mort.

Macario Martín începuse cu tiradele lui împănate cu filozofie, aplicîndu-le unor întîmplări cotidiene, cu care oamenii erau obişnuiţi. Dealtfel, şi cu frazele lui Macario Martín erau obişnuite urechile tovarăşilor săi.

Soarele încălzea puntea şi cei care legaseră traulul îşi terminaseră treaba şi se retrăseseră în cabine. Pe măsură ce înaintase spre amiază, dimineaţa îşi pierduse din veselia orelor de la început. Macario şi Sas, aghiotantul lui, asudau în bucătărie. Domingo Ventura, de pe covertă, cu capul în deschizătura uşii întredeschise, se uita scîrbit cum Macario învîrtea păsările în oală cu lingura de luat spuma.

La tribord, traulul, pus la uscat peste barca de salvare, atîrna formînd un hamac. Domingo Ventura căută partea mai uscată şi se întinse. Se întinse cu faţa spre mare, cu ochii pe jumătate închişi, lăsîndu-se pradă somnolenţei care-l cuprindea de obicei înaintea dejunului. Vocea comandantului, care-i vorbea de pe puntea de comandă, ţinînd o bucată de pîine într-o mînă şi o ulcică de vin roşu în cealaltă, îl făcu pe Domingo Ventura să tresară.

— Te odihneşti de atîta efort ? îl întrebă Paulino Castro.

Domingo Ventura răspunse ceva inintelligibil, care suna pe jumătate a supărare, pe jumătate a beatitudine. Se simţea incapabil să rostească o frază coerentă.

— Od... — nu termina cuvintele — som... Ultimele silabe nu erau decît nişte sunete nearticulate.

— E ora mesei, zise comandantul.

Pentru Domingo Ventura timpul zburase neobişnuit de repede.

— Deja ? rosti.

Macario Martín urcase cu oala pe covertă. Domingo Ventura se ţinea pe picioare ca un om adormit, nesigur, legănîndu-se de parcă avea rău de mare.

— Hai, Domingo, că avem pui...

Comandantul se aşeză pe lădiţa în care odată fusese închis un porumbel. Orezul avea o uşoară nuanţă închisă. Păsările erau aproape negre.

— Să urce odată oamenii... zise Paulino Castro, că doar n-o să stăm să aşteptăm pînă ce... Să se grăbească !

Simón Orozco mînca încet, stînd în picioare, privind spre vasul tovarăş. Probabil că şi căpitanul lui „Uro“ mînca tot în picioare, privind spre tribord. Din cînd în cînd mişca puţin cîrma, o lega cu frînghia şi se întorcea la postul de observaţie. Oboseala, plictiseala, inactivitatea obişnuită.

Marea părea mai lichidă. Mai uşoară. Culoarea ei, albastru-închis, se mai luminase. În

depărtare se zăreau siluetele negre şi mărunte, în formă de „U“, a două vase pereche, care traulau spre sud. Erau vase mari, cu nişte colaci de fum lungindu-se şi desfăcîndu-se în timpul mersului ; erau dintre puţinele vase care mai navigau cu cărbuni pe Gran Sol.

Paulino Castro se întrerupse din mîncat ca să determine poziţia exactă. Cînd intră în camera hărţilor după sextant, căpitanul îi spuse :

— Vezi să termine repede şi ceilalţi, trebuie să ridicăm traulul.

Paulino Castro măsură înălţimea soarelui. Îi anunţă pe marinari că trebuiau să scoată traulul. Domingo Ventura mînca orezul conştiincios, dînd deoparte carnea de pasăre. Macario şi Sas, ca cei care le pescuiseră, îşi invocau drepturile şi foamea lor de amiază, ca să devoreze porţii duble de pasăre. „Afá, spusese Macario, se ţine azi băţos.“ Afá era serios, astîmpărîndu-şi demn pofta de mîncare cu nişte oscioare de pasăre. Nu voise să le împrumute undiţa, aşa că nu se putea arăta entuziast de mîncare. Nezicînd nimic, voia să dea de înţeles că mîncarea nu era bună, că mînca doar ca să mănînce, că păsările erau tari. José Afá se ţinea băţos.

Printr-un tambuchi urcă glasul lui Cotoi Roş, glasul care dădea semnalul ridicării traulului. Afá lăsă imediat mîncarea. Sas şi Macario fură ultimii care-şi părăsiră locurile din jurul oalei. Singurii care rămăseseră erau comandantul, mecanicul-şef şi ungătorii Arenas şi Espina.

Sas şi Macario coborîră pe covertă mestecînd. Afá dădea ordine pe un ton sec. Treptat însă, s-a mai muiat niţel. Macario comentă :

— Bună încărcătură, trage sus traulul.

Vasele strîngeau cablul de sîrmă şi înaintau spre traul. Păsările „arrendotes“, „mascates“, ligareniile se întorceau la zborul lor repezit, în unghiul pe care tocmai îl descriau vasele.

Apele unduiau verzi, ca o pată imensă peste sacul traulului, gata să se reverse. Apoi sacul se revărsă şi în amiaza mării se aprinse o oglindă de peşte. Macario scoase un strigăt entuziast. Afá se întoarse spre punte, de unde îi privea Simón Orozco.

— Căpitane, numai carne albă.

Simón Orozco zîmbea, încuviinţînd din cap. Fraţii Quiroga se băteau pe spate reciproc. Sas fluiera. Juan Ugalde şi Venancio Artola îşi spuseră ceva în bască, grăbit. Comandantul se afla la babord şi stătea de vorbă cu Orozco ; mecanicul-şef şi ungătorii exagerau vorbind de peştele prins.

— Azi s-a prins cel mai mult peşte, zicea Arenas, din toate ieşirile din anul ăsta.

Vîrful traulului fu trecut lui „Uro“. „Aril“ se depărtă. Întreg echipajul lui „Aril“ privea manevra de ridicare a traulului. Pe „Uro“ se muncea din greu.

— Dacă nu scot peştele cu coşul, se rupe sacul.

Capul lui Cotoi Roş se ivi prin tambuchi.

— Arenas, e rîndul tău, îi strigă Cotoi Roş. Coboară şi nu mai sta la poveşti !

— Vin, bre, vin, aşteaptă şi tu două minute. Şi tu te-ai lăsat uneori aşteptat.

Cotoi Roş se molipsise şi el de entuziasmul nervos care domnea pe vas, în urma cantităţii de peşte urcat la bord.

— Coboară repede, insistă el.

Arenas nu-l auzea. Apoi, agale, se desprinse de lîngă balustradă.

— Uite, vin, Cotoi Roş, zise.

Simón Orozco izbi cu pumnul în fierul balustradei.

— Doamne, Doamne, Doamne !...

Izbi cu amîndoi pumnii.

— Doamne, Doamne, Doamne !... Grăbiţi-vă, că rupeţi sacul, vă spun că-l rupeţi...

Poruncea vasului de la distanţă. Se răsuci spre Paulino Castro :

— Spune-le să scoată din peşte cu coşul, că se rupe sacul. E prea aproape de cocă şi-o să li se agaţe cînd se freacă de pereţi.

Paulino Castro privea atent manevra.

— Să chemăm prin radio ?

— Nu acum, nu trebuie să le distragi atenţia. Să înceapă să scoată cît de curînd cu coşul.

Sacul era lipit de coca lui „Uro“. Un om încercă să-l desprindă cu o cange.

— Doamne ! zise mînios Orozco, nu le trec prin cap decît tîmpenii. Să dea vasul înapoi, sau li se scurge peştele pe dedesubt.

„Uro“, îndată ce omul care încercase să împingă sacul sări pe covertă, făcu marş-arier, şi sacul se desprinse. Coşul era pregătit şi, curînd după aceea, începură să scoată cu el peştele din sac. Simón Orozco răsuflă uşurat.

— Era și timpul.

După clipele de tensiune, care abia trecuseră, conversația își recăpătă tonul voios. Cotoi Roș vorbea cu Domingo Ventura.

— Dacă mai scoatem de cinci-șase ori sacul tot atît de plin, umplem vasele. Patru zile, dacă avem noroc, și-o pornim spre sud.

Cotoi Roș tăcu, gîndindu-se la sud, gîndindu-se la întoarcere, o zi luminoasă cu profilul coastelor cantabrice în zare. Discuțiile de totdeauna între marinari : „uite Médico, asta-i stînca Fecioarei, după muntele ăsta vine satul"... sau „stînca asta nu e Médico, stînca asta e Pata Vieja și îndată o să se vadă turnul farului, pun pariu că..." Pentru Cotoi Roș, sudul însemna șase aruncări de traul norocoase ; pentru Simón Orozco, sudul însemna intrarea cu vasele încărcate în portul cel mai bine cotat pentru merluze.

Pe „Uro" sfîrșiseră de scos peștele cu coșul. Coverta era albă de merluze și de bacaliari, cu pete de cod verde-gălbui.

— Au scos cod mult, zise Afá. Au avut noroc cu carul. Să vedem ce facem noi acum...

Vasele se apropiară din nou, pentru a doua aruncare. Pe măsură ce se apropiau, marinarii se mirau de cantitatea de pește scos.

— Ies vreo două sute de lăzi, zise Afá.

— Ba mai multe, rosti Macario.

Din a doua aruncare, începu lucrul pe coverta lui „Uro".

— Pînă pregătesc ei toate astea, vine vremea să ridicăm traulul de seară, spuse Afá.

Macario Martín încuviință din cap. Afá se întoarse spre căpitanul care se sprijinea de o fereastră de pe punte.

— Cine scoate traulul după-masă, domnule Simón ?

— Ei.

— Au mult de lucru și-așa.

— Mai bine, José, cu cît e mai mult de lucru, cu atît e mai bine. Mîine scoatem noi.

Vasele traulau spre nord. Comandantul comunica lui „Uro" poziția calculată de el.

— Sîntem la cincizeci și patru cu douăzeci latitudine, unsprezece și cincizeci și doi longitudine. Sînt diferite față de calculul tău ?

Macario Martín intră în cabină frecîndu-și mîinile.

— Dacă o ține tot așa, zise, mîine o s-avem noroc.

„Uro" era aureolat de păsările mării.

X

Norii, negri, mari, ca de procesiune, se adunau din cuiburile lor, bătute de furtună, ale Atlanticului din extrema miazănoapte. Albastrul cerului își decupa profilurile scandinave abrupte. Bolta părea împărțită în patru. Lumina rănea ochii și estompa într-un gri uniform culorile și reliefurile frămîntate ale mării. Un vînt domol dinspre nord-est împletea laolaltă creste înspumate și aripi, cînd păsările se repezeau din înalt la peștele aruncat mării înapoi.

La amiază scosese traulul „Aril". Vasele traulau după a doua aruncare. Pe coverta lui „Aril", neîncăpătoare pentru încărcătura scoasă, lucrau membrii echipajului, înotînd într-o mare de pește, care ajungea pînă la marginea vasului și uneori chiar se revărsa peste bord. În vîrful provei, frații Quiroga aruncau în apă prisosul. Afá se afla la postul lui obișnuit, lîngă catarg. Macario arunca în spate codul, către ungătorii care-l despicau, așezați pe niște lăzi. Sas, Artola și Ugalde lucrau în șir, rezemați de tambure. De pe puntea de comandă îi privea Paulino Castro, care n-avea atribuții pescărești. Simón Orozco păstra direcția vasului și era atent la traulare. Domingo

Ventura își morfolea porttigaretul, la pupa, la adăpost de privirile celor de la prova, putînd fi văzut doar de ungătorii care lucrau sub el.

Gurile feroce și dureroase ale merluzelor, trupurile scufundate în alte trupuri amenințau din pragul morții. Limbile-de-mare, ca niște petice de pămînt, margini tremurătoare de nisip din fundul mării — ochi încețoșați, atingere vîscoasă, schelet orizontal — erau smerite în pragul morții. Codul și peștii „barruendas", cu capetele lor senatoriale ca niște gelatine solidificate, muriseră pașnic. Peștii mai mici prinși în traul — cîinii-de-mare, porcii-de-mare, puii de „besugos", peștii-cuc, carnaval, paiață, calcanii, puii de rechin... împestrițau argintul alb, argintul negru, argintul verde-întunecat al peștilor oceanici mari și împletitura peștilor plați.

Vîntul de nord-est se domoli treptat, pînă ajunse o simplă mîngîiere ; fusese absorbit încet-încet de adîncurile lui nordice. Cei care lucrau la prova simțiră cum vîntului îi urma zăpușeala. Albastru și nori ; icre, măruntaie ; ficați, sînge, burți despicate ; trupurile de deasupra mormanului de pești se uscaseră de umorile lor naturale. Era cald. José Afá își lepădă jacheta de la costumul de lucru. Curînd își scoase și cămașa. Macario Martín simțea prelingîndu-i-se pe piept picături de sudoare. Lui Cotoi Roș i se închega pe coate sîngele de la cod.

Se lăsa ceața. După-amiaza se mărginea la încărcătura scoasă, la lăzile cu pește, la lăzile cu icre, la lăzile cu branhii, la lada cu ficați,

la mormanul de resturi, pe care apa caldă le tîra pe covertă pînă la găurile de scurgere înfundate. Apa forma bălţi pe covertă, lîngă bucătărie, la babord şi la tribord, pînă la curbura pupei. Cotoi Roş, cu peria de frecat, împingea rămăşiţele pînă la gura sabordului, şi lăsa apoi să le ducă apa. Păsările mării coborau în zbor capricios pînă aproape de covertă, urmărind tot ceea ce se arunca peste bord ; păsări mereu flămînde, veşnic nesăţioase.

La mijlocul după-amiezii s-a băut vin. Oamenii au lăsat lucrul, au ieşit din băile lor fierbinţi de sudoare şi peşte, s-au trezit din amorţeala pricinuită de efort, lumini şi reverberaţii. S-au privit unii pe alţii ca nişte străini ; aveau chipurile mascate de oboseală. Nimeni n-a vorbit. Pauza pentru vin a fost o pauză mecanică, în care pescarii îşi treceau sticla ca pe o ştafetă ; ştafetă cu ajutorul căreia îşi recăpătau, bînd, armonia obişnuită a chipurilor.

Îşi reluară munca. Afá şi Macario Martín coborîră în camera frigorifică. Schimbarea îndeletnicirii îi mai învioră puţin. Fraţii Quiroga coborau lăzile. Afá acoperea peştele cu gheaţa fărîmiţată de Macario. Afá era gol pînă la brîu. Becul îşi frîngea razele în aşchiile sparte şi îşi împrăştia claritatea peste masa de gheaţă compactă. Lumina apăsătoare a după-amiezii pătrundea plumburie prin tambuchi. Lăzile pe care Afá le acoperea cu gheaţă lăsau liber un dreptunghi în burta umedă şi gălbuie a vasului. În jurul lor creştea cordiliera scundă şi geome-

trică a preaplinului gheţii, care se revărsa pe margini.

La motoare, Manuel Espina îşi luase serviciul în primire. Proaspăt sosit la lucrul de pe covertă, Juan Arenas îşi fredona flamenco-ul lui de duzină, pînă cînd ceilalţi îi cerură să tacă. Întrebă surprins :

— Ce, nu mai are omul voie să cînte ?

Joaquín Sas, de lîngă tambure, îi răspunse pe un ton plictisit, fără să-l privească :

— Nu, n-are voie.

Arenas ridică din umeri şi se apleacă asupra codului pe care îl curăţa, străduindu-se să-i scoată cu grijă şira spinării, fără să lase pe ea nici o bucăţică de fileu. Cotoi Roş îşi înfipsese cuţitul în ladă şi îngrămădea codul pentru spălat şi sărat.

— E mult cod. Fiecăruia o să ne revină un cîştig frumos, zise Cotoi Roş.

— Ventura stă în pat cu burta-n sus. N-ar trebui să intre la socoteală.

Capul lui Cotoi Roş făcu o mişcare de resemnare.

— Spune-i-o.

— Eu mă am şi-aşa prost cu el, vrei s-ajung să mă am la cuţite ? Nu, asta trebuie să i-o spună şeful de echipaj... dar n-o să aibă curajul.

— Sau să-i spunem domnului Simón.

— Domnul Simón nu vrea să se-amestece în treburile astea.

Cînd Cotoi Roş îşi îndreptă trupul şi rămase o clipă cu ochii la mare, capul lui, în lumina

violetă a amurgului, avea greutatea aurului vechi, un fel de consistență minerală.

— De cîte ori e vorba de cod, Ventura ne trage chiulul.

— Dar, mă rog, de la ce nu trage el chiulul ?

Juan Arenas, cînd tăie capul codului și-l despică în lung, făcu două crestături pe laturi, lîngă branhii. Din punctul de întîlnire al celor două arcuri trecu cuțitul pînă-n coadă, cu o mișcare iute și îndemînatică. Desfăcu peștele ca pe un registru. Îl aruncă în spate și ascultă cum plescăia în cădere, rostogolindu-se apoi, pe coverta înclinată, pînă în balta de apă și sînge.

— Dacă-i adevărată chestia cu perechea de vase și cu traulerul, o să trebuiască să ne căutăm alt loc.

Juan Arenas apucă un cod și îl așeză pe ladă. Îi băgă vîrful cuțitului în fosa anală și trase în direcția capului. Îl sfîșie, îi smulse măruntaiele și le aruncă în apă. Reteză capul dintr-o singură lovitură bine țintită ; Cotoi Roș îl împinse cu piciorul spre margine.

— În nici o călătorie n-am avut atîta chef să mă-ntorc mai repede...

Pantalonul de lucru al lui Juan Arenas era mototolit, scorțos, făcea cute de la brîu și pînă în partea dinapoi a pulpelor. Juan Arenas, curățind codul, purtînd pe el numai pantalonul de lucru și maioul, avea aerul unei paiațe pe jumătate goală.

— Ai tutun aici ?

Juan Arenas se înțepă cu un os, își supse rana și scuipă, apoi își stoarse degetul și ieși

o picătură de sînge negru, ca un ochi de crab. Cotoi Roș desfundă găurile de scurgere și în mare se revărsară cinci șuvoaie de apă murdară, amestecată cu sînge și viscere.

— Mă duc în cabină după o sticlă.

Cotoi Roș trase de un țipar de mare, îl răsuci deasupra capului și-l izbi de covertă. Gura animalului se deschise pe jumătate, dușmănoasă și agonică. Joaquín Sas își puse deoparte o „molva“ mică și-și continuă lucrul. O să mănînce „molva“ dacă o să aibă o clipă liberă, dacă nu, o să ia din mîncarea pregătită de Macario. Dar „molva“... nu mai mîncase de-o groază de vreme. Uneori se prindeau în traul cîte patruzeci-cincizeci de kilograme, alteori nici nu le vedeai la față, în tot timpul călătoriei. Aveau gust mai bun decît „marueca“, ceva între merluză și cod. O să și-o pregătească cu sos de verdeață, presupunînd că Macario luase cu el niște pătrunjel...

— Bea o dușcă, vezi să nu te vadă.

Lui Juan Arenas îi luceau ochii și avea o poftă nebună de cîntat. Începu să fredoneze, în timp ce despica la cod. Cotoi Roș trase o dușcă bună. Atîrnă apoi sticla de ivărul de la ușița bucătăriei. Se sprijini de balustradă și socoti cu voce tare :

— Dacă avem noroc în continuare, ajungem la jumătate de milion. Dacă ajungem la jumătate de milion, ne alegem fiecare cu un cîștig destul de gras. Lăsăm deoparte cele o sută treizeci și cinci de mii de vase. Procentele comandanților și ale mecanicilor-șefi, vreo cincizeci și cinci de mii, în total. Păstră un mo-

ment de tăcere. Procentul nostru, vreo mie de căciulă, la care mai adaugi leafa, mai adaugi icrele și branhiile, descărcarea lăzilor, și ajungi ușor pe la două mii și ceva. Două mii două sute, să zicem. Ce mai, asta-i o sumă. Bine, trebuie să scazi lira de la Bantry. Două mii o sută. Și dacă mai adaugi vreo două-trei merluze de la cină, dacă domnul Simón e în toane bune. Și dacă mai pui și rația de cod... Două mii șase sute. Două mii șase sute înseamnă o ieșire în larg bună, ai de ce să te bucuri. Tăcu iar. E nevoie de nițel noroc să meargă pescuitul tot ca la Bantry încoace. Trebuie să ne apropiem de jumătate de milion.

— Ai uitat pălămida de la întoarcere, dacă avem noroc.

— N-o bag la socoteală, chestia cu pălămida nu ține. Tot timpul zicem c-o să scoatem, dar, de fapt, scoatem la cinci ieșiri o dată. Pălămida n-o pun la socoteală. Dac-aș pune-o, am putea să ne apropiem de trei mii. Astea sînt pesete, nu glumă ! Niciodată nu se ajunge la trei mii de pesete. Ieșirile noastre sînt de vreo mie cinci sute, să spunem că asta face cu o mie de pesete mai mult și înseamnă că stăm foarte bine.

Juan Arenas fredona, mișcînd buzele exagerat, strîmbîndu-se. Juan Arenas se plînse de mecanicul-șef :

— Putea să vină să ne dea o mînă de ajutor. Cînd am trecut l-am văzut tolănit în pat, crăcănat.

Cotoi Roș atîrnă de mînerul de sprijin al peretelui izolator țiparul de mare curățat.

Privind spre pupa, la orizontul tăiat în două de lanțul traulului, Cotoi Roș urmări pînă hăt, departe, siajul lăsat de perechile de vase de pescuit, mici ca niște pete. Un vas comercial de pe ruta Americii își schimba direcția, navigînd spre sud-vest.

— Au mirosit că aici e rost de pește, zise Cotoi Roș.

— Căpitanul o fi anunțat vasele vecine cu care-i în comunicație.

— Dacă pescuim toți, o să scadă prețul merluzei.

— Nu-ți face tu griji. N-o să pescuiască toți. Mîine o să vezi cum e marea, o să fie greu să mai scoată o încărcătură bună. O să pescuiască doar așa, ca să-și facă datoria, ai să vezi. Încărcătura bună o scoate, ca peste tot, primul sosit.

Cotoi Roș se apucă să despice codul. Îi curgea sudoarea pe grumaz. Un cîine-de-mare se zvîrcolea în apa de pe covertă, căci găurile de scurgere iar erau înfundate. Niște cocoșei-de-mare striviți înotau în băltoace.

— Fă tu curat acum, zise Cotoi Roș.

Domingo Ventura stătea lungit în pat, suflînd fumul pe nări și privindu-l cum se îngroașă, în liniștea cabinei sale. Paulino Castro dormea agitat : transpira, îl durea stomacul, visa urît din pricina după-amiezii cețoase. Simón Orozco, strîngînd cavilele cîrmei, ținea roata ca și cum ar fi ținut un taur de coarne, păstra direcția și conducea traularea. Simón Orozco scoase capul pe una din ferestruicile punții și observă lucrul. Macario Martín se

săltă în mîini pe covertă. Vorbi cu Venancio Artola :

— Coboară tu să mai fărîmițezi puțin. Eu mă duc să fac de mîncare.

Se auzi vocea plină a lui Simón Orozco :

— Lasă acum mîncarea, Macario, trebuie să isprăvim cu asta înainte de a ridica traulul. Întoarce-te la frigorifer sau curăță pește. N-avem timp de pierdut în bucătărie.

— Dar pe urmă se face prea tîrziu, domnule Simón, zise Macario.

— Fă ce ți-am spus...

— Bine, dar...

Simón Orozco repetă :

— Fă ce ți-am spus...

Căpitanul de pescuit dispăru de la fereastră. Macario Martín rămase cîteva clipe privind sfidător spre puntea de comandă, apoi coborî bombănind în camera frigorifică. Șeful de echipaj ascultă complicatele insulte ale lui Macario, înjurăturile baroce ale acestuia, fără să-și modifice ritmul de lucru și fără să i se clintească un singur mușchi al feței. Macario Martín se vîrî furios în fundul frigoriferului și începu să lovească însetat, cu tîrnăcopul, masa de gheață.

— Așa, așa, zise Afá liniștit.

— Și tu... Nu mă mai... O să trebuiască să...

— Așa, așa, că mai e mult de lucru și acuși se face ora să ridicăm și traulul de seară, așa c-o să ai tot timpul să obosești și să încerci s-o ștergi la bucătărie.

Macario Martín înfipse cu năduf tîrnăcopul în gheață. Își înteți înjurăturile. Afá, în pauzele în care Macario își trăgea răsuflarea, rîdea sonor, fals.

— Hai, spintecă gheața mai departe ! Hai, băiete, pune mîna pe tîrnăcop și dă-i înainte !

Macario Martín se opri din bombănit. Găsise pe cine să-și verse focul. Zîmbi.

— Tu, José, ești un lingău de prima clasă, cum altul n-am văzut. Te cocoșează cineva în bătaie și tu, încîntat, aștepți să-ți mai tragă una. Îi faci patul, dai bacșiș portarului, nu-i iei nici un ban tipului, ba, pe deasupra, îi mai dai și ceva să-și cumpere o cravată. Mă rog, faci cum vrei, ai apucat-o bine, ce să zic...

— Fleacuri, treaba trebuie făcută.

— Nu zic că nu trebuie.

— Atunci gata, nici tu pat, nici tu... Trebuie făcută, asta-i !

— Nu zic că nu trebuie. Dacă trebuie, trebuie, dar n-are rost să și sări de bucurie într-un picior. Și, pe deasupra, să-ți mai ardă să faci și glume nesărate.

— Da, dar a fost o ieșire norocoasă, recunoaște.

— Bine, bine. Cum vrei tu, dar...

— Macario, zău că n-ai dreptate. Muncești pentru că de-aici iei bani, nu fiindcă așa i s-a năzărit domnului Simón.

— Asta-ar mai lipsi ! Ar fi culmea să m-apuc să muncesc numai fiindcă domnului Simón sau nu știu cărui sfînt din cer i s-a abătut deodată să declare că eu trebuie să trag la tîrnăcop în loc să mănînc.

— Cine a zis să nu mănînci ?

— El.

— Minți, Macario. L-am auzit cu urechile mele, de jos, de unde eram. A zis să lucrezi, că acum, cînd e nevoia mai mare, nu e momentul ca porcăriile pe care ni le pregătești să ne lipsească de o pereche de brațe.

Macario se liniștise și lovea ritmic cu tîrnăcopul. Apoi lăsă tîrnăcopul și împinse gheața cu lopata spre picioarele șefului de echipaj.

Cerul era acoperit de nori. Părea o imensă scoică violetă, culcată peste mare, cu interiorul de sidef întors spre înalt. La apus se filtrau cîteva raze de soare, un soare palid, care cădea oblic peste ape. Venancio Artola aruncă o merluză în hîrdăul în care Juan Ugalde spăla peștele.

— Semn prost, zise Artola, la noapte o să plouă. O să fie greu cu lucrul, foarte greu.

— Dacă aș fi pe uscat, aș vrea din tot sufletul să plouă, din tot sufletul. Căldura asta e de nesuportat. Dacă am fi pe uscat mi-ar place să privesc ploaia din pragul casei, stînd liniștit, liniștit de tot. Să mă uit la ea, să văd cum îl udă ciuciulete pe cîte unul care trece pe stradă. Să rîd, făcînd haz de întîmplare. Dacă ploaia s-ar prelungi, aș urca în casă sau m-aș duce la cîrciumă să beau un pănărel.

Joaquín Sas spăla pește în capacul camerei frigorifice. Apa sîngerie ajungea pînă sus, la bordură, și sărea afară cînd vasul se clătina.

— Venancio, dă-mi și mie furtunul.

Artola se execută.

Pe puntea de comandă Paulino Castro, cu părul vîlvoi, cu ochii cîrpiți de somn, pradă unei indispoziții generale, schimba impresii cu căpitanul de pescuit.

— Ar trebui să scoți traulul mai devreme, nu crezi ?

— Nu cred c-o să plouă pînă-n zori. Dacă-i furtună mare, ne strică pescuitul, și ce bine a mers pînă acum !

— N-o să fie furtună, dar o să toarne cu găleata. Dacă se pornește înainte de-a se crăpa de ziuă și ați scos pește mult, eu nu știu cum or să poată lucra oamenii pe covertă.

— Nu, pînă nu se crapă de ziuă nu pornește. Cînd s-o răci, or să cadă ici-colo averse, dar mai e destulă vreme. Și, în plus, acum nu putem scoate, pentru că dacă mai urcăm la bord o încărcătură ca cea de la prînz, înainte să terminăm cu asta...

— Atunci să scoată „Uro".

— Există o ordine. Oamenii s-ar plînge, și pe bună dreptate. Azi e rîndul nostru.

— N-are importanță.

— Ba are. Și ordinea trebuie respectată. Azi trebuie să scoatem noi, ca să fie număr cu soț. Nu trebuie să lucreze unii mai mult, și alții mai puțin. Așa se suvine.

Paulino Castro scuipă spre una din pasarele.

— Mi-e mai rău decît înainte de-a mă întinde. Sînt mai obosit și mă dor și mai rău mădularele.

— Întoarce-te în cușetă.

— Așa ziceam și eu.

Pe înserat, terminară de curățat peștele. Afá îi comunică lui Simón Orozco cîte lăzi băgaseră în camera frigorifică. Macario Mar-

tín făcea mîncare. Artola și Celso Quiroga rămaseră să spele coverta, în timp ce pescarii se odihneau în cabine Juan Arenas intră în cabina de la prova.

— Codul e pregătit, zise el, mai trebuie doar să-l sărăm.

— Acum ? protestă Joaquín Sas.

— Cînd vreți.

— Să-l lăsăm pentru mai tîrziu. Trebuie să mîncăm. Imediat o să dea comanda de ridicare.

— Cum vreți, dar dacă încărcătura de-acum o să fie tot ca cea de la amiază, o să stăm pînă-n zori și, pe urmă, pe deasupra, o s-avem de sărat tot codul.

— Asta merge repede, zise Sas, întinzîndu-se, asta-i un fleac.

Juan Arenas propuse mai multe schimburi. Trei dintre ei puteau ieși pe covertă, să săreze codul pregătit și să fie scutiți la încărcătura următoare. Sas zise :

— Din partea mea, de-acord.

Șeful de echipaj Afá intră în cabina.

— Duceți-vă să mîncați, domnul Simón vrea să scoatem îndată.

Mîncară merluză cu cartofi. Joaquín Sas critică mîncarea :

— Putea să-ți fi dat prin cap să faci altceva, Matao.

— N-am avut timp, răspunse Macario Martín burzuluit. Spune-i domnului Simón, care nu m-a lăsat să vin la timp în bucătărie.

Ultima înghițitură a șefului de echipaj Afá coincise cu ordinul de ridicare, transmis de

Cotoi Roș, care își luase în primire serviciul la mașini.

— Parcă am dat cu bobii, zise Afá.

— La țanc, răspunse Macario.

Domingo Ventura nu apăruse la cină. Cînd primii marinari ajunseră pe covertă, el intră în bucătărie. Își pregăti agale o țigară și începu să-și frigă niște cocoșei-de-mare. Îl întrebă pe Juan Arenas :

— Ai dus sus mîncarea pentru căpitani ?

— Numai pentru domnul Simón.

— Bine.

Domingo Ventura punea ceva la cale. Vasele își modificară direcția și înfășurau lanțul pe tambure. Juan Arenas și Manuel Espina ieșiră pe covertă și urcară pe pasarelă. Arenas comentă :

— Pui rămășag cu mine că Ventura îi face de mîncare comandantului ?

— Sigur că-i face. Nu mă îndoiesc de asta...

— Ei bine, află că se-nșeală, comandantul n-a vrut să mănînce și stă culcat, cu mațele pe dos.

— Mă bucur, nu pentru comandant, ci pentru scîrba asta de lingușitor.

— E așa de scîrbos, că mi-e silă să vorbesc cu el. E mai rău decît El Matao.

— Depinde. Amîndoi îs niște poame...

— Ventura e și mai și !

— Depinde !

În amurg, în apele întunecate, plasa, încărcată cu pește, forma o pată albă. Manuel Espina și Juan Arenas auziră ordinele obișnuite în timpul ridicării traulului. Manuel Espina și

Juan Arenas dezlegară de la balustrada punţii coşul de scos peşte.

— Alt sac plin, zise Espina.

— E de lucru pînă-n zori, cum am zis eu.

Se aprinseră luminile de pe vas. Simón Orozco, de pe pasarela de la tribord, dirija scoaterea peştelui din sac, cu coşul. Paulino Castro îşi dădu cu părerea :

— S-a prins mai puţin.

— Mai puţin, dar e o-ncărcătură bună.

Peştele fu aruncat pe covertă. Fiecare om trecu la locul lui. Simón Orozco îi încredinţă cîrma lui Paulino Castro.

— Spre nord ?

— Spre nord.

Domingo Ventura urcă pe punte.

— Căpitane, vreţi să mîncaţi ?

— Pe urmă.

Simón Orozco intră de pe pasarelă.

— Nu te vede nimeni la faţă, Ventura, zise pe jumătate în glumă. Unde stai ascuns ?

Ventura zîmbi. Simón Orozco continuă :

— Pe urmă te-alegi cu un cîştig frumuşel, nu-i aşa ?

Ventura zîmbea în continuare.

— Eşti tare şmecher, Ventura, dacă eu aş avea un amestec în treaba asta, dacă aş fi marinar, nu te-ai alege, vorba aia, nici c-un os de peşte. Cine nu munceşte, n-are dreptul să profite de pe urma peştelui.

Zîmbetul lui Ventura nu mai era acum decît o grimasă.

— Asta-i uns cu toate alifiile, zise Orozco spre Castro, cu prea multe, dar cu mine nu i-ar merge. Dacă aş fi eu marinar...

— Dar nu sînteţi, spuse Ventura şi zîmbi din nou.

— Asta-i norocul tău.

Domingo Ventura coborî în bucătărie. Cînd dispăru pe uşiţă, Arenas şi Espina comentară :

— Nu i-a mers. Îmi pare bine.

— Domnul Simón nu-l prea înghite, într-o zi tot o să-i zică vreo două.

— În treaba asta domnul Simón nu se poate băga. Sînt chestiile noastre. Dar de înghiţit, nu-l înghite, e clar.

Se înoptase de tot. O noapte neagră, înăbuşitoare. La apus, cerul fulgera. Din cînd în cînd, o briză uşoară mai aducea cîte o adiere de răcoare.

Manuel Espina îl întrebă pe Juan Arenas :

— Coborîm ?

— Aşteaptă.

La prova, fraţii Quiroga aruncau peştele cu lopata peste bord. De pe puntea de comandă, apele luminate din jurul lui „Aril" se vedeau acoperite de peşti, de oglinzi care se scufundau în adînc. Vasele navigau şi acum cu viteza redusă la jumătate.

— Uite colo, arătă Arenas spre mare.

O „cailă" uriaşă, aproape plutind pe apă, se apropie leneş de vas.

— La cină, zise Espina.

— Îi dăm cina ? întrebă Arenas.

Simón Orozco se afla pe pasarelă, uitîndu-se cum începea lucrul pe covertă. Arenas îl anunţă :

— Căpitane, o „caila“ mare de tot.

Simón Orozco se răsuci brusc.

— Unde ? Unde ?

— Acolo, lipită de vas. Pe lîngă balustradă, aproape c-o poţi atinge.

— Aruncaţi-i o cange, repede, strigă Orozco.

Espina şi Arenas coborîră pe covertă. Simón Orozco încetă să se mai ocupe, timp de cîteva clipe, de lucrul de pe covertă, şi nu-l mai interesa decît rechinul care mînca lîngă vas resturile aruncate în valuri.

— E rîndul vostru, zise Orozco.

Arenas şi Espina, aproape în acelaşi timp, aruncară căngile spre rechin. Trecură două secunde şi „caila“ păru a nu fi rănită de cîrligele acelea lungi. Deodată se iscă un vîrtej, se înălţă o trombă de spumă. Cozile căngilor se loviră de vas, cei doi ungători îşi încordară puterile.

— Tare, tare, strigă Orozco.

Espina făcu pîrghie cu bordul vasului, şi cangea se frînse în două. „Caila“ reuşi să scape din cîrligul lui Arenas. Orozco izbi cu amîndouă mîinile balustrada.

— A scăpat, zise el dezamăgit, dar tot şi-a primit răsplata.

— A frînt cangea, zise Espina.

Simón Orozco privi cu luare-aminte marea, aşteptînd ca rechinul să-şi mai facă apariţia. Dădea din cap.

— Nu, nu se mai întoarce, i-am venit de hac...

Orozco o porni spre capătul pasarelei. Arenas şi Espina se priviră.

— Ce-o mai fi şi ţicneala asta, zise Espina, a domnului Simón cu „cailele“... Apoi urmă : Fiecare cu păsărica lui. Eu aveam ce-aveam cu şobolanii, cînd navigam pe traulerul cel vechi, cel care s-a distrus... Ce să-ţi spun, toată ziua vînam şobolani. C-un coş şi pîine uscată poţi să prinzi cîţi vrei. Cînd se adunau mai mulţi îi aruncam în cazan sau în mare. Era unul care venea totdeauna şi se aşeza lîngă cazan, cînd aruncam înăuntru şobolanii, ca să-i audă cum plesnesc, dar n-a reuşit niciodată. În mare, dacă vasul stă liniştit, e mai distractiv ; le întinzi o cange şi încep să se caţere pe ea ; cînd îţi vine bine, le tragi una zdravănă cu altă cange şi înapoi cu ei, în apă ! Nu trebuie să-i laşi să urce prea mult, odată te pomeneşti că sar şi te muşcă de obraz. Sînt nişte animale scîrboase !

Cînd Espina termină de vorbit, Arenas întrebă :

— Ne ducem să dăm o mînă de ajutor la cod ?

Joaquín Sas, profitînd de prezenţa căpitanului de pescuit pe punte, strigă, chipurile, în glumă :

— Hei, ungătorii, domnişorii, a venit momentul.

Simón Orozco interveni :

— Vin acum.

Joaquín Sas înălţă capul.

— Știți, domnule Simón, ce-i de la motor sînt un fel de purici pentru noi, noi trudim și, pe deasupra, ne mai sug și sîngele.

— Ce tot îndrugi acolo ? întrebă supărat Arenas.

— Că nu puneți mîna la nimic.

— Bine c-o pui tu, mucosule ! Cine a pregătit tot codul scos azi la prînz ?

— Ușurel, ușurel.

Afá lucra rezemat de catargul de la pupa. Strigă :

— Prima încărcătură, nu. O scoatem pe-a doua — făcu o pauză și se uită la cer. Pe-a doua, dacă există o a doua.

Simón Orozco intră pe punte și trecu în camera hărților.

XI

Vînt puternic din pupa, vînt prelung dinspre nord. Vasele lui Simón Orozco traulau spre sud. După vijelia de dimineață cerul era acoperit de nori de furtună. Ploaia măruntă, ascuțită, întunecoasă, acoperea orizontul ultim al mării. După ridicarea traulului, la amiază, oamenii din echipajul lui „Aril“ se întoarseră în cabine. Pe „Uro“ se lucra pe covertă : preparau peștele abia scos.

Pe puntea lui „Aril“, Simón Orozco, cu ochii la petrelii care zburau razant cu suprafața apei, cu ochii la negrul vasului tovarăș care despica spuma, albit de păsări, era cuprins de melancolia contemplării obișnuitului. Melancolia care-l năpădește pe omul de la cîrmă în singurătatea punții. Melancolia obiectelor al căror luciu îl știe, a căror atingere o cunoaște : roza vînturilor, cutia habitaclului, cîrma cu cavilele ude de sudoare. Melancolia peisajului înfipt dintotdeauna în memorie, pustia mare verde-cenușie la prova, mare de ardezie la tribord, marea zborurilor de petreli pînă la pata de întuneric a vasului tovarăș, înconjurat de scame albe care desenează în aer linii de caleidoscop : zboruri de „farde

las“, „arrendotes“, ligarenii, roind în jurul siluetei lui nedeslușite.

Vasele aveau tangaj. Valurile izbeau dinspre prova spre pupa, lăsînd pe covertă un mușchi înspumat și izbind deschizăturile sabordului prin care se scurgeau șuvoi.

Pe „Aril“, un om alerga anevoie spre prova, ținîndu-se de bara peretelui izolator. Se opri lîngă catargul de la pupa și așteptă izbitura unui val. Simți că apa îi ajunsese la genunchi, că îi pătrunsese în cizme. Deschise cambuza de lîngă motor și reîncepu să alerge pe covertă.

Șeful de echipaj Afá, cînd intră în cabină, se descălță și vărsă apa din cizme ca într-un joc de copii, subțiind din ce în ce mai mult șuvoiul, ca distracția să dureze cîteva secunde în plus. Macario Martín, întins pe burtă, contemplă cele două pîrîiașe, care se scurseseră pe podea, pînă la un morman de gunoi, unde formară mai întîi o mică băltoacă, apoi fură absorbite.

— Alege și pasează-mi unul, zise Macario Martín.

— Nu, Macario, sînt ud tot, cine vrea pește...

— Hai, José.

— Nici vorbă, nu dau nimănui nici un roman, a trebuit să umblu după ele. Mai sînt acolo vreo două-trei, du-te tu. Ești prea comod.

Macario Martín se răsuci în cușetă și-și încrucișă brațele sub cap.

— Ești un idiot.

José Afá își usca picioarele cu pătura de bumbac făcută ghemotoc lîngă pernă. În cabină era frig și stratificarea lenei, după cușete, era egală cu aceea a fumului de tutun. Cotoi Roș nu se bucura de odihnă, fiindcă obsesia lui pentru muncă îl chinuia. Trebuia să repare o cratiță veche de pe domeniile lui Macario Martín. Chiar Macario Martín a fost cel care îi retezase lui Cotoi Roș impulsurile „constructive“ : „Nu-i nici o grabă, obihnește-te întîi ca lumea și pe urmă, dacă ai timp, o repari, nu-ți face griji, acum n-am încă nevoie de ea“.

Juan Arenas ciripea așezat pe scărița care urca spre pasarelă. Pe treapta de deasupra celeia pe care își pusese picioarele cădeau picături de apă, prin tambuchiul deschis. Apa alerga ca mercurul pe treptele pătate de motorină, ajungea pînă în fundul vasului, și acolo se împrăștia spre canalele de scurgere. Juan Arenas ciripea visător ceva despre dame de șantan, despre nopți cu bani, despre haine elegante și despre douăzeci de ani mai puțin.

În cabina de la prova. Venancio Artola adopta o atitudine bască în fața grozăviilor economice și morale pe care le zugrăveau cuvintele lui Sas.

— Patruzeci de duros, dar e ca-n filme.

Venancio Artola prefera să contemple cinematograful de la stalul doi, cu patru pesete, în locul risipei în bordeluri.

— Patruzeci de duros, zise Artola, înseamnă multe zile de pescuit pe mare. Asta-i pentru milionari.

Sas era foarte la curent cu valoarea banilor, dar uneori îl apuca un chef nebun să arunce totul în vînt, să arunce totul pe vin și femei. Știa că vîntul nu se abate din drum și că acel chef de douăzeci și patru de ore îl va lăsa sleit și cu un gust amar, că se va întoarce apoi pe mare și va povesti aventurile din timpul liber numai după cîteva zile, cînd remușcarea, stingîndu-se, va înceta să-l gîtuie și nu se va mai închega, de-a lungul zilelor, decît amintirea. Amintirea care începea treptat să capete un răsunet viril, deși la început nu fusese decît căință și dorință de uitare. Dar Joaquín n-avea leac și zilele lui se scurgeau între două salarii tocate în nopți de petrecere.

Frații Quiroga și Juan Ugalde nu erau de acord cu scoaterea traului pe o mare umflată de furtună, ca cea din după-amiaza aceea.

— Vînt cu rafale și învolburat, zise Juan Quiroga, bun să faci rahatul praf!

Celso Quiroga, punîndu-și unghia pe mărul lui Adam, foarte proeminent, strîngea din pleoape gînditor. Juan Ugalde vru să îndepărteze prevestirile rele legate de furtuna apropiată, recurgînd la proverbe.

— Nord, pace. Sud, pește mult. Est și vest, prăpăd. Dacă bate nord-est-nord, căpitanul să stea la babord. Dacă la nord-vest pe fund de nisip, scula să n-o împrumute la nimic. La

nord, la sud, la est și la vest, Isus drept în prova, Fecioara pe punte, Sfîntul Iosif, pupa. Eu cred că niciodată nu se știe dacă o să fie rău sau mai rău.

— Rău sau mai rău... repetă Juan Quiroga.

— Dar nici munca nu-i bună vreodată.

Celso Quiroga își studia unghia crescută la degetul mare al mîinii drepte; o ascuți între dinți și o trecu din nou peste rotundul măr al lui Adam. Spuse :

— Dacă vremea se strică și mai și, cum s-ar părea, căpitanul o să ceară să scoatem și pe urmă o s-o luăm spre sud, că sîntem aici de destulă vreme. N-o să așteptăm pînă se face frumos, fiindcă ar fi o simplă întîmplare dacă s-ar face. Aici nu se face frumos decît din întîmplare, de vreo trei ori pe an, și atunci să zici mersi.

După ce trecuse de mijlocul după-amiezii, vîntul își spori intensitatea. Valuri mari se înălțau la orizont, în apele de la pupa. Afá și Macario Martín ieșiră să lege traulul de suportul de la pupa. Costumele de pescuit luceau verzi și gălbui, aproape fosforescente, în umbra înserării. Chipurile lui Afá și Macario se prefăcuseră, din pricina ploii, a stropilor de la valuri, a oboselii de după lucru, în două pete cenușii și șterse, care, în unele clipe, căpătau brazde, linii și reliefuri de mască. Afá și Macario alergară încovoiați pe covertă, pînă la ușița bucătăriei, unde Afá își sterse fața cu o bucată de prelată. Zise :

— De-ar da căpitanul mai repede ordinul să ridicăm traulul, că asta...

— Asta...

Își scoaseră jachetele largi.

— Asta... zise Macario Martín... O să trebuiască să ne legăm de paturi, ai să vezi...

După ce un val pătrunse înăuntru și inundă toată bucătăria, Afá închise ușița. Vasul se zguduia cu putere, săltînd dintr-o parte într-alta, ca un animal furios prins în lanț. Lanțul gemea frecîndu-se de aripioarele de la pupa, de la tribord la babord. Pereții izolatori de la sala motoarelor tremurau din temelii, parcă nesiguri în fața puterii apelor dezlănțuite.

— O să trebuiască să scoatem, dacă nu vrea să rămînem fără traul.

— Da, trebuie să scoatem repede, întări și Macario. Pe valurile astea nu se mai poate traula.

Simón Orozco ieși pe pasarela punții. Cîteva minute mai tîrziu răsună ordinul de ridicare, transmis de Manuel Espina.

Oamenii făceau cu greu față furtunii. Sus, pe covertă, Paulino Castro ținea cîrma. Simón Orozco îi îndemna de sus, de pe pasarelă, să se grăbească :

— Înfășurați cablul cum puteți. Nu vă faceți griji. Dați-i drumul.

Celso Quiroga simțea pe șira spinării sudoarea și apa, care-i pătrundea pe după guler. Vasele se îndreptau unul spre celălalt. Preluară vîrful traulului de pe „Uro“, care se îndepărtă și, odată liberat, se echilibră și în-

cepu să se legene ritmic. Sacul săltă, imens, la suprafața mării, ca un rug alb, în întunericul serii.

— Fiți gata, strigă Simón Orozco.

Începură să scoată traulul, care flutura greoi în bătaia vîntului. Sacul trăgea în jos și făcea ca vasul să se clatine.

— Scoatem cu coșul, căpitane ? întrebă Afá.

— Nu, e prea agitată marea. Trebuie scos sacul cu totul.

— E plin vîrf.

— Știu.

— O să plesnească.

— Nu contează. Scoateți sacul cu totul. Marea e prea agitată ca să scoateți întîi cu coșul. Hai, hai...

Afá îi făcu un semn lui Celso Quiroga care stătea cu mîna pe mînerul troliului. Traulul, negru și dens, se înălță ca un val deasupra capetelor pescarilor, căzu pe covertă. Sacul se lovea de coca lui „Aril“. Macario Martín înconjură plasa cu un cablu pe care îl prinsese într-un cîrlig. Afá coborî din nou brațul și plasa se ridică iar peste covertă și căzu din nou, greoaie și bufnind.

— Încă de două ori și ați scos-o. Curaj, strigă Simón Orozco.

Macario Martín repetă operația de încercuire a plasei cu un cablu. Afá se depărtase. Venancio Artola și Juan Ugalde desprindeau peștii care se agățaseră de ochiuri și îngrămădeau traulul pe puntea de la babord.

— Cînd urcăm sacul, legaţi traulul, să nu-l mături vreun val de pe punte, le atrase atenţia căpitanul de pescuit.

Sacul era plin cu peşte. Prima încercare de a-l sui pe covertă dădu greş. Se lovi de bord şi căzu înapoi în mare. Simón Orozco lovi cu amîndouă mîinile fierul peretelui izolator.

— Doamne, Doamne, Doamne...

Cablul se întinse pînă cînd începu să vibreze şi scoase un scrîşnet iritant, iar sacul, frecîndu-se de pereţii vasului, se ridică uşor deasupra mării.

— Ajunge, porunci Simón Orozco.

Sacul, cu imensa lui încărcătură de peşte, căzu din nou în apă, împroşcînd-o. Căpitanul de pescuit coborî pe covertă.

— Afá, Sas, Venancio, apucaţi-l cu căngile pînă se mai opreşte un pic.

Paulino Castro scosese capul pe fereastra punţii.

— Bagă în marş-arier cînd cobor eu braţul, zise Simón Orozco.

Împinseră sacul cu căngile, fără să izbutească să-l desprindă de coca vasului. Deodată îl desprinse o izbutură de val.

— Acum, porunci Simón Orozco.

Ridicară sacul din apă, care rămase bălăngănindu-se deasupra valurilor, şiroind de apă şi peştişori. Era un mic nor negru, căruia i se întrezăreau măruntaiele argintii.

— Sus !

Glasul lui Simón Orozco era poruncitor.

Trosniră scripeţii, cablul, plasa. Mai multe trosnituri pe un ton ascuţit.

— Sus, sus ! repetă căpitanul de pescuit.

Simón Orozco privea spre vîrful catargului de la prova.

— Atenţie ! strigă.

Sări lîngă bord şi se agăţă de ochiurile traulului, încercînd să deplaseze spre el masa imensă care-l ameninţa, în cădere, pe Macario Martín. Scripeţii, cablul şi plasa trosniră şi se auzi un fel de scrîşnet prelung, apoi o fracţiune de secundă de tăcere deplină şi, îndată după aceea, o bufnitură surdă. Sacul se prăbuşise pe covertă, tîrîndu-l după el pe Orozco şi în cădere, făcîndu-l prizonier dedesubtul lui. Macario Martín, agăţat de catargul mare, privea peste umăr.

Căpitanul de pescuit avea mîinile sprijinite de peretele copastiei, încleştate în sforţarea de a ieşi de sub greutatea aceea uriaşă, care aproape că îl înăbuşise. Avea faţa întoarsă spre mare.

Afá sări la traul.

Uluiţi, marinarii îl priveau pe şeful de echipaj, aflat lîngă căpitanul de pescuit.

Afá îngenunchie peste traul.

Într-o îmbrăţişare disperată, şeful de echipaj încerca să-l smulgă pe căpitanul de pescuit din moartea care-l cuprindea.

Joaquín Sas sări la traul. Cu briceagul, Sas spinteca sacul plin, sacul ca un fruct de mare.

Macario Martín sări la traul.

Tăcerea fu spartă de zgomote şi strigăte nearticulate — oboseală, nelinişte, teamă — şi marea, lovind flancurile vasului, ajunse pînă

la mîinile căpitanului de pescuit, dintr-o dată lipsite de vlagă. Bricegele despicară sacul în jurul lui Simón Orozco și, cu mișcări frenetice, Afá, Sas și Macario Martín scoaseră peștele, aruncîndu-l în jur, într-un cerc care se lărgea mereu, pe măsură ce plasa se golea. Simón Orozco întoarse capul și în ochii lui tulburi se învălmășiră chipurile tovarășilor, cizmele tovarășilor, într-un peisaj confuz în care se amestecau gîtlejuri, ochi ieșiți din cap, trupurile frumoase ale merluzelor mari și ale codului.

Cînd Celso Quiroga se instală la cîrmă, Paulino Castro sări la traul.

Simón Orozco se rostogoli în golul plasei, cu mîinile lunecîndu-i pe peretele copastiei, neputincioase să-l sprijine în abis.

Căpitanul de pescuit fu culcat în cabina de la prova, în cușeta lui Venancio Artola. Respira slab. Macario Martín ținea o batistă muiată în oțet în mîna păcătoasă. Freca ușor gîtul și pieptul căpitanului său, Simón Orozco. Paulino Castro vorbea încet cu șeful de echipaj :

— E strivit. Trebuie să-l ducem în port.

— N-o să reziste.

— Trebuie să-l ducem în port. Marea se înrăutățește și trebuie să ajungem la țărm cît se poate de repede.

— La ce distanță sîntem ?

— O sută sau o sută zece mile.

— Nici în zori n-ajungem. Între timp moare.

Pe cînd Venancio Artola îl descălța, Simón Orozco deschise ochii. Rosti cu greutate :

— Ce faci, băiete ?

— Cizmele, căpitane.

— Lasă-le. O să am nevoie de ele. Lasă-le.

O expresie de durere întunecată se întipări pe chipul căpitanului de pescuit.

— Curaj, domnule Simón, zise Macario Martín. Ne îndreptăm spre țărm.

Simón Orozco deschise ochii și-i închise la loc. Paulino Castro porunci șefului de echipaj :

— Rămîneți numai trei, ceilalți să meargă la pupa, ca să poată respira... Urc pe punte. Trebuie să-i anunțăm pe cei de pe „Uro".

La ieșire, Paulino Castro îi spuse mecanicului-șef și celor trei ungători, care stăteau lîngă ușa bucătăriei :

— E strivit. N-are leac. L-a stîlcit de peretele vasului. Cred că are toate oasele rupte... — schimbă tonul : Mergeți unul la motor, să pornim spre țărm !

Cînd puse piciorul pe covertă, „Uro" era foarte aproape, cu tot echipajul în așteptare, de la prova pînă la pupa. Ajunse la punte și marcă pe telegraf : „Înainte. Viteză maximă." Indică direcția lui Celso Quiroga și începu să comunice cu vasul tovarăș. Curînd după aceea, „Uro" și „Aril" își îndreptau prova spre Irlanda.

Sas, Artola și Ugalde primiseră ordinul să lege cum s-o putea despicăturile sacului, ca să salveze peștele prins și să lege traulul cu cabluri de catargul de la prova, de cabestan și de binte. Ugalde părăsi o clipă coverta, ca să mai ceară ajutoare. Intră în cabina de la prova și se apropie de șeful de echipaj.

— Macario, du-te și-i ajută, zise Afá, și să te însoțească ungătorul care-o fi liber acum.
Macario Martín dădu batista înmuiată în oțet prietenului său Afá.
— Trece-i-o peste buze, freacă-l pe gît, sub bărbie. O să-l liniștească, José.
Simón Orozco nu reuși să deschidă bine ochii. Vorbi cu greu :
— Macario, vino-ncoace, spune-i lui Paulino să nu lase să-i ia încărcătura, chiar dacă marea se înrăutățește, să nu lase să i-o ia... Legați-o cu niște lanțuri de cambuza de la pupa.
Macario Martín încuviință din cap, fără să răspundă.
— M-ai auzit, Macario ? insistă Simón Orozco.
— Da, căpitane.
— Afá, strigă căpitanul de pescuit, Afá, ne îndreptăm spre țărm ?
— Da, domnule Simón.
— Cablul... Accidentele se întîmplă din vina noastră, dar cablul ăla ar fi trebuit să țină. Să-i spui inspectorului.
— Da, căpitane.
Simón Orozco deschise ochii.
— Mai pune-mi o pernă și lasă-mi batista cu oțet.
José Afá îl ascultă.
— Cum vă simțiți, domnule Simón ? întrebă.
— Rău, José, pentru mine Gran Sol s-a sfîrșit.

Vasul se culcă mult pe-o coastă și Simón Orozco scoase un țipăt sfîșietor.
— Legați-mă cu ce-o fi, José. Cheamă-l pe Paulino.
José Afá se întoarse spre Juan Quiroga.
— Caută niște curele. Caută frînghie și anunță-l pe comandant.
Juan Quiroga ieși.
— Intră, Ventura, zise Afá, să-l susții pe domnul Simón pînă cînd se-ntoarce Juan.
Manuel Espina și Cotoi Roș observau scena din ușă.
Pe cele două vase se aprinseră luminile. Furtuna se întețea : valuri înalte și ploaie deasă, însoțită de un vînt violent care sufla drept în pieptul vaselor. Pe covertă aproape că nu se putea sta. Apa tîra cu ea peștii pînă la pupa, apoi îi întorcea la prova. Deschizăturile sabordului se trînteau fără noimă, uneori precipitat, alteori cu pauze, în clipele scurte de răgaz ale valurilor, care aruncau peștii smulși de la locul lor înspre gurile de scurgere și sabord, pînă cînd un nou val îi arunca peste bord sau îi tîra de la prova la pupa și înapoi. „Aril“ era învăluit în tobogane întunecate și vîrtejuri de argint. Macario Martín se rostogoli pe covertă.
Paulino Castro scoase capul pe una din ferestruicile punții.
— E gata ? strigă. E gata ? repetă.
Joaquín Sas agită brațele.
— Afară, strigă comandantul. Afară.
Oamenii se retraseră de pe covertă. Macario Martín închise ușița băcătăriei. Comentă cu Sas :

— Pe domnul Simón, noaptea asta îl dă gata.
— Bătrînul e foarte zdravăn.
— Marea asta o să-l înnebunească. O să sufere cumplit.
— E foarte curajos căpitanul, un bărbat și jumate...
— Asta știu eu, dar marea...
Cotoi Roș pregătea curelele pe care le găsise Juan Quiroga. Trapa din tavanul cabinei de la prova se deschise. Coborî Paulino Castro. Așezîndu-se pe vine, lîngă cușeta lui Simón Orozco, comandantul spuse :
— Simón, mă auzi ? Mergem spre Irlanda, dar marea se umflă, nu știu dacă scăpăm să stăm la capă. Mă auzi ?
Căpitanul de pescuit deschise ochii.
— Te aud, Paulino.
— Cum te simți ?
— Nu mai am mult. Legați-mă și stați la capă, dacă-i nevoie. Ai grijă de vas, Paulino.
Paulino Castro ridică ochii și făcu un semn către Afá. Îi trecură curelele din mîna lui Cotoi Roș. Simón îl privi pe comandant.
— Pe piept nu, Paulino. Legați-mă peste picioare, legați-mă peste mijloc. Puneți ceva în dreptul peretelui izolator, dacă mă izbesc cumva de el...
Căpitanul de pescuit închise ochii. Ventura și Afá îl ridicară pe Simón Orozco. Buzele lui Simón Orozco se subțiară, pînă deveniră doar o linie lividă, și fața i se întunecă.
— Repede, îi grăbi Paulino Castro.
Buzele strînse ale căpitanului de pescuit se deschiseră, slobozind un vaiet horcăit, ce stinse

durerea care-i fusese cauza și căzu, ca și cum ar fi fost o pasăre moartă, peste aceleași buze, cu sunetul stins sau aripa frîntă. Afá își luă încet mîinile de pe trupul lui Simón Orozco. Paulino Castro și Domingo Ventura îl legau de marginea cușetei și de barele de susținere. Apoi umplură golul care rămăsese între cap și peretele izolator, cu rufe curate și perne.
Vasul sălta printre valuri. Comandantul porunci șefului de echipaj :
— Urcă pe punte, urmăriți direcția și dacă treaba se înrăutățește, anunțați-mă.
Afá, de la masa din cabină, urcă direct în camera hărților. Pe punte, la timonă, se afla Celso Quiroga, care-și striga în gura mare, printre înjurături, frica de adîncuri.
— Trebuie să stăm la capă, zise Afá. Acum lasă-mi mie cîrma.
Celso Quiroga se apucă de dulăpiorul cu sonda electrică.
— Căpitanul e mai rău, nu-i așa ?
— Nu scapă. Un traul plin e o greutate cumplită pentru oricine. L-a prins atît de rău, că pe dinăuntru trebuie să fie...
— Trebuie stat la capă, José, n-o s-ajungem în port decît atunci cînd ne-o lăsa marea. Crezi că o mai duce pînă mîine ?
— Cine poate ști !
Macario Martín trecu cu batista muiată în oțet, pe care Simón Orozco o lăsase să-i cadă pe piept, peste obrazul și gîtul căpitanului.
— Curaj, rosti în șoaptă Macario. Curaj, căpitane.
Simón Orozco făcu o sforțare.

— La ce bun, Matao ?

În cabina de la prova stăteau, împreună cu căpitanul de pescuit, Paulino Castro, Domingo Ventura și Macario Martín. În bucătărie țineau piept mării Joaquín Sas, Juan Quiroga și Venancio Artola. La motor, Coțoi Roș și Manuel Espina.

În bucătărie, Sas, Juan Quiroga și Artola vorbeau cu voce foarte scăzută, așa cum se vorbește în anticamerele morții ; conversația era astupată de zgomotele vasului și absorbită apoi de vuietul mării. Monologau ininteligibil și singurul lucru care rămînea pînă la urmă din conversație era atenția cu care ceilalți urmăreau buzele celui căruia îi venea rîndul să vorbească.

— Am fi tăiat-o spre Valentina sau Bantry, dacă n-am naviga cu tot vîntul în față. Pe o mare ca asta nu-i chip...

— Un spital bun, asta ne-ar trebui. Un doctor, trebuie să anunțăm prin radio...

— ...o să trebuiască să stăm la capă și asta o să ne-ntîrzie. N-o s-ajungem la vreme, n-o s-ajungem la vreme !

Șeful de echipaj îl chemă pe comandant de pe punte. Strigătul lui se auzi slab în cabina de la prova și Celso Quiroga repetă apelul stînd în gura trapei. Simón Orozco vru să se ridice, renunță și-l întrebă pe Macario Martín :

— Ce-i, Macario ? Tot se aude motorul. Stați la capă. Răbdați. Dacă nu, nu mai ajungem niciodată la țărm.

Simón Orozco părea că nu simte balansul vasului. Nu se văita decît atunci cînd o izbitură de val provoca ruliu și trupul îi aluneca spre babord sau spre tribord, făcînd curelele să se întindă. Macario Martín încerca să-și îmbărbăteze căpitanul. Vocea lui Simón Orozco devenea tot mai blîndă.

— Taci, taci, Matao.

— Curaj, căpitane, că scăpăm de stat la capă.

— Ba nu. Macario, marea are legile ei. Mîine stați la capă toată ziua, simt cum vîntul împinge valurile... mîine...

Simón Orozco strîngea buzele și se cutremura.

— Bine, căpitane, înțeleg, lovitura a fost foarte puternică, dar...

— Simt... nu știu ce simt... îmi simt toate măruntaiele pe dos.

Macario Martín acoperi buzele lui Simón Orozco cu batista.

— Nu mai vorbiți, căpitane.

— Plasa...

— A fost vina mea.

— Plasa, marea. Marea e de vină... Într-o zi tot trebuia să se întîmple... Dacă eram mai tînăr, nu se întîmpla... Aș fi avut timp...

În bucătărie, furtuna era greu de suportat. Sas, Juan Quiroga și Artola apărură în ușa cabinei de la prova și porniră spre cabina ungătorilor. Celso Quiroga coborî de pe punte și-i anunță în șoaptă pe Domingo Ventura, care tăcea, și pe Macario Martín :

— Trebuie să stăm la capă, am pierdut din ochi vasul pereche, nu se mai vede. Comandantul încearcă să prindă legătura cu țărmul, dar nu răspunde nimeni. Trebuie să stăm la capă...

Simón Orozco se ținea strîns, cu mîna stîngă, de marginea cușetei. Mîna lui lată, mare, bronzată, păroasă, cu unghii decolorate, se încleșta pe fier, se relaxa pe fier, se încorda o clipă, apoi o clipă se odihnea pe fier.

Pe punte stătea la cîrmă șeful de echipaj. Paulino Castro renunțase să mai cheme prin radio.

— Trebuie să ne hotărîm, zise Paulino, nu putem naviga pe marea asta. Riscăm să ne ducem cu toții la fund. Trebuie să ne hotărîm.

Valurile acopereau coverta, se spărgeau de tambure și urcau verticale pînă la puntea de comandă.

— Căpitane, capa îl dă gata de domnul Simón.

— N-avem încotro.

— Da, dar...

— Mă duc să-i spun. Ține, dacă poți, aceeași direcție. Îi spun lui Macario să urce, să stea cu tine, cît vorbesc eu cu Simón.

Comandantul coborî în cabina de la prova. Pe covertă, marea smulgea peștii din traulul răsucit și înnodat. Marii pești morți luceau fosforescent, sideral peste întunericul apelor și dispăreau înghițiți de spumă. Lumina de direcție era singura stea fixă la întîlnirea dintre cer și mare.

Macario Martín îi spuse lui Afá :

— Domnul Simón a zis să stăm la capă.

Afá își încleștă mîinile cu putere pe cavilele cîrmei. Rosti :

— Ultima din viața lui.

Macario Martín și Afá se priviră la lumina de direcție a catargului de la prova. Valurile izbeau continuu și cu turbare în peretele izolator.

— O să anunțe, zise Macario Martín.

— Bantry e foarte departe, răspunse Afá, n-ajunge vasul pînă acolo. Cu siguranță, vasul tovarăș stă deja la capă.

Macario Martín mai privi o dată lumina de direcție. Zise :

— Domnul Simón...

XII

În zorile verzi-cenușii, umbra lui „Aril" rătăcea pe mare. Furia prelungită a valurilor, violența neîntreruptă a vîntului, densitatea constantă a ploii orbeau drumurile vasului. Vasul sta la capă și șaptezeci de mile de larg îl despărțeau de adăpostul coastei.

Pe punte vegheau Paulino Castro și șeful de echipaj. Reușiseră să comunice cu vasul tovarăș, care stătea la capă undeva, în depărtare. „Uro" și echipajul său suportau bine atacul valurilor, rafalele vîntului, răpăitul ploii revărsîndu-se din ogrăzile ei cerești. Pe „Uro", ecoul suferinței lui Simón Orozco îi făcea pe oameni să blesteme distanța de coastă. „Ce șaptezeci de mile afurisite!" zise căpitanul de pescuit. „Ce șaptezeci de mile păcătoase!" zise omul de la cîrmă.

Din zori, Simón Orozco nu mai scotea nici o vorbă, de cînd marea era mai rea ca oricînd pentru stat la capă. Deschisese buzele pe jumătate, la oțetul din batista lui Macario Martín, dar le ferecase cuvintelor. Înainte de marea tăcere, vorbi din pragul nedeslușit al agoniei. Macario Martín repetă o dată și încă o dată toate cuvintele căpitanului. Cuvinte care străbătură marea pînă la „Uro" și ajunseseră

la multe vase din flota lui Gran Sol, care erau pe recepție, căci Paulino Castro intrase în legătură cu ele, prevestind apropierea morții.

— A spus: „Doamne, Doamne", și cu mîna stîngă a izbit bara cușetei, apoi a strîns pumnul mîinii drepte. Apoi a spus: „María, copiii...", și a deschis ochii și a rămas cu ei ațintiți la trapa spre punte și cînd a strigat, a strigat tare, ca atunci cînd poruncea manevrele de scoatere, și a zis: „Marea..." și: „a tăcut pînă acum".

Domingo Ventura stătea lîngă căpitanul de pescuit, strîngînd în mînă batista lui Macario Martín. Juan Ugalde și Venancio Artola se uitau la Simón Orozco. În cabina de la pupa se vorbea în șoaptă.

— Moare înainte de amiază, zise Sas.

Nimeni nu se întinsese în cușetă. Sas și cei doi frați Quiroga erau în picioare. Macario Martín, Juan Arenas și Cotoi Roș ședeau.

— Capa o să dureze, zise Cotoi Roș. Dacă moare...

Macario Martín strîngea pumnul păcătos. Roza vînturilor pălea și se deforma.

— Dacă s-ar liniști marea și s-ar putea porni motorul, zise Macario.

— Capa o să dureze, repetă Cotoi Roș, deși cine știe, deși cine știe... lăsă capul în jos gînditor. Dar e foarte rău.

— N-are scăpare, zise Sas, moare azi. Domnul Simón se sfîrșește. L-am văzut adineauri, e mult mai rău de azi-dimineață încoace, abia respiră și Artola mi-a spus că urinează sînge, că în cușetă...

Macario Martín privi spre hubloul a cărui sticlă aburită lăsa să pătrundă lumina cenușie, lumina nehotărîtă a zorilor. Macario rosti rar :

— La ora asta ar fi ieșit deja pe mare vasele de sardele, dacă vremea ar fi fost bună mai la sud...

Joaquín Sas întinse gîtul.

— De ce te gîndești la vasele cu sardele, Macario ?

Macario Martín zîmbi.

— Știu și eu ?

Frații Quiroga se simțeau atrași de hublou. Amîndoi priveau spre gaura aceea luminoasă.

— Anul ăsta se găsesc sardele din belșug, se cîștigă bine cu pescuitul lor, zise Sas.

— Așa-i, întări Celso Quiroga, mai poate omul trăi.

Juan Quiroga încuviință din cap, fără să-și ia ochii de la hublou.

— Dacă cele două vase le vînd pînă la urmă — vocea lui Macario Martín avea un tremur de neliniște — dacă le vînd pînă la urmă, asta ar fi fost cu siguranță ultima călătorie a domnului Simón. E un căpitan bătrîn pentru Gran Sol, chiar el a spus-o de multe ori. Armatorii caută oameni tineri. Dacă le vînd, poate că domnul Simón ar fi căutat un loc pe traulerele de coastă și noi, mă rog, noi, fiecare unde puteam...

Juan Arenas își scărpina brațele goale și mînjite de grăsimea motorului.

— Asta spune Ventura. Ar fi o prostie să vîndă vasele acum, cînd aduc profit. Eu cred că n-au să le vîndă.

Cotoi Roș își suflă nasul într-o batistă murdară, pe care o vîrî între pantalon și maiou.

— E drept că pescuitul de coastă-i comod, dar iarna mori de foame. Eu n-aș schimba nordul pe coastă. Poți să-ți vezi în fiecare zi copiii și nevasta, asta-i drept. Poți să-i vezi, dar dacă n-ai ce să le dai de mîncare, pentru că n-ai bani, e mai rău decît dacă nu-i vezi, mult mai rău.

Macario Martín își plimba privirea de la hublou pînă la ușa cabinei. Scutură capul de jos în sus, împingîndu-și falca înainte :

— Nu știu... domnul Simón se duce... eu aș prefera să mor și să mă-ngroape... Mă rog, e tot aia... dacă ai murit, ai murit, și ți-e totuna Irlanda sau marea, sau ținutul tău, dar eu aș prefera, în loc să mor pe mare, să fiu acolo — arătă din nou cu bărbia — măcar cîteodată.

— Ce contează ! zise Sas.

— Da, bine... Știu că-i totuna, răspunse Macario, dar așa mi s-a năzărit mie acum.

Cizmele de cauciuc ale lui Juan Quiroga erau singurele cizme roșii de pe vas. Culoarea lor strălucea vie în penumbra cabinei. Juan Quiroga dădea nervos din picioare.

— E totuna, zise.

Celso Quiroga își privi fratele.

— Îți amintești de furtunile de lîngă coastă. La cinci mile de țărm, la cinci mile de cîr-

ciuma unde beau prietenii tăi, la cinci mile de familie, la cinci mile de pat, la cinci mile de cimitir...

Juan Quiroga încetă să mai dea din picioare.

— E totuna, repetă.

— Ori de te îneci, ori de crăpi, ori că vasul se striveşte de stînci... La ce bun să pescuieşti cu ochii la clopotniţa bisericii ? Tot aia-i dacă-ţi scot ochii crabii de-aici, sau cei de-acolo, tot aia dacă viermii...

Joaquín Sas îşi răsucea o ţigară, cu spatele şi cu ceafa rezemate de cuşeta de sus, din dreptul lui, ca să nu-şi piardă echilibrul.

— Prefer să mor la mine-n pat, zise, după ce umezi cu limba foiţa de ţigare.

— Patul tău e un pat tot atît de nenorocit ca şi astea. Macario Martín zîmbi cu amărăciune. Mori în cuşeta unui vas şi, vezi şi tu, noi sîntem cei care trebuie să-ţi punem costumul cel nou, dacă l-ai adus cu tine, şi dacă nu l-ai adus şi toate cămăşile îţi sînt murdare, cineva îţi dăruieşte o cămaşă şi, la Bantry, după ce te ducem la Lonja, ne întoarcem toţi pe vas vorbind despre tine şi dăm pe gît, ca să mai prindem curaj, vreo două-trei păhărele, în oricare dintre cîrciumi. Foarte drăguţ, e foarte drăguţ, ce să zic. Întîi unul, pe urmă altul, şi tot aşa pînă se termină echipajul. Îţi vine să şi rîzi cînd te gîndeşti. Şi de cîte ori o să se-ntîmple, noi o să fim într-o cabină şi o să spunem că ne-ar place să murim într-un loc sau altul, şi pe urmă crabii încoace, viermii încolo, şi dă-i cu clopotniţa, şi dă-i cu sardele, şi dă-i cu familia... Mari idioţi sîntem !

Macario Martín era gata să continue să vorbească, dar, după ce făcu o strîmbătură şi plescăi din limbă, întoarse capul spre hublou. Juan Quiroga dădea iar din picioare. Juan Arenas se scărpina pe braţe. Cotoi Roş îşi sufla nasul. Joaquín Sas suflă fumul cu putere şi-l urmări cu ochii, în timp ce se împrăştia în cămăruţă. Celso Quiroga se trăgea de lobul urechii drepte. Toţi păstrară tăcerea.

Macario Martín începu să vorbească foarte încet :

— Cîţi ştiţi voi care să fi fost aruncaţi în fundul mării ? În afară de perioada războiului, în toţi anii de cînd navighez, n-am văzut ca cineva să fie aruncat în mare. Se pare că aşa ceva s-a făcut de multe ori. Dar eu n-am văzut. Am cules înecaţi şi i-am dus la ţărm. Am pescuit în traule trupuri de oameni morţi demult şi i-am tîrît pe uscat. Eu n-am văzut pe nimeni aruncat în mare, şi doar am văzut destui murind pe vase.

Celso Quiroga îşi lăsă în pace lobul urechii.

— Ba eu am văzut un pescar aruncat în mare. Stătuseră mult la capă. Trei zile în cuşetă, ţeapăn ca un odgon. A trebuit aruncat în mare, deşi nimeni nu dorea asta. Mirosea tot vasul, de-aia... Căpitanul a poruncit să-i legăm de mijloc o greutate şi l-am înfăşurat într-o bucată de plasă, că nu aveam nimic altceva la îndemînă.

— Morţilor trebuie să li se facă coşciug, zise Cotoi Roş, aşa se cade.

Manuel Espina era aşezat pe scăriţa dinspre motor, cu capul între mîini, ocupat să pri-

vească valurile iscate de balansurile vasului într-o găleată cu motorină. Manuel Espina nu lua parte la frămîntarea celor din cabine și de pe punte, își făcea cartul în liniște, cele patru ore lîngă motor, așteptînd ca tubul acustic să-l trezească la lucru. Manuel Espina își mișca trupul în ritmul ruliului lui „Aril" ; gol de gînduri, cu privirea pironită între vălurelele găleții, era ca un observator al apelor cheiului ce studiază reflexe, calculează impulsuri, măsoară pata de umezeală pe ciment. Ca un observator al apelor cheiului, lăsa să se scurgă timpul sub hipnoza lichidului, ascultînd sunetul monoton, socotind stropii, cu urechea ciulită la izbitura valului.

Lîngă cîrma pe care o mînuia șeful de echipaj Afá, comandantul vorbea despre mare și despre anii de pe vremuri. Afá uneori încuviința din cap, alteori își dădea părerea asupra vreunei chestiuni aduse în discuție de Paulino Castro.

— Marinarul din Santander e un marinar bun pe vasele comerciale și pe cele de pescuit pe coastă. Marinarul galician e un marinar bun pretutindeni. Marinarul din Santander nu vrea să-nvețe meseria, de fiecare dată, cînd are ceva de făcut, născocește. Marinarul galician își știe meseria de cînd e mus. Vouă nu vă place să vă-nvețe nimeni. Pe mine m-au învățat bătîndu-mă cu odgonul, și trebuia să tac. Acolo nu există să spună cineva „nu" căpitanului, sau să protesteze. Unui mus, care ar fi protestat, toți membrii echipajului la rînd, de la pupa la prova, îi ardeau o bătaie bună, și, dacă tot nu

se învăța minte, comandantul îl debarca pe chei, ca să se-apuce de altă meserie.

— Aveți dreptate, noi cei din Santander refuzăm să-nvățăm, ne înfuriem dacă ne-nvață ceilalți. Uitați-vă la Matao, ăsta la viața lui a dat cele mai obraznice răspunsuri la mai mulți căpitani la un loc decît nici un alt marinar din Cantabric. A făcut tot ce i-a trecut prin cap. Așa i-a plăcut lui, fiindcă Matao, dacă ar fi fost serios și ar fi luat lucrurile cum trebuie, cu siguranță că acum ar fi ajuns căpitan de pescuit pe niște vase. Dar așa, vedeți și dumneavoastră. Dacă mîine îl debarcă, n-are nici după ce bea apă. Credea c-o să fie veșnic tînăr. Dar cei din Santander...

Paulino Castro se uită la roata cîrmei.

— Leag-o, José, nu-i nevoie să stai agățat de ea.

Șeful de echipaj îi urmă sfatul. Își sprijini apoi mîinile de cavile și continuă să privească marea de la prova. Paulino Castro intră în camera hărților. În dreptul trapei sîsîi. Domingo Ventura înălță capul și făcu un semn cu mîna. Venancio Artola se sui pe masă. Vorbi în șoaptă cu comandantul :

— Se sfîrșește. Răsuflă foarte greu și uneori ți se pare că nici nu mai răsuflă. Domingo i-a ridicat pleoapele și nu vede.

— Dă-te la o parte.

Paulino Castro se strecură înăuntru. Cotoi Roș coborî la motor. Macario Martín avansă pe pasarelă, pînă în bucătărie.

Juan Ugalde se dădu la o parte, să-i facă loc comandantului. Paulino Castro se ghemui

pe vine lîngă cușeta lui Simón Orozco. Venancio Artola stătea sprijinit de masa din cabină, așteptînd ca, la auzul vocii miraculoase, la o atingere miraculoasă a comandantului, Simón Orozco să deschidă ochii și să rostească cîteva cuvinte. Din ușă, Macario Martín observa scena ; încet de tot, temîndu-se să nu facă zgomot, să nu-l tulbure pe muribund, să nu-l deranjeze pe Paulino Castro, care tocmai lua pulsul slab al lui Orozco, se apropie de Venancio Artola. Macario făcu un semn întrebător cu capul. Venancio Artola încreți buzele, ca răspuns. Paulino Castro întoarse capul spre Domingo Ventura :

— Aproape că nu i se simte pulsul, abia cîte-o zvîcnire slabă, din cînd în cînd...

— În orice clipă...

Paulino Castro se ridică în picioare. Domingo Ventura făcu același lucru.

— Trebuie să fie vorba de o hemoragie internă puternică, practic e ca și mort, zise comandantul. Gata cu Orozco.

Macario Martín se retrase încet spre ușă.

— Ce-o să facem ? întrebă Domingo Ventura.

— O s-așteptăm.

— Dacă mai ține capa...

— O să vedem.

Simón Orozco făcu o mișcare urmată de o horcăială. Macario Martín se întoarse înapoi din ușă. Toți tăcură, privindu-l.

— Ați luat legătura cu țărmul, căpitane ? întrebă Macario Martín.

— Cu neputință. Am încercat toată noaptea, pînă mai adineauri. Nu se aud decît paraziți. Nici pe cei de pe „Uro“ aproape că nu-i înțelegem.

Paulino Castro se urcă pe masa din cabină.

— Anunțați-mă.

Domingo Ventura clătină din cap. Paulino Castro ieși prin trapă sprijinindu-se doar în forța brațelor. Macario Martín se făcu nevăzut pe ușa de la bucătărie. Domingo Ventura îi privi pe rînd pe Ugalde și Artola, ridică din umeri și spuse :

— Totul a devenit inutil. Acum trebuie să așteptăm.

Pe punte, Paulino Castro comunica cu „Uro“ :

— E în agonie, în agonie. O să încercăm să înaintăm puțin mai repede, faceți și voi la fel...

Macario Martín rămase timp îndelungat în bucătărie, privind marea printr-un hublou. Apoi o porni fără grabă spre cabina de la pupa.

Cînd intră, Joaquín Sas îl întrebă :

— Cum îi merge ?

— E deja la fund.

Joaquín Sas plecă fruntea. Frații Quiroga se priviră fix. Manuel Espina se prinse cu putere de bara cușetei lui. Juan Arenas își scărpină brațele. Macario Martín scuipă înciudat și trecu cizma peste scuipat. Nu se auzeau decît zgomotele mării. Șuierul tubului acustic sparse tăcerea funebră a vasului. Puțin după aceea începu să-i acompanieze zumzetul motorului.

Simón Orozco murise la amiază, cînd știrile transmise de BBC răsunau pe punte ca un bîzîit fără sens. La amiază, motorul tăcu. La amiază, vîntul de la miazănoapte își spori violența, iar ploaia deveni un zid necuprins și sonor. La amiază, „Aril“ stătea la capă așteptînd.

Macario Martín se întinse în cușetă. Tocmai sosise din cabina de la prova. Ceru vin șefului de echipaj și trase o dușcă.

— Trebuie să-l ducem pe căpitan în patul lui, zise el, trecîndu-și mîna stîngă peste buze. Trebuie să-l ducem sus, nu-i frumos să rămînă în cabină.

— A zis asta comandantul ?

— Comandantul n-a zis nimic. Trebuie să-l urcăm. Nu se cuvine să rămînă aici.

Șeful de echipaj îl consultă din ochi pe Cotoi Roș. Ungătorul spuse :

— Nu știu. Trebuie să-l întrebăm pe comandant.

Macario Martín sări jos din pat.

— Totdeauna a stat pe punte, zise. Trebuie să fie lîngă lucrurile lui. Cînd o fi să-l scoată, trebuie să-l scoată de pe punte.

Șeful de echipaj trase o înghițitură de vin.

— N-ar fi mai bine să-l lăsăm unde e ?

Macario Martín scutură mîinile.

— Trebuie să fie pe punte, trebuie să fie pe punte.

Macario Martín era mîhnit. Ieși din cabină și se duse pînă la bucătărie. Din ușa cabinei pescarilor îl privi pe căpitanul de pescuit, țeapăn, cu brațele întinse de-a lungul trupului, legat în curele. Venancio Artola și Juan Ugalde se sprijineau de masă.

— Unde-i Sas ? întrebă Macario Martín.

— Toți galicienii sînt pe punte.

Macario Martín se sui pe masă și dispăru prin trapă. Paulino Castro comunica cu „Uro“. Celso și Juan Quiroga erau lîngă cîrmă. Joaquín Sas privea marea prin ferestruicile de la tribord. Cînd Paulino Castro sfîrși de vorbit cu „Uro“, Macario îl întrebă :

— Căpitane, îl lăsăm pe domnul Simón aici sau îl urcăm la dumnealui în pat ? Ar trebui să-l urcăm.

Paulino Castro rosti rar :

— De ce vrei tu să-l urcăm ? Cel mai bine e să-l lăsăm acolo unde e. Nu poate să mai dureze mult.

Macario Martín strînse pumnul stîng și-și lovi de el mîna dreaptă.

— Căpitanul... Bine, probabil că aveți dreptate. Eu credeam că e mai bine să-l urcăm... Mă rog, poate că-i mai bine să-l lăsăm în pat.

Macario Martín intră în camera hărților, privi cușeta lui Simón Orozco, apoi coborî prin trapă. Paulino Castro făcu un semn de nedumerire la adresa lui Macario Martín.

— De ce-o fi vrînd ăsta să-l urcăm ? Avem destule pe cap și-așa... de ce Dumnezeu o fi vrînd ăsta... ?

Paulino Castro se gîndi cîteva clipe, apoi se uită la mare, peste capul lui Joaquín Sas, și începu să spună ceva în grai galician. Frații Quiroga ascultau vorbele comandantului. Se auzi radioul, care îi chema.

„«Uro» către «Aril», «Uro» către «Aril»... comunicăm cu uscatul prin intermediul lui «Escoli» la vreo patruzeci de mile spre sud... De la țărm la Igueldo..."
Vocea deveni nedeslușită și se auziră apoi paraziți. Joaquín Sas îi spuse lui Paulino Castro :
— Cine doarme jos ?
— Nu-ți face probleme, la noapte nu doarme nimeni, nicăieri.
Macario Martín era în bucătăria vasului. Privea pe masă crăticioara în care obișnuia să-i urce mîncarea lui Simón Orozco. Hotărî s-o pună bine în dulap.
În cabina de la pupa, José Afá blestema călătoria.
— Făceam gheață, prima dată anul ăsta. Ziceam c-o să fie o călătorie de pomină. Acum chiar c-o să fie de pomină, din cauza nenorocirilor... Călătoria asta parcă-i blestemată. A început prost cu povestea cu ajutajele, pe urmă traulul agățat în elice, acuma moartea domnului Simón. Călătoria asta-i blestemată, vă spun eu. Niciodată n-am făcut cu vasele astea o călătorie mai rea, de la început și pînă la sfîrșit. Și încă nu s-a terminat...
Cotoi Roș respiră adînc, întins pe pat, ținîndu-se cu mîna stîngă de bară și sprijinindu-și cotul de stinghia peretelui izolator.
— Dacă mai durează capa, o să ne ia dracu pe toți. Și unde mai pui că se poate și mai rău, poate că se desprinde traulul de la prova sau...
— Hai bea.

José Afá întinse sticla către Cotoi Roș, care trase o dușcă.
— Dă-i-o și lui Manolo.
Macario Martín era în ușă. Rosti :
— Comandantul zice că-i mai bine să nu-l mai mișcăm.
— Sigur, răspunse Afá.
— Eu cred c-ar trebui să fie la el în pat.
— Pasează-i sticla și lui Macario, spuse Afá către Manuel Espina.
Manuel Espina trecu sticla în mîinile lui Macario Martín.
— Bea, zise Afá.
Macario Martín trase o înghițitură scurtă.
— Dă-o-ncoace, zise Afá.
Macario Martín se sprijini de bara cușetei lui Manuel Espina și se urcă într-a lui. José Afá întrebă :
— La cîte mile om fi de țărm ?
— Se pare c-am mers în derivă spre sud-est, zise Cotoi Roș. Cine știe dacă mîine se zărește sau nu țărmul ?
José Afá atîrnă sticla de cușetă.
— Cine vrea vin, are aici.
Macario Martín stătea cu brațele încrucișate sub cap.
— Eu cred, zise el, c-ar trebui să-l urcăm pe căpitan în cușeta lui.
José Afá îl privi lung. Luă sticla din cui și îl îmbie :
— Bea un pic, Macario.
— Nu, acum nu.
José Afá trase o dușcă zdravănă, atîrnă sticla și începu să privească printre labele pi-

ciorelor. Cotoi Roş se întoarse spre stinghia peretelui izolator. Manuel Espina sări din pat şi zise :

— Mă duc să-l văd pe Ventura.

Ieşind din cabină închise uşa.

XIII

SIMÓN OROZCO. „Vîntul se întețea mereu. Ploi puternice şi mare înfuriată. Înaintăm spre E timp de o oră, căutînd farul Bull. Stăm la capă. Încheiem fără a avea altceva de semnalat."

Trupul lui Simón Orozco era acoperit cu o pătură. Membrii echipajului părăsiră cabina de la prova. Pe punte, Paulino Castro era însoțit de cei doi Quiroga. Domingo Ventura şi şeful de echipaj stăteau de vorbă în cabina celui dintîi. Sas, Aıtola, Ugalde, Macario Martín se odihneau în cabina de la pupa. La motor, cei trei ungători făceau un coşciug.

Cotoi Roş, în genunchi pe plăcile de metal, bătea în cuie scîndurile de la lăzile de peşte pe care i le trecea Juan Arenas. Arenas le tăia cu ferăstrăul după semnele lui Cotoi Roş, cu multă greutate, fiindcă erau umede. Manuel Espina pregătea nişte vopsea neagră într-o cutie de tablă, vopsea din aceea care se folosea pentru coca vasului.

Pe punte, Paulino Cateo încetase de-a mai vorbi cu frații Quiroga în graiul galician. Calculau ora sosirii la Bantry. Hotărîseră să-l ducă pe căpitanul de pescuit la Bantry.

— În șase ore ne îndreptăm spre golf, zise comandantul. Dacă marea s-ar liniști, în șase ore am putea fi în port.

Juan Quiroga mîngîia cavilele cîrmei, contemplînd oscilațiile rozei vînturilor. Celso Quiroga îl întrebă pe Paulino Castro :

— Căpitane, domnul Orozco a stat mulți ani pe vasele ianchee ?

— Nu mi-a spus niciodată.

Juan Quiroga încetă să mai privească roza vînturilor. Rosti :

— Tragi încoace și te-nșeli. Crezi că-i mai comod și mai bine. Pe urmă vremea trece și vezi că te-ai înșelat. Domnul Simón ar fi putut să cîștige o groază de bani acolo.

— Poate, zise Paulino Castro.

— Viața ar trebui să te lase să-ți treacă nițel gustul mării. Da de unde! Pleci cu picioarele înainte și cu toată murdăria vasului pe tine și cu oasele roase de umezeală, ca un lemn.

Paulino Castro zîmbi. Se gîndea că pe el nu-l aștepta moartea pe mare.

— Nu toți pățesc la fel. Trebuie să știi să te retragi la timp.

— Dumneavoastră vă dă mîna, zise Juan Quiroga. Noi, pînă ce eșuăm pe chei, tot pe mare. Și ne socotim fericiți !

— Ba nu, măi, omule, se mai pot face și alte lucruri !

— Dumneavoastră — în glasul lui Juan Quiroga se citea o umbră de mînie — dumneavoastră vă cîștigați partea, care-i de-ajuns.

Dar noi, ce avere ! Sfîrșești așa cum ai început. Și ești fericit !

Celso Quiroga se arăta dezamăgit de timpurile pe care le trăia.

— Azi nu te mai poți înrola pe vasele ianchee. A trecut războiul, nu mai e nevoie de oameni. Au destui, dar războiul ăsta care s-a sfîrșit era un prilej bun.

Paulino Castro fuma, suflînd ușor fumul.

— Să nu crezi că un căpitan cîștigă atît de mult. Eu am reușit să pun ceva bani de-o parte cu cîrciuma nevesti-mi, altfel...

— Eu n-am nici măcar datorii, zise Juan Quiroga, eu stau și mai prost ca datornicii, nici măcar datorii nu pot face.

— Cît o fi cîștigînd un marinar pe vasele comerciale ianchee ? întrebă Celso Quiroga.

— Dacă se duce să trăiască acolo, răspunse comandantul. Pe mare, cît o să cîștige ?!

Juan Quiroga privea iar roza vînturilor. Glasul lui, cînd vorbi, era ca un vaier prelung.

— Cu pile, poți găsi de lucru pe chei. E mai bine să cîntărești decît să pescuiești. Căpitane, dacă cineva s-ar pricepe nițel la cifre și-ar scrie frumos, ar fi ușor să-și găsească ceva de lucru, nu-i așa ?

Paulino Castro suflă fumul cu putere.

— Nu te gîndi la asta, Juan, n-ai să te obișnuiești.

— Să mă obișnuiesc...

Domingo Ventura și șeful de echipaj Afá tăceau. Domingo Ventura rosti deodată :

— Băiatul cel mare lucrează ca mecanic. Ceva or să-i dea nevestii.

— Cît ?

— Nu ştiu, dar destul. Trebuie să-i dea cei de la Crucea Roşie şi cei de la Asigurări. Armatorul o să le trimită şi el nişte bani, pe contul lui. Toţi armatorii fac aşa în cazuri d-astea.

— Aha.

José Afá îşi frecă mîinile de pantaloni. Domingo Ventura îşi scoase portţigaretul din gură.

— Plus banii din călătoria asta, care sînt ceva !

— Aha.

— Plus codul, care de-obicei se lasă.

— Aha.

— Cînd s-o isprăvi...

— Domnul Simón a pierdut fiindcă a fost cinstit, fiindcă nu ne lăsa să sărăm decît cu sacii suiţi la bord.

Domingo Ventura stătea cu spinarea sprijinită de stinghia peretelui izolator şi cu picioarele împingea bara cuşetei. Domingo Ventura şedea pe o ladă. José Afá, în picioare, se ferea de balansuri, sprijinindu-se cu ambele mîini de pereţi.

— Soţiei o să-i dea de ştire Comandamentul din San Sebastián.

— Cred c-a aflat şi că ştie că sîntem încă pe mare.

Cotoi Roş trecu prin faţa uşii cabinei lui Domingo Ventura. Şeful de echipaj şi mecanicul îl văzură mergînd pe pasarelă. Văzură luminîndu-i-se capul roşcovan în dreptul hubloului. Apoi îl zăriră dispărînd în bucătărie.

— Pesemne c-au terminat, zise José Afá.

Cotoi Roş, pe punte, comunica comandantului :

— L-au terminat, căpitane. Manuel Espina îl vopseşte în negru. Vopseaua n-o să se usuce, fiindcă lemnul e umflat de umezeală, dar nu era bine...

— Bine, Carmelo.

— ...nu era bine să-l lăsăm nevopsit.

— Nu-ţi face probleme, în port...

— Macario Martín a zis că ăsta e coşciugul domnului Simón şi că nu trebuie schimbat în port, că trebuie îngropat aşa.

Paulino Castro îşi aruncă ţigara pe jos şi o strivi cu piciorul. Zise mînios :

— Dar cine e Macario, mă rog !? Spune-mi ! Ce trebuie făcut aici ? Să-i spui lui Macario... Să fie clar, o să se facă ce-o să poruncesc eu ! Dacă mai stăm la capă, îl aruncăm în mare, dacă nu...

Juan Quiroga interveni şi el :

— Dacă i s-a făcut coşciug, domnul Simón trebuie dus în coşciugul ăsta.

Paulino Castro îl privi cu ciudă pe Juan Quiroga. Apoi se linişti :

— O să vedem. O să discutăm asta la Bantry.

Cotoi Roş deschise braţele, deschise aerul ca pe o carte.

— Macario...

XIV

În zori, Paulino Castro scrisese în jurnalul de bord : „Vînt răcoros de la N-E. Navigăm. Cer acoperit. Hulă. La 23 h trecem pe lîngă farul de la Skelling la N 48 E. La 23,40 h lăsăm în urmă farul de la Bull la S 50 E..."

În cîrciuma lui Mulligan, Macario Martín își curăța cu o batistă murdară vopseaua de pe umărul jachetei. O'Halloran invită iar. Artola și Ugalde beau în tăcere. Un grup de marinari de pe „Uro" îl ascultau pe Joaquín Sas. Căpitanii ședeau jos, cu O'Halloran. José Afá își dădu toată berea pe gît și ceru alta. Ungătorii de pe „Aril" vorbeau în șoaptă. Domingo Ventura își morfolea în dinți portțigaretul, stînd între Juan și Celso Quiroga. Macario Martín își puse la loc batista și ieși din cîrciuma lui Mulligan.

Pe înserat, „Uro" și „Aril" erau două pete negre în gura golfului din Bantry. Don José O'Halloran stătea pe chei. Cînd vasele se pierdură în zare, întoarse privirea spre Bantry. Dincolo de case, într-un colț al cimitirului la care ajunge vîntul de miazănoapte, se afla Simón Orozco. Don José O'Halloran o porni încet spre casă.

„Uro" și „Aril" se îndreptau spre sud. Din pricina depărtării, profilul coastei irlandeze se estompa. „Uro" și „Aril" se îndreptau spre sud.

Lector: MIHAELA CIUNCAN
Tehnoredactor: VICTOR MAŞEK

*

*Tiraj 25.130 ex. broşate. Bun de tipar 19.04.1976.
Coli tipar 9,75*

*

Tiparul executat sub comanda
nr. 1/124 la
Întreprinderea Poligrafică
„13 Decembrie 1918"
str. Grigore Alexandrescu nr. 89—97,
Bucureşti,
Republica Socialistă România

